



IVSTINI ET L. FLORI EPITHOME.



19058

LISTEN TO THE PHONE

Trogii
historia

VM multi ex Romanis etiam consularis dignitatis uiri res romanas graeco peregrinoque sermone in historiam contulissent: seu aemulatione gloriae: seu uarietate & nouitate operis delectatus uir priscae eloquentiae Trogius Pompeius graecae & totius orbis historiarum latino sermone copiosus: ut cum nostra graece: graeca quoque nostra lingua legi possent: proferat rem magnam: & animi & corporis aggressus. Nam cum plerisque auctoribus singulorum regum uel populorum res gestas scribentibus opus suum ardui laboris uideretur: non ne Pompeius nobis hercule laudacia orbem terrarum aggressus uideri debet: cuius libris omnium saeculorum regum: nationum: populorumque res gestae continentur. Et quae historici graecorum prout como cuique fuit inter se gregatim occupauerunt: omisit quae sine fructu erant: ea omnia Pompeius diuisa temporibus: & serie rerum coepta composuit. Horum igitur quattuor & xl. uoluminum (nam totidem edidit) per ocium quo in urbe uersabamur cognitione quaeque digna excerptis. Sed omittis his quae nec cognoscendi uoluptate iucunda nec exemplo erant necessaria: breue ueluti corpusculum florum feci: ut haberet & qui graeca didicissent quo admonerent: & qui non didicissent: quo instruerentur. Quod ad te non tam cognoscendique emendandi causa transmissi: simul & oculi mei: cuius & Cato reddendam operam putat: ut ratio constaret. Sufficit enim mihi in hoc tempore iudicium tuum apud posteros: cum obrefectionis inuidia decesserit: industriae testimonium habituro.

Quattuor
& quadra
ginta uolu
mina scri
psit trogius

IVSTINI HISTORICI IN POMPEII TROGI HISTORIAS LIBER. I.

Rincipio rerum: gentium: nationumque imperium penes reges erat: quos ad fastigium huius maiestatis non ambitio popularis: sed spectata inter bonos moderatio prouehat: populus nullis legibus tenebatur: arbitria principum pro legibus erant. Fines imperii tunc magis quam proferre mos erat. Intra suam cuique patriam regna finiebantur. Primus omnium Ninus rex assyriorum ueterem & quasi autum gentium morem noua imperii cupiditate mutauit. Hic primus intulit bella finitimis & rudes adhuc ad resistendum populos terminos usque libyae perdomuit. Fuere quidem temporibus antiquiores: Vexores rex aegypti: & scythiae rex Tanais: quorum alter in pontum: alter usque aegyptum excessit: sed longinqua non finitima bellegabant: nec imperium sibi de populis suis gloriam quaerebant: contentique uictoria imperio abstinebant. Ninus magnitudine quae fuit dominationis continua possessione firmatus. Domitis igitur proximis: cum accessione uirium fortior ad alios transiret: & proxima quoque uictoria instrumentum sequenti esset: totius orientis populos subegit. Postremum illi bellum cum Zoroastre rege babilonis fuit: qui primus dicitur artes magicas inuenisse: & mundi principia: syderumque motus diligenter spectasse. Hoc occiso & ipse decessit: relicto impubere adhuc filio Nino: ex uxore Semiramide. Haec nec immaturum puero ausa tradere imperium: nec ipsa imperium palam tractaret: ut tantis gentibus uix patienter uni uiro: nedum foeminae parituris simulat se pro uxore Nini filii: pro foemina puero: Nam & statura utriusque mediocri: & uox pariter gracilis: & lineamentorum qualitas matri ac filio similis. Igitur brachia ac crura uelamentis: tarsi caput regit: & ne nouo habitu aliquod occultare uideretur: eodem ornatu & populum uelutiri iubet: quem ueteris exinde gens uniuersa tenet. Sic primis initiis sexum mentita puer credita est. Magnas deinde res gessit: quarum amplitudine ubi inuidiam superatam putat: quae sit fatetur: quemue simulasset. Nec hoc illi dignitate regni ademit: sed admirationem auxit: quod mulier non foeminas modo uirtute: sed etiam uiros anteiret. Haec babiloniae condidit: murusque urbis cocto latere circumdedit: harena: pice: bitumine interstrato: quae materia in illis locis passim et terra exaequat: Multa alia praecelara huius reginae fuere. Siquidem non contenta acquisitos a uiro regni terminos tueri: aethiopia quoque regno suo adiecit. Sed & india bellum intulit: quo praeter illam: & Alexandrum magnam nemo intrauit. Ad postremum quo concubitus filii perfuisset: ab eodem interfecta est. illi & xl. annos post Ninum regno potita. Filius eius Ninus contentus elaborato a parentibus imperio belli studia deposuit: & ueluti sexum cum matre mutasset: raro a uiris uisus in foeminas: turba conuenit. Posterius quoque eius exempla secuti responsum gentibus per interuenciones dabant. Imperium assyrii: qui postea syri dicti sunt: annos. M. ccc. tenuere post Ninum apud eos regna uir Sardanapalus uir muliere corruptior. Ad hanc uidentem quod nemini ante eum primum fuerat: praefectus ipsius medis praepositis nomine Arbactus: cum admitti magna ambitio: aegre obtrunisset: iuuenit eum iter scortorum: greges purpura colore nent. & muliebri habitu: cum mollitia corporis & oculorum lasciuia omnes foeminas anteiret: pensa inter uirgines partientem. Quibus uisus indignatus tali foeminae tantum uitroque subiectum. tractantique: lanae ferrum & arma portantes parere: progressus ad fortios suos: quid uideret refert. Negat se ei parere posse: qui se foeminam malit esse & uirum. Fit igitur conuolutio. Bellum Sardanapalo inferit: quo ille audito: non ut uir regnum defensus: sed ut metu mortis

reges boni:

Arbitria
principum
pro legibus
erant

Vide ne te

ninus usque li

bye sit legem

dum ninus possidet

della logia a finis

pios totius orientis

vixores regni rex

Zoroastes: mag

Tanais rex

scythiae

Ninus filius orre

Semiramidis

Babilonis

conditio

India abellum

Ninus filius orre

Assyrii oli

inde annos 1300

Syri dicti

Sardanapa

lus

Arbactus

Sardanapa

li exitus

NINUS: SEMIRA: SARDANAPA PALLVS

iii
Cyros vinctus
Dicitur
Cresus ba
bylonis au
xilium uenit
5 Lydas

res multorum bellorum Cyro causa & origo fuit. Domitis demum plerisque cum aduersus babylonios bellum gererent: Babyloni rex Iydorum Croesus: cuius opes diuitiae insignes ea tepstante erant: in auxilium uenit: uictusque iam de se sollicitus in regnum refugit. Cyrus quoque post uictoriam compo-
sitis in babyloniam rebus bellum transierit in lydiam. Ibi fortuna prioris praelii percutsum iam Croesi exercitum nullo negotio fundit. Croesus ipse capitur: sed quanto bellorum minoris periculitante & mitior uictoria fuit. Croeso & uita & patrimonii partes & urbs Barce concessa sunt: in qua & si non regiam uitam tamen & proximam maiestati regiae dederet. Hec clementia non minus uictori quam uiduo utilis fuit. Quippe ex uniuersa graecia cognito quod illatum Croeso bellum esset: auxilia uelut ad commu-
ne extinguendum incendium confluabant: Tantus Croesi amor apud omnes urbes erat: ut passurus Cyrus graue bellum graeciae fuerit: si quid in Croesum crudelius consuluisset. Interiecto deinde tem-
pore occupato in aliis bellis Cyro rebellauere lydiis: quibus iterum uictis arma & equi adepti iussuq; cauponias ludicas artes & lenocinia exercere. Et sic gens industria quondam potens & manu stren-
ua orietemata mollicie luxuriaque uirtutem pristinam perdidit. Et quos ante Cyrum inuictos bella praestiterant: in luxuriam lapsos otium ac desidia superauit. Fuere lydiis multi ante Croesum reges uariis casibus memorabiles: nullus tamen fortunae Candauli comparandus qui cum uxorem suam: quam propter pulchritudinem nimium diligebat: omnibus praedicaret: non contentus uoluptatum suarum tacita conscientia: nisi etiam matrimonii reticenda publicaret: prorsus quasi silentium damnum pul-
chritudinis esset: ad postremum ut affirmatione suae fidem faceret: eum Gygi sodali suo nudam demon-
strauit. Quo facto & amicum in adulterum uxoris illeceum hostem sibi fecit. & uxorem ueluti tradito alii amore a se alienauit. Nam breui post tempore caedes Candauli nuptiarum premium fuit. Vxor mariti sanguine dotata regnum uiri & se pariter adultero tradidit. Cyrus tuba Asia & uniuersa
in potestate redacta scythias bellum intulit. Erat autem eo tempore scythiarum regina Tomi-
rys: quae non muliebriter aduentu hostium terit cum prohibere eos: posset: uadum Araxis fluminis transire permittit: & sibi feliceorem pugnam inter regni sui terminos rata: & hostibus obieciit flumi-
nis fugam difficultior. Itaque Cyrus transiectis copiis cum aliquantisper in scythiam processisset castra metatus est. Deinde postera die cum simulato metu & quasi refugiens castra deseruisset: uinum affa-
tim & ea quae erant epulis necessaria reliquit. Quod cum nuntiatum reginae esset: adolescentulum filium ad insequendum eum cum tertia parte copiarum mittit. Cum uentum ad Cyri castra esset: igna-
rus rei militaris adolescens ueluti ad epulas non ad praedium uenisset: omnis hostibus insuetos bar-
baros uiuo onerare se patitur. Priusquam scythiae ebrietate quam bello uincuntur. Nam cognitis his Cyrus te-
uerius per noctem saucios opprimat. omnesque scythas cum regina filio interfecit. Amisso tanto exerci-
tu & quod grauius dolendum unico filio Tomiris orbitatis dolorem non in lachrymas effundit: sed
in ultionis solatia intendit. Hostesque receti uictoria exultantes pari insidia fraude circumdedit. Quip-
pe simulata diffidentia propter uulnus exceptum refugiens cyrum aduulgus angustias perduxit. Ibi co-
positis in montibus insidiis ducenta milia perarum cum ipso Rege trucidauit. In qua uictoria etiam
illud memorabile fuit: quod neque nuntius tantae cladis quae superfuit. Caput Cyri amputatum in utre
humano sanguine repletum coiciit regina iubet cum hac exprobratione crudelitatis. Satis te sanguine
inquit: quem sitisti: cuiusque insatiabilis semper fuisti: Cyrus regnauit annis. xxx. non initio tantum regni:
sed continuo totius temporis successu ad mirabilem insignis. Huic successit filius Cambyles: qui impe-
rio patris aegyptum adiecit: sed offensus superstitionibus aegyptiorum Apis caeterorumque deorum aedes di-
rui iubet. Ad ammonis quoque nobilissimum templum expugnandum exercitum mittit: qui tempestatibus &
harenarum molibus oppressus interit. Post haec per quietem uidit fratrem suum Mergidem regnaturum
quo somnio exterritus non dubitauit post sacrilegia etiam parricidium facere. Erat enim difficile ut par-
ceret suis: qui contemptu religionis crassatus etiam contra deos fuerat. Ad hoc tam crudele ministeri-
um magnam quandam ex amicis delegit nomine Comarim. Interim ipse gladio sua sponte euaginato
in femore grauius uulneratus occubuit: poenaeque luit seu imperati parricidii: seu sacrilegii perpetrati
Quo nuncio accepto magus ante famam amissi regis occupat facinus: prostratosque Mergide cum regnum
debeatur: fratrem suum subiecit Horopastem. Erat enim oris & corporis liniamenis per similes:
ac nemine subesse dolum arbitrate pro Mergide rex Horopastes constituitur. Quae res eo occultior
fuit: quod apud perlas personas regis huius speciem maiestatis occultit. Igitur magi ad fauorem popu-
li conciliandum tributa & militiae uacationem in triennium remittunt: ut regnum quod fraude qua-
sierant indulgentia & largitionibus confirmarent: quae res suspecta primo Orthani uiro nobili & in
coniectura sagacissimo fuit. Itaque per internuncios quaerit a filia: quae inter regias pellices erat: an Cy-
ri regis filius rex esset. Et illa nec se scire ipsam ait: nec ex alia posse cognoscere: quia singulae separatim
recludantur. Tum pertractare dormienti caput iubet. Nam mago Cambyles aures utraque percidit.
Factus deinde per filiam certior sine auri bus esse regem ornatibus perlarum rem indicat: & in ca-
dem falsi regis impulsus sacramento religionis obstringit. Septem tantum confici fuere huius coniu-
rationis: quae ex continenti ne dato in poenitentia spatio res persequi narrare: occultato sub ueste ferro ad
regiam pergunt: Ibi obuuiis intersectis ad magos perueniunt. Quibus ne ipsis quidem animus in auxilium

Croesus ca-
pitur: cuius uo
Barce cecidit:
causa adepta: Co
At. cyri i
periu in ly-
dios iteru
uictos
Vxor pulchra
sine ostentat
Cadaules
Gyges
Tomiris
Cyri consili-
um i capie-
do hoste
Cyrius cu
cc. milli-
bus perlage
caeditum
Cambyles filius
Rex: egyptum uenit
Herodorus
hunc fmer
dem semp
appellat non
mergidem
Magus: Comarim
Hunc quo-
que otanem
herodotus
uocat
Magi aures ca-
piti obstruunt:
ne scire indicant

Herodotus
ulneratos
ait non in-
terfectos
Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

Magi col-

suum defuit. Siquidem stricto ferro duos de coniuratis interficiunt. Ipsi tamen corripuntur a pluri-
bus; quorum alterum Gobrias amplexus magū cunctantibus focis ne ipsum pro mago transire de-
rent; quia res obsecro loco gerebatur; uel per suum corpus adigi mago ferum iussit. Fortuā tamen
ita regente illo incolumi magus interficitur: Occisus magis magna quē gloria recuperati regni prin-
cipum misisset; multo maior in eo; quod cum de regno ambigerent concordare potuerunt. Erant enī
& uirtute & nobilitate ita pares; ut difficilem ex his populo electionē a qualitas faceret: ipsi igitur uia
inuenerunt; quā de se iudicium religioni & fortunæ cōmitterēt. Pacti inter se sunt diē statuta omnes
equos ante regiam primo mane perducerent; & cuius equus ante solis ortum hinnitum prius edidis-
set hix rex eēt. Nā & solē unū deū p̄sae esse credit: & cuius eidē deo sacros ferūt. Erat inter coniu-
tos Darius Hytaspis filius; cui de regnō sollicito equi custo at: si ea res uictoriam moraretur; nil ne-
gocii superesset; perinde nocte equam pridie ante cōstitutam diē ad eundem locum ducit: ibique equae
regem admittit: ratus ex uoluptate ueneris futurum; quod euenit. Postera diē cū ad statuta hora om-
nes uenissent. Darii equus cognito loco ex deſyderio fœminā hinnitū statim edidit: & legnibus aliis
felix auspiciū domino primus emisit: Tanta moderatio cæteris fuit; ut audito auspicio cōſeſſim egs
desilirent: & darium regem salutarint: populus quoque uniuersus secutus iudicium principum eundē
cōstituit regem. Sic regnū perſeſſe septem nobilissimog: uirtute quæſitum tam leui momēto in unū
collatum eſt. Incredibile proſus pro tanta pietate geſſiſſe eos: quod ut eriperent a magis: mori nō re-
cularent; q̄q̄ propter formā uirtutē; hoc imperio dignam & cognatio Dario iuncta cum priſtinis re-
gibus fuit. principio igitur regni Cyri regis filiam regabū nuptiis regnum firmaturus in matrimo-
nium recepit: ut non tam in extraneum translatus q̄ in familiam Cyri reuerſum uideretur. Interie-
cto deinde tempore cum aſſyrii deſeuiſſent: & babiloniā occupaffent: difficiſſe; urbis expugnatio
eſſet: aſſuante rege unus de interſectoribus magorum zopyrus nomine domi ſe uerberibus lacerari
toto corpore iubet: Naſum & labia & aures ſibi præcidi: atq; ita regi inopinanti ſe offerit. Attonitū &
querentem Darium cauſas auctoremq; tam ſœde lacerationis tacitus quo propoſito ſecerit edocet
formatog: in futurum conſilio tranſfuga titulo babiloniā proſiciſcitur: ſibi offendit populo lania-
tum corpus. Queritur crudelitatem regis a quo in regni portione non uirtute ſed auſpicio: nō iudi-
cio hominum ſed hinnitū equi ſuperatus ſit. Iubet illos ex amicis exemplū capere qd hoſtibus cauē-
dum ſit. Hortatur ne moenibus magis q̄ armis conſidant: patiaturq; ſe cōmune bellū recentiore ira
gerere. Nota nobilitas utri pariter & uirtus omnibus erat: nec de fide timebant cuius ueluti pignora
uulnera corporis & iniuriæ notas habebant. Conſtituitur ergo dux omnium ſuffragio & accepta par-
ua manu ſemel atq; iterum cedentibus ex conſulto per ſis ſecunda prælia ſecit. Ad poſtremū uniu-
erſum ſibi creditum exercitum regi prodiit: urbemq; ipſam in poteſtatē eius redegit. Poſt hæc Darius
rex bellum ſcythis inſertit; quo ſequenti uolumine referetur.

IVSTINI HISTORICI LIBER SECVNDVS.

Scytharum &

Aegyptio-

rū uetustas

Scytharum &

Aegyptio-

rū uetustas

Scytharum &

Aegyptio-

rū uetustas

Scytharum &

Aegyptio-

rū uetustas

Scytharum &

Aegyptio-

rū uetustas

Scytharum &

Aegyptio-

rū uetustas

Scytharum &

Aegyptio-

rū uetustas

Scytharum &

Aegyptio-

rū uetustas

Scytharum &

Aegyptio-

rū uetustas

N relatione rerum a ſcythis geſtarum: quæ ſatis amplæ ſatis amplæ magnificæq; fuerūt:
principium ab origine repetendum eſt. Non enim minus illuſtria inītia q̄ imperiū habue-
re nō uiroꝝ imperio magis quā ſœminarum uirtutibus clauere. Quippe cum ipſi par-
thos bac̄trianoſq; ſœminæ autem eorum amazonum regna conſiderint: proſus ut res
geſtas uiroꝝ mulierumq; conſiderantibus incertū ſit: uter apud eos ſexu illuſtior fue-
rit Scytharum gens antiquiſſima ſemper habita: quāquā inter ſcythas & ægyptio diu cōtēntio de ge-
neris uetuſtate fuerit: ægyptiis prædicantibus inītio rerum cum aliæ terræ nimio ſeruoꝝ ſolis arde-
rent: alie rigent frigoris immanitate: ita ut non modo generare homines ſed ne aduenas quidem re-
cipere ac tueri poſſent: prius q̄ aduerſus calorem: uel frigis uelamēta corporis inuenirentur: uel lo-
corum uitia quæſitis arte remediis mollirent: Aegyptum ita temperatā ſemper fuiſſet: ut neq; hy-
berna frigora: nec æſtiui ſolis ardore incolæ eius premerent. Solum ita ſœcundum: ut alimentorum
nulla terra feracior ſit in uſus hominum. Iure igitur ibi primū homines natos uideri debere: nō edu-
cari faciſſime poſſent. Cōtra ſcythæ cæli tepamēt ūnullū eē uetuſtatis argumentū putabāt. Quippe
naturā cū primū ſcēmētā caloris & frigoris regiōibus diſtinxerit: ſtati ad locogē patiētia aſalia quo-
q; generat: ſed arborum atq; frugum pro regionum conditione apte genera uariata. Eū quanto ſcy-
this ſit cælum aſperius q̄ ægyptiis: tanto & corpora & ingētia eſſe diuſiora Cæterū ſi mundi quæ nūc
partes ſunt: aliquando unitas fuit: ſiue illuſtius aquarū principio rerū terrās obrutas tenuit: ſiue ignis
qui & mundum genuit: cuncta poſſe dicitur: q̄q; primordiū ſcythas origine præſtare. Nam ſi ignis pri-
ma poſſeſſio rerum fuit: q̄ paulatim extinctus ſedem terris dedit: nullam priuſquam ſeptentrionalē
partem hyemis frigore ab igne ſecretam: adeo ut nunc quoq; nulla magis rigeat frigoribus. Aegyptū
uerum & totum orientem tradiſſime temperatum: quippe qui etiam nunc torrenti calore ſolis exa-
ſtuet. Quod ſi omnes quondam terræ ſummeſſæ profundo fuerunt: proſecto editiſſimam quinque
partem decurrentibus aquis prius detectam: humiſſimo autem ſolo eandem aqua diutiſſime inmo-

ratam. Et quanto prior quæq; pars terrarum siccata sit: tanto prius animalia generare cœpisse. Porro scythiam adeo editorem omnibus terris esse: ut cuncta flumina ibi nata in mare mœoticum: tū deinde in ponticum & in ægyptium mare decurrat. Ægyptum autem quæ tot regum tot sæculorum cura impenlag: munita sit: & aduersus illum decurrentium aquarum tantis instructa molibus tot fossis concilia ut cum his arceantur: illis recipiantur aquæ: nihilominus coli nisi excludo noli non poterit: nec possit uideri hominum uetustate ultimam. quæ exaggerationibus regum siue nili trahentis limitum terrarum recentissimam uideatur. His igitur argumentis superatis ægyptiis antiquiores semper scythæ uisi. Scythia in oriente porrecta includitur ab uno latere ponto: & ab altero montibus rhiphis. A tergo asia & phasi flumine multum in longitudinem & latitudinem patet. Hominibus inter se fines nulli: neque enim agrum exercent: nec domus illis ulla aut tectum aut ledes est. Armenta & pecora semper palcentibus: & per incultas solitudines errare solitis: uxores liberosq; secum plaustris uehūt. Quibus coris imbrum hyemisque causa tectis pro domibus utuntur. Iusticia gētis ingenis culta non legibus. Nullum scelus apud eos furto grauius: quippe sine tecto munimentoq; pecora & armenta habetibus quid saluum esset? furari liceret. Aurum & argentum perinde aspernantur: ac reliqui mortales appetunt lacte & melle uestuntur. Lanae is usus ac uestium ignotus: & quaquā cōtinuis frigoribus urantur: pelibus tamen ferinis aut murinis uestiuntur. Hæc continentia illis: morum quoq; iusticiam: didit nihil alienū cōcupiscitibus. Quippe diuitiarum cupidio ibi est: ubi & usus. Atq; utināq; reliquis mortalibus similis moderatio & abstinentia alieni foret. Profecto non bellorum tantum per omnia secula terris omnibus continuaretur: neq; hoc hominum ferrum & arma q̄ naturalis factorum cōditiō raperet. Porro ut admirabile uideatur hoc illis naturam dare: quod graci longa sapientum doctrina præceptisq; philosophorum consequi nequeunt: cultosq; mores incultæ barbariæ collatione superari. Tanto plus in illis proficit uitiorum ignoratio q̄ in his cognitio uirtutis. Imperium asiæ tæ quæsiuere scythæ: ipsi perpetuo ab alieno imperio aut intacti aut inuicti manere. Darium regem per sarum turpi a scythia summouere fuga. Cyrum cum omni exercitu trucidari: Alexandri magni ducesm caprynom pari ratione cum copis uniuersis deleuerunt. Romanorum audire: non sentire arma: Mox parthicum & bactrianum imperiū ipsi condiderunt: gens & laboribus & bellis aspera. Vires corporum immentes: nihil parauere: quod amittere timeant: nihil uiroses præter gloriam concupiscunt. Primus scythis bellum indixit Vexores rex ægyptius missis prius legatis: qui hostibus parēdilegem dicerent. Sed Scythæ iam antea de aduentu regis a finitimis certiores facti: legatis responderunt. Tā opulenti populi ducem stollide aduersus inopes occupasse bellum: quod magis domi fuerit illi timendum: quod bellū ad certamen anceps: præmia uictoriæ nulla damna manifesta sint. Igitur non expectaturos scythas: ut ad se ueniant: cum tanto sibi in hoste plura concupiscenda sint: ultroq; pro ditiore obuiam. Nec didicētes moratū: quos cum tanta celeritate uenire rex didicisset: in fugam uertitū: & exercitu cum omni apparatu belli relicto: in regnum trepidus se recepit. Scythas ab ægypto paludes prohibere. Exinde reuersi asiam per dōmitam uictigalem fecerunt: modico tributo: magis in titulum imperiū: q̄ uictoriæ præmiū impositio quindecim annis pacandæ asiæ morati: Vxorū flagitatione reuocantur: per legatos denūciantium nū redeant: iobolem se ex finitimis quæsituras. nec passuras ut in posteritatem scytharum genus per foeminas intercidat. His igitur asiæ per mille quingentos annos uictigalis fuit: pendendi tributi finem Ninus rex assyriorū imposuit. Sed apud scythas medio tempore duo regii iuuenes Plinos & Scholopytus per factionem optimum domo pulsi: gentem iuuentutem secum traxere: & in cappadocia ora iuxta amnem thermodoonta confedere: subiectosq; themisycyros campos occupauere. Ibi per multos annos spoliare finitimos consuevit: conspiratione populorum per insidias trucidant. Horum uxores cum uiderent exilio suo additam orbitatem arma sumptere: sineq; suos sumsmouentes primo: mox inferētes bella defendunt. Nubēdi quoq; finitimis animum omifere: seruitutem non matrimonium appellantes: singulare omnium seculorum exemplum. Auxere rempublicam sine uiris: iam etiam cum contemptu uirorum se tuctur: & ne feliciores aliæ aliis uiderentur: uiros: qui domi remanserant: interficiunt. Vt ionem quoq; caforum coniugium excidio finitiorum cosequunt. Tūc pace armis quæ sita ne gens interiret: concubitus finitiorum inuenti: Si qui mares nacerentur interficiebantur. Virgines in eundem ipsum morem nō ocio neq; lanificio. sed armis: equis uenationibus exercebant: iniustus isantium dexterioribus marmisine sagittarum iactus impediuerunt: unde amazones dictæ sunt. Duæ reginæ his fuere Marthesia & Lampedo q̄ i duas partes agmine diuiso inclytæ tā opibus uictibus gerebat bella sollicitæ terminos alternos defendentes: & ne successibus deesset auctoritas generatas se Marte prædicabant. Itaq; maiore parte Europæ subacta asiæ quoq; nonnullas ciuitates occupauere. Ibi ephæso multisq; aliis urbibus conditis partem exercitus cum ingenti præda domum remittunt. Reliquæ quæ ad tuendū asiæ imperium remanserant: concurrū barbarorum cum Marthesia regina interficiuntur. In cuius locum filia eius Orithya regno succedit. Cui præter singularem belli industriā eximia seruatur: & omne auiū uirginitatis admiratio fuit. Huius uirtute tantum additum gloriæ & famæ amazonibus est: ut Her-

De Aegyptio exaggerata uide Herodotum

Thucydides Scytharum ritus

Scytharū iusticia & abstinentia

Scythæ romana audire uerē nō sē fere

Vexotis fuga

Asia uictigalis modico tributo. M. f. e. viros reuocant. Ninus assyriorū p. Plinos Scholopytus: Thermodoonta ora

Amazonū origo

viros alios interit concubitus finitiorum mares nati equi m

Amazonū successus

Orithya

Hercules vir
ipso obtinet

Antiope

Amazoni

cedes

Hercules

Thefeus

hypolytus

Sigillus rex

Penthesi

lea

Alex

Nimpha

Calcestris

Alex

Seru

Scytharū

consiliū in

uicēdis fer

uis

Lanthini

ad / seu

Darii fuga

90000: omes

Antiopeo dom

Lanthini

olei vni

Athenarū

laudes

Cecrops

Ant deucalion

Cecrops

Antiope

Cur bifros

dictus

Cecrops

Eleusis

Antiope

Scytharū

Medea

Thefeus

Damius

Damius

culi rex cui. xii. stipendia debebat: quasi impossibile imperauerit: ut arma reginae amazonū sibi afferret. Igitur eo profectus longis nouem nauibus comitante principum gracia iuuenture inopinantes aggredditur. Duæ ex quatuor tunc foreores amazonum regna tractabant: Antiope & Orithya: quarū Orithya foris bellum gerebat. Igitur cum Hercules ad litras amazonum applicuisset infrequens multitudo cum Antiope regina nihil hostile metiente erat. Quare effectū est ut pauca: repente tumultu excitata: arma lumeret: facilemque uictoria hostibus darent. Multæ itaq; caesæ captæque his duæ: captae sūt Antiope sorores Menalippe ab Hercule: Hippolyte a Thefeo. Sed Thefeus obtenta i præmiū captiuam eandem in matrimonium assumit: ex ea genuit Hippolytum. Hercules post uictoriam Menalippen captiuam forori reddidit: & præcium arma reginae accepit. Atque ita imperio functus ad regē reuertitur. Sed Orithya ubi compertit bellum sororibus illatum & raptorem esse atheniensium principem: hortatur comites in ultionem: frustra: ponti sinum & asiam domitam esse diciti: gracorum non tam bellis quam rapinis pateant. Auxilium deinde a Sagillo rege scytharum petit. Genus se scytharum esse: cladem uiroium: necessitatem armorum: belli causas ostendit. Assēcuta scytharū uirtute ne legniores uiris foeminas habere scythas uideantur. Motus ille domestica gloria mittit cum ingenti equatu filium Penaxorā in auxilium. Sed ante prælium dissensione orta ab auxiliis deserta bello ab atheniensibus uiuuntur. Receptaculum tamen habuere castra sociorum: quoque auxiliis intacta bello. alius gentibus in regnum reuertitur. Post Orithyam Penthesila regno potita est: cuius troiano bello. inter fortissimos uiros cum auxilium aduersos græcos ferret magnæ uirtutis documenta extitere. In terfecta demum Panteseila exercitusque eius absumptio pauca: quæ remanserant: ægre se aduersus finitimos defendentes usque ad tempora Alexandri magni durauerunt. Harum Minichia siue Calcestris regina concubitu Alexandri per dies. xiiii. ad sobolem ex eo generandam obtento reuera in regnū breui post tempore cum omni amazonum nomine interdicti. Scythæ autem tertia expeditione asiana cum annis. vii. a coniugibus & liberis abfuisent: serui bello domi excipiuntur. Quippe coniuges eorum longa expectatione uiroium festinæ: nec iam teneri bello sed delectos ratæ: seruis ad custodiam percoris relictis nubū qui reuerlos cū uictoria dominos uel ut aduenas armati finibus prohibent. Quibus cum uaria uictoria fuisset: admoventur Scythæ mutare genus pugnae: memores non cum hostibus sed cum seruis præliandum: nec armorum sed dominorum iure uincendos: uerbera in aciem nota ferenda: omissoque ferro uirgas & flagella cateraque seruilis metus paranda instrumenta. Probato omnes consilio instructi sicut præceptum erat: posteaquam ad hostes accessere inopinantibus uerbera intentant: adeoque illos perturbant: ut quos ferro non poterant meti uerberum uincerent: fugamque non ut hostes uicti: sed ut fugitui seruit capesserent: quicunque capti potuerunt: supplicia crucibus luerunt. Mulieres quoque male sibi conscie partim ferro: partim suspendio uitam finierunt. Post hoc apud scythas pax fuit usque tempora Lanthini regis. huic Darius rex persarum: sicut dictum est: cū filia eius nuptias non obtinuisset: bellum intulit: & armatis septingentis milibus hominum scytharum ingressus non facientibus hostibus pugna potestatem metuens ne interrupto ponte istri reditus sibi intercluderet: amissis nonaginta milibus hoium trepide refugit: quæ iactura abundante multitudine iter damna numerata non est. Inde asiam & macedoniam domuit. lonas quoque nauali prælio superat. Demum cognito quod atheniensis lonis auxilium contra se tulisset: omnem imperium belli in eos conuertit. Nunc quoniam ad bella Atheniensium uentum est: quæ non modo ultra spem gerendi: uerum etiam ultra gesti fidem parata sunt: operamque atheniensium effectū maiora quæ uoro fuerunt: paucis uerbis origo repetenda est: quia non ut cæteræ gentes a sordidis initiis ad summam creuerent. Soli enim præter quod in cremato etiam origine gloriantur. Quippe non aduenæ neque passim collecta populi colluuiis originem urbi dedit: sed in eodem nati solo: quod incolunt: & quæ illis sedes eadem origo est. Primi lanifici & olei & uini usum docuerunt: arare quoque & ferere frumenta glante uelutibus monstrauerunt: litteræ certe ac facundia & hic ciuilis ordo: disciplina: ueluti templum athenas habent. Ante deucalionis tempora regem habuere Cecropem: quem ut omnis antiquitas fabulata est: bifforme prodidit: quia prius marem femine matrimonio iunxit. Huic successit Cranausicius filia attis regionis nomē dedit. Post hunc Amphionides regnauit: quæ primus Minerva: ubi sacrauit: & nomē ciuitati Athenas dedit. Huius temporibus aquæ illuuiis maiorē partem gratiæ absumpsit. Suppore quos refugia montū receperunt: aut ad regē Thestaliæ Deucalionē ratibus uertit: fuit quæ præterea genus hominum conditum dicitur per ordinem. deinde successione regnū ad Herethæum descendit: sub quo frumētī satio apud eieusina a Triptolemo reperta: cuius muneris honorem noctes iniorum sacratæ. Tenuit & Aegeus Thefei pater Athenis regnū: quæ per diuorū tum decedens Medea propter adulteram priuigni atarem colchos cum Medo filio ex Aegeo suscepto concessit. Post Aegeum Thefeus ac deinde post Thefei filius Demophoon: qui auxilium græcis aduersus troianos tulit: regnum possedit. Erant inter atheniensis & Dorienles simulatū ueteres offensa: quas iudicaturi bello Dorienles de euentu belli oracula consuluerunt: responsum superiores fo-

reim regem atheniensium occidissent. Cū uentum esset in praeliū militibus ante omnia custodia regis præcipitur. Atheniensibus eo tempore rex Codrus erat: qui & responso dei & præceptis hostium cognitis permutato regis habitu pannosus sarmenta collo gerens castra hostiū ingreditur. ibi in turba obstitit: a milite: quem falce alta uulnerauerat: interficitur. Cognito regis corpore Dorien- ses sine praelio discedūt. Atq; ita Atheniensis uirtute ducis pro salute patriæ mortis se offerentis bello liberantur. Post Codrum nemo Athenis regnauit: quod memoriæ nominis eius tributum est. Admi- nistratio republicæ annuis magistratibus permixta est. Sed ciuitati nulla leges tunc erant: quia libe- do regum pro legibus habebatur. Eligitur itaq; Solon uir iusticia insignis: qui uelut nouam ciuitate legibus conderet: qui tāto tēperamento inter plebem senatūq; egit: cum si quid pro altero ordine tu- lisset: alteri displiciturum uideretur: ut ab utroq; parē gratiā traheret. Huius uiri inter multa egre- gia & istud memorabile fuit: iugiter Atheniensēs & Megaren- ses de proprietate salaminē insulæ prope- uisq; ad interitum armis dimicatum fuerat. Post clades multas capitale esse apud Atheniensēs cepit: si quis legem de uendicanda insula tulisset. Sollicitus igitur Solon ne aut tacendo parum reipublicæ con- suleretur: aut celendo periculum sibi afferret: subitā dementiā simulat: cuius uenia nō dicturus mo- do prohibita sed facturus erat. Deformis habitu more uacordium in publicum egolat: factiq; con- cursu hominum quo magis consiliū dissimularet: iō solis sibi uersibus suadere populo cepit: quod uerebatur: omniumq; animos ita cepit: ut ex templo bellum aduersus megaren- ses decerneretur: in- sulaq; deuictis hostibus atheniensium fieret. Inter ea Megaren- ses memores illati ab Atheniensibus belli: ueriti ne frustra arma mouisse uiderentur: matronas atheniensium in eleusinis sacris noctu oppressuri naves confundunt: quare cognita dux atheniensium Pisistratus iuuentutem in insidis collocat: iussu matronis solito clamore ac strepitu etiam in accessu hostium ne intēfectos se sentiāt sacra celebrare egressosq; nauibus megaren- ses inopinantes aggressus deleuit: ac protinus clas- se cap- tiua intermixtis mulieribus ut speciem captiuarum matronarum præberent. Megaram contendit. Illi cum nauium formam & petitam prædam agnoscerent: obuij ad portum procedunt quibus cæsis Pi- sistratus & paululum a capiēda urbe abfuit. Itā megaren- ses suis dolis hosti- uictoriā dedere. Sed pi- stratus quasi sibi non patriæ uicisset: tyrannidem per solum occupat. Quippe: uerberibus uolunta- riis domi affectus: laceratoq; corpore in publicum progreditur: & aduocata concione uulnera popu- lo ostendit: de crudelitate principum: a quibus hoc se passum simulabat: quantū addūtur uocibus: lachryma: & inuidia: & oratione multitudo credula incenditur: amorem plebis inuoluit: ut affir- mat: obinet ad custodiam corporis sui satellitum auxilium: per quos occupata. Tyrānide per annos xxxiii: regnauit. Post cuius mortem Diocles alter ex filiis per uim stuprata uirgine a fratre puellā in- terficuit. Alter Hippas nomine cum imperium paternum teneret: interfecit: fratris compre- hendi iubet: qui cum per tormenta confisus cædis nominare cogeretur: omnes amicos tyranni no- minauit: quibus interfecit: quærenti tyranno an adhuc reliqui conscii essent: nemo ait: superest: quænam amplius mori gestiam quam ipsū Tyrannum: iquā uoce eiusdem Tyranni se uictorem post- undictam pudicitia: sororis ostendit. Huius uirtute cum admonita ciuitas libertatis esset: tan- dem Hippas regno: pulsus in exilium agit: qui profectus in perlas ducem: se Dario inferenti Atheniensibus bellum: sicuti supra significatum est: aduersus patriam suam offert: igitur athenien- ses audito Darii aduentu auxilium a lacedæmonijs socia tunc ciuitate petierunt. Quos ubi uiderunt: quatridui teneri religionē: nō expectato auxilio instructis decē milibus ciuium & platenibus aux- liaris mille aduersus sexcenta milia hostiū in campos maratōnios in praelium egrediuntur. Milcia- des & dux belli erat & auctor non expectandi auxilii: quem tanta fiducia coeperat ut plus præsidij in celeritate quam in socii duceret. Magna igitur currentibus in pugnam alacritas animorum fuit: ad- ut cum mille passus inter duas acies essent: citato cursu ante iactus sagittarum ad hostem uenirent: nec audacia eius cunctos defuit. Pugnatum est enim tanta uirgute: ut hinc uiros inde pecudes puta- res: uisuiq; perle in naues confugerent: ex quib us multa suppræssa: multa capta. In eo praelio tanta uirtus singulorum fuit: ut cuius laus prima esset: difficile iudicium uideretur: inter ceteros tamē The- mistoclis adulescentis gloria emicuit in quo iam tunc indoles futura: imperatoris uirtutis apparuit. Cynigeri quoq; militis atheniensis gloria magnis scriptorū laudibus celebrata est: qui post praelij in- numeras cædes cū fugientes hostes ad naues egissent: onustam nauem dextra manu tenuit: nec prius dimisitq; manū amitteret. Tum quoq; amputata dextra nauē sinistra cōprehendit: quā & ipsam cū amississet: ad postremū mortu nauem detinuit. Tantam in eo uirtutem fuisse: ut non tot cædibus sati- gatus: nō ab abas manibus amissis uictus ad postremū truncus & ueluti rabida fera dētibus dimicauit: i- tūducenta milia perle eo praelio sine nauigio amiserunt. Cecidit & Hippas tyrannus Atheniēsis au- dor & concitator eius belli dijs patriæ ultionibus poenas repetentibus: interea & Darius cum bellum instauraret: in ipso apparatu decidit: relictis multis filiis & in regno & ante regnum susceptis. Ex his

codrus rex
vlt: Mori uult
Pisistratus

Solon

de salamina cum me
Stulitia simulat

Att. Solōis
artem insu
adendo bel

Drillod. de A
go xix. x

Pisistrati

ars i mega
rēbus op
primendis

Tyrannide
occupat

Diocles
Hippas
Tyrannus
Hippas: ac darii

Milciades dux: vi

Perle ad
Maratone

uincitur

Themiſtodes dō

Cynigeri
uirtus nauē tenet

Hyppe ty
ranni inter
ritus

Darii inte
ritus



Arthemanes maximus natu ætatis priuilegio regnum sibi uindicarebat: quod ius & ordo nascentibus & natura ipsa gentibus dedit. Porro Xerxes cōtrouerſiam non de ordine sed de nascendi felicitate referebat. Nam quod Arthemenes primum quidem Dario sed priuato prouenisse: se regi primū natū fratres itaq; suos: qui ante geniti essent priuato priuati patrimoniū quod eo tēpore Darius habuisset non regnū sibi uendicare posse: se esse primū, quē in regnū rex pater reliquisset. Huc accedere quod arthemenes nō patre tātū sed & matre priuata adhuc fortunā quoq; materno priuato creatus sit: se uero & matre regina natū: & patrē non nisi regē uidisse: aum quoq; maternū Cyrum regē habuisse non hærēdē sed cōditōrē tantū regnū. Itaq; si æquo iure utrūq; fratē pater reliquisset: materno se tamen iure & auito uincere. Hec certamen concordī animo ad patrū suū Anafanē ueluti ad domesticū iudicē deferūt: qui domi cognita causā Xerxem præposuit: adeoq; fraterna cōtētio fuit: nec uictor insultauerit: nec uictus indoluerit: ipsosq; litis tēpore inuicem munera miserit: & iucūda quoq; inter se non solū crudelia conuiuiā habuerint. Iudiciū quoq; ipsū sine arbitris sine conuicio fuerit. Tanto moderatius frates inter se regna maxima diuidebant: q̄to nūc exigua patrimonia partiantur. Igitur Xerxes bellū a patre acceptum aduersus grāciā per quēquē iūstruxit. Quod ubi primum didicit. Demastus rex lacedæmonioꝝ: qui apud Xerxē exulabat: amicio patriæ post fugam quam regi post beneficia: inopinato bello opprimerentur: omnia in tabellis ligneis magistratibus perscriptis: eas dēq; cæra super inducta deletine: aut scriptura sine tegmine indicij daret: aut recens cæra dolum prōderet. Fido deinde seruo perferendas traditiūssō magistratibus spartanoꝝ tradere: qui bus perlatīs lacedæmonia q̄nōi res diu fuit. quod neq; scriptū aliquid uideret: nec frustra missas suspicarentur: tantoq; rem maiorē. q̄to sit occultior Putabant. Hærentibus in cōiectura uiris foror regis Leonidæ consiliū scribentis inuenit. Erat igitur cæra belli consilia deteguntur. Iam Xerxes septingenta milia de regno armauerat: & trecenta milia de auxiliis: ut nō in merito proditū sit: flumina ab exercitu eius siccata: grāciāq; omnē uix capere exercitū eius potuisse. Naues quoq; decies centum milia numero habuisse dicitur. Hæc tanto agmini dux abfuit. Cæterū si regem spectes: diuitias non ducem laudes. quarum tanta copia in regno eius fuit: ut flumina multitudo consummeret: opes tamen regis superessent: ipse autē primus in fuga: postremus in prælio semper uisus est: in periculis timidus: sicuti metus abesse inſtatur. Deniq; ante expimetū belli fiducia: uirū ueluti naturā: ipsius dominus & montes in planū de ducebat & conuexa uallūa quæbat: & quædam maria pontibus sternebat: quædam ad nauigationis cōmodū per cōpendium ducebat. cuius introitus in grāciā q̄ terribilissimā turpis: ac fœdus discessus fuit. Nāq; cū Leonida rex spartanoꝝ cū quattuor milibus militum angustias thermopylarum occupasset. Xerxes contemptu paucitatis eos pugnam capere iubet: quoq; cognati Maratonia pugna interfecti fuerant: qui dū ualſci suos querunt: principium cladis fuisse succedente: deinde inutuli turba maior cædes ædedit. Triduo ibi cū dolore & indignatione perlarum dimicant: quarto die cū nūciatū eēt Leonidæ a. xx. milibus hostiū sūmū cacumē teneri: tunc hortatur focios recedant: & se ad meliora patriæ tēpora referunt sibi cū spartanis fortunā experiendam plura patriæ q̄ uitæ debere: cæteros ad præsidia grāciæ seruandos. Audito regis imperio discesse cæteri: soli lacedæmonii remanserunt. Initio huius belli sciscitantibus delphis oracula responsū fuerat: aut rāgi spartanoꝝ. aut urbi cadendū. Et iccirco cū rex Leonides in bellū proficisceretur: ita uos firmauerat: ut regē se parato ad moriēdū animo scirent. Angustias præterea occupauerat: ut cum paucis aut maiore gloria uinceret: aut minore dāno reipū. caderet. Dimissis igitur focis: hortatur: spartanos meminerit: q̄ inter cū præliant: cadēdū eē: cæcuerit: ne fortius mansisse q̄ dimicasse uideantur: nec expectandum ut ab hoste circumueniantur: sed cum nox occasionem daret securis & latris superueniendū: nūq; uictōres honestius q̄ in castris hostiū pituros. Nihil erat difficile persuadere: persuasus mori. statim arma capiunt: & sexcenti uiri castra quingentōq; milium intrāpūt. Statim regis prætorii petunt: aut cū illo aut si ipsi oppressi eēnt in ipsius potissimū sede morituri. Tumultus totius castris oris. Spartani posteaq; regem nō inueniūt: per omnia castra uictōres uagantur: cedunt: iterumq; omnia ut qui sciant se pugnare: nō sipe uictoria sed in mortis ultione. Prælium a principio noctis in maiore partē diū tractū. Ad postremū nō uicti: sed uincendo fatigati inter ingentes stratoꝝ hostiū cateruas occiderūt. Xerxes duobus uulneribus terrestri prælio acceptis expiri maris fortunam statuit. Sed Atheniensium dux Themistocles cum animaduertisset. Ionas: p̄p̄ quos bellum plag: rex iussu patris auxilii regis classe uenisse: sollicitare eos i partes suas statuit. Et cum colloquendi copiā nō haberet: quo applicituri erāt: symbolos p̄ponit: & saxis p̄scribi curat. Quæ uos Ionas dedementia tenet: quod facinus agitis: bellum inferre olim condictoribus uestris nup̄ etiam uindicibus cogitatis. An ideo mœnia uestra condidimus: ut essent qui nostra deleteret: quid si non hæc & Dario prius & nunc Xerxi belli causa nobiscum foret: quid uos rebellantes non destituimus: quid uos in hec nostra castra ex ista obsidione transitis? Aut si hoc parum tutum extat uos commisso prælio. Ite cessum: inibite remos: & a bello discedite. Ante naualis prælii congressionem miserat Xerxes quattuor milia armatorum delphos ad templum apollinis diripiendum: prorsus quasi non cum græcis tantum sed cum diis immortalibus bellum gereret: quæ manus tota imbr-

Delphos poluatur opprimat

bus & fluminibus deleta est: ut intelligeret quāto grauior offensa deoꝝ esset: tāto nullas eē hoīum aduersus deos vires. Post hac Thepias: & plateas & Athenas uacuas hominibus incendit: & quoniam ferro nō poterat in hoīes in aedificia igne crassatur. Nāq; Athenienses post pugna marathonia praemouente Themistocle: uictoriam illā de persis non sine sed causam maioris belli fore. cc. naues fabri cauerunt. Adueniente igitur Xerxe consulentibus delphis oraculū responsum fuerat. salutem muris ligneis tuerent. Themistocles nauū praesidium demonstratū ratus: persuadet omnibus patriā muris ligneis esse non moenia: ciuitatēq; nō in aedificiis sed in ciuibus positam. Melius itaq; salutē nauibus q̃ urbi cōmissuros: huius sententiae etiam deū auctorem esse. Probato consilio coniuges liberosq; cum preciosis rebus abditis insulis relicta urbe demānt. Ipsi naues armatas cōscendunt: exemplū atheniensium & aliae urbes imitatur. Itaq; cum adunata omnis sociorū classis: & intentā in bellū nauale esset: angustiatq; salaminii freti nē circūueniri a multitudine possent: occupassent distilio inter ciuitatum principes oritur: qui cum deserto bello ad sua tuenda dilabi uellent: timentes Themistocles ne discessu sociorū minuerentur: per seruū fidū Xerxi nunciat uno in loco eum cōtractā grāciam posse capere facillime: q̃ ciuitates quae iam abire uellent: dispendunt maiore labore ei singulas confectādas. Hoc dolo impellit regem signum pugnae dare. Greci quoq; aduentu hostium occupati praesidium collatis uiribus capeſſunt. Interea Rex uelut spectātor pugnae cum parte nauium in litore remanet. Arthemisia autem regina alicarnassi quae i auxilium Xerxi uenerat inter primores duces bellum acerrime ciebat: quippe ut in uiro muliebrem timorem ita in muliere uirilem audaciā cerneres. Cum anceps praesidium esset: lones iuxta praecēptum Themistoclis pugnae se paulatim subtrahere coeperūt: quorum defectio animos ceteris fregit. Itaq; circūspicientes fugā pelluntur persae: & mox praelio uicti in fugam uertuntur. Sed qua trepidatione multae summerſae naues. multae captae sunt: plures tamen non minus lauitiam regis q̃ hostem timentes domum dilabuntur. Hac clade perculsum: & dubium consilii Xerxem Mardonius aggredit. Hortat: ut in regnū abeat nequit seditionis moueat fama aduersi belli: & in maius sicut mos est: oia extollēs sibi. cc. milia armatorū lecta ex omnibus copiis relinquat: qua manu aut cū gloria eius perdomitūq; se grāciam: aut si aliter euentus ferat: sine eiuidem isfama hostibus cessūq;. Probato consilio Mardonio exercitus tradit: reliquas copias rex ipse reducere i regnū parat. Sed graci audita regis fuga cōsiliū seunt pōtis interrūpenti: quē ille abydo uelut uictor maris fecerat: ut intercluso aditu aut cū exercitu deleteretur: aut desperatē regē pace uictus petere cogeretur. Sed Themistocles timentes ne interclusi hostes desperationē i uirtutem uerterent: iter quod aliter non pateret: ferro patefacere: citatis multis hostes in grācia remanere distitans nec augeri numeꝝ retinendo oportere: cū uincere consilio ceteros nō posset: uelut seruū ad Xerxem mittit: certiore: consilii facit: occupare transitum matura fuga iubet. Ille paulus nūcio tradit ducibus milites p̃ducendos: ipse cū paucis Abydō contendit. Vbi cum solum pontē hybernīs tempeſtatibus offendisset: p̃ficatoria scapha traiecit trepidus Erat res spectacula digna: & ad aestimationem regē humanae fortis uarietate mirāda. In exiguo latē tem uidere nauigio: quem paulo ante uix aequor omne capiebat: earentem etiam om̃i seruorū ministerio: cuius exercitus ppter multitudinem terrae graues erant. Nec Pedestribus copiis quas ducibus assignauerat felicius iter fuit. Si qdē quotidiano labori (neq; enim ulla est metuētibz quies) etiam fames accesserat. multoꝝ deinde dieꝝ inopia contraxerat & pestem: tantaq; foeditas. morientium fuit: ut uiae cadaueribus implerentur: aliteꝝq; & bestiae eaeſe illecebris sollicitatae exercitum sequerentur. Interim Mardonius olyntum in grācia expugnat. Athenienses quoq; i spem pacis amicitiaq; regis sollicitati: spondens icēſae eoz. urbis etiā in maius restitutionem. Posteaq; nullo Precio libertatem uidit his uenalem icēſis: quae adificare coeperat. copias i boetia transfert: iteo & græcorū exercitus qui ceterum miliū fuit: secutus ē. Ibiq; praesidium cōmissum: sed fortuna regis cū duce mutata nō est. Nā uictus Mardonius uelut ex naufragio cū paucis. pfugit: castra referta regalis opulentiae capta sunt. Vnde primū græcos diuiso inter se auro perſico diuitiarum luxuria cepit. Eodem forte die quo Mardonii copiae deletae sunt: etia nauali praelio in asia sub monte mycale aduersus persas dimicatum est. Ibi ante congressionē cū clases exaduerso starent: fama ad utrūq; exercitū uenit uicisse græcos: & Mardonii copias occidiſſe. cecidiſſe. tā tā fame uelo citatē fuisse: ut cū maturio tpe plū i Boetia cōmissū sit: meridianis horis i Asiam p tot miria & citū spatiū t breuē horae mōmēto de uictoria nūciatū sit. Cōfecto bello cū de praemiis ciuitatū agere: oīum iudicio atheniēsiū uirtus ceteris plata. Inter duces quoq; Themistocles princeps ciuitatum testimoniū iudicatus: gloriae priae suae auxit. Igit atheniēſes aucti & pmiis belli & gloria urbē ex integro cōdere molunt. Cū moenia maiora cōplexi fuissent: suspēcti eē lacedaemoniis coepere: re de reputatibus ruinae urbis tātū icremēti dedisse: q̃tū sit datura munita ciuitas. Mittit ergo legatos qui monerēt ne munimenta hostibus & receptacula futuri rursus belli cām extruāt. Themistocles: ut uidit: ipē urbis inuideri non existimans abrupte agendum: respondit legatis. ituros lacedaemona: qui de ea re pariter cum illis consultant. Sic dimissis spartanis: hortatur suos: ut opus maturent. Deinde ipse interiecto tempore in legationem proficiscitur: & tunc in itinere infirmitate simulata: tunc tarditatem collegarum accusans: sine quibus agi iure nihil possit: diem de die pro

Deus ripu
Athens fole:

muris ligneis

Viā ne mu
nicipium sit
potius legē
dum q̃ mu
nicipes Salamina:

Ferus

Arthemisia alio

Naualis pu
gna at Sala
minē m̃cō
missa
Mardonio 300000

Consilium

Turpis Xer
xis fuga cū seipſa

Att. fortu
nae uarieta
tem i Xerxe
olynti

Vicis Mar
donius in
Boetiam
Mycale

Themistocle uictor p
Lacedaemoniis iudicatus

Themisto
clis ars i elu
dendis lace
daemoniis

Pausa proditor Cimon pius: Lacedæmonis & Athenarum dissen: Licurgo Leges.

ferendo spatium consumando operi quærebatur: cum interim nunciatur spartani opus Atheniensium maturari: propter quod denuo legatos mittunt ad inspicendam rem. Tum Themistocles per seruum magistratibus scribit: Lacedæmonii legatos uinciant: pignusque teneant in se grauius consulatur. adit deinde concionem lacedæmoniorum: indicat permunitas Athenas esse: & posse illatum bellum non armis tantum sed etiam muris sustinere. Si quid ob eam rem de se crudelius statueret: legatos eorum athenis in hoc pignus retentos: grauius deinde castigat eosque non uirtute fed imbecillitate fociorum potentiam quæreret. Sic dimissis ueluti triumphatis spartanis a ciuibz excipitur. Post hæc spartani ne uires ocio corrumpantur: & ut bis illatum a peris gratia bellum ulciscerentur ultro fines eorum depulsi: ducit quo fociorum exercitui diligitur Pausaniasque p ducatu regni gratia affectans editionis premiū cum Xerxe nuptias filiaz eius pacifici redditus captiuus: ut fides regis aliquo beneficio obstringeretur. Scribit præterea Xerxi quoscunque ad se nuncios misisset: iter ferere: ne res loquacitate hominum proderetur. Sed dux Atheniensium Aristides belli socius electus collegæ conatibus obuiam dno simul & in rem sapienter consulendo proditiōis consilia discussit. Nec multo post accusatus Pausanias: damnatur. Igitur Xerxes cum proditiōis dolū publicatum uideret: ex integro bellum instituit. Græci quoque ducē institunt Cimonem Atheniensem filium Milciadis: quo ducē apud Marathonē pugnatum est: iuuenem cuius magnitudinem futurā pietatis documenta prodiderunt. Quippe patrē ob crimen peculatus in carcerem coniectum ibique defunctum translatis in se uinculis ad sepulcrum redemit. Nec in bello iudicium diligentem sefellit. Siquidem nō inferior uirtutibus patris Xerxem terrestri naualique bello superatum trepidum se recipere in regnum coegit.

IVSTINI HISTORICI LIBER TERTIVS.

x Erxes rex perarum terror antea gentium bello in grācia infeliciter gesto etiam etiā suis contemptui esse coepit. Quippe Artabanus: præfectus eius desiciente quortidie regis maiestate in spem regni adductus cum septem robustissimis filiis regiam uespero ingreditur. Nā amicitia iure semper illi patebat. Trucidatoque rege uoto suo obfistētes filios eius dolo aggredditur. Securi de Artaxerxe puero admodum fingit regē a Dario qui erat adolecēs:

quo maturius regno potiretur occidit. Impellit Artaxerxem parricidii parricidio uindicare: Cū uentum esset ad domum Darii dormiens inuentus quasi somnum fingeret interficitur. Deinde cum unum ex regis filiis sceleri supereffe Artabanus uideret: metueretque de regno: certamina principum assumit in societatem consilij Baccabassum qui presenti statu contentus rem prodit Artaxerxi: ut patre eius occisus sit: ut frater falsa parricidij suspitione oppressus: ut denique ipsi pararentur infidia. His cognitis Artaxerxes uerens Artabani numerum filiorum: in posterum diem paratum esse exercitum armatumque iubet: recogniturus & numerum militum: & in armis industriam singulorum. Itaque cum inter cætero: & ipse Artabanus armatus assisteret: rex simul se breuiorem lorica habere iubet. Iubet Artabanum secum commutare: exuentem se ac nudatum gladio traiecit. Tum & filio eius corripit iubet atque ita egregius adolecēs & cædem patris & necem fratris & se ab infidiis Artabani uindictauit. Dū hæc in perlis geruntur interea grācia omnis ducibus lacedæmonis & Atheniensibus in duas diuisa partes ab externis bellis uelut in uiscera: sua arma conuerterit. Fiunt igitur de uno populo duo corpora: & eorumdem castrorum homines in duos hostiles exercitus diuiduntur. Hinc lacedæmonii cum munia quondam ciuitatum auxilia ad uires suas trahebant. Inde Athenienses & uetustate gentis & gestis rebus illustres propriis uiribus confidebant. Atque ita duo potentissimi græciæ populi institutis Solonis & Licurgi legibus pares ex æmulatione uirum in bellum ruebant. Namque Licurgus cum fratri suo Polibite spartanorum regi successisset: regnumque sibi uindicare potuisset. Charilaō filio eius q natus posthumus fuerat: cum ad ætatē adultā uenisset: regnū summa fide restituit: ut intelligeret oēs quāto plus apud bonos pietatis iura q oēs opes ualeret. Medio igitur tēpore dū ifans coalescit: tute laque eius administrat: nō habetibus spartanis leges instituit. nō fuetione eaz magis quā exēplo clarior: Siqde nihil lege ulla i alio sanxit: cuius nō ipse primus in se documēta daret: populū in obsequia principum: principes ad iusticiā iperitoque firmavit. Pafumonia oibus fauiste: existimas laborē militiæ assidue frugalitatis cōfuetudine faciliore fore. Ermi singula nō pecunia sed cōpēsatiōe mercij iussit. Auri argentiq usum uelut oīum selegē materiā sustulit: aduicinationē reipublice p ordies diuifit. Regibus patrē belloz: magistratibus iudicia & annuus successiōes: senatui custodia legū: populo sublegetiō: senatū uel creādi quos uellet magistratus patrē pmisit: fundos oīum æqualiter iter oēs diuifit: ut eā patrimonia nemine potētiore alteri redderet: cōiuiui oēs publie iussit in cuius diuitia uel luxuria i occulto eēt. Iuuenibus nō amplius una ueste uti toto āno pmiffum: nec quēq cultusq atqz pgredi: nec epulari opulētius ne imitatio in luxuria uertere. Pueros spuberes nō i forz sed i aggre duci cepit: ut primos annos nō in luxuria sed i ope & i laboribus ageret. Nihil eos fomiti ca substernere. & ita sine pulmēto degere: neq prius in urbe redire q uiri facti eēt: statuit uirgines sine dote nubere iussit ut uxores eligeret nō pecuniā: leuiusq matrimonia sua uiri coererēt: cū nullis dotis

Victus & continens: Lacedæmonia a Licurgo

frangis tenerentur. Maximum honorem non diuinitum & potentum sed pro gradu ætatis senum esse uoluit. Nec sane usquā terræ locū honorationem senectus habet. Hæc quoniam primo solitis antea moribus dura uidebantur esse auctore eoque Apolline delphicū fingit: & inde se ea ex pcepto numinis detulisse: ut cōsuecēdi tædium metus religiois euincat. Deinde ut æternitate legibus suis daret iurisdictionē obligat ciuitatē: nihil eos de eius legibus mutatos priuilegiū reuerteret: & simulat se ad oraculū delphicū p̄fiscit consultiq; quid addendū mutandūq; legibus uideret. Proficiscitur autē creatam: biq; perpetuū exiliū agitabiciq; in mare ossa sua moriens iussit ne relatis lacedæmonia solutos se spartani religione iusiurandi & dissoluendis legibus arbitarentur. His igit moribus ita breui ciuitas coaliuit: ut cū messenijs propter stupratas uirgines suas in solenni messeniorū sacrificio bellum intulissent: grauissima exactionē obstrinxerint nō priuilegiū Messeniā expugnant reuerfuros: tūc sibi uel de uiribus suis uel de fortuna spondētes: quæ res initiū dissensionis græciæ & intestini bellicæ & origo fuit. Itaq; cū cōtra præsumptionē suā annis decē in obsidione urbis tenerent: & quarelibet uxore post tā longa uiduitatē reuocarent: ueritū ne hac pleuerantia belli grauius sibi q̄ Messenijs nocerent: q̄ppe illis quātū iuuentutis bello intercidat mulierū fecunditate suppleri: sibi & belli dāna assidua & fecunditate uxore absentibus uiris nullū esse. Itaq; legūt iuuenes ex eo genere militū: qui post iusiurandū in supplementū uenerant: q̄bus spartam remissis. p̄misuōs omniū sceminaq; cōcubi tūc permiserit: maturiorē futurā conceptionē rati. si eam singulæ p̄ plures uiros experirent. Ex his na tiob notā materni pudoris parthenii (sunt euocatig cū ad annos triginta peruenissent: metu inopie nulli enim patet existeret: cuius in patrimonio successio speraretur) ducem Phalantrū assumūt filiū Aracū: qui auctor spartanis fuerat iuuentutis ad generandā sobolē domū remittēda. Vt sicuti dudū patrē eius nascēdi habuissent auctore: sic ipsum ip̄ei ac dignitatis suæ haberet. Itaq; nec salutaris matribus quæ adulterio infamia collegisse uidebantur: sed sedes requirendas p̄fiscuntur: diuq; & per uarios casus iactati tandē in italiā deferunt: & oppugnata arce Tarentinorū expugnatīs ueteribus incolis sedē sibi constituunt. Sed post annos plurimos dux eorū Phalantus per seditionē in exiliū purbatus Brūdusium se contulit: quo expulsi sedibus suis ueteres tarentini cōcesserant. Is moriens p̄sua det ut ossa sua postremaq; reliquias cōterant: & tacite spargi in foro tarentinorū curent. Hoc eni modo recuperare illos patriam suam posse Apollinē delphis cecinisse illi arbitrantur: eū in ultionē sui facta ciuiū p̄didisse p̄ceptis parere: sed oraculi diuerfa sententiā fuerat: p̄peruitatē enī urbis nō amissionem hoc factorū p̄miserat. Itaq; ducis exulis consilio & hostiū ministerio possessio taretina partheniis in æternū fundata. ob cuius beneficiū memoriā Phalanto diuini honores decreuerunt. Interea Messenijs cum uirtute nō possent per insidias expugnari. Deinde cum per annos. lxxx. grauius seruitutis uerbera plerūq; ceteraq; uiuula captæ ciuitatis mala p̄fissi eēnt: post lōgā poenæ p̄nitentiā bellū instaurant. Lacedæmonij quoq; eo conspiratus ad arma concurrunt: quo aduersus seruos dimicaturi uidebantur. Itaq; cū hinc iniuriā inde indignitas animos acueret: lacedæmonij de belli euentu oraculo delphis cōsulto iubētur ducē belli ab atheniensibus petere. Porro atheniēses cū responsū cognouissent in contemptum spartanorū Cyrtæū poetam claudum pede miserē qui tribus præliis fufus eo usq; desperationis spartanos adduxit: ut ad supplementū exercitus seruos suos manumitteret. Hisq; interfectoq; matrimonia pollicerentur: ut nō numero tantum amissorū ciuiū: sed & dignitati succederent. Sed Reges lacedæmoniorū ne contra fortunam pugnādo maiora detrimēta ciuitati infunderent: reducere exercitum uoluerunt: nī interuenisset Cyrtæus: qui cōposita carmina exercitū pro concione recitauit. In quibus hortamētā uirtutis. damnorū solatia: belli consilia conscripseratq;. Itaq; tantum ardorē militibus infecit: ut nō de salute sed de sepultura solliciti tesseras insculptis suis & patrum nominibus dextero brachio deligarent. Vt si omnes aduersum prælium consumpserit: & temporis spatio consula corpore liniamēta essent ex inditio tituloq; tradi sepultura possent. Cum sicanimatum reges exercitum uideret: curat rē hostibus nunciare. Messenijs autē nō timorē res sed æmulationem mutuā dedit. Itaq; tantis animis concursum est: ut raro unquo cruentius prælium fuerit. Ad postremum tamē uictoria lacedæmoniorū fuit. Interfecto tempore tertium quoq; bellū Messenijs reparauere. In cuius auxilium lacedæmonij iter reliquos socios etiā atheniēses adhibuere. quorum fidem cum suspēctam haberent superuacuos eos simulantes a bello eodem dimiserūt. Hanc rē atheniēses grauius ferentes pecuniam quæ erat in stipendium perfici belli ab uictoria græciā colata a delo athenas trāsferūt: ne deficiētibus a fide societatis: lacedæmonijs p̄dæ ac rapinæ eēnt. Sed nec lacedæmonij: geuerēq; cū Messenijs bello occupati eēnt. Peloponēses insinereq; bellū atheniēsis facerēt. Paruæ tūc t̄pis classe in ægyptū missa uires atheniēsis erant. Itaq; nauali prælio dimicantes facile superātur. Interfecto deinde tempore post reditū sociorū aucti & classis militum robore præliū reparant. Iā & lacedæmonij ommissis messenijs aduersus atheniēses arma uerterant: diu uaria uictoria fuit. Ad postremū æquo Marte utriusq; discēssum. Inde reuocati lacedæmonij ad messeniorū bellū ne mediū tēpus ociosum atheniensibus relinquerēt: cū thebanis paciscunt: ut boetiorū ip̄enū his restituerent: quod temporibus perfici belli amiserant: illi atheniensium bella suscipere. Tantus furor spartanorū erat: ut duobus bellis ip̄liciti suscipere tertium nō recularent: dūmodo inimici suis

seruio non
diuio honor.
Apollon legi autē
uenerando copit
creta ab it.
Alter plu
tarchus de ossa im
lycurgi exi
tu
Melsiorū expugnat
anus x.
Vixit viros reu
Fecit p̄misuōs iuuentutis
Parthenii
Phalantus araci
Aracus auctor vi.
Tarentini
Brūdusium
Phalanti cō
mentum
in morte
ossa expulsi tarentini
Melsiorū uicti.
2 bellorū:
Cyrtæus: iudex
Cyrtæus: minor
poeta dux:
seruos manumittit
Caria expulsi:
Tessera cū notibus:
Sepulchrorū cura
victi messenij
2 bellū
Melsiorū neglecti
Melsiorū dāto
Peloponēses missi
Athenus
nauali præ
lio uincti
3 bella lacedæ.
2 bella lacedæ.

Pericles &
Sophocles
hanc civitatem
30 annos pax
in fuit
per tunc
pax de utriq.

Agri resti

Art. peri-
clis tēpesti
uā munifi-
centiam
Lacedaemō
pax 50 annos
G. frons
belli i Sicilia

italie quāda
Siciliae sita
sulphur
b. humen

Aetna
De egi: abrupit

Siculum
fretum
Aeolides
insula
seris humor
Scylla
Carybdis

Siculi freti
angustiae
Terminae
Sicania
Antiqui si-
ciliae incolae
Cyclops
Aeolus
Anaxilai
iustitia
Sorum
Carybdis
hamulorum
mura

Reginorū
cades

hostes acquirerent. Igitur athenienses aduersus tantam tempestatem belli duos duces deligunt: Peri-
clum spectatae virtutis uirg. & Sophoclem scriptorem tragediarum: qui duerso exercitu & spartano
rū agros uastauerunt: & multas achaiae ciuitates atheniensium imperio adiecerunt. His malis fracti lacedaemō
monii in annos. xxx. pepigerūt pacē: sed tam longū ociū inimicitiae nō tulerūt. Itaq. inter quin-
cim annos rupto foedere cū contemptu deorū hominūq. fines atticos populant. Et ne praeda potius
quā pugna expetisse uiderent: hostes ad praeliū uocant sed athenienses cōsilio Periclis ducis popula-
tionis iniuriā differūt in tēpus ultionis superuacua pugna existimantes cum ulcisci hostem sine pe-
riculo possent. Deinde interiectis diebus naues conscendūt: & nihil sentientibus lacedaemoniis totā
spartam depradant: multosq. plura auferūtq. amiserant. Prorsus in cōparatiōe damnos longe plus
fuerit ultio q̄ ira. Clara q̄dem haec Periclis expeditio habitasēdū multo clarior priuati patrimonii con-
temptus fuit. Huius agros in populatione ceterorū intactos hostes reliquerant: sperantes acquirere
se illi posse aut periculū ex inuidia: aut ex suspitione proditionis infamia: quod ante p̄spiciēs Pericles
& futuri populo p̄dixerat: & ad inuidiae impetū declinādū agros ipsos dono reipublicae dederat. At-
q. ita unde periculū quaesitum fuerat: ibi maximā gloriam inuenit. Post haec interiectis diebus nauali
praelio dimicatum est. Victi lacedaemonii fugerunt. Nec cessarū deinceps est: quoniam tū terra aut mari
uaria praeliorū fortuna inuicē se trucidarent. Deniq. fessi tot malis pacē in annos quinquaginta fecere:
quā non nisi sex annis seruauerūt. Nā inducias quas proprio noie cōdixerat ex locorū p̄sona rūpebat.
Quippe quasi minus perituri contraherēt si ferētes locis auxiliā: potius quam si aperto praelio dimi-
cassent. Hinc bellum in siciliam translatum: quod prius q̄ exponā: de Siciliae situ pauca dicenda sunt.

IVSTINI HISTORICI LIBER .IIII.

Siciliam ferunt angustiss quondā faucibus italiae adhuc fuisse directā: uelut a corpore ma-
iore impetu superioris maris: quod totū undaq. onere illic uehic. Est aut ipsa terra te-
nuis ac fragilis & cauernis quibūdā fistulifq. ita penetrabilis: ut uenit tota ferme flati-
bus pateat. nec nō & ignibus generādis nutritiūq. solis ipsius naturali ui. Quippe intrin-
secus stratū sulphure & bitumine tradit: quae res facit ut spiritu cū igne iter interiora lu-
stante frequēt & compluribus locis nūc flammās nūc uaporem nūc fumū eructet: inde deniq. aet-
nae montis per tot secula durat incendiū: & ubi acrior per spiramenta cauernaq. uentus incubuit: ha-
renaq. moles egerunt: proximū italiae promontoriū Rhegiū dicitur. Ideo q̄ graece abrupta hoc noie
p̄nunciatur: nec mirū hic fabulosa est loci huius antiquitas: in quē res tot coiere mira. Primū q̄ nū-
quā alias torrens fretū nec solū citato impetu: ueg. etiā saeuo: neq. experientibus modo terribile: ue-
rū etiā procul uisitentibus undaq. porro in se cōcurrentiū tanta pugna est: ut alias ueluti terga dantes
uorticibus mergi ac in imū delideret: alias quasi uictrices in sublime ferri uideas: nūc hic fremitū ser-
uentis aestus: nūc illic gemitū in uoragine didicentis exaudias: accedūt uicini & perpetui aetnae mon-
tis ignes & insulae: aolidū uelut ipsis undis alaf incēdiū. Neq. enim in tā angustis terminis aliter du-
rare tot saeculis tātus ignis potuisset: nisi & humoris nutrimentis aleret. Hinc igit fabulae scyllam &
carybdis pēperere: hinc latratus auditos: hinc monstri credita simulacra: dū nauigantes magnis uor-
ticibus pelagi didicentis exterriti latrare putant undas: quas sorbentis aestus uorago collidit. Eadem
causa etiā aetnae montis perpetuos ignes facit. Nam aquarum ille concursus: raptū secū spiritum
in imum fundū trahit: atq. ibi suffocātū tādiu tenet: donec per spiramenta terre diffusus nutrimenta
ignis incendat. Iam ipsa italiae Siciliae q. uicinitas. Iam promontoriū altitudo ipsa ita similis est: ut
quantū nunc admercentis tantū antiquis terroris dederit credentibus cōeuntibus in se promonto-
ris ac rursum didicentibus solida intercepti absumitq. nauigia. Neq. hoc ab antiquis in dulcedinem
fabulae compositum: sed metu & admiratione transeuntium: Ea est enim procul insipientibus natura
loci: ut sinū maris non transitū putes: quo cum accessens: discedere ac seungi promontoria: quae an-
te iuncta fuerant: arbitrare. Siciliae primo Trinacriae nomen fuit. Praeterea Sicania denominata est.
Haec a principio patria Cycloporum fuit. Quibus extinctis Aeolus regnū insulae occupauit. post quem
singulae ciuitates in tyrannosq. imperiū conseruerunt: quoque nulla terra feracior fuit. Hoge ex nume-
ro Anaxilaus iustitia cum ceterorū crudelitate certabat: cuius moderatio haud medio creum fructum
tulit. Quippe decedens cum filiis paruulos reliquisset: tutelamq. eorum Metallo spectatae fidei ser-
uo commisisset: tantus amor memoriae eius apud omnes fuit: ut parere seruo quam desecere regis fi-
lios mallent. Principesq. ciuitatis obliiti dignitatis suae regni maiestatem administrari per seruum pa-
terentur. Imperiū Siciliae etiā Carthaginēses temptauerunt: deque uaria uictoria cū tyrannis dimicātū
ad postremū amisso Hamilchare imperatore cū exercitu aliquātū per quēuerē uicti. Medio tempore
cū rhegini discordia laborarent: ciuitatq. p̄ dissensione diuisa in duas partes esset. Veterani ab altera
parte ab himera urbe in auxiliū uocati: pulsū ciuitate cōtra quos implorati fuerat: & x moecis q̄bus
tulerant auxiliū: urbē cū coniugibus & liberis sociorū occupauerat: uisū facinus nulli tyranno compa-
randum. Quippe ut rheginis melius fuerat uinci q̄ uicisse. Nā siue uictoribus captiuitatis iure seruū

senesque amissa patria exulare necesse habuissent: non tamen inter aras & patrios lares trucidati erunt: delissimis tyrannis patriam cū coniugibus ac liberis prædam reliquissent, Catanenses quoque cū Syracusanos graues patere: diffusi uiribus suis auxilium ab Atheniensibus petiere: qui seu studio maioris imperii quod asiam graeciamque penitus occuparet: seu metu factæ pridem a Syraculanis classis ne Lacedæmonis illæ uires accederent Lamponium ducem cū classe in Siciliam misere: & sub specie ferendi Catanensibus auxilii tentarent Siciliæ imperiū: Et quoniam prima initia frequenter cæsis hostibus prospera fuerant: maiore denuo classe & robustiore exercitu Lachætho & Cariade duobus Siciliam petiere. Sed Catanenses siue metu Atheniensium siue tardio belli pacem cū Syracusanis remissis Atheniensium auxilii fecerunt: interfecto deinde tempore cum fides pacis a Syracusanis non seruare tur: denuo legatos Athenas mittunt: qui sordida ueste capillo barbaque, plixis & omni qualioris habitu ad misericordiam commouendâ acq̃sito concionē deformes adeunt adducti precibus lachrymae: & ita misericordē populū supplices mouent: damnetur duces: qui ab his auxilia dederunt. Igitur classis ingressa decernitur: creantur duces Nicaas & Alcibiades & Lamacus: tantisque uiribus Sicilia repetitur: ut ipsi terrore essent: in quoque auxilia mittebantur. Breui post tempore reuocato ad reatū Alcibiades duos prælia pedestria secunda Nicaas & Lamacus faciunt: munitionibus deinde circumdatis hostes etiā marinis comæantibus i turbe clausos intercludit. Quibus rebus fracti Syraculan auxilium a Lacedæmonibus petierunt: ab his mittit Gylippus solus: sed i quo istar osum auxiliorum erat. Is audito genere belli iā inclinato statu auxiliis: prius gratiā peti i Siciliā misere cōtractis opportuna bello loca occupat. Duobus sed de plius uictis: cōgressus tertio occiso Lamaco & hostes i fuga cōpulsi & socios obsequio liberauit. Igitur du Athenienses a bello terrestri i nauale se trāstulisset Gylippus classē a lacedæmonē cū auxiliis accersit quo cognito & ipsi Athenienses in locū amissi ducis Demosthenem & Eurimedonta cū supplemento copiarū mittunt: Peloponnēsii quoque cōmuni ciuitatū decreto ingentia Syraculan auxilia misere: & quasi Græciæ bellum in Siciliam trāstulū esset. Ita ex utraq̃ parte summis uiribus dimicabat. Prima igitur cōgressione naualis certaminis Athenienses uincunt. Castra quoque cū omni publica ac priuata pecunia amittit. Super hæc mala cū etiam clausos i uictis essent: tūc Demosthenes cenlere cepit ut abirent Sicilia: dum res quāuis afflictae nondū tamen perditæ forent: neq̃ in bello male auspiciato amplius perseuerandum esse: domi grauiora & forsitan infeliciora bella essent: quare referuare hos urbis apparatus oporteat. Nicaas seu pudore male acti rei: seu metu destitute spei ciuiū seu impellente fato manere cōtendit. Reparatur igitur nauale prælium: & a nimia prioris fortunæ procella ad spem certaminis reuocatur. sed infirma ducū q̃ inter angustias maris tuentes fe Syraculanos aggressi facile uincuntur. Eurimedon dux in prima acie fortissime dimicans primus cecidit: triginta naues quibus præfuerat: incendunt. Demosthenes & Nicaas etiam ipsi uicti exercitū in terram deponunt: uitorem fugam rati itinere terrestri. Ab his relicta centū triginta naues Gylippus inuasit ipsos: deinde insequitur fugientes: partim capit: cædit partim Demosthenes amisso exercitu a captiuitate gladio & uoluntaria morte se uindict. Nicaas autem ne Demosthenis quidem exemplo ut sibi consuleret: ad monitus cladem suorum auxit dedecore captiuitatis:

IVS TINI HISTORICILIBER Q. VINTVS.

Vm athenienses in Siciliam bellum per biennium cupidius q̃ felicius gerunt: Interim cōcitor & dux eius Alcibiades absens Athenis simulat mysteria cereris initioque sacra nullo magis q̃ silentio solēnia enunciauisse. Reuocatusq̃ bello ad iudiciū siue cōscientiā siue indignitatem rei non ferens tacitus in exilium elidim profectus est: inde ubi non damna tum le tantum: neq̃ etiam deis per oium sacerdotum religiones deuotum cognouit Lacedæmonia fe cōtulit. Ibiq̃ regē Lacedæmoniorū ipellit: turbaris Atheniensibus aduerso Sicilia p̃lio ultro bellū iſſere. Quo facto oia Græciæ regna uelut ad extinguendū cōmune incēdiū concurrunt: Tantū odiū Athenienses imoderati iperitū crudelitatem cōtraxerūt. Darius quoque rex Persarū me mor paterni autisq̃ i hac urbē odiū facta cū lacedæmonis p̃ Tisafem p̃fectū Lydia societate omnē sumptū belli pollicet. Et Eratq̃ dē titulus cū Græcis coeundi. Re autē uera timebat: me uictis Atheniensibus ad fe lacedæmonia arma trāſſerēt. Quis igitur miret tā florētis atheniēſiū opes suisuēſcē ad opprimēdā unā urbē totius orientis urbes cōcurrēt: nō tamē inerit neq̃ incruēto cecidēre bello sed p̃liati ad ultimū uictores: etiā iterdū cōsumpti magis fortunæ uarietate quā uī uicti sunt. Principio belli oēs etiā ab his focis deficiērat: ut sit: quō fe fortuna eodem etiam fauor hominū inclinat. Alcibiades quoque motū aduersus patriam bellum non Gregariū militis opera sed imperatoris uirtutibus adiuaabat. Nempe acceptis q̃q̃ nauibus in asiam contendit: & tributarias Atheniensium ciuitates auctoritate nominis sui ad defectionē compellit. Sciebant enim domi clarum: nec exilio uidebant factum minore: nec tam ablatum Atheniensibus ducem q̃ Lacedæmonis traditum: partaq̃ cum antissis imperia penſarēt. Sed apud Lacedæmonios uirtus Alcibiadis plus inuidiæ quā gratiæ contraxit. Itaq̃ cū principes uelut æmulū gloriæ suæ interficiendū inſidiis mandassent: cognita re

Catanenses: athenienses
Syraculanis: lacedæmonibus

Lamponius
Prima atheniensium

Classis in siciliam missa: remissa: statim

repetitur: auxilium

Nicaas
Alcibiades
Lamacus

Gylippus: lamacus cognatus
Lacedæmonibus

monitis: atheniensibus
Eurimedonta: atheniensibus

Atheniensibus: uictis
Demosthenes: atheniensibus

Nicaas: atheniensibus

Dux: atheniensibus
uictis: Eurimedonta: cognatus

Demosthenes: gladio: se: nec
Att. Atheniensibus: cladem

cladem: sacrodo: duorum
lacedæmoniorum: accedunt

Alcibiadis: atheniensibus: exilium
Tisafem: uictis: opes

Atheniensibus: ians

Att. græciæ: odia in athenis

Alcibiadis: gestis: atheniensibus

Agdis uxore
forma, alciabia
elegans
amicitia secundum
in nobis mior
reses, beo

alciabiadis
consilium
aduersus
Gracos

scipio ad foras

supbi graci
Renocatur
ab exilio al
ciabiads dux
patriam

athē. uictoria
Syracusanorum
alia ualut

Alciabiades
reditio athe
nas
Cui ducim

Lylander
Cyrou ducis filio
pda uices fuit
cedo pda duc

Lylander
Cyrou ducis
dubia facit

Att. clades
Cononius
seres pubes

Alciabiades per uxorem Agdis regis quam adulterio cognouerat ad Tisafernem praefectum Darii regis profugit. Cui celeriter officii comitate & obsequio gratia infinuauit. Erat enim & aetatis flore & forma ueneratione: nec minus eloquentia etiam inter athenienses in signis; sed in reconciliandis amicitiarum studiis quam in retinendis uir melior: quia morum uita sub umbra eloquentiae primo latebat. Igitur per uiauerat Tisafernem: ne tanta stipendia classis lacedaemoniorum praebere. Vocandos enim in portionem muneris lonios: quorum pro libertate cum tributa atheniensibus penderent: bellum susceptum sit. Sed nec auxiliis nimis enixe lacedaemoniis iuuandos. Quippe memorem esse debere alie nam se uictoriam non suam instruere: & eatenus bellum sustinendu ne inopia deferatur. nam regem Persarum dissentientibus graecis arbitrum pacis ac belli fore: & quos suis non possit ipsorum armis uicturum. perfecto autē bello statim ei cum uictoribus dimicandi. Dometicis itaq; bellis Graciam obtinendam ne exterius uacuetur: quandoq; uires partium: & inferiores auxilio leuandos. Nō enī quieturos post hanc uictoria Spartanos: qui uindices se libertatis Graciae professi sunt: gratia oratio Tisaferni fuit. Itaq; commeatus malignae praebere classem regiam nō totam mittere: ne aut uictoria totam daret: aut necessitate deponendi belli imponeret. Interea alciabiades hanc opera ciuibz uendicabat: quē cū legati atheniensiu uenissent: pollicetur his amicitia regis si respa. a populo trāstata ad senatū foret: petas ut aut cōcordate ciuitate dux belli ab oibz legeret. aut discordia inter ordines facta ab altera parte i auxilium uocaret. Sed atheniensibus imminere periculo belli maior salutis quam dignitatis cura fuit. Ita permittēte populo iperū ad senatū trāstiterunt: qui cū sita genti superbia crudeliter in plebe consuleret: singulis tyrānis sibi potētia uendicātibus ab exercitū alciabiades exul reuocatur. duxq; classis constituit. Statim igit arhenas mittit ex cōtinēti se cū exercitū uetuz. recepturum: a quadringentis iura populi in ipi redderet. Hac denūciatōe optimates territi priō urbē prodere lacedaemoniis rēptauerunt: deinde cū id nequiuissent i exiliū pscdi sunt. Igit alciabiades i testino malo patria liberata sūma cura classē instruit: atq; ita in bellum aduersus lacedaemonas pergit. iam zestromidarus & Pharnabazus lacedaemoniorum duces instructis nauibz expedabant. praelio commissio uictoria penes Athenienses fuit. In eo bello maior pars exercitus & omnes ferme hostium duces caesi: manes octoginta captae. Interiectis quoque ducibus cum bellum Lacedaemonia i mari in terram transfusit: iterato uincuntur. His malis fracti pacem petiere: quam ne acciperent: opera eorum effectum est: quibus ea res quāstum praestabat. Interea & syracusanorum auxilia illatū a carthaginiensibus Sicilia bellum domū reuocauit: quibus rebus destituit lacedaemoniis Alciabiades cum classe uictoria Asiam uasat: multis locis praelia facit: ubiq; uictor recipit ciuitates: quae defecerant: nonnullas capit: & imperio atheniensiu adiicit. Atq; ita prica nauali gloria uendicata adiecta etiam laude terrestris belli deiderat: ciuibz suis Athenas reueritur. His omnibus praeliis ducentae naues hostiū de praeda ingens capta ad hūc redeuntis exercitus triumphum effusa omnis multitudo obuiam. procedit: & uiuiores quidem milites praecipue tamen Alciabiadem mirantur. In hūc oculis ciuitas uniuersa in hunc suspensa ora conuertit. Hunc quasi de caelo missum & ut ipsam uictoria conuenit. laudant quae pro patria. Nec minus admirantur quae exul cōtraesserit: exulantes ipsi tantum prouocatumq; fecisse. Enim uero tantum in uno uiro fuisse momenti: ut maximi imperti subuerit & rursum recepti auctor esset: unde stetit: ite se uictoria trāstierit: fieretq; cū eo mira quaedam fortunae inclinatio. Igitur omnibus non humanis tantū: uerū etiā & diuinis eū honoribus honorant. certant secū ipsi. utrum contumeliosus eū expulerint: an reuocauerit honoratus. ipsos illi deos gratulantes tulere obuiam: quorum exerationibus erat deuotus. Et cū paulo ante omnem humanam opem interdixerant: eum si queant: in caelo possuisse cupiunt. Expleant contumelias honoribus: detrimenta muneribus. execrationes praecipuis. Non Sicilia illis aduersa pugna in ore: sed graecia uictoria non classes per illum amissae: sed acquisitae: nec loniae helleipontis meminerunt. Sic Alciabiades nūq; mediocribus: nec in offensam nec in fauorem studiis suoz exceptus est. Dum hac agitur a lacedaemoniis. Lylander classi belloq; perficitur: & in locū Tisafernis Darius rex persarum filium suum Cyri lonie Lydiarq; praeposuit: q lacedaemonios auxiliis opibzq; ad spem fortunae prioris exxit. Aucti igitur uiribus Alciabiadē cum centū nauibus in Asiam profectum dū agros longa pace diuites securos populatū: & praedae dulcedine sine insidiarum metu sparfos milites haberet: rēptino aduentu oppreserit: tantaq; caedes palantium fuit: ut plus uulneris eo praelio Athenienses acciperentq; superioribus dederant: & tanta desperatio apud athenienses erat: ut ex continentī Alciabiadem ducē Conone ducē cōmutarent: arbitantes uictos se non fortuna belli sed fraude imperatoris: apd quem plus prior offensa ualuisse q; recentia beneficia. Vicisse autem eū priore bello ideo tantum ut ostenderet hostibus: quem ducem ipse uiderent: & ut carius eis ipsam uictoria uenderet. Omnia enim credibilia in alciabiade uigor ingenii & uiriorū amor & mox luxuria faciebat. Venitus itaq; multitudinis impetum denuo in uoluntariū exilium proficiscitur. Itaq; Conō Alciabiadi fuisse dū habes ante oculos cui duci successeisset: classē maxia idulstria exornat: sed nauibz exercitus deerat fortissimis quibusq; in Asia populatione amissis. Armantur tamen senes aut impuberes uerū: & numerus multus. sine exercitus robore expletur. Sed non magnā bello morā atas fecit. Imbelles aut cāduntur passim.

aut fugientes capiuntur. Tantaq; strages aut occisorū aut captiuorū fuit: ut Atheniensium deletū: nō imperium tantum uerumetiam nomen uideretur: quo praelio perditis & desperatis rebus ad tantam inopiam rediguntur: ut consumpta militari atate: peregrinis ciuitatē: seruis libertatē: damnatīs impunitate darent. Ea q; collusionē hominū domini antea Graciā conscripto exercitu uix libertatē tuebantur. Iterum tamē fortunam maris experiendā decernūt. Tanta uirtus animorum erat: ut cum paulo ante salutē desperauerint: nunc nō desperent uictoriā. Sed neq; is miles erat: qui nomen Athēniensium tueretur. neq; hāc uires quibus uincere consueuerāt: neq; ea scientia militaris in his: quos uincula nō casta contruenerūt. Itaq; omnes aut capti aut occisi: cū dux Conon praelio superfuisset: solus crudelitātē ciuium metuens cū octo naubus ad regem Cyprum contendit. Euagoras autē dux lacedaemoniorū rebus feliciter gestis fortunā hostiū insultat. captiuas naues cū praeda bellica in triūphi modum ornatas mittit lacedaemoniac tributarias atheniensiu ciuitates: quas metus dubiae bellī fortunae in fide tenuerat uoluntarias recipere: nec aliud ditioni Atheniensium taxatū urbem ipsam reliquit: quae cuncta cū athenis nunciata essent: omnes relictis domibus per urbem discurrere pauidi Alius alium sciscitari: auctore nūciū requirere: non pueros imprudentia: nō senes debilitas: nō mulieres sexus imbecillitas domi tenet: adeo ad omnē aetatem tanti mali sensus penetrauerat. In foro deinde coeunt: ibi perpeti nocte fortunā publicam quaestibus iterant. Alii fratres: aut filios: aut parētes descent: cognatos alii alii amicos cariores cognatis: & cum priuatis casibus quarelam publicā miscēt: iam se ipsos iam ipsam patriā perituram miserorūq; in columiū q̄ amissos: fortunam iudicantes sibi quisq; ante oculos obfidiōnem famē & superbū uictorūq; hostem proponēt. Iam ruinā urbis & incendia: iam omniū captiuitatē & miseriam seruitutē recordantes feliciores priores urbem urbis ruinas ducentes: quae incolumibus filiis parentibusq; tectis: tantū ruina taxatū sint. Nunc autē non classem in quam sicuti pridem confugiant: superesse: nō exercitū: cuius uirtute seruati pulchriora possent moenia extruere. Sic deflēt: ac prope perditae urbi hostes supeniūt: & obfidiōne circūdata obsessos fame urgent. Sciebant enim neq; ex aduersis copiis multum superesse: & ne nouae aduehi possent prouiderāt: quibus malis rebus Athenienses fracti post longam famem & assidua suorum funera pacem petiere: quae an dari deberet uix inter Spartanos sociosq; deliberatum. Cū multi delēdum Atheniensium nomen urbēq; incendio consumēdā celerēt: negarunt se spartani ex duobus gracijs oculis aliter eruturos: pacē polliciti: si demissa pyra uersus mari brachia deiecerint. nauēq; reliquae forent traderent: resq; publicae ex semet ipsis. xxx. rectoris acciperet. In has leges traditam sibi urbem lacedaemoniū formadā Lyandros tradiderūt. Insignis hic annus & expugnatione athenarum & morte Darii regis perlage: & exilio Dionysii Siciliae tyrāni fuit: mutato statu Athenae: etiā ciuium conditiō mutata. Rectoris. xxx. reipū. constituit: qui fuit tyrāni. quippe a principio tria milia sibi satellitum statuūt: quantū ex tot cladibus prope nec ciuiū superfuera. & quasi paruus hic ad continēdam ciuitatē exercitus esset: septingentos milites a uictoribus accipit: cades deinde ciuium ab alciade suspicantur: ne iterum rem publicā sub obtentu liberationis inuaderet: quē cū profectum ad Artaxerxem persarum regem cōperissent: citato itinere miserunt: qui eū interciperet: ita quibus occupatus cum occidi aperte non posset uiuus in cubiculo: in quo dormiebat: creatus est. Liberati hoc ultoris metu tyranni miseras urbis reliquias cadibus & rapinis exhauriunt: quod cū displicere uni ex nūmero suo theramēni didicissent: ipsum quoq; ad terrorem omniū interficiūt. Fit igit ex urbe passim omnium fuga: repleturq; Gracia atheniensium exulibus: quod etiam ipsum auxilium a miseris eripit: nam lacedaemoniorū edito ciuitates exules recipere prohibebantur. Omnes se argos & Thebas conuolere. Ibi non solum tutum exilium egerūt: uerum etiam spem recuperandae patriae receperunt. Erat inter exules Thralybulus uir strenuus & domi nobilis: qui audendum aliquid pro patria & salute communi etiam cum periculo ratus adunatis exulibus castellum Finem Atticorum finium occupat. nec deerat quarundam ciuitatum tam crudelis casus miserantiū fauor. Itaq; & his Menias thebanorum princeps & fil publicis nō poterat priuatis tamen uiribus adiuuabatur: & Lysias Syracusanus orator exul tunc quingentos milites stipendio suo instructos in auxilium patriae communis eloquētia misit. Fit itaq; asperum praelium: sed cum hinc pro patria summis uiribus inde pro aliena dominatione securus pugnaretur: tyranni uincunt: uicti in urbem refugerunt: quae exhaustam cadi-bus suis etiā armis ipsant. Deinde cum omnes athenienses productionis suspectos habent: demigare eos ex urbe iubent: & in brachijs muri. quae diruta fuerant. habitare extraneis militibus impetum tentes. Post hac Thralybulū corrūpere iperū societate pollicentes conātur: quod cū nō cōgissit auxilia a lacedaemoniis petiere. Quibus accitis iterato praeliū. In eo bello Critias & Hippolochus omniū tyrānos: saeuissimi cadūt. Ceteris uictis cum exercitus eorū ex quibus maior atheniensium erat: fugerēt. magna uoce Thralybulus exclamat: cur se uictoriae fugiant: potius quam ut uindictam cōis libertatis adiuuent: ciuium illā meminertis acie nō hostium esse: nec se ideo arma cepisse ut aliqua uicti adimant: sed ut adempta restituat. xxx. se dominis nō ciuitati bellū inferre admonet. Deinde cognationis legum sacrorum tum uersti per tot bella commilitū orat miserentem exulum ciuiū: tam patienter ipsi seruiant: reddant sibi patriam: accipiant libertatem. His uocibus tantū per mo-

Att. retenti
or Athēn.
clades

Misericordia atheniensium

fusi os
Conon ad cyprum

Euagoras dux lacedaemoniorum

Triumphus atheniensium

Atheniensium
cōfirmatio

Thralybulus

Thralybulus

Thralybulus

Thralybulus

Thralybulus

Thralybulus

Thralybulus

Thralybulus

Thralybulus

Thralybulus

Thralybulus

Thralybulus

Thralybulus

Thralybulus

Thralybulus

Thralybulus

Thralybulus

Thralybulus

Thralybulus

Thralybulus

Thralybulus

Thralybulus

Thralybulus

rum est: ut reuerfus in urbē exercitus. xxx. tyrannos emigrare. Eleufina iuberet: substitutis decem: q
 rempublicam regerent: qui nihil exemplo prioris dominationis. terribi eandem uiam crudelitatis ag
 gressi sunt. Dum hac aguntur nunciatur lacedæmoniæ in bellum athenienfes exariffisse: ad quod com
 primendū Paulanias rex mittitur: qui misericordia exulis populi permotus patriæ miseris ciuibus re
 stituit: & decem tyrannos ex urbe Eleufina migrare ad cæteros filios. Quibus rebus cū pax statuta
 efflet: interiectis diebus repente tyranni nō minus restitutos exules quam se in exilium ad eos indignā
 tur. quasi uero aliorum libertas sua feruitus esset: & bellum Athenienfes inferunt: sed ad colloquium
 ueluti dominationem recepturi progressi per infidias compa: hensi ut pacis uictima: trucidant. Po
 pulus: quem emigrare iusserant: in urbem reuocatur. Atq: ita per multa membra ciuitas diuifa i unū
 tantum corpus redigitur: & nequa dissensio ex ante actis naceretur: omnes iure iurando obstringun
 tur discordiæ: obliuione fore. Interea Thebani corinthij: legatos ad lacedæmonios mittūt: qui ex
 manubus portione prædæ cōmunis belli periculiq: peterēt. quibus negatis: nō quidē aperte bellum
 aduersus lacedæmonios decernūt: sed tacitis animis tantā irā cōcipiūt: ut subesse bellū itelligi posset.
 eodem fere tempore Darius rex Persæ: moritur artaxerxæ & Cyro filijs relictis: regnū Artaxerxi. Cy
 ro ciuitates: quæ præfectus erat testamento legauit. Sed Cyro iudiciū patris iniuria uidebatur. Itaq:
 occulte aduersus fratrem bellū parabat. quod cū nūciatum Artaxerxi esset: accersitū ad se fratrem &
 innocentia dissimulatione belli simulante cōpedibus aureis uiuaxit: interficeretq: ni mater prohibui
 set. Dimissus igitur Cyrus iam nō occulte bellū sed palam nec per dissimulationē sed aperta professio
 ne parare cœpit: auxilia undiq: contrahit. Lacedæmonii memores athenienfis bello enixe eius opera
 adiutos uelut ingratos contra quē bellum paratur: decernūt auxilia Cyro mittenda: ubi res eius
 exegisset: quæ rentes apud Cyrum gratiam. & apud artaxerxem. si uicisset ueniam patrociniā: cū nihil
 aduersus eū aperte decreuissent. Sed cū in bello fors prælii utrūq: fratrem pugna obtulisset: prior ar
 taxerxes a fratre vulnerat: quē cum equi fuga periculo subtraxisset. Cyrus a cohorte regia oppressus
 interficitur: sic uictor artaxerxes & præda fraterni belli & exercitu potitur. In eo prælio decem milia
 græcorum in auxilio Cyri fuerat: quæ & in cornu in quo steterat: uicerunt: & post mortē Cyri neq: ar
 mis tanto exercitu uinci neq: dolo capi potuerunt: reuertentesq: inter tot indomitas nationes & bar
 baras gentes per tanta itineris spatia uirtute se usq: terminos patriæ defenderunt.

IUSTINI HISTORICI LIBER SEXTVS:

Accedæmonij more ingenij humani quo plura habent: eo ampliora cupientes: non
 contenti accessione Athenienſium opum uires sibi duplicatas totius Asiæ imperiū
 affectare cœperunt: sed maior pars ubi regno persæ erat. Itaq: Hercilides dux in
 hanc militiā electus cum uideret sibi aduersus duos pfectos Artaxerxis regis Phar
 nabasum & Tisafernem maximæ gentiū uiribus succinctos dimicadū pacificari cū
 altero statuit aptior uisus Tisafernes uir & industria potior & militibus Cyro quō
 dam regis instructior in colloquium uocare: & statutis cōditionibus ab armis dimittit. Hanc rē Phar
 nabasus apud cōmunē regē criminat: ut lacedæmonios Asiā ingressos nō repulerit armis: sed impetis
 regis alucit: merceturq: ab his ut differant bella: quæ gerāt: itaq: nō ad unius summā imperii detrimē
 tum omne perueniat. Indignū aut bellū nō pſici sed redimi hostē præcio nō armis ſūmoueri. His uocē
 bus regem Tisaferni alienat: hortatur: ut in locū eius nauali belli ducē eligat Cononem athenienſem
 qui amissa bello patria Cypro exulabat. Quippe athenienſibus & si fractæ sunt opes manere tamē na
 ualem uisum: nec si eligendus sit ex uniuersis meliorem aliū esse. Acceptis igitur quæretis talentis iussus
 est Conona classi præficere. His cognitis lacedæmonij & ipsi a rege ægypti Hercimonem in auxiliū
 naualis belli per legatos petunt: quo centū triremes & sexcentū milia modiorū frumenti missia cæ
 teris quoq: locis ingētia auxilia cōtracta sunt. Sed tāto exercitū & cōtra tātū ducē deerat dignus im
 perator. Itaq: postulantibus sociis Agesilaum ducē regem tunc lacedæmoniæ propter responsum
 oraculi delphici diu lacedæmonij an eū summæ rei præponerēt: deliberauerūt: quibus futurus impe
 riū finis denunciabatur: cum regiū claudicasset imperiū: erat enim pede claudus. Ad postremum statue
 runt melius esse incesſu regem quam imperio regnum claudicare: posteaq: Agesilaum cū ingentibus
 copiis in asiā misere: nō facile dixerim: quod aliud par ducū tam bene comparatum fuerit. Quippe
 ætas uirtus consilium sapientia utriq: prope una: gloria quoq: rerum gestarum eadem. Quibus cum
 patria omnia fortuna dederit: inuictum tamen ab altero utrunq: seruauit: magnus igitur amborum
 apparatus belli. magnæ res gestæ fuerūt. Sed Cononem seditio militum inuadit: quos præfecti regis
 fraudare stipendio soliti erant: eo constantius debita poscentibus quo grauiorē sub magno ducē mi
 litiam præsumebant. Itaq: Conon diu rege per epistolas frustra fatigato ad postremum ipse ad eum
 pergit: cuius aspectu & colloquio phibitus est: quod eū more persæ adorare noller. Agit tamē cō eo
 per intermicos: & queritur opulentissimi regis bella inopia delabi: & qui exercitum parē hostibus
 habeat pecunia uinci: quæ præstet: inferiorēq: cum ea parte uirium inueniri: quæ longe superior sit.

postulat sibi dari ministerium impensæ: quia pluribus id mandari perniciosum sit. Dato stipendio ad classem remittitur: nec moram agendis rebus facit multa fortiter: multa feliciter agit. Agros hostiles vastat, urbem expugnat & quasi tempestas quædam cuncta profernit. Quibus rebus territi lacedæmonii ad patriæ subsidii reuocandi ab asia agefilauim decernunt: interim Lylander ab agefilao proficiscente dux patriæ relictus ingentem classem summis uiribus instruit fortunâ bellî tentaturus. Nam & ipse Conon tunc primû cum hostiû exercitu concursurus magna cura fuos ordinat. Summa igitur non ducum tantum in eo prælio q̄ militû æmulatio fuit. Nam ipse dux Conon non tam peris q̄ patriæ studebat: & sicuti afflictiis Atheniensium rebus auctor amissæ dominationis fuerat: sic uolebat idem haberi reddita: patriamq̄ uincendo recipere: uictus amiserat. eo speciosius q̄ ne ipsorum quidē Atheniensium: sed alieni plii uiribus dimiceret & pugnaturus periculo regis uicturus præmio patriæ gloriæq̄ diuersis artibus q̄ priores ciuitatis suæ duces consecutus. Quippe illos uincendo peras patriam defendisse Persas uictores faciendo restitutu patriam esse: porro Lylander præter coniunctionem Agefilai etiam uirtutum æmulator erat: contendebatq̄ ne a rebus gestis eius & gloriæ splendore decederet: neue tot bellis ac facibus quæstiu imperiû breuissimâ momenti culpa subuerteret. Eadem militû & omniû regum cura erat: quos maior sollicitudo cruciabat: non tam ne ipsi quæstas opes amitterent: q̄ ne ipsi Athenienses pristinas reciperent. Sed quâto maius prælium fuit: tanto & clarior uictoria Cononis. Victi lacedæmonii fugam capessunt: præsidia hostium athenis deducunt: populo restituta dignitate condito seruili eripitur: multa quoq̄ ciuitates recipiunt. Hoc initu atheniensibus resumenda potentia & lacedæmonii habendæ finis fuit. Nâq̄ ueluti cum imperio etiam uirtutem perdidissent cõtēnni a finitimis cœpere. Primi igitur Thebani auxilantibus atheniensibus bellum his intrulere: quæ ciuitas ex infinitis incrementis uirtute Epaminudæ ducis ad spem imperii Græciæ erecta est. Fit itaq̄ terrestre prælium eadem lacedæmonioq̄ fortuna qua pugnatum aduersus Cononâ nauali prælio fuerat. In eo bello Lylander quo dux athenienses uicti a lacedæmonii fuerant interficitur. Pausanias quoq̄ alter dux lacedæmonioq̄ proditiōnis accusatus in exilium abiit. Igitur Thebani potiti uictoria uniuersum exercitum ad urbem lacedæmonioq̄ ducunt: facilem expugnationem rati quoniam deserti a sociis omnibus erat: quod metuentes lacedæmonii regem suum Agefilauim ex asia qui ibi magnas res gerebat. ad defensionē patriæ accesserunt. Occiso enim Lylandro nullius alterius fiduciam duci habebant: cuius quoniâ ferus audacitas erat: conscripto exercitu equum hosti procedunt. Sed uictis aduersus paulo ante uictores necanimus prægiures pares fuisse. Prima igitur congressione funduntur: deletis iam suorum copiis superuenit rex agefilauis: q̄ restituto prælio non difficulter recenti & multis expeditionibus indurato milite hostibus uictoriam eripuit: ipse tamen grauius sauciatur. Quibus rebus cognitis athenienses perentes ne iterum lacedæmonii uictoribus in pristinam sortem seruitutis redigerentur: exercitum contrahunt: eumq̄ in auxilium Boetiorum Phipharæm. xx. quidem annos nati: sed magnæ indolis iuueni duci iubent. Huius adolescentis supra ætatem uirtus admirabilis fuit: nec unq̄ ante eû athenienses inter tot tantosq̄ duces aut spei maioris: aut indolis maturioris imperatorē habuerunt. In quo non imperatoria tantû uerû etiam oratoria artes fuisse. Conon quoq̄ auditu reditu agefilai & ipse ex asia ad populandos lacedæmoniorum agros reuertitur. Atq̄ ita undiq̄ belli formidine circûstrepente clausi spartani ad summâ desperationem rediguntur. Sed Conon hactenus hostium terris athenas pergit ubi magno ciuiû gaudio exceptus: plus tamen tristitia ipsi & ex incensa & diruta a lacedæmonii patria q̄ lætitiæ ex recuperata post tantum temporis cepit. Itaq̄ quæ incensa fuerant: prædage sumptus & exercitu perlaru restituit: quæ diruta fuerant. reficit. Fatum illud athenagæ fuit: ut ante a persis cremata manubias eorum: & nunc a lacedæmonii diruta ex spoliis lacedæmonioq̄ restituerentur: uersa quoq̄ uice nunc haberet socios: quod tunc hostes habuerunt: & hostes nûc paterentur: cû quibus iuncti tunc carissimis societatis uinculis fuerant. Dum hæc aguntur artaxerxes rex persarum legatos in græciam mittit: p quos iubet omnes ab armis discedere: qui aliter fecisset eum se pro hoste habiturum ciuitatibus: libertatē suaq̄ omnia restituit: quod non græciæ laboribus assiduisq̄ bellorum inter ciues odii consulens fecit. sed ne occupato sibi ægyptio bello quod propter auxilia aduersus prefectos suos lacedæmonii missa suscepere: exercitus sui in græciam derinerent. Fessi igitur tot bellis græci cupide paruere. Hic annus non eo tantum insignis fuit: quod repente pax tota græcia facta est. sed etiam eo quod eodē tempore urbs romana a gallis capta est: sed lacedæmonii secuti insidentes abientia Archadû speculati castellû eorum expugnant: occupatoq̄ præsidium imponunt. Itaq̄ armato instructoq̄ exercitu archades adhibitis in auxilium thebanis amissa bello reperunt in eo prælio Archidamum dux lacedæmoniorum uulnertur: qui cum cædi suos iam ut uictos uideret: per præconem corpora interfectorum ad sepulcrum posuit. Hoc est enim signum apud græcos uictoriæ tradita: qua confessione contenti thebani signû parcendi dederunt. post paucis diebus neutris quicquam hostile facientibus cum quasi consensu tacito induciæ essent lacedæmonii alia bella aduersus finitimos gentibus: thebani Epaminudâ duce occupanda: urbis incorum spem cœperunt. igitur primitimo noctis taciti lacedæmonia proficiscuntur: nocturnam aggredi incautos potuerunt. Quippe senes & cætera imbecillis ætas cum aduentum hostium

Stridit aug. vine
Lisandæ sup. v. l. 1.
Atf. conon
nis consiliu
Lacedæmonia a conon
Athenis hoc
stium præ
sidium dei
tatur.
Thebanis lacedæ
monia induci
Lylandri in
teritus. lacedæmonia
Pausanias & q̄
Agefilauim reuocant
reuerunt
Victoriam reuocant
Cononis re
ditus athen
nas
Atf. Athe
narum fatu
Archadus & q̄
Quo tēpo
re Rōma a
gallis capta
pax toti græ
ciæ restituta
Archadus
Quo tēpo
re Rōma a
gallis capta
Epaminudus
b ii

Spartanor-
genum vir-
tus

Epaminun-
da iteritus

Epaminun-
da uirtutes

Epaminun-
da uirtutes

Philippus
obles olim
thebanos da-
rus

Macedoniae
uerustas

Emathia
boetia
pelagi
regnum

Europus

Macedoniae
incrementa

Europus

Europus
regnum
Alexandria
Philippus
Vnd mace-
donibus bel-
lica uirtus
quae sit
macedoni-
um uirtus

perlentissent: in ipsis portarum angustis armati occurrunt: & aduersus quindecim milia militum non
amplius centum iam afflicta: & aetatis uiri pugnae se offerunt: tantum animosq; patriae & pena-
rum conspectus sumministrat: tantoque praesentia sui maioris spei largiuntur. Nam ut
uiderunt intra quae & p quibus starent aut uincendi sibi aut moriendi censerunt. Pauci igitur susti-
nuere senes acies: cui par ante diem uniuersa iuuentus esse non potuit in eo praedio duo duces hostium
ceciderunt: cum interim agefilai aduentus nuntiatur. thebani recesserunt: bellum diu dilatatum. Siquid
dem Spartanorum iuuentus senum uirtute & gloria incensa teneri non potuit: quin ex continenti acie
decerneret: cum uictoria thebanos esset. Et Epaminundam non ducis tantum uerteriam fortissimi
militis officio fungitur: grauius uulneratur quo auditio his ex dolore metus: & illis ex gaudio stupor
iniciatur: ita ex placito consensu a praedio discedit. Post paucos deinde dies Epaminundam dece-
dit: cum quo uires quoque reipublice ceciderunt. Nam sicuti telo si primam aciem praefegeris: reliquo
ferro uim nocendi sustuleris: sic illo uelut mucrone teli ablato duce thebanos reipublicae uires he-
betatae sunt: ut non tam illi amississe quam illo interisse omnes uiderentur. Nam neque huc ante duce
ullum memorabile bellum gesserunt: nec postea uirtutibus: sed cladibus insignes fuere: ut manifestum
sit patriae gloriam & natam & extinctam cum eo fuisse. Fuit autem incertum uir melior an dux esset: na-
& imperium non sibi semper sed patriae quaesiuisset: & pecunia adeo parca fuit: ut sumptus funeri defue-
rint: gloria quoque non cupidior quam pecunia: quippe reculantia omnia imperia ingesta sunt. In honore quoque
ita gessit ut ornamentum non accipere sed dare ipsi dignitati uideretur. Iam litterarum studium iam phi-
losophiae doctrina tantum tantum mirabile uideretur: unde tam insignis militariae scientia homini inter litte-
ras nata: neque ad hoc uitae propositum mortis ratio dissenit. Nam ut relatus in castra semi animis: uoce
spiritumque collegit id unum circumstantibus requisivit: num cadenti sibi scutum laborem gloriae socii
oculatus est. Iterum quaesiuisset utri uicissent: ut audiret thebanos bene habere: ut rem dixit: ita ne
tunc gratulabundus patriae exspirauit. Huius morte etiam atheniensium uirtus intercidit: siquidem
amisso cui amulari consueuerant: in segnitie torporeque resoluti non ut olim in classem exercitus: sed
in dies festos apparatusque ludorum redditus publicos effundunt & cum auctoribus nobilissimis poe-
tisque theatra celebrant: frequentius scaenam quam castra uisentes. Verificatoresque meliores quam duces lau-
dantes. Tunc uetigal publicum: quo ante milites & remiges alebatur: cum urbano populo diuidi coe-
ptum. Quibus rebus effectum est: ut inter ocia graecorum sordidum & obscurum antea macedonum no-
men emergeret. Et Philippus obles triennio thebis habitus Epaminundae & Pelopidarum uirtutibus
eruditus. Regnum macedoniae graeciae & asiae ceruicibus ueluti iugum seruitutis imponeret.

IVSTINI HISTORICI LIBER SEPTIMVS.

Aecedemonia antea nomine Emathionis regis cuius prima uirtutis experimenta in
illis locis extant: Emathia cognominata est. Huius sicuti incrementa modica: ita
termini per angustis fuere: populus pelagi & regio boetia dicebatur. Sed postea uir-
tute regum & gentis industria subactis primo finitimis mox populis nationibusque
imperium usque extremos orientis terminos prolarum. In regione praenonia: quae nunc
portio est macedoniae: regnasse fertur Thelogeus pater Altiropati: cuius troiano
bello inter clarissimos uindices urbis nomen accepimus. Ex alio latere in europa
Europus nomine regnum tenuit. Sed & Caranus cum magna multitudinem graecorum sedes in macedonia
responso oraculis iussus quaerere: cum in Emathia uenisset urbem edysalam non sentiens oppidanis
propter ibrium & nebulae magnitudinem gregem caprae libere fugientium secutus occupauit. reuocatusque
in memoria oraculi quo iussus erat: ducibus capris imperium quaerere: regni sedem statuit reliquosque
postea obseruauit quocumque agmen moueret ante signa eadem capras habere: ceptorum duces habiturus
quos regni habuerat auctores. Verbum edyslam ob memoriam muneris aegaeam populo: aegaeas vo-
cauit. Pulso deinde Medanis quoque portione macedoniae tenuit: aliique regibus pulsus in locum
omnium solus successit: primisque adunatis gentibus uariisque populis: ueluti unum corpus macedoniae
fecit: crescentique regno ualida incrementorum fundamenta constituit. Post huc Perdicas regnauit: cuius ui-
ta illustis & mortis postrema ueluti ex oraculo praepcepta memorabilia fuere. Siquidem senex moriens Ar-
gaeo filio monstrauit locum: quo codi uellet: ibique non sua tantum sed etiam succedentium sibi in regnum ossa poni
iussit. Praefatus quoad ibi condita posteriorum reliquae forent regnum in familia mansurum cre-
duntque hac superstitione extinctam in Alexandro stirpem: quia locum sepulturae nauauerit. Argaeus
moderate & cum amore populi administrato regno successore filium Philippum reliquit: qui imma-
tura morte raptus. Europum paruulum admodum instituit haeredem. Sed macedonibus assidua cer-
tamina cum thracibus & illyriis fuere: quorum armis ueluti quotidiano exercitio idurati gloria bel-
lice laudis finitimis terreabant. Igitur illyrii infantia regis pupilli contentens bello macedonas aggre-
diuntur: qui praedio pulsi rege suo in cunis prolato & pugnae ante aciem postquam acriter certamen repeti-
uerunt. Taque ideo uicti fuissent antea: quod bellatibus sibi regis sui auspicio defuissent: futuri uel propterea

victores: ex supstitutione animum uincēdi ceperant: simul & miseratio eos infantis tenebat: quem si
 uicti forent: captiuium de rege facturi uidebantur. Conserito itaq; praelio magna cede illyrios fudere
 ostenderunt: hostibus suis priore bello: regem macedonibus nō uirtutem deussē. Huic Amyntas
 succedit: & propria uirtute & Alexandri filii egregia indole insigniter clarus: Cui alexandro tanta om
 nium uirtutum naturae ornamenta extiterit: ut etiā olympio certamine uario ludicrorum genere cō
 tendit. Cum interim Darius rex perarum turpi a scythia fuga humotus: ne ubiq; deformis mili
 tiae damnis haberetur: mittit cum parte copiarū Megabalam ad subigendā thraciā: ceteraq; eius tra
 ctus regna quibus pro ignobili momento erat accessura macedonia: quib; breui tempore exequo re
 gis imperio legatis ad Amyntam regem macedoniae missis obides in pignus futurae pacis sibi dari
 postulabat: Sed legati benigne excepti inter epulas ebrietate crescente rogant Amyntam: ut appa
 rei epularum adiciat ius familiaritatis adhibitis in conuiuium suum filiis & uxoribus: & filiabus id
 apud perlas haberi pignus ac sedes hospitii: qui ut uenerunt petulantius eas contredantibus filiis
 amyntae Alexander rogat patrem respectu aetatis ac grauitatis suae abire e conuiuii: pollicitus se hos
 pitum temperaturū iocos. Quo digressi mulieres quoq; paulo e conuiuii euocati: cultus exornatu
 rus gratiore: sed reducturus. In quaz locum matronali exornatos habitu iuuenes supponice: oloq; petu
 lantiam legatorum ferroquod sub ueste gerebant compescere iubet. Atq; ita interfectis oibus igna
 rus rei. Megabalus cū legati non redirent: mittit eo cum exercitus parte Bubarema: in bellū facile &
 mediocre dignatus ipse ire ne dehonestaretur praelio tam foede genti. Sed Bubares ante bellum
 amore filiae Amyntae captus omisso bello nuptias facit: depositisq; hostilibus animis in affinitatis iu
 ra succedit. Post discessum a macedonia Bubaris Amyntas rex decedit: cuius filio & successori Alexā
 dro cognatio Bubaris non Darii tantum temporibus pacem praestitit: uerū etiam Xerxem cōciliauit:
 adeo ut cū grāciam ueluti tempestas quaedam occupasset: intus olympū hamūq; montes totius re
 gionis eū imperio donauerit. Sed nec uirtute minus q̄ perarum libertate regnum ampliauit. Per or
 dinem deinde successionis regnum macedonēz ad Amyntam fratris eius Menelai filium peruenit.
 Hic quoq; insignis industria: & omnibus imperatoris uirtutibus instructus fuit: q̄ Eurydice tres
 filios suscepit Alexandrum: perdicam: Philippum alexandri magni macedonis patrem: & filia Euryo
 nem. Ex Cygae autem Archelaum: Arideum: Menelaū: qui cum illyriis deide & cū olynthiis grauiā
 bella gessit. In insidiis autem Eurydices uxoris: quae nuptias generi pacta occidendū uirum: regnumq;
 adultero tradendum susceperat: occupatus fuisse: tū filia pellicatum matris & sceleris consilia prodī
 disse. Functus itaq; tot periculis senex recessit: regno maximo & filiis Alexandro tradito. Igitur Ale
 xander inter prima initia regni bellum ab illyriis pacta mercede: & philippo fratre dato obfide rede
 bit. Interiecto quoq; tempore per eundem obfide cū thebanis grātiā pacis reconciliat: quo se Philip
 po maxima incrementa egregiae indolis fuit. Siquidem triennio thebis obles habitus prima pueritia
 rudimenta in urbe fueratis antiquae & in domo Epaminūdae sumi & philosophi & imperatoris depo
 situs. Nec multo post Alexander isidiis Eurydices matris appetitus occubuit: cui amyntas in scelere de
 prehensus. ppter cōmunes liberos ignarus eisdē quādoq; exitio iam fore pepercerat. Frater quoq; eius
 Perdicca pari insidiarū fraude decipitur: indignū prorsus libidinis cā liberos a mīe uita priuatos: quā
 scelegz suoz supplicis liberosq; cōreplatio uindicauerat. Perdicca hāc indignior cades uidebatur: q̄
 ei apud matrē misericordiā nec puulus qdē filius cōciliauerat. Itaq; Philippus diu nō se regē sed turo
 rem pupilli egit. At ubi grauiora bella iminebat: seruū auxiliū in expectatione isantis erat: cōpulsus
 a populo regnū suscepit: ut est ingressus imperiū magna de illo spes oibus fuit: & ppter ipsius ingenitū
 qd magnū spōdebat uigē: & ppter uetera macedoniae fata: quae cecinerant uno ex Amyntae filiis re
 gnante florētissimū fore macedoniae statū: cui spei scelus matris hūc residuū fecerat. Principio regni
 cū hinc cades fratrz indigne pemptio: inde hostiū multitudō: hinc insidiarū metus: inde inopia con
 tinui belli & exhausti regni & imatura aetate tyronis urgeret: bellaq; ueluti cōspiratiōe qdā ad oppri
 mendā macedoniā multaz gentiū ex diuersis locis uno tempore cōfluebāt: quoniam oibus par eē non
 poterat defendenda ratus alia interposita pactiōe cōponit alia redemit facillimis qbusq; aggressis: quo
 rum uictoria & militū trepidos aīos firmaret: & cōreptū sibi hostiū demeret. Primū illi cū atheniensis
 hos certamē fuit: quibus p insidias iūctis metu belli grauioris cū interficere oēs possit: incolumes sine
 precio dimisit. Post hos bello in illyriis trasilato multa milia hostiū cecidit. Vbiq; nobilissimā larissae
 capit: hinc thessalia nō praedae cupiditate sed qd exercitui suo robur thessaloz equitū adiungere gessit
 bat: nihil minus q̄ bellū metuētē iprouis expugnat: unūq; corpus equitū pedestrisq; copiarū inui
 cit exercitus fecit: qbus rebus felicit. pueniens Olympiā Neoptolemi regis molossoz filiam
 uxore ducit: cōciliat nuptias fratre patri uel tutore uirginis Anisba rege molossoz q̄ fororē Olym
 piadis Troadē in matrimonio habebat: q̄ cū illi exitiū malorūq; oīum fuit. Nā dū regni incrementa af
 finitate philippi acq̄sitiūz se ipar pprio regno ab eodē priuatus i exilio cōsenuit. Is ita gessit philippo
 iā nō cōtētus sumouere bellā: ultro ēt q̄tos lacescit. Cū methonā urbē oppugnaret in praetereuntem
 de muris sagitta iacta dextrum oculum regis effodit. quō uulnere nec legiorū in bellum nec iuuen
 dior aduerz filius factus est: adeo ut interiectis diebus pacem deprecantibus dederit: nec modera

Nace illyrios fude
 Amyntas
 Alos
 Darius infertus fue
 T rancia

Atq; perla
 rū laciua
 Legati cōfide aciu
 ab Alog cōtēti

Alexandri
 facinus

Amyntas moct
 Bubaris amyntae fil
 x hoste genti

Amyntas
 Eurydice
 Alexander
 Perdicca fra
 tres
 Philippus

Alexandri magni
 pater: Eurydice
 Philip obles: Eurydice

Vbi philip
 pus preci
 pus uirtu
 tes imbibe
 rit

Philip pator: pto

fatus mace: uno q
 filio regnate
 impar aib: anno

m atheniensis
 Philippi ge
 sta
 Larissa aora
 Thessalia expugna

Olympias
 cuius filia
 Ario
 pua
 mot

Vbi oculū
 Philippus
 amiserit

tus tantum uerum etiam mitis aduersus uictos fuerit.

IVSTINI HISTORICI LIBER OCTAVVS.

Raciae ciuitates dum imperare singula cupiunt imperium omnes perdidit. Quippe in mutuum exitum sine modo ruentes ab omnibus uictae perire: quod singula amitterent non nisi oppressae senferunt. Siquidem philippus rex macedoniae ueluti et specula quadam libertati omnium insidiatus dum contentiones ciuitatum alit: auxilium inferioribus ferendo uictos pariter uictoreis subire regia seruitutem coegit. Causa & origo huius mali thebanis fuerit: qui cum regi potenter uiscundam fortunam imbecillo animo ferentes uictos armis lacerata monies & phocenses quasi parua supplicia caedibus & rapinis iussit: apud commune graeciae conciliū superbe accusauerunt. Lacerata monis crimini datū qd arcē thebanam indicium tēpore occupasset: phocencibus qd boetiam depopulati essent: prorsus quasi post arma & bellū locum legibus reliquissent. Cum iudicium arbitrio uictorum exerceretur: tanta pecunia damnantur: quanta exolui non possent. Igitur phocenses cum agris liberis coniugibusq: priuaretur desperatis rebus philomenae quodam duce uelut deo irascente templū ipsū apollinis delphis occupauit. Inde auro & pecunia diuites conducto mercenario milite bellum thebanis intulerunt: factūq: phocensium tamen omnes execrarentur pp sacrilegium: plus tamen inuidia thebanis: a quibus ad hanc necessitate compulsi fuerant: qd ipsis intulit. Itaq: auxilia his & ab atheniensibus & a lacedaemoniis misit. Prima igitur congressione philomenes thebanos castris exiit: sequenti praelio primus inter confertissimos dimicans cecidit: sacrilegi poenas impio sanguine luit. In huius locū dux oenomaus creatur aduersus quem thebanis thessalique non ex ciuibz suis ne uictoris potentiam ferre non possent: sed philippum macedoniae regem ducem eligunt: & externae dominationi: quam in suis timuerunt: sponte succedunt. Igitur philippus quasi sacri legi non thebanorum: ultor esset: omnes milites coronas laureas sumere iubet: ita ueluti deo duce in praelium pergit. Phocenses insignibus dei conspectus conscientia delictorum terrore abiectis armis fugam capeunt: poenaeq: uiolatae religionis sanguine & caedibus suis pendunt. Incredibile quantum ea res apud nationes philippo gloriae dedit: illū uindictam sacrilegii illū ultorem religionis: qd orbis uiribus expiari debuit: solū illi piacula exigeret extitisse dignū. Itaq: diis proximus habetur: p quem deo: maiestas uindicta sit. Sed athenienses auditū belli euentu ne in graeciam philippus transiret: angustias thermopilarū pari ratione secuti antea aduenientibus persis accipauer: sed nequaquam uirtute aut uirtute aut causa. Siquidem tunc pro libertate graeciae nunc pro sacrilegio publico: tunc a sapina hostium templa uindicant: nunc aduersus uindictam templorum raptore defensori. Aguntq: se propugnatores scelis: cuius turpe erat alios uindictam fuisse: immemores prorsus qd in dubiis rebus suis illo deo etiam consiliario auctore uis fuerant: qd illo duce tot bella uictos inierat: tot urbes au spicato considerant: tantum imperiū terra marique quaesierat: qd nihil sine maiestate numinis eius aut priuatae unq aut publicae rei gesserant. Tantum facinus admississe ingenia oia doctrina exulta: pulcherrimis legibus institutisq: formata: ut q unde posthac succurrere iure barbaris possint: nō haberent: sed nec philippus melioris fidei aduersus iocios fuit. Quippe ueluti timens ne ab hostibus sacrilegi sceleris uincere: ciuitates quae paulo ante dux fuerat: quae sub auspiciis eius militauerat: qd gratulatae illi sibiq: uictoriae nactae fuerat: hostiliter occupatas diripiit. Cōiuges liberorūq: osum sub corona uandit: nō deoq: immortalū tēplis: nō adibus iactis: nō adibus penatibus publicis priuatisq: quod quos paulo ante ingressus hospitaliter fuerat: peccit. Prorsus ut nō tā sacrilegi ultor extris: qd sacrilegiore licentia quā uis uideret. Inde ueluti rebus egregie gestis i capadochia traicit: ubi bello pari pfidia gesto captisq: p dolū & occisus finitis regibus uenerat. puicia ipso macedoniae adiungit. Deinde ad abolēda iudicia sua qd insignis p ceteris tūc tps habebat. p regna mittit & opulentissimas ciuitates & phana ac tēpla q opinione ferret regē philippū magna pecunia locare: & murōs p ciuitates & phana ac tēpla facienda: & ut p pones luscipotes sollicitaret: qd cū i macedonia uenissent uariis dilatoriis frustrati uim regiae maiestatis timētes taciti pficiscerant. Post hanc olynthios aggredit: receperant. n. p misericordia post adē uictus duos fratres eius: quos philippus ex nouerca genitos ueluti picipes regi interficere gestabat. Ob hanc igit cum urbe antiq & nobilis excidit: & fratres illi destinato supplicio tradit: p dāq: ingenti pariter & patricio uoto frui. Ind qd oia q agitalet aior: licet: auraria i thessalia argenti metalli i thracia occupat. Et ne qd ius uel fas uiolatur permitteret: piraticas quoq: exercere instituit. His ita gestis forte uenit ut eū fratres duo regis thracia nō cōpēlatiōe iustitiae eius: sed iuicē merentes alterius uiribz accederet dilceperationi suae iudice eligeret. Sed philippus more igenii sui ad iudiciū uelut ad bellū iopinātus fratribz instructo exercitu supuenit: regno utrūq non iudicis more sed fraude latronis ac scelere spoliatur. Dū hanc agunt legati atheniēsiū petēs pacē ad eū uenerunt quibus auditis & ipe legatos athenas cū pacis cōditionibus militibzq: ex cōmodo utrorūq: pax facta. Ex ceteris quoq: graeciae ciuitatibus non pacis amore sed belli metu legationes uenere. Siquidem crudelēte ira thessali boetique orant: ut professum aduersus phocenses ducem graeciae exhibeat tanto odio phocensium ardentes: ut obliti cladium suarū perire ipsi qui non perdere

philippus uictos ex
uictos

Thebanos
iniuria
procurum
causatio

philomenes
Sagittarum
Pnocensium

Philomenes
Oenomaus
Philippus dux
Thebanis

Laurea m
Limbis
Phocenses uic

Philippi glo
ria
Dux pro
Gaudium

Philippus
Socios
Sacrilegia

Philippus
Socios
Sacrilegia

Philippus
Socios
Sacrilegia

Philippus
Socios
Sacrilegia

Olynthia
cum bellū

Dinos
Piraticas
Iudex

philippi sce
lera
Pax graecis

eos prædaret. expertamq; Philippi crudelitatem pati:q; parcere hostibus suis mallet. Contra pho-
centium legati adhibitis lacedæmoniis & atheniensibus bellū deprecabantur:cuius ab eo dilationē
ter iam emerant. Eo dum prorsus miserandumq; spectaculum:graciam etiam nunc & uiribus & di-
gnitate orbis terrarū principem regū certe gentiumq; semper uidicem:& multaq; adhuc urbū do-
minā alienis excubare sedibus:aut rogantem bellū aut deprecantē in alterius opē omnem spem po-
fuisse. Orbis terrarū uindices eo usq; discordia sua ciuilibusq; bellis redactos ut adulesc. ultro sordi-
dā paulo ante clientelā suā partē & hoc potissimū facere thebanos lacedæmoniosq; antea iter se im-
perium nunc gratiæ imperantis amulos. Philippus inter hæc uindicatione gloriā suā tantarū ur-
bum fastigii agitāt:atq; utros potius dignetur:æstimat. Secreto igitur auditis utrisq; legationibus
his ueniā belli pollicetur:iurciurando adactis responsum nemini proditoros illis contra uenturū
auxiliumq; latitum. Vtrosq; uetat parare bellum aut metuere sic uariato responso securis omnibus
thermopylarum angustias occupat. Tunc primum phœces se captos in fraude Philippi animadu-
erentes trepidi ad arma confugiunt. Sed neq; spacium erat instruendi belli nec tempus ad cotrahenda
auxilia:& Philippi excidium minabatur:ni fieret deditio. Victi igitur necessitate pacis salute se de-
dunt. Sed pactio eius fidei fuit:cuius antea fuerat deprecati belli promissio. Igitur cædunt passim:ira-
piunturq; non liberi parentibus non coniuges maritis:nō deosq; simulachra templis suis relinquun-
tur:anum tantū miseris solatium fuit:quod cū Philippus Portione prædæ socios fraudasset: nihil re-
rum suarū apud inimicos uiderūt. Reuerſus in regnū:pecora pastores nūc i hybernō nūc in astra-
nos saltus traiciunt:sic ille populos & urbes. Vt illi uel replenda uel dereliquenda quæq; loca uideba-
tur:ad libidinem suā translerit:miserāda ubiq; facies: & excidio similis erat. Nō quidē pavor ille hosti-
lis nec discursus per urbē militū erat:non tumultus armorū:nō boum atq; hominū rapina: sed taci-
tus memor & luctus:uerentibus ne ipsæ lachrymæ pro contumacia habereñt. Crescit dissimulatio
ipsa dolor:hoc altius dimissus quo minus profiteri licet:Nunc sepulchra maioreſq; ueteres penates
nunc testā:in quibus geniti erant in quibusq; generant:considerabant. Miserantes nunc uicē suāq;
in eam diē uixissent nunc filiorumq; nō post eā diem nati essent:alios populos in sinibus ipsis hosti-
bus opponit:alios in extremis regni terminis statuit:quosdam bello captos in supplementis urbium
diuidit. Atq; ita ex multis gentibus nationibusq; unū regnū populūq; constituit. Compositis ordina-
tisq; macedoniarū rebus dardanos cæterosq; finitimos fraude capto expugnat. Sed nec a proximis ma-
nus abstinet. Siquidē Arisban regē epiri uxori suæ Olympiadi archissima cognatione uinctū pellere
regno statuit:atq; Alexandrum priuignū eius uxoris Olympiadis fratrē puerū honeste pulchritudi-
nis in macedonia noīe fororis accessit:omniū studio sollicitū in spem regni simulato amore ad stu-
pri consuetudinem perpulit:maiora in eo obsequia habiturus sine cōsueti pudore sine regni benefi-
cio. Igī cū .xx. ad aōs puenisset ereptū Arisba regnū puero admodū tradidit scelestus i utroq; nā nec
in eo ius cognationis seruauit:cui ademuit regnū:& eū cui dedit:impudicum fecit ante q; regē.

ISTINI HISTORICI LIBER NONVS.

N gracia Philippus cū uenisset sollicitatus paucage ciuitatū direptionē & ex pda modica
rū urbū quātē opes uniuersaq; eēt aīo prospiciēs:bellū toti graciae iſſere statuit. Ad
cuius emolumentū egregie p̄tinere ratus si sibi byzantiū nobilē & maritimū bellē recepta
culū terra marisq; copius suis futurū in potestate redegiſſet:eadē claudētē sibi portas ob-
ſidie cinxit. Hæc nāq; urbs cōdita pmo a Pausania rege spartanorū & p.vii. annos possē
ſa fuit:deinde uariatē uictoria:nūc lacedæmoniorū:nūc athenieſū uiris habita ē:q; incerta poſſeſſio
efficit: ut nemine q̄ſi ſua auxiliis iuuatē libertatē cōſtātius tuereſ. Igī Philippus lōga obſidiōis mora
exhaustus pecūiæ:cōmerciū de piratica mutuaſ. Captis itaq; clxx. nauibus mercū ex diſtractis anhe-
lātē inopia paululū recreauit. Deinde ne unius urbis oppugnationē tātus exercitus tenereſ p̄fectus cū
fortissimis multis Cheroneſiū urbes expugnat filiū Alexandrū .x. & .viii. annos natū:ut ſub militia pa-
tris tyrociniū rudimēta deponeret:ad ſe accerſitiſ ſcythiā quorū p̄dā cū p̄fectus more negotiāciā i-
p̄ſas belli alio bello reſecturus. Erat eo tēpore rex ſcytharū Matthæas q; cū bello iſtrianorū p̄meret
auxiliū a Philippo papolloniēſes petitiū ſucceſſioe eū regni ſcythiarū adoptaturus:cū iterum iſtrianorū
rex decedēs & metu belli & auxiliorū neceſſitate ſcythas ſoluit itaq; Matthæas remiſſis macedonibus
renūciari Philippo iubet:neq; auxiliū eius ſe petiſſe:neq; adoptionē mādāſſe. Nā neq; uindicta mace-
donū egere ſcythas.q;bus meliores foret:neq; naredeſ ſibi ſcolumi filio deſſe. His auditis Philippus
legatos ad mathæā mittit:ipſas obſidiōis portioneſ petētes:ne ſopia bellū deſerere cogat. Quod eo
p̄mptius q̄ facere debere q; miſſus a ſe i auxiliū eius militibus nec ſumptū qdē uia nō mō officii p̄cia
dederit. Matthæas iclemētia cæli & terræ ſterilitatē cauſatus:q; nō patrimoniū dicit ſcythas:deſe uix
alimēta exhibeat:reſpōdit:nullas ſibi opes eſſe:q;bus tātū regē expleat:& turpius putaret puo deſungi
q; totū abnuere. Scythas autē uirte animi & duricia corporis nō opibus cēſeri. Quibus deſitis Philippus
ſoluta obſidione byzantiū ſcythica bella aggreditur:præmiſſis legatis:quo ſecuriores faceret q; nun-

interfuit grecia

Quid pos-
ſit diſcor-
dia aduerſe
utruſq; hoſtis ſpo-

Thermopylarum occupat

Phocentiū
excidium
Philippus ut paſſo

Macedoniarum res

Lacedæmonia
Philippi
ſuccellus

Pueri ſup̄ſtat
cui regnum

Toti greciæ bellū

Bizantium
a quo con-
ditum
clxx. nauibus cap-
tyrocinis
Cheroneſibus
Prima alex-
andri mili-
tia
Matthæas ſcytharū
p̄mptus

Arſ philip-
pi in ſcythi-
co bello
mouendo

*vota philippi
ex multitudine*

*xx milia puerorum
Scythia a
philippo ui
cuntur
tribus
vinctis
annuissa*

*Atheni a
philippo ui
cuntur*

*grece totu fin
victor nec
pulchre infusa*

*Seutria phi
lippi in the
banos
Thebanorum
constantia*

*Rus compon
lacedaemoru
pacem*

*Att. Philip
pi regis bel
licum appa
ratum
Olympias
expulsa stu
pi suspitio
ne
infans
Pausanias
philippum
obtruncat*

cient Mathæa dum byzantium obsideret nouisse statu Herculi ad qua in hostio istri ponenda se ue
nire placatum accessum ad religionem dei petens amicus ipse scythis uenturus. Ille si uoto fungi ue
litate statum sibi mitti iubet: non modo ut ponatur: uerum etiam ut inuoluta maneat pollicetur. Exer
citum autem fines ingredi negat: se passurum: ac si inuitis scythis statum ponat: eo digressio sublata
uerfurumque statum in aculeos sagittarum. His utrinque irritatis animis praelium committit. Cu
i uirtute & animo praestarent scytharum: astutia philippi uincuntur. xx. milia puerorum ac foeminaru ca
pta: pecoris magna uis auri argentique nihil. Ea primum fides inopie scythia fuit: xx. milia no
bilitum equarum ad genus faciendum in macedoniam missa. Sed reuerenti a scythia tribali philip
po occurrunt: negant se transitum duros: ni portionem accipiant praedae. Hinc iurgium & mox p
lium. In quo ita in femore uulneratus est philippus: ut per corpus eius equus interficeretur: cum om
nes occisum putarent: praeda amissa est. Ita scythia uelut deuota spolia pene luctuosa macedoni
bus fuit. Vbi uero ex uulnere primum conualuit diu dissimulatum bellum atheniensibus infert: quoque
causa thebani se iunxerunt: ne uictis metuētes atheniensibus ueluti uicinu scēdiū belli ad se transiret. Fa
cta igitur inter duas paulo ante infestissimas ciuitates societate legationibus graecia fatigant: commu
nem hostem putant communibus uiribus summouendum. Nec enim cessaturum philippum si pro
spere prima successerint: nisi omnem graeciam dēmerit. Mox quaedam ciuitates atheniensibus se
iungunt: quasdam autem ad philippum belli metus traxit. Praelio commisso cum atheniensē longe
maiorē militum numero praestarent assiduīs bellis indurata uirtute macedonum uincuntur: non ta
men immemores pristinae gloriae ceciderunt. Quippe aduersis uulneribus omnes loca quae tuenda a du
cibus acceperant: morientes corporibus tēxerunt: hic dies uniuerse graeciae & gloriā dominatiōis
& uetustissimam libertatem finit. huius uictoriae calide dissimulata leticia est. Denique non solita fa
cta philippus illa die fecit: non conuiuio risit: non ludos inter epulas adhibuit: nō coronas aut ungue
ta sumpsit: & quantum in illo fuit ita uicit ut auctorem nemo sentiret. Sed nec regē se graecia: sed du
cem appellari iussit. Atque ita iter tacitam leticiam & dolorem hostium temperauit: ut neque apud suos
exultasset: neque apud uictos insultasse uideretur. Atheniensibus quos paulus infestissimos fuerat: & cap
tiuios gratis remisit: & bello consumptorum corpora sepulturae reddidit: reliquiasque funerum ut ad
sepulchra maiorum ferrent ultro ortatus est. super hac alexandrum filium cum amico Antipatro: q
pacem cum his amicitiam: iungeret: athenas misit. Thebanorum porro non solum captiuos: uerum
etiam interfectorum sepulchra uendidit. Principes ciuitatis alios securi percussit: alios in exiliū re
degit: bonosque omnium occupauit: pullos deinde per iniuriam in patriam restituit: ex horum numero.
ccc. exules iudices rectoresque ciuitati dedit. Apud quos cum potentissimi quing: rei eius ipsius crimi
nis postularentur: quod per iniuriam se in exilium egissent: huius constantia fuerunt: ut omnes se au
ctores faterentur: meliusque cum re. pactum cum damnati essent: q cum restituti contēderent. Mi
ra profus audacia de iudicibus uix necis suae: quod eadem modum possunt sententiam ferunt: contē
nuntque absolutionem: quam dare inimici possunt. & quoniam rebus nequeunt ulcisci uerbis usur
pant libertatem. Compotis in graecia rebus philippus omnium ciuitatum legatos ad formandum
rerum praesentium statum euocari corinthum iubet. Ibi pacis legem uniuerse graeciae pro meritis sin
gularum ciuitatum statuit: consiliumque omnium ueluti unum senatum ex omnibus eligit. Soli la
cedaemonii & legem & regem contēpserunt: seruitutem non pacem rati: quae non ipsis ciuitatibus
conueniret: sed a uictore ferretur. Auxilia deinde singularum ciuitatum describuntur: siue adiuan
dus ea manu rex oppugnante aliquo foret: seu duce illo bellum inferendum: neque enim dubiū erat
imperium perlarum his apparati bus peti. Summa auxiliorum. cc. milia peditum fuisse: & equitū. xy.
milia. Extra hanc summam & macedoniae exercitus erat: & confinis domitarum gētiū barbaries. In
itio ueris tres duces in asiam perlarum uiris praemittit Parmenodem: Amyntam: & Attalum: cuius so
rorem nuper expulsa alexandri matre Olympiade propter stupri suspicionem in matrimonium acce
perat. Interea dum auxilia a graecia coeunt: nuptias cleopatrae filiae alexandri: quem regem Epiri fece
rat: celebrat. Dies erat pro magnitudine duorum regum & collocantis filiam & uxorem ducentis sin
paratibus insignis. Sed nec ludorum magnificentia deerat: ad quorum spectaculum philippus cum
sine custodibus mediis inter duos alexandros filiū generumque concederet. Pausanias nobilis ex ma
cedonibus nemini suspectus adolescens occupati angustis philippū in transitu obtruncat: dieque la
ticia destinatus foedū luctu funeris facit. Hic re agere serens Pausanias querelā philippū saepe detu
lerat. Cū uariis frustrationibus nō sine risu deserret: & honoratum insuper ducatu aduersariū cerne
ret: itam in ipsum philippum uertit: ultionēque quam aduersario nō poterat: ab iniquo iudice exegit.
Credidit etiam immisum ab Olympiade matre alexandri fuisse: nec ipsum alexandrum igna
rum paternae credis extitisse: quippe nō minus Olympiadē repudiū & praetant sibi Cleopatram q stu
prum Pausania doliuisse. Alexandrū quoque regni aemulum fratrem ex nouerca susceptum tinuisse: eoque

adum ut in conuiuio antea primum cum Attalo mox cum ipso patre iurgaret: Adeo ut etiam stri-
 do gladio eum Philippus confectus sit: atque a filii cæde amicoꝝ precibus exoratus. Quomobré
 Alexander ad auunculum se in Epirum cum matre inde ad reges illitioruꝝ cõtoleratuiq; reuocanti
 mingarus est patri: precibusq; cognatorum agere redire cõpulsus. Olympias quoq; fratrem suuꝝ Ale-
 xandrum Epiri regem in bellum subornabat: peruisissetq; ni filiz nuptis pater generuꝝ occupasset.
 His animulis iterum utriq; Paulaniam de impunitate stupri sui querentē ad tantuꝝ facinus impulsisse
 credunt. Olympias certe fugienti percussori equos quoq; præparatos habuit. Ipsa deinde audita re-
 gis nece cum titulo officii ad exequias eadē nocte cucurisset: in cruce pendens Paulaniam capiti ea-
 dem nocte qua uenit coronam auream imponit: quod nemo alius audire nisi hæc superstitē Philip-
 pi filio potuisset. Paucos deinde post dies refixuꝝ corpus interfectoris super reliquis crematur: & tu-
 mulum ei eodē fecit in loco: parentariq; eidem quot annis incussa populo superstitione curauit. Post
 hæc Cleopatra quia pulsa Philippi matrimonio fuerat: in gremio eius prius filia interfecta finire
 uitæ suspendio coegit: spectaculoꝝ pendens ultioꝝ potita ē: ad quā per paricidiuꝝ festinauerat. No-
 uissime gladium illum quo rax percussus est: Apollini sub nomine myrtalis consecrauit. Hoc eni no-
 men ante Olympiadis paruulæ fuit: quæ omnia ita palam facta sunt: ut timuisse uideatur: ne facinus
 ab ea commissum non probaret. Decessit Philippus. xl. & vii. annos. x. regnasset: genuit
 ex larissa: saltatrice filiuꝝ Arideuꝝ qui post Alexandrum regnauit. habuit & multos alios filios ex uar-
 iis matrimoniis regio more susceptos: qui partim fato partim ferro pere. Fuit rex armos q̄ conuiuio
 ruꝝ apparatibus studioꝝq; cui maxime opes erant instrumenta bellorum diuitiarum quæstus q̄ custo-
 dia solertia. Itaq; inter quotidianas rapinas semper innotuit misericordia in eo & perfidia pari ui-
 re dilectæ. Nulla apud eū turpis ratio uincendi: blandus pariter & insidiosus alloquio qui plura pro-
 mitteret: q̄ præstaret. In seria & iocos artifex: amicitias utilitate non fide colebat: Gratiam fingere in
 odio instruere iter cõcordatōis adia: apud utriq; gratia q̄re solenis illi cõsuetudo. Inter hæc eloq̄
 uia & insignis oratio acuminis & solertia plenat: nec ornatus facilitas nec facilitati inuentionuꝝ deesse
 ornatus. Huic Alexander successit: & uirtute & uiciis patre maior. Itaq; uincendi ratio utriq; diuersa hic
 apta uiale artibus bella tractabat. deceptis ille gaudere hostibus: hic palā fuisse. Prudentior ille consi-
 lio: hic animo magnificentiore: ita pater dissimulare plerumq; & uincere: hic ubi exarsisset: nec dilatio
 ultionis nec modus erat. Vini nimis uterq; audis: sed ebrietatis diuersa uitia patri mos erat: & de cõ-
 uiuiu in hoste procurare: manum conferere: periculis se temere offerre. Alexander nō i hostem: sed
 in suos sæuebat quamobrem Philippum sæpe uulneratū prælia remittere: hic amicorum interfectoꝝ
 conuiuio frequenter excessit. Regnare ille cum amicis nolebat: hic in amicis regna exercebat. Ama-
 ri pater mallic: hic metui litterarum cultus utriq; similis. Solertia pater maioris: hic fides: uerbis atq;
 oratione Philippus: hic rebus moderator: parcendi uictis filio animus & promptior & honestior: fru-
 galitati pater: luxuriæ filius magis deditus erat: quibus artibus orbis imperii fundamenta pater fecit:
 operis totius gloriam filius consummauit.

Argumen-
 ta cædis ab
 olympiade
 i philippu
 meditate
 gladius apollini
 Myrtalis
 olim olympi
 pius dicta
 Auidens post
 motor: impus
 Vitia philippi
 Eloquētia
 in philippo
 A lex. per maior
 vim amici
 Comparatio
 philippi
 & alexan-
 dri
 hostibus
 Att. filioꝝ
 numerum
 artaxerxis
 Darius uenerit
 rex pes. parat
 L. filii prius
 Plutarchus
 Aspasiam
 uocat non
 astasiam &
 Artaxerxē
 nō artaxe-
 xem
 bellum armatus

ISTINI HISTORICI LIBER. X.

Rtaxerxi regi perfarum ex pellicibus. cxv. filii fuere: sed tres tantuꝝ iusto matrimonio sus-
 cepti: Darius: Ariarates. & Ochus. Ex his Dariuꝝ contra morem perfarum: apud suos
 rex nisi morte mutatur: per indulgentiam patre regē uiuus fecit: nihil sibi ablatum exi-
 stimas: quod i filiuꝝ cõtulisset: inuicisq; gaudiuꝝ ex procreatione captusq; i insignia maie-
 statis suæ uiuus in filio cõspexisset. Sed Dariuꝝ post noua parentis pietatis explea sterfi-
 ciendi patris cõsiliuꝝ cepit. Sceleratus fuisse: i solus paricidiuꝝ cogitasset: ita to scelerator
 quāto i societate facinoris assumptus. I. fratres fecit paricidas. Ostēti prius genus: ubi i tato populo
 nō solu fociari: uerū & filii paricidiuꝝ potuit ut ex. I. liberis nemo iuctus sit: quæ ad paternā maiestas
 aut ueneratio omnis i indulgentia patris a tāta immanitate reuocaret. Adeo ne uile paternuꝝ nomē apud
 tot numero filios fuit: ut quoq; p̄sidio tutus ē aduersus hostes esse debuerat: eoꝝ i fidis circumuictus
 tutor ab hostibus q̄ a filiis fuerit. Cā paricidiuꝝ scelerator ipso paricidiuꝝ fuit. Occiso q̄ppe Cyre fra-
 terno bello: cuius metio supra habita ē. Astasia pellicē eius rex Artaxerxes in matrimonioꝝ repererat.
 Hæc partē cedere sibi sicuti regnū Dariuꝝ postulauerat: p̄ indulgentia sua i liberos primo factus se
 dixerat: mox poenitentia: doctus ut honeste negaret: quod temere p̄miserat: solus ea sacerdotio p̄fe-
 cit: q̄p̄petua illi ab oibus uiris pudicitia ipe rabat. Hic exacerbatuꝝ iuuenis i iurgia primo prius erupit
 mox facta cū fratribus cõiuratio: dō pri i fidias parat: dephēus cū locis poenas paricidiuꝝ diis pater-
 næ maiestatis uoluntibus dedit: cõiuges quoq; oium cū liberis: ne qd̄ uestigiū tāti sceleris extaret: itex-
 sedæ sūt. Post hæc Artaxerxes morbo ex dolore cōtracto decedit. Rex q̄ pater felicior. Hereditas re-
 gni ochro tradita: q̄ timēs p̄se cõiuratioem regiā cognatorū cæde & strage p̄ncipiuꝝ replet: nulla nō san-
 guinis nō sexus: nō ætatis misericordia p̄motus. f. ne innotet fratribus paricidias habere. Atq; i
 ueluti purificatio regno bellum armenius infert. In eo cum aduersus prouocatore hostiuꝝ Codomanus

Att. filioꝝ
 numerum
 artaxerxis
 Darius uenerit
 rex pes. parat
 L. filii prius
 Plutarchus
 Aspasiam
 uocat non
 astasiam &
 Artaxerxē
 nō artaxe-
 xem
 bellum armenius

quidam omnium fauore processisset: hoste caeso uictoriam suis pariter & prope amissam gloriam restituit. Ob hæc decora idem Codomanus præficatur Armeniis. Interiedo deinde tempore post mortem Occhi regis ob memoriâ pristinâ uirtutis rex a populo constituitur. Darii noie ne qd regie maiestati deesset honoratus bellumq; cum Alexandro magno diu uariante fortuna magna uirtute gessit. Postremo uictus ab Alexandro & a cognatis occisus uitam pariter cum perlarum regno finiuir.

IVSTINI HISTORICI LIBER. XI.

Darii interitus 2. p. 147

Motus qui post philippi mortem sunt secuti

Viciscitur alexander eadem patris

Demosthenis auctori

Art. Eleade uerba ad alexandrum

Nexercitu Philippi sicuti uariæ gentes erant ita eo occiso diuersi motus animorum fuerunt. Alii quippe iniusta seruitute oppressi ad spem se libertatis erigebant. Alii tadio longinquæ militiæ remissam sibi expeditionem gaudebant: nonnulli faciem nuptus filiarum accensam rogo patris subditam dolebant. Amicos quoq; tam subdita mutatione rerum haud mediocriter metus ceperat. reputantes nunc prouocatam Asiam: nunc Europam: nunc perdomitam: nunc illirios & thracas & dardanos cæterasq; barbaras gètes fidei dubie & mentis infidæ: qui omnes populi si pariter deficiant relinqui nullo modo posse. His rebus uelut medela quadâ interuentus Alexandri fuit: qui pro concione ita uulgus omne consolatur hortaturq; pro tẽpore est: ut metu timetibus demeretur: & i spem sui omnes impelleret. Erat hic annos. xx. natus. in qua ætate ita moderate de se multa pollicitus est: ut appareret plura eũ expimẽtis referuere. Macedonibus immunitatem ciuitatũ regis: præter militiæ uacationẽ dedit. quo facto tantũ sibi fauorem omnium conciliauit: ut corpus hominis non uirtutem regis mutasse se dicerent. Prima illi cura paternæ exequiæ fuit. In quibus ante omnia cædis confocios ad tumultũ patris occidi iussit: soli Alexandro lyncistag: fratri perperit: seruans in eo auspiciũ dignitatis suæ: nam regẽ cum primus salutauerat. amulũ quoq; imperii Catantũ fratrem ex nouerca susceptũ interficere curauit. Inter interitũ multas gentes rebellantes compescuit: orientes nonnullas seditiones extinxit: quibus rebus erectus tacito gradu in gratiam contendit: ubi exemplo patris Corinthum euocatis ciuitatibus dux in locum eius substituit. Inchoatã deinde a patre persicũ bellũ aggreditur: in cuius apparatũ occupato nunciatur Atheniensẽ Thebanos & Lacedæmonios ab eo ad persas defecisse: auctoremq; eius defectiõis magno auripondere a persis corruptum Demosthenẽ oratorem extitisse: qui macedonum deletas omnes cũ rege copias a tribalis affirmauerit: productũ in concionem auctore qui in eo prælio: quo rex occiderat: se quoq; uulneratum diceret. Qua opinione mutatos omnium ferme ciuitatũ animos esse præsidia Macedonũ obfideri: quibus motibus occursurus tanta celeritate instructũ paratũq; exercitũ gratiã oppressit: quem uenire non sentierat: uidere se uix credentem: in transitũ hortatus Thessalos fuerat beneficiorũq; Philippi patris maternæq; suæ cum his ab æacidag: gente necessitudinis admonuit: cupide hæc thessali audiẽtibus exemplo patris dux uniuersæ gentis creatus erat: & uel galia oĩa redditũs suos ei tradiderat. Sed Atheniensẽs sicuti primi defecerant: ita primi penitere ceperunt: contemptum hostis in admiratione conuertentes: pueritiãq; Alexandri prætam antea supra uirtutem uetere ducem extollentes: Missis itaq; legatis bellum deprecantur: quibus auditis & grauiter increpat Alexander bellum remisit. Inde thebas exercitum conuertit: eadem indulgẽtia usus si patrem poenitentiam inuenisset. Sed Thebani armis non præcibus nec deprecatione usi sunt. Itaq; uicti grauissima quæq; supplicia miserimæ captiuitatis experti sũt. Cum in consilio de excidio urbis deliberaretur Phocenses & Thepienses & Orchomenii Alexandri socii uictoria:q; participes excidii urbium suarum crudelitatemq; thebanos referere: studia in persas nõ præsentia tantum uerum etiam & uetera aduersus gratiã libertatem increpantes. Quam obrem odium eos omnium populorũ esse: quod uel ex eo manifestari: quod iureiurãdo se omnes abstinerent ut uictis persis Thebas diruerent: adiucit & sceleg priore fabulas: quibus omnes scænas repleuerant: ut non præterit tantum perfidia: uicũ & uetere infamia inuisi forent. Tunc Eleadas unus ex captiuis data potestate dicendi non a rege se de fecisse: quẽ interfectũ audierint: sed a regis hæreditibus: quicquid in eo sit admissum credulitatis non perfidie culpam: esse cuius tamen magna fe supplicia pependisse. Deleta iuuentute nunc senum semina:q; sicuti infimũ: ita innoxium restare uulgus: ipsumq; stupris contumeliisq; ita uexatum esse: ut nihil amariũ unq; sint passi: nec iam pro ciuibus lei: qui rã pauci remanserint orare: sed pro innoxio patriæ solo & pro urbe: quæ non uiros tantum uerũ etiam deos genuerit. Priuata etiam regem superstitione deprecatur: geniti apud ipsos Herculis: unde originem gens æacidag: trahat. Actaq; Thebis a parte eius Philippo pueritia rogati: urbi parcat: quæ maior eius pri apud legem deos adoret: prius educatos summa maiestatis reges uiderit. Sed potior fuit ira q; pces. Itaq; urbs diruit: agri iter uictores diuidit: captiui sub corona uandũ: quorũ pccũ non ex emetũ cõmodo: sed ex inimicorũ odio extẽdit: miserã res Atheniẽsibus uisa. Itaq; portas refugis pfugos: cõtra interdictũ regis aperuere quã rã ita grauiter tulit Alexander: tunc secũda legatib; denuo bellũ deprecabũs ita demũ remisit: oratores & duces quoque fiducia totiẽs rebellẽt: sibi dedãt: paratĩq; atheniẽsibus ne cogant subire bellũ: eo res deducta est: ut retẽtis oratoribus duces ex in exilium

rentur: qui ex continenti ad Darium profecti non mediocri momentum perlarum uiribus accesserunt. Profecti autem ad persicum bellum omnes nouercae suae cognatos: quos Philippus in excelsiore dignitatis locum prouehens ipsis praefecerat: interficere sed ne suis: qui apti regno uidebantur: pepercit: ne qua materia leditionis pcul de agente in macedonia remaneret: & reges stipendiarios cōspicioris ignis ad cōmilitū scū trahitis: seniores ad tutelā regni relinquit: adunato deinde exercitu naues onerat: unde conspecta alia incredibili ardore mentis accessus duodecim aras deoꝝ in belli uota statuit. Patrimoniu omne suum: quod in macedonia europaꝝ habebat amicis diuidit: sibi asiā sufficere praefatus: Priuā nulla nauis littore cederet: hostias caedit: petens uictoriam bello: quo totiens a persis petita gratiae ultor relictus sit: quibus longa iam satis & matura imperia contigisse: quorūq; tēpus esse uices excipere melius acturos. Sed neq; exercitus eius alia q̄ regis animoꝝ psumptio fuit. Quippe obliuio oēs coniugiu liberorūq; longinquae a domo militiae persicū aug. & totius orientis opes tā quasi suā praedā ducebāt: nec belli periculoꝝ sed diuitiarū meminerant. Cum delati in continentē essent: primus alexander iaculū uelut in hostilem terrā iecit: armatūq; de nauī tripudiā similis profluit. atq; ita hostias caedit: precatus ne se regē illae terrae inuitae accipiant. In illo quoq; ad tumultos eorū: qui troiano bello ceciderant: parentauit. Inde hostem petēs milites a populatione asiā prohibuit: parcedum suis rebus praefatus: nec perdēda ea quae possē sibi uenerāt. In exercitu eius fuere peditū. xxxii. milia: equitū quattuor milia quingenti: naues centum. lxxii. hac tam parua manu uniuersum terrarum orbē utrū sit admirabilis uicerit: an aggredi ausus fuerit incertū est: cū ad tā periculosum bellum exercitū legerit non luenes robustos nec primo flore aetatis: sed ueteranos platorūq; etiā emerite militiae: qui cū patre patrūsq; militauerant: elegit: ut non tam milites q̄ magistris militiae electos putares. Ordines quoq; nemo nisi sexagenarius duxit: ut si principia castrorum cerneret: senatum te alicuius priscae reipublicae uidere diceret. Itaq; nemo in p̄lio fugā sed uictoria cogitauit: nec in pedibus cuiusq; spes sed in lacertis fuit. Contra rex persae Darius fiducia uirū nil astu agere affirmas: suis occultā cōsilia uictoriae furtiua: conuenire: nec hostē regni finibus arcere: sed intimū regnū accipere: gloriosius ratus repellere bellūq; non admittē. Prima igitur congressio in campis Adrastris fuit. In acie perlarum sexcenta milia militū fuere: quae nō minus arte alexandri q̄ uirtute macedonū superata terga uerterunt. Magna itaq; caedes perlag fuit. De exercitu alexandri nouē pedites: centū. xx. equos: cecidere: quos rex impense ad ceteros solatia humatos statuis equestribus donauit: cognatisq; eorū imunitates dedit. Post uictoriam maior pars asiā ad eū defecit: gessit & plura bella cū p̄fectis Darii: quos iam non tā armis q̄ terrore nominis sui uicit. Dum hac agunt: interrim inditio captiui ad eū fertus: infidias ei ab alexandro lyncistam genero Antipatris qui praepositus macedoniae erat: parantib; quam causam timens ne quis interfecto eo in macedonia motus oriretur: in uinculis ei habuit. Post hac gordiu urbē petiit: quae posita est iter phrygiam maiore & minore: cuius urbis potiunda nō tam propter praedam cupido eum cepit: sed quod audierat in ea urbe in templo louis iugum plaustri gordii positum: Cuius nexum si q̄ soluisset: eum tota asia regnaturum antiqua oracula cecinisset: huius rei causa & origo illa fuit. Gordius cum in his regionibus bobus conductis araret: aues eum omnis generis circum uolare coeperunt. Profectus ad consulendos augures uiciniae urbis obuiam in porta habuit uirginem eximia pulchritudinis: percunctatusq; eam quem potissimum augurem consule ret. illa audita causa consulendi gnara artis ex disciplina parentum regnum ei portendi respondit: polliceturq; se & matrimoniu & spei locum: tam pulchrā conditio prima regni felicitas uidebatur: post nuptias inter phrygas orta seditio est: consulentibus de sine discordiarum oracula responderunt: rege discordiis opus esse: iterato querentibus de persona regis: iubentur eum regem obseruare. quem reuerſi primum in templum louis eumtem plaustro repperissent: obuius illis Gordius fuit: statimque eum regem consalutant: ille plaustum: quo uehenti regnum delatum fuerat: in templo louis positū maiestati consecrat: iterat regis. Post hūc filius Mida regnauit: qui ab Orpheo sacrorum solemnibus initiatus phrygiam religionibus impleuit: quibus tutor omni uita q̄ armis fuit. Igitur alexander capta urbe cum in templum louis uenisset: iugum plaustri requisitū: quo exhibitum cum capita loramento intra nodos abscondita reperire non posset: uiolentius oraculo usus gladio loramenta caedit. Atq; ita resolutis nexibus latentia in nodis capita inuenit: hoc illi agenti nunciatur Darium cū genti exercitu aduentare. itaq; timens angustias magna celeritate Taurū transcendit. In qua festinatione quingenta stadia cursus fecit: cū tarsum uenisset captus hūc fluminis amoenitate per mediā urbē isfuentis proiectis armis plenus pulueris ac sudoris in p̄frigida nudū undā se piecit. Tū repetē tarsus nervos eius occupauit rigor: ut iterclusa uoce nō sper. mō remediū: sed nec dilatio periculi iteruenire praedia a cappado erat ex medicis noīe philippus q̄ solus remediū pollicere. sed & ipsum parmenioīs praedia a cappado missae epistolae suspectū faciebant: qui ignarus infirmitatis alexandri scripserat a philippo medico ut caueret. nam corruptum illum a dario ingenti pecunia esset: tutius tamen ratus dubiae se fidei medici credere quam indubitato morbo perire. Accepto igitur poculo epistolae medico tradidit: ita iteri iteri bibendū oculos in uultū legentis intendit. Vt securū conspexit: laetior factus est sanitate: atq; iteri iteri bibendū oculos in uultū legentis intendit. Vt securū conspexit: laetior factus est sanitate: q̄ quarta die recepit. Igitur darius cum. ccc. milibus peditum & centum milibus equitum in aciem

ad darium
mueres cognati
Seniores ad regnu

12. are deoꝝ
p̄mōmum diuid
nē hē

Att. alex.
uota
persae opes:

13. inuicē terrā

Alexander
copiae
paratissimū suis rebi

14. multus orois
15. p̄tēstari nō muer

Principia
quid sint
Darius

16. p̄tēstari nō muer
17. p̄tēstari nō muer

Vide ne
Adramit
nis sit lege

18. p̄tēstari nō muer
19. p̄tēstari nō muer

20. p̄tēstari nō muer

Gordii
plaustum
māhāyā

21. p̄tēstari nō muer
22. p̄tēstari nō muer

23. p̄tēstari nō muer

Gordius
Mida
p̄tēstari nō muer

24. p̄tēstari nō muer
25. p̄tēstari nō muer

26. p̄tēstari nō muer

Tarsus
Cydnus
mem. regnu:

27. p̄tēstari nō muer
28. p̄tēstari nō muer

Att. salu
bre Alex:
consilium

procedit. Mouebat hæc multitudo hostium respectu paucitatis suæ Alexandrum: sed interdu reputabat quantas res cum ista paucitate gessisset: quantoq; populos fudisset. Itaq; cum spes metû uinceret periculosius differre bellum ratus: ne desperatio suis cresceret circû uictus suos singulas gentes diuersa oratione alloquit. Illyrios & Thracas opâ ac diuitiâq; ostentatione gratos eos ueterû bellorum memoria æternis: cû peris odiû accendebant. Macedones autem nunc europæ uictæ admonet: nûc aliâ expetitæ: nec inuentas illis toto orbe pares uires gloriatur. Cæteri & laborum finem hûc & gloriæ cumulû foreatq; inter hæc identidè consistere aciè iubetur: hac mora cõsuescat oculis turba hostium sustinere: nec Darii legnis opera in ordinanda aciè fuit. Quippe omisiss ducum officis ipse omnia circûe: singulos hortari: ueteris gloriæ perasq; iperig; perpetuæ a diis immortalibus datæ: possessionis admonere. Post hæc præliû ingentibus animis committit. In eo uictor rex uulnera t diu certamen anceps fuit: quoad fugerit Darius. Exinde cædes perasq; secuta est. Cæsa sunt pediti uirû & leuaginta milia: equitû decè milia: capta quadraginta milia. Ex macedonibus ceciderunt pedestres. cxxx. equites. c. l. in castris perasq; multû auri cæterarûq; opû inuentû. Inter captiuos castrorû mater & uxor eademq; soror & filia duæ Darii fuerunt: ad quas uiscendas hortandasq; cû alexander uenisset: conspectis armatis inuicem se complexæ uelut statim mortituræ comploratione ediderunt. Procul utæ deinde gentibus Alexandri non mortem: sed ut Darii corpus sepeliant: dilatione mortis diffugerunt. Motus tanta mulierum pietate Alexander & Darium uiuere dixit: & timetibus mortis metû dimisit: easq; habere & saluari ut reginas precepit: filias quoq; nò sordidius dignitate patris spare matrimoniu iussit. Post hæc opes Darii diuitiarumq; apparatus cõtemplatus admiratione tantarû regis capitur. Tunc premium luxuriola cõuiuia & magnificentiâ epulag; sedari: tunc Bersanien captiuam diligere propter formæ pulchritudinè cepit. Aqua postea susceptû puerq; Hercules uocauit: memor tamen adhuc Darium uiuere. Parmenionè ad occupandam persicam classem: aliosq; amicos ad recipiendas aliæ ciuitatis misit: quæ statim audita fama uictoriæ ipsius Darii præfectis cû auri magno pondere tradentibus se in potestatè uictorû uenerunt. Tunc in syriam pficiat: ubi obuios cum insulis multos regis oriētis habuit. Ex his pro meritis singulorû alios in societate reþipitalis regnû ademit: suffectis in loca eorum nouis regibus. Insigni præter cæteros fuit Abartomius rex ab Alexandro sidoniæ constitutus: quem Alexander cû operâ oblocare ad puteos exhatriendos hortosq; irrigandos solitus esset: misere uitam exhibentè regè fecerat: spreto nobilitibus ne generis id nò dantis beneficiû putarent. Tyriorum ciuitas cum coronâ aureâ magni ponderis per legatos in titulû gratulationis Alexandro misisset: grate munere accepto tyrû se ire uelle ad tiora Herculi reddenda dixit: cum legati rectius id eum in tyro uetere & antiquiore tẽplo facturû dicerent: inde deprecantes eius introitum ita exaruit: urbi excidit minare tur. Consectum q; exercitu insulæ applicato nò minus animosus tyrûs fiducia carthaginiensiu bello exaruit. Augebat enim tyris animos Didoniis exemplû: quæ carthagine condita tertiâ partem orbis quæfisset: turpe ducentes sit foeminis suis plus animi fuisset in imperio quærendo in tyra in tũda liberatæ: Amota igitur inbelli ætate carthagine & accessit mox auxiliis non magno post tẽpore p prodictionem captiurû. Inde Rhodû Alexander ægyptû ciliciamq; tunc certamine recepit. Ad louè deinde Ammonè pergit cõsulturus: & de euentu futurorû: & de origine sua. Namq; mater eius Olympias cõfessa uiro suo Philippo fuerat: Alexandrum non ex eo se sed ex serpente ingentis magnitudinis cõcepisse. Deniq; Philippus ultimo prope uitæ suæ tẽpore filiû suû non esse palâ prædicauerat: quæ causa Olympiada uelut stupri compertâ repudiò dimiserat: atq; igitur Alexander cupiens originem diuinitatis acquirere simul & matrem infamia liberatè per præmissos subornat antistites qd sibi responderi uellet. Ingredientem templum statim antistites ut Ammonis filiû salutant. Ille lætus dei adoptione hoc se patre censerî iubet. Rogat deinde an omnes interfeciores patris sui sit ultus: respondunt patrè eius nec posse ferri nec mori: regis Philippi peractâ plene uirionè esse. Tertiâ interrogatio posceti uictoriæ omniû bellorû possessioneq; terrarû dari respondent: comitibus quoq; suis responsum ut Alexandrum pro deo nò pro rege colerent. Hinc illi aucta insolentia mirusq; animo increuit tumor exēpta comitate quam & grecorum litteris & Macedonû institutis didicerat. Reuerfus ab Ammonæ alexandriam condidit: & coloniâ Macedonum caput esse ægypti iubet. Darius cum Babyloniam præfugisset: per epistolas alexandrum deprecatur redimendarum sibi captiuarum potestatem faciat. Inq; eam rem magnam pecuniâ pollicetur. Sed alexander in precium captiuarum regnum omne nò pecuniâ petit. Interiecto tẽpore aliæ epistolæ Darii alexandro reddunt: quibus filia matrimoniu & regni portio offertur. Sed alexander sua sibi dari rescriptis iussit: supplicem uenire: & regni arbitria uictori permittere. Tum spe pacis amissa bellum Darii reparat: quadringentis milibus peditum & centum milibus equitum obuiam uadit alexandro. In itinere nuntiat uxorè eius ex collisione abiectâ portus decessisse: eiûsq; mortem illachrymarum alexandrum exequiasq; benigne pro securum: id eum non amoris sed humanitatis causa fecisse. Nam semel eam tantum alexandro uisam esse: cum matrem paruulâq; filias eius frequenter consolaretur. Tunc Darius se ratus uere uictum qd post tot prælia & beneficiis ab hoste superaretur: gratûq; sibi esse si uincere nequeat: qd tali potissimû uinceretur. Scribit itaq; & tertiâ epistolas & gratias agit: qd nihil i suis hostile fecerit. Offert deinde maio-

ut per facie
cetera
Atq; acce
prælium
captiuos
miser foror
se per uxor
cetera Darii
cõuiuia
Bersanien
necesse fuit
Regno
ordinatio
in tyro
Abartomius
Tyriorum
tyris bellat
Dido
captiuam
Alexander
ad ammo
nè louè p
ficiat
Olympiada
Antistites
hominis filius
Alexandri
vires dicitur
Alexandria
conditio
Darius pollicetur
regni
Totu tẽpore
mori dicitur
hæc humanitas
necesse fuit

rem partem regni usque ad flumen eufratem; & alteram filiam uxorem: pro reliquis captiuis triginta milia talentorum: ad hoc Alexander gratiæ actione ab hoste superuacaneam esse respondit: nec a se quicquid factum in hostis adulatio: nec quod in dubio belli exitus aut in leges pacis sibi lenocinia quæreret sed animi magnitudinem: quæ dicerent aduersus vires hostium non aduersus calamitates cõtere. Polliceturque se præstaturum ea Dario si secundus sibi non par haberi uelit. Ceteræ neque mundum posse nem eadẽ die aut in postera aciem pareri: & nec polliceatur sibi aliã quæ sit expertus uictoria. Postera die aciem produciunt: cum repente ante prælium confectus curis Alexandrũ somnus arripuit. Cũ ad pugnam solus rex deesset: a Parmenione agere excitatus: quærentibus somni causa oĩbus inter periculum etiam iocose semper parior fuerit: magno se metu liberatũ ait: somnũque sibi a repentina securitate datum: quod licet cum oĩbus Darii copiis cõfligere ueritum se longam belli morã si persæ exercitum diuidissent: ante prælium utraq; acies hostibus spectaculo fuit: Macedones multitudinẽ hominum corporum magnitudinem armorũ: pulchritudinem mirabantur: persæ autẽ a tam paucis uictis singulos hostes: si diuisio fieret euenire dicebat. Alexander macedones: monebat: ne multitudine hostium: ne corporis magnitudine uel coloris nouitate moueretur: tantum meminisse iubet: nam iisdem se tertio pugnare: nec meliores factos putarent fugam: cum in aciem secum tam triflem memoriã cædium suarum & tantum sanguinis de duobus præliis fusi serrent. Et quemadmodũ Dario maiore turbam hominum esse se uisũ sibi. Hortatur spernant illam aciem auro & argento fulgentem: in qua plus prædæ quæ periculi sit cũ uictoria non ornamentorum decore sed ferri uirtute quæratur. Post hæc prælium committitur: Macedones in ferrum cum contemptu totiens a se uicti hostis ruebat: contra persæ mori quam uinci præoptabant. Rare etiam uolũ prælio tantum sanguinis sufum est. Darius cum uinci socios uideret: uoluit mori & ipse: sed a proximis fugere compulsum est. Sudentibus deinde quibusdam ut pons Cydni fluminis ad iter hostium impediendum includeret: non ita saluti suæ uelle cõsultum ait: ut tot milia sociorum hostibus obiciat: debere & aliis fugæ uia patere: quæ patuerit sibi. Alexander autẽ periculossima quæque aggrediebatur: ubi cõseruissimos hostes acerrime pugnare cõspexisset: eo se semper ingerebat: periculaque sua esse non militum uolebat. Hoc prælio Asia imperiũ rapuit: quinto post acceptũ regnũ anno: cuius felicitas tanta fuit: ut post hoc nemo rebellare etiã ausus sit: patienterque persæ post imperium tot annorum iugũ seruitutis acceperint. Donatis relictis militibus xxxiij. cõtinuis diebus prædã recognoscit. In urbe deinde clausa. x. milia talentorum inuenit. Quæ interitui eius primũ appuerũt. Inter hæc octingenti admodũ graeci occurrũt Alexandro: quod poenã capiti uitatis trũcata pte corporis tulerant: rogantes ut sicuti gratia se quoque ab hostis crudelitate uindicaret. Data potestate redeundi agros: recipere maluerũt: ne nõ tam gaudiũ parentibus quod detestandũ fuit cõspectũ reportaret. Interea Darius in gratiam uictoris a cognatis suis aureis compedibus cathenisque in uico spartano. Tanea uincit. Credo ita diis immortalibus uindicantibus: ut si terra eorum quod successuri imperio erat: plagæ regnũ finiret. Alexander quoque citato curiũ postera die supenit. Ibiq; cognouit Dariũ clauso uehiculo nocte exportatũ iussu itaq; exercitu subseq cũ septẽ milibus egrũ fugientẽ sive quod in itinere multa & piculosa pla fecit. Emẽsus deinde multa milia passũ quod nullũ Darii indicium reperisset respirandi: equis data potestate: unus ex militibus dũ ad fontẽ proximũ egit i uehiculo Dariũ multis quod uulneribus cõfossũ dem spĩrantẽ adhuc iuenit quod applicito captiuo cũ ciuẽ ex uoce cognouisset: saltẽ p̄sentis fortunæ solariũ se habere dixit: quod apud itellectũ locutus esset: nec incassum postremas uoces emissurus. Proferri hæc Alexandro iubet se nullis in eum meritis officiis maximoq; illi debitorẽ moriq; in matre liberisq; suis regiõ eius nõ hostile animũ expertus: feliciusq; hostem quod cognatos sortitus sit. Quippe & matris alibers suis ab eodẽ hostem uitã datã: sibi a cognatis creptã: quibus & uitã & regna dedit. Quãobrem gratiã illi eã futuri: quãquã ipse uictor uolet. Alexandro reserẽ: sequũ solã morietis post gratiã p̄cari supe: & i seruũ numina & regales deos: ut illi terræ: oĩum uictorĩ cõtingat imperiũ: p̄ iustitiã magis quod graue sepulchrũ ueniã oxare. Quod ad ultionẽ p̄ncipatũ nõ suã sed ex p̄li cõmunẽ: oĩum regũ esse causam: quã negligere illi & inde eorum esse & piculosum: quippe cũ in altero iustitiã eius: in altero et utilitatẽ cã uerlet: in quã res uni cũ pignus fidei regiã: dextra se ferendã Alexandro dare. Post hæc porrecta manu expauit. Quæ ubi Alexandro nũciata sunt: uolũ corde defuncti tam indignam illi fastigio mortem iachrymis prosecutus est: corpusque regio more sepeliri: & reliquias eius maiorum tumulis inferri iussit.

IVSTINI HISTORICI LIBER. XII:

Alexander in persequendo Dario amissos milites magnis funeque impensis extulit reliquis expeditionis eius locis. xv. milia talentorum diuisit. Equoque maior pars aestu amissa inuiti Ielsæ: etiam quod superfuerant facti pecunia omnis. cliv. milia talentorum: ex uictoria nup con-

no si lenocinia
Att. magni
fici alex. re
sponsis

uultu tñ p̄ncips
vultu sal
benus aut. in p̄

venis omnia de
singulos nosto

mitos resimam

uictoria no amo
prælium: tumm

Att. Darii
charitatẽ i
suos

peris no dunt in

exim:

Alex: i: picula

ignum dunt in

mmo uictor

est p̄ncipatũ

sepulchris

Dariũ i: compedibus

2 cathenis

barius fancei

apud itellectũ

Verba Da

rii extrema

ad Alex.

uicta darii pro a

cor hostis p̄ncipatũ

cor hostis p̄ncipatũ

cor hostis p̄ncipatũ

cor hostis p̄ncipatũ

cor hostis p̄ncipatũ

cor hostis p̄ncipatũ

cor hostis p̄ncipatũ

cor hostis p̄ncipatũ

cor hostis p̄ncipatũ

cor hostis p̄ncipatũ

cor hostis p̄ncipatũ

cor hostis p̄ncipatũ

cor hostis p̄ncipatũ

cor hostis p̄ncipatũ

regio sed hostili odio scire in suos cepit: maxime indignabatur carpi sermonibus suorum patris Philippi patriaeque mores subuertisse, propter quae crimina Parmenion quoque senex dignitate regi proximus cum Philota filio de urroque prius quaestionibus habitis interficiunt. Fremere itaque omnes universis castris coepere innoxii lenis filiiq; casum miserantes: interdum se quoque non debere melius sperare dicentes. Quae cum nuntiata Alexandro essent: uerens ne haec opinio etiam in macedonia divulgaret: & ne uictoria gloria saevitia macula offuscaret: simulat se ex amicis quosdam in patria uictoriarum nuncios missos. Hortat milites suis scribere: ex quo habituros occasione propter militiam remotiore, datos falsos epistolae ad se tacite deferri iubet: ex quibus cognito de se singulorum iudicio in unam cohortem eos: qui de rege durius opinati fuerat contribuit: aut consumpturus eos: aut in ultimis terris in colombris distributurus. Inde Dracae Euergetas: Parimas: Parapammenos: Hydaspis: ceterosque populos: qui in radice caucasi morabantur: subegit. Interea unus ex amicis Darii uinctus perducitur: qui regem non solum perdidit: neque etiam interfecerat: quae in ultione perfidiae excruciatum fratri Darii tradidit: reputas non tam hoste filio fuisse Darii quam amicum eius: quo esset occisus: & ut his terris nomine relinqueretur: translatum eo triu civitatu populis: quas Cyrus condiderat. In bactrianis quoque sogdianisque, xii. urbes condidit: distributis his quoscunque in exercitu seditiosos habebat. his ita gestis soleni die amicos in conuiuium uocati: ubi orta inter ebrios regis a Philippo gestag: mentio praefere: patri ipse: rerumque suarum magnitudine extollere caelatus: neque cessante maiore conuiuio: parte. Itaque cum unus ex senibus Clytus ductus fiducia amicitiae regis: cuius palmam tenebat: memoriorumque Philippi tuorum: laudaretque eius res gestas: adeo regi offendit: ut telo ad a satellite rapto eundem in conuiuium trucidauit: qua caede exultans mortuo patrocini Philippi laudat: paternae militiae obiebat. Postquam satia sua caede animi quiescit: & locum ita successit exultationi: mox & cum occidendi consideras: pigre eum facti cepitque paternas laudes tam iracunde accepisse se: quam nec conuicia debuisset: amicumque senem plona occisi non innoxia a se occisum iter epulas & pocula dolebat. Eodem igitur furore in penitentia quo pridem in iram uersus mori uoluit: Primum in fletus, postea in amplexum mortui: uulnera tractare: & quasi audire confiti dementia: atque ut telum in se uerteret: peregrissetque facinus nisi amici interuenissent. Mansit haec uoluntas moriendi: ita sequentibus diebus: Accesserat enim ad poenitentiae nutricis suae & sororis Clyti recortatio: cuius absentes eum maxime pudebat: tam foeda illi alimentorum suorum mercede reddita: ut in cuius manibus pueritia egerat: huius iuuenis & uictor pro beneficiis funera remitteret. Reputabat deinde quantum in exercitu suo: quantum apud gentes deuotas fabulatur: atque inuidia: quantum apud ceteros amicos metum & odium sui fecerit: amare & triste reddiderit conuiuium suum: non armatus in acie gloriari uiolens: terribilior. Tunc Parmenio & Philotas: tunc Amyntas confobrinus: tunc nouerca fratresque interfecti: tunc Attalus: Eurylotus: Paulianus: aliique Macedoniae extincti principes occurrerant. Ob haec illi quadriduo perseverata inedia est: donec exercitus universi precibus exoratus esset: precantis ne ita mortem unius doleat: ut uniuersos perdat: quos in ultimam deductos barbariam inter insectas & irritatas gentes bello destituit: multum perire & Calisthenis philosophi preces condiscipulatu apud Aristotelem familiaris illi, & tunc ab ipso rege ad prodenda memoriae acta eius accitus. Reuocato igitur ad bellum animo Charafinos & Dracas in dedicatione accepit: deinde quod primo ex persico superbiae regiae more distulerant: oia pariter inuidiosis essent: non salutari sed adorari se iubet. Accerrimus inter reculantes Calisthenes fuit: quare res & illi & multis principibus macedonum exitio fuit: siquidem sub specie infidiarum oes interfecit: retentus tamen est a macedonibus mos salutandi regis explosa adorationem. Post haec indiam petiit: ut Oceano ultimoque oriente finiret imperium: cui gloriae ut etiam exercitus ornamento conuenirent: phaleras equoque & arma militum argento inducit: exercitumque suum ab argenteis clypeis argyropidas appellauit. Cum ad nymp urbem uenisset: opidanis non repugnantiibus fiducia religionis: Liberi patris quae condita urbs erant: parci iussit: laetis non militum tantum uerum etiam uestigia se dei securum. Tunc ad spectaculum sacri montis duxit exercitum naturalibus bonis uite haerereque uestitum: non aliterque in manu cultus colentiumque industria exornatus esset. Sed exercitus eius ubi ad montem accessit: repente metus impetu in sacros dei uolatus instans: cum stupore regis sine noxa discurrunt: ut intelligeret non tam oppidanis parcendo quam exercitui suo se consuluisse. Inde motes dardanos regnae: Cleophris reginae persequitur: cum se dedidisset eius concubitu redemptum regnum ab Alexandro recepit: illecebris consecuta quod armis non potuerat. filiumque ab eo genitum Alexandrum nominauit: qui postea regno indorum potitus est. Cleophris regina propter prostratam pudicitiam scortum regium exinde appellata est ab indis. Peragrata india cum ad laxum mirae magnitudinis & asperitatis in quod multi populi confugerant: peruenisset: cognoscit Herculem ab expugnatione eiusdem faxi terramotu prohibitu. Captus itaque cupidine Hercules acta superare cum summo labore ac periculo potius laxo eius omnes loci gentes in deditionem accipit. Vnus ex regibus indorum fuit. Porus nomine uiribus corporis & animi magnitudine pariter insignis: qui bellum iam pridem audita Alexandri opinione in aduentum eius parabat. Commisso itaque praelio exercitum suum inuadere macedonas iubet: sibi regem eorum priuatum hostem deposcit. Nec Alexander moram pugnae fecit: sed prima congressione uulnerato equo

Secit i suos

Parmenion
Philota filio q oesiFalsos epist
scribitur q regisCaucasi ph
Bact

Bactrianis: q m

Att. celerit
tatem ope
ris

12 ubes gdiq: v

IRA

Clytus i conuiuo ce
lausit pium

soluit

mori uoluit

Alexander
in conuiuo
clytrum oc
cidit

interfecti principes

quadriduo

Plutarchus
anarchi
uerbis ait
alex. lena
tumArgyraspi
des

Nyfa

Cleophris
reginaAlexander
alex. filius

Porus Rex

bucephala
indica

Indica ge-
tes ab alex.
uictae

licet t. p. m. m.

castro magis

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

gens ad her-
cule in In-
dia condi-
ta

cum præcepit in terrâ cecidisset:concursum satellitum seruatus est.Porus multis uulneribus obrutus cap-
turusque uictum se adeo doluit:ut cum ueniam ab hoste inuenisset:neque cibum sumere uoluisset: neque uul-
nera curari passus sit:atque: sit ab eo obrutus:ut uellet uiuere:quæ Alexander ob honorem uirtutis
incolumen i regnum remisit.Duas igitur urbes cecidit una nicea altera ex nomine equi bucephalen uo-
cauit.Inde adrestas:isthenos:passidas:gagaritas casis eorum exercitibus expugnat.Cum ad euphates ue-
nisset:ubi cum ducentum milibus hostium equitum opperiebat:omnis exercitus non minus uictoriæ nu-
mero quam laboribus fessis lachrymis eum deprecatur:ut finem tantæ belli faceret:aliquando patriæ reddi-
turus meminisset:respiceret militum annos:quibus uix ætas ad reditum sufficeret offendere alius canicem
alius uulnere:alius ætate consumpta corpora:alios citacibus exhausta.Solos se esse qui duorum re-
gum Philippi Alexandrique continuam militiam pertulerint.Tandem orare ut reliquas saltem suas paternis sepul-
chris reddat:quorum non studium deficit:sed annis.Ac si non militibus uel ipse libi parcat:ne fortunam suam
nimis onerando fatiget.Motus his tam iustis precibus uelut in finem uictoriæ caltra solito magni-
ficentia fieri iussit:quorum molitionibus & hostis terrere:& posteris admiratio sui relinqueret. nyl-
lum opus milites lætius fecere.Itaque casis hostibus cum gratulatione in eadem reuerterentur.Inde Alexan-
der ad amnē agefynē pergit.Per hunc ad oceanum deuehit.Ibi gefonasa sybols:quos Hercules condidit
in dedicatione accepit.hinc ad ambros & sycambros nauigat:quæ gentes cum armatis.lxxx.milibus pedi-
rum & lx.milibus equitum excipiunt.Cum prælio uictor esset:ad urbem eorum exercitum ducit:quæ desertam
a defensoribus cum de muro quem primus cepert animaduertisset:in urbis planiciem sine ullo satellite
desiliit.Itaque cum eum hostes solū cōpessissent:clamore edito undique concurrunt:si possint in uno capite
orbis bella finire:& ultionē tot gentibus dare:nec minus Alexander cōstanter resistit:& unus aduer-
sus tot milia præliat.Incredibile dictum est:ut eum non multitudo hostium magna letitia uision tantū
lacetentium clamor terruerit:solus tot milia caderet:ac fugaret.Vbi uero se obrui multitudine uidit:
trūco seip. ppe mngz stabat:applicuit:cuius auxilium togus cum duo agmen sustinisset:tandem cognito
periculo eius amici ad eum desiliunt:ex quibus multi casis præliis tam diu anceps fuit:quoad omnis
exercitus muris deiectis in auxilium ueniret.In eo prælio sagitta sub manu traiecit cum sanguinis flu-
xu deficeret:genū posito tam diu præliatus est:donec eum quo uulneratus fuerat: occideret.curatio
uulneris grauior ipso uulnere fuit.Itaque ex magna desperatione tandē saluti redditus.Polyperonta cum
exercitu babilonia mittit:ipse cum lectissimā manu naues confendit:& oceanī littora peragat.Cum
uenisset ad urbem Ambigeri regis oppidani inuicti ferro audientes sagittas ueneno armatas:ita ge-
minio mortis uulnere hostē a muris immouentes plurimos interfecit.Cum iter multis letaliter uul-
neratus erit Ptolemaus: moriturusque: iam uideretur:per quem iter monstrata in remedia ueniret her-
ba:equa in potu accepta statim periculo ē liberatus:maioresque pars exercitus hoc remedio seruata:Ex-
pugnata deinde urbe reuersus in naues oceano libamenta dedit:prospere in patriam rediit:precatu:ae
ueluti curru circa metam actio positus imperii terminis:quia sinus aut terrarū solitudines prodire pas-
sus sunt:aut mare nauigabile fuit:secundo aestu ostio fluminis Indi in uehitur.In monumenta regis a se
gestas urbem barcen condidit:aralesque statuit relicto ex numero amicorum littoralibus indis præfecto.
Inde iter terrestre facturus cum arida loca mediū itineris dicerentur:puteos opportunitis locis fieri præ-
cepit:quibus ingenti dulci aqua inuenta Babyloniam rediit.Ibi multæ deuictæ gentes præfectos suos
accusauerunt:quos sine respectu amicitiae Alexander in conspectu legatorum necari iussit.Post hæc Darii
regis filiam iusturam in matrimonium recepit:sed & optimatibus macedonū lætas ex omnibus ge-
tibus nobilissimas uirgines tradidit:ut cōmuni facto crimine regis leuaretur.Tunc ad concionē exer-
citum uocati:& promittit se æs alienum omnium propria impensa solitum:ut prædam præmiis
integre domum ferant.Insignis hæc munificentia non summa tantum uerum etiam titulo muneris
fuit:neque a debitoribus magis quam a creditoribus gratius accepta:quoniam utrique exacto pariter ac solu-
tio difficilis erat tria & uiginti milia talentorum:in hos sumptus expesa.Dimissis ueteranis exercitū
ex iunioribus supplet:sed retenti ueteranorumque discipulorum ægre ferentes missionē & ipsi flagitabant:nec
annos sed stipendia sua numerari uolebant:pariter in militia lectos:pariter sacramento solui aequum
consentes:nec iam precibus sed conuiicio agebant:uidentes eum solū cum patre suo Ammone finire bel-
la:ut milites suos saltidit.contra ille nūc castigare milites:nūc lenibus uerbis monere:ne gloriosam
militiam seditionibus infuscerent.Ad postremum cum nihil proficeret uerbis ad corripiendos sedi-
tionis auctores & tribunali in cōcionem armatam in ermis ipse desiliit:& nemine prohibente.xiii.cor-
reptos manu sua.ipse ad supplicia duxit:tantum uel ipsis moriendi patiētiā metus regis:uel huic exi-
git supplicia constantiam disciplinā militans dabat.Inde separatim auxilia pergit in concionem
alloquitur.Laudat perpetuū illoz tum in se: tum in pristinis reges fidem suā in illos beneficia memorat:
in nunquam quasi uictos sed ueluti uictoriæ socios habuerit.Denique in illos non illos in gentis suæ
morem transisse:affinitatibus cōnubiis uictos uictoribus cōmiscuisse.Nūc quoque ait custodiā cor-
poris sui non macedonibus tantum se uerietiam illis creditur. Atque ita mille ex his iuuenes in nu-
merū satellitū legit:auxilioque quoque portione armata in disciplinam macedonū exercitui suo miscet
quā rem ægre macedones tulerunt: iactantes hostes suos in officium suū a regge subactos.Tūc uniuit

*babylonis moris
immortalis credetur*

**Omnes ui-
ctæ gentes
eum ut pa-
rentes lux-
runt**

*Darii mater in meo
macedonis legi*

thefauri

**Atq; uecti-
gal**

*reges uideri
audire*

Aequalitas obli-

Perdiccas

**Primæ ma-
cedonum
discordiæ**

*Alex. fr.
Arideus
Roxanæ
filius*

Tutores

**Arideus
alexandri
frater**

**Seditio mi-
litaris**

*Perdiccas ad se
perueniens*

Antipater

**Quæ qui-
bus prouin-
ciæ sit &
maced, de-
legatæ**

Xtincto in ipso ætatis ac uictoriarum flore Alexandro magno triste apud omnes to-
tâq; babyloniam silentium fuit. Sed nec deuictæ gentes fidē nuncio habuerunt: q; ut in-
uictum regem sic immortalē eum crediderant. Recordantes quotiens presenti mor-
ti ereptus esset: quam sæpe ferro amisso repente se non sospitem tantum suis uerum
etiam uictorem obtulisset. ut uero mortis eius fides afflueret omnes barbaræ gentes pau-
loante ab eo deuictæ nō ut hostem eum: sed ut parentem luxerunt. Mater quoq; Da-
rii regis: quæ amisso filio a fastidio tantæ maiestatis in captiuitatem redactâ indulgentia uictoris in
eam diem uitæ nō penituerat: audita morte Alexandri mortē sibi ipsâ cōsueuit: nō q; hostē filio præ-
ferret: sed q; pietatem filii in eo: quem hostem timuerat: experta esset. Contra Macedones uerū uice
non ut ciuem ac tantæ maiestatis regem uerū ut hostem amississent gaudent: seueritate nimia & as-
sidua belli pericula execrantes. Hoc accedebat q; principes regnum & imperia uulgis militū thesau-
ros & grande pondus auri uelut inopinaram prædam spectabant illi successionem regni: hi opum ac
diuitiarum hæreditatem cogitantes: Erant enim in thesauris. c. milia talentorū: & in annuo uectigali
tributo. ccc. milia. Sed nec amici Alexandri frustra regnum spectabant. Nam eius uirtutis erant ac ue-
nerationis: ut singulos reges putares. Quippe ea formæ pulchritudo & pceritas corporis & uirtū ac
sapientiæ magnitudo in omnibus fuit: ut qui eos ignoraret: non ex una gente sed ex toto terræ orbe
electos iudicaret: neq; enim unquā antea macedonia uel ulla gens alia tam clarorum uirorum prouē-
tu floruit: quos primum Philippus mox Alexander tanta cura legerant: ut nō tam ad societatem belli
quā in successionem regni electi uiderentur. Quis igitur miretur talibus ministris orbem terrarum ui-
ctum cū exercitū macedonum a tot nō ducibus sed regibus regetur: qui nunquā sibi reperiri ptes
si non inter se concurrissent. Multosq; macedonia pro uno Alexandro habuisset: nisi fortuna eos ex
æmulatione uirtutis in perniciem mutuam aruasset. Cæterq; occiso Alexandro non ut læti ita & secu-
ri fuere omnibus in unū locū competentibus: nec minus milites inter se timebant: quoq; & libertas
solutio: & fauor incertus erat. Inter ipsos uero æqualitas discordiam augebat: nemine tantum cæte-
ros excedente: ut ei aliquis summitteret. Armani itaq; in regia cœuunt ad formandum rerū præsen-
tium statum. Perdicas censer Roxanē expectari partem: quæ exacto mense octauo matura iam ex
Alexandro erat: & si puerum peperisset: hunc dari successorem patri. Meleager negat differenda i pa-
tris dubios consilia: nec esse expectandū dum reges sibi nascerentur: cū iam genitis uti liceret: seu si
puer illis placeat esse pergamū filium Alexandri natum ex Garbine nomine Herculem: seu mallent ut
uenem esse in castris fratrem Alexandri Arideum comitem: & cunctis non suo tantum uerum patris
Philippi nomine acceptissimum. Cæterum Roxanē esse originis persicæ: nec esse fas: ut macedoni-
bus ex sanguine eorum: quorum regna deleuerint: reges constituantur. quod nec ipsum Alexandrum
uoluisse. dicit. Deniq; mortem nullam de mentionem scisse. Ptolemæus reuocat regem Arideū
non propter maternas modo sordes: q; ex larissâ scorto nascere: sed etiam propter inualitudinem
maiores quam patiebatur: ne ille nomen regis alius imperiū teneret: & melius esse ex his legi: qui p
uirtute regi suo proximi fuerint: quæ prouincias regnantibus bella mandentur: q; sub persona re-
gis indignorum subiiciantur imperio. Vicit Perdica sententia ex consensu uniuersorum. Placuit itaq;
q; Roxanē expectari partem: & si puer natus fuisset tutores Leonatū & Perdica Crateron & An-
tipatrum constituunt: confestimq; in tutorum obsequia iurant. Cum equites quoq; idem scissent:
pedites indignati nullas sibi consiliorum partes relictas: Arideum Alexandri fratrem regem appellat
latellitesq; illi ex tribu sua legunt: & nomine Philippi patris uocari iubent: quæ cum nunciata equiti-
bus essent: legatos ad mitigandum eorum animos duos ex proceribus Attalum & Meleagrum mit-
tunt: qui potentiam ex uulgi adulatione querentes omnia legatione militibus consentiunt: statim
& seditio creuit: ubi caput & consilium habere cepit. Tūc ad delendum equitarum cūcti armati i re-
giā irumpunt: quo cognito: equites trepidi ab urbe discedunt: castrisq; positis: ipsi pedites terri
coeperunt. Sed nec procerum inter se odia cessabant. Attalus ad interficiendum perdica ducem al-
terius partis mittit: ad quem armatum & ultro pronocantem cū accedere percussores ausi non fuisset:
tanta cōstantia pedicæ fuit: ut ultro ad pedites ueniret: & in concione euocatos edoceret. Quod
facinus molirentur: respicerent contra quos arma sumpsissent: non illos perfas: sed macedones: non
hostes sed ciues esse. Plerosq; etiam cognatos eoz: certe & cōmilitiones eorundem castrorū & peri-
culorū socios: edituros: deinde egregiū hostibus suis spectaculū: ut quozq; armis uictos se doleat: eoz
mutuis eadibus gaudeant: parentaturosq; sanguine suo manibus hostiū a se iterfectoz. Hæc cū pro
singulari facundia sua Perdica perorasset: adeo mouit pedites: ut pbatō cōsilio eius dux ab omnibus
legere. Tū etiā equites in concordia reuocati in Arideū regē consentiunt. Seruata est portio regis alex-
andri filio si natus esset. Hoc agebat positō in medio corpore alexandri: ut maiestas eius testis decre-
torū esset: His itaq; cōpositis macedoniæ & græciæ antipater præponitur. Regiæ pecuniæ custodia
Cratero tradit. Castrorū exercitus & rerum cura Meleagro & Perdica assignatur: iubeturq; arideus

corpus alexandri in ammonis tēplum deducere. Tunc Perdica in sensu seditiois auctoribus repen-
te ignaro collega lustrationē castroz ppter mortē regis in posteg edicit. Posteaq armatū exercitum
in cāpo cōstituit cōsentiētibus uniuersis euocatos dumtaxat de singulis manipulis seditiois suppli-
cio tradi occulte iubet. Reuerfus deinde inter principes prouincias diuiscit: simul ut remoueret amu-
los: & munus impetii beneficii sui faceret. Primo Ptolemæo ægyptus & africa arabiaq; pars forte ue-
nitiquē ex gregario milite alexander uirtutis causā puixerat: cui ad tradendā prouinciā Deomenes:
qui alexandriā edificauerat: datur. Confinē huic puincia syriam Laomedon mitylenæus: ciliciā Phi-
lotos cū filio & illyrios accipit. Mediæ maiori acropatos: minori alcerta Perdica preponit. Sufania
gens Syno: Phrygia maior antigonō Philippi filio assignatur. Lyciā & Pamphiliā Læcarus. cariam Cas-
ander: Lydiā menander fortium. Leōato minor phrygia euenit. Thracia & regiones pontici maris
Lyfimacho Cappadocia cū paphlagonia Eumeni datur: summus castroz tribunatus Seleuco antio-
chi filio cēssit. Stipatoribus regis satellitibusq; Cassāder filius Antipatri pficitur. In Bactriana ulterio-
re & indiciæ regionibus priores: præfecti detenti. Seres inter amnes duos hydaspe & indū Taxiles ha-
bebat. In colonias in indis conditas Phytō Agenoris filius mittitur. Parapomenos fines caucasi mō-
ris Ariarches accipit: Draicas & Argæos Statanor: Bactrianos Amyntas sortit. Sagiliāos Scythæus:
Niciā parthos Philippus hyrcanos: Fratrā farnes armenios: Neoptolemus perlas: Peutestes baby-
lonios: Arthous paelgos: Archelāus melopotamiā adepti sunt. Hæc diuissio cū ueluti fatale munus
singulis cōtignisset ita magna incremetoz materia plurimis fuit. Siquid nō magno post tēpore qua-
si regna nō præfecturas diuississent: reges ex præfectis facti magnas opes nō sibi tātū paruauerūt: u-
rum & posteris reliquerūt. Cū hæc in oriente aguntur: in grācia athenienses & ætoli bellū: quod iam
uixio Alexandro mouerant: sumis uiribus instruebant. Causā belli erant quod reuerfus ab india Ale-
xander epistolā i grāciam scripserat: quibus oīum ciuitatū exules præter quedā dānatos restituebat
quæ recitate præsentē uniuersā grācia in mercato olympiaco magnos motus fecerant: q; plurimi nō
legibus pulsī patria sed per factionē principū fuerāt: uerentibus illis principibus ne reuocati potē-
tiores in repu. fierēt. Palā igit iā tūc multæ ciuitates libertatē bello uendicadā fremebat. Principes ta-
men omniū athenienses & ætoli fuere: qd cū nūciatū esset Alexandro mille naues longas sociis ipe-
ri præceperat: quibus in occidēte bellū gereret: excursumq; cū ualida manu fuerat ad athenas delēdas
legitur athenienses cōtracto. xxx. milib; militū exercitu. & cc. nauibus bellū cū atipatro: cui grācia sor-
te euenerat: gerūt eūq; detrahantē præliū & heracle urbis mœnibus tuentē se obsidione cinxerunt.
Eodē tēpore Demofthenes atheniēsis orator pulvis patriā ob crimen accepti ab Harpago auri q. crū
delitate alexādrī fugerat: quod ciuitatē in eiūde alexandri bellū ipleret. Forte megaris exulabat. q.
cum missum ab atheniēsis hyperidē legatū cognouit: qui peloponēsis in societatē armoz sollicita
rent: secutus eū Stephā: argos: & Corinthū ceterasq; ciuitates eloquētia sua atheniēsis iūxit. Ob
quod factum missa ab atheniēsis obuiam nauī ab exilio reuocatur. Interim i obsidione antipatri
Leofthenes dux atheniēsis telo e muris in transiente iactō occiditur. quæ res tātū animorum anti-
patro dedit. ut etiā uallū re. cindere auderet: Auxiliū deinde a Leonato petiit per legatos: qui cū ueni-
re nūciatē q. exercitu: obuii ei atheniēsis cū instructis copiis fuere: ibiq; equestri prælio graui uul-
nere iētus exstinguitur. antipater & si auxilia sua uideret deuictā morte tamē Leonatū letatus ē. Quip-
pe & æmulū sublatū: & uires eius accessisse sibi gratulabā. Statim igitur exercitu eius recepto cum
par hostibus etiā prælio uidere: solutus obsidione in Macedoniā concessit: græcorum quoq; copias
a finibus græciæ hoste pulso in urbes dilapsas sunt. Interea Perdica bello innoxio Ariarathi regi cap-
adocum illato prælio quæ uictor nihil præmiū præter uulnera & pericula rettulit. Quippe hostes
ab acie in urbem recepti occisis coniugibus: & liberis domos quisque suas cum omnibus copiis in-
cenderunt. Eodem congestis etiam opibus semetipsi præcipitant. ut nihil hostis uictor suarum rerū
præter incendiū spectaculo frueretur. Inde ut uiribus auctoritatē regiam acquireret: ad nuptias Cleo-
patræ sororis Alexādrī magni & alterius alexādrī quoddā uxoris nō aspēnate Olympiade mife eius in-
tēdit: sed prius antipatrz sub affinitatis obrēt capere cupiebat. Itaq; fingit se i matrimoniū filiā eius
petere: quo facilius ab eo supplemētū tyronū ex macedonia obtineret. quē dolū præsentē antipa-
tro cū duas eodē tēpore uxores quærit: neutra obtinuit. Post hæc bellū inter antigonū & perdicam
orīt. Antigonō Crateros & antipā auxiliū ferebatq; scā cū atheniēsis pace pollicēta græciæ & ma-
cedoniæ pponūt. pdica alienatis rebus Arideū & Alexādrī magni filiū i cappadocia quozq; cura illi mā-
data fuerat: de summa belli in consiliū adhibet: quibusdā placebat bellū in macedoniam trāsferri
ad ipsum fontem & caput regni: ubi & Olympias esset mater alexādrī: nō mediocriter momētū partiū
& ciuium fauor propter alexandri Philippiq; nomina: sed in rem uisum est ab ægypto incipere: in
macedoniam profectis asia a Ptolemæo occuparet. Eumeni præter puincias quas acceperat. paph-
lagonia & Caria & Lycia & phrygia adiungunt. Ibi Cratēz & antipatru operi iubentur. adiutores
ei dantur cum exercitibus suis fratres perdicæ alcertas & Neoptolemaus: Clyto cura classis traditur.
Cylicia philotæ adempta Filoxeno datur. ipse perdica ægyptum cum ingenti exercitu petit: sic mace-
donia in duas partes discurrētib; ducibus in sua uiscera armar. ferrūq; ab hostili bello in ciuilem

Alge. corp; i homine

Ptolemæus ægypto
Alexandri edificauit

Prouinciæ
ordinatio

Læcarus
Cassander
Menander
Leoparus
Lyfimachus
Seres inter
hidaspē &
Indum

Eumenius
Seleucus
Taxiles
Phyton
Parapomenos
Ariarches
Athenienses libertate.

Græcia sta-
tus

Alge. i grecos
atf. appara-
tū belli ab
alexandro
destinatū

Demofthenes exul
Harpagus
Eloquētia domo: plos.

Megarisi de
mothesenes
exulauit

Demofthenes reuocatur
Leofthenes

Ariarches

atf. barba-
rorum de-
spirationē

3 macedon. sua
i reuocantur
Cleopatra alex. soror
Vxor duas nuptias

Alge. filius

Ptolemæus asia

Variis bello
rum motus
inter alex &
successores

Mace

Prolemaei
opes
Cyrenes co
ditio
Cyrenis
Theramenus

Cyren
log cepit

Cyrenes fa
bula
Theramen
Apollo rapit
Cyrenis
Hespero
Mella
Apes

Neoptolemus
Polycon occidit
Eumenes
cessus
Phrygiae
Macedoniae

Eumenes
Perga

Eumenes co
siliu i dis
cuiendo p
culo quod
sic ab Anti
gono insti
bat
Vincit Eu
menes ab
Antigono

Eumenes victus

languinem uertit: exemplo furentiu manus ac membra sua ipsa caesura. Sed Ptolemaeus in aegypto so
lerti industria magnas opes parabat. Quippe & aegyptios insigni moderatione in fauorem sui sollici
tauerat: & reges finitimos beneficiis oblequiiq; deuinxerat: terminos quoq; imperii acquisita cyrene
urbe ampliauerat: factuq; iam tantus erat: ut non ta timeret hostes: q; timendum ipse hostibus esset. Cy
rene autē condita fuit ab Aristotei: cui nomē Baetus propter linguę obligationē fuit. Huius pater Cy
mus rex theramenis insulae: cū ad oraculū delphos ppter dedecus adolescentis filii nodū loquentis
deum deprecaturus uenisset: responsum accepit: quo iubebat filius eius Baetus african petere: & ur
bem Cyrenē concedere: uisum linguę ibi accepturus. Cū responsum ludibrio simile uideret: propter si
militudinē theramenis insulae: quae coloni ad urbē condendā in africā tam longinquae regionis pro
ficisci iubebantur: res omisit. Interiecto deinde tempore uelut cōtūmaces ex pestilentia deo pare
re compelluntur: quoq; tā insignis paucitas fuit: ut uix unam nauem cōplerent. Cū uenissent in africā
pulis accolis montē Cyram & propter amoenitatē loci & ppter totius ubertatē occupauere. Ibi Ba
etus dux eorū linguę: nodis solutis loqui primū cepit: quae res aios eorū ex promissis diei tā prae
cepta in reliquā spē condendae urbis accendit. Positis igitur castris opinione ueteris fabulae accipit
Cyrenē eximiae pulchritudinis uirginē: a Thessalia monte pelio ab Apolline raptā perlatā: in eius
dem montis iugis: cuius collē occupauerant: a deo repletā: ubi pueros peresset Nomii Aristē Euto
cum Agadū: missos a patre Hespero rege Thessaliae: q; pergreret uirginē: loci amoenitatē: captos ī illē
terris cū uirgine reledisset: ex his pueris tres adultos in Thessalia reuerfos auita regna cepisse. Aristē
in Arcadia late regnasse: eūq; primū & aplum & mellis usum & lactis & coaguli hoibus tradidisse: sol
sticialiq; ortus & syderū primū inuenisse q; bus auditis Baetus uirgis noīe ex respōsis agnito urbē Cy
renē cōdidit. Igitur Ptolemaeus huius urbis auctus uiribus bellū in aduentu Perdicae parabat: sed per
dicā plus odiū arrogantiae q; uires hostiū nocebāt: quā exoli etiā loci ad Antipatrū gregatim cōfugie
bant. Neoptolemaeus in auxiliū Eumeni relictus nō solū transfugere: uerū etiā prodere partium exer
cituū uoluit: quā cū praeuēnsisset Eumenes cū pgiore decernere praelio necesse habuit. Vidensq;
Neoptolemaeus ad Antipatrū & Polypercōta p fugit: hūiq; persuadet: ut continuatū mansionibus la
to ex uictoria & securo fuga sua Eumeni superueniat: sed res Eumenē nō lauit. Itaq; insidiā in insi
diatores uerlae: & qui secūq; aggressi uos se putabant: securis itinere & peruigilia noctis fatigatis oc
cursum ē. In eo praelio Polypercon occiditur. Neoptolemaeus quoq; cū Eumene congressus diu mu
tuis uulneribus acceptis colluctatus est: & in summa uictus occidit. Victor igitur duobus piliis conti
nuis Eumenes afflictae partes transactione sociorū paululum sustentauit. Ad postremum tamen Per
dica occisus: ab exercitu hostis cum Phytone & Illyrio & Alceia fratē Perdicae rex appellatur: belluq;
aduersus eos Antigono decernitur.

IVSTINI HISTORICI LIBER XIII.

Vmenes ut Perdica occisus: se ut hostē a macedōibus iudicatu: belluq; antigono decre
tū cognouit: ultro ea militibus suis indicauit: ne fama aut rē in maius extolleretur: ni
litū aios rēq; nouitate terreret: simul ut an cōtra se animati essent cognosceret: sum
pturus cōsiliū ex morte uniuersorū: cōstanter tamē praefatus ē: si cui hāc terrori eēnt
habere eū dicēdi pātē: q; uoce adeo cūctos ī studiū ptiū suae induxit: ultro illū om
nes hortantē: reuictosq; se ferro decreta macedonū affirmaret. tūc exercitū ī aro
liam pmo: pecunias ciuitatibus sperat recusantes dare hostilitate diripit. Inde sardis pfectus est ad
Cleopatrá sororē Alexandri magni: ut eius uoce cēturiōes principalesq; cōfirmaret: existimaturus:
ibi maiestātē regiā uerti: unde soror Alexandri stare: tāta ueneratio magnitudinis alexandri erat: ut etiā
per uestigia mulierū fauor sacratū eius noīs q; rerē. Cū reuerfus ī castra eē: pmissas totis castris abie
cit: & inueniunt: q; bus ius q; Eumenis caput ad antigonū detulissent: magna pmissa diffinebant. Is cogni
tis Eumenes uocatis ad eōcionē militibus pūo grās agit: q; nemo fuētus sit: q; spē cruētū pmiū fidei
fraz camēto anteponeret: tū deinde callidē subnectit cōficias se hae epistolas ad expiēdos fuos: aios esse
q; carēq; salutē suā ī oīum pātē eē. nec antigonū nec quēq; ducū sic uelle uicere: ut ille ī se exēplū pelli
mū statuāt. Hoc facto & ī pēnti labatiū aios deterruit: & ī futurū puidet: ut siqd simile accedisset: nō
se ab hoste corrupis: sed a duce tētari milites arbitrantē. Oēs igit opēra suā certati ad custodiā salutis
eius offerunt. Interī antigonus cū exercitū supēntē: castrisq; positus postera die ī aciē pcedit. Nec Eu
menes morā pūo fecit. q; uictus ī manitū quoddā castellū cōfugit: ubi cū uideret se fortunā obsidiōis
subitūq; maiorē exercitus pte dimisit: ne aut cōsensu multitudinis hosti tradere: aut obsidiō ipā mul
titudine grauari: legatos deinde ad antipatq; q; solus par antigoni uiribus uidebatur: supplices mittit: a
quo cum auxilia Eumeni missa antigonus didicisset: ab obsidione recessit. Erat quidem solu
tus ad tempus metu mortis Eumenes. Sed nec salutis dimisso exercitū magna spes erat: oīa igitur
circūspicienti optimū uisum est: ad alexandri magni argyra spidas inuictum exercitū & tor u
diorum praeuigentem gloria decurrere: sed argyra spidas post alexandrum omnes duces fastidie
bant: sordidam militiā sub aliis post tanti regis memoriam existimantes. Itaq; Eumenes blandimen

ris agere, singulos supplicites alloqui: nunc cōmilitones suos: nunc patronos: appellans periculoꝝ & operum orientaliū socios: nūc refugia salutis suæ & unica præsidia cōmemorans: solos esse quosq; uirtute oriens lit domitus: solos qui militiam Liberi patris qui Hercules monumēta superauerint: per cem se q̄ cōmilitonē recipiant: unūq; ex corpore suo esse uelint. Receptus hac lege paulatim imperiū primū monendo singulos: mox quæ perperā facta erant: blande corrigendo usurpat: nihil in castris uisus efficit nūciatū: compellit eos in aciem descendere. Ibi dū ducis imperia contemnit: hostiū uirtute superantur. In eo prælio non gloriā tantū tot belloꝝ: ueꝝ etiā cū coniugibus & liberis præmia longæ militiæ parta perdidērūt. Sed & Eumenes qui auctor cladis erat: nec aliam spē salutis reliquam habebat: uictos hortabatur: inam & uirtute eos superiores fuisse affirmabat: quippe ab his quinq; milia hostium cæsa & si in bello perissent: ultro hostes pacē petituos: damna quibus se putent uictos: duo milia mulierū & paucos infantes & seruitia eē: quæ melius uincēdo possint reparare q̄ deferendo uictoriam porro Argyraspidēs neq; fugam se tentaturos dicūt post damna matrimoniōꝝ & post cōiuges amissas: neq; bellū gesturos cōtra liberos suos. Vltimūq; cū conuiciis agitāt: q̄ se post tot annos emeritorum stipendiōꝝ redeuntē domū cum præmiis tot belloꝝ ab ipsa amissione rursus i nouā militiā immensaq; bella reuocauerit: & a laribus quodāmodō suis & ab ipso limite patriæ abductos inanibus promissis decerpit: uos quosq; amissis oībus militiæ quaestionibus: uictos quidē in misera & inopi senectā quiescere sinat. Ignaris deīde ducibus confestim ad Antigoniū legatos mittunt: petētes ut illa reddi iubeat. Illi reddituros se pollicentur. si Eumenem sibi tradant: quibus cognitis Eumenes cū paucis fugere tentauit: sed retractus desperatis rebus cum concursus multitudinis factus esset. Petit ut postremū sibi alloqui exercitum liceret. Iussus ab uniuersis dicere factō silentio laxatq; uinculis prolatam sicut erat charenatus: manū ostēdit cernite milites inquit habitū atq; ornāmēta ducis uestrī: quæ non hostium quisq; imposuit: nam hoc etiā solatio foret: uos me ex uictore uictum: uos me ex imperatore captiuū fecistis: quater intra hunc annum in mea uerba iureiurando obstricti estis: & ista mitto (neq; enim miseros conuicia decēt) unū oro si propositoꝝ Antigoni in meo capite summa constituit: inter uos me uelitis mori: nam neq; illius interest: quāmodum aut ubi cadam: & ego fuero ignominia mortis liberatus hoc si impetros: soluo uos iureiurādo quotiens uos sacramēto mihi deuouistis: aut si ipsos pudet roganti uim adhibere: ferrū huic date: & permittite: quod uos facturos pro imperatore iurastis. Imperatore pro uobis sine religione iussurandi facere. cū non obtineret preces in irā uertit: ad uos ait deuota capita respiciant dii priuioꝝ uindictes: talesq; uobis exitus dent: quales uos ducibus uestris dedistis: nempe uos idē paulo ante & Perdica sanguine estis aspersi: & in Antipatrū eadem molitū ipsum deniq; Alexandrū si fas fuisset: eū mortali manu cadere interempturi: quod maximū erat seditionibus agitatis. ultima nūc ego perfidorum uictima: has uobis dicit: atq; inferias dico: ut inopes extorresq; omne æuū in hoc castrēsi exilio agatis: deuorentq; uos ars mea uestra: quibus plures uestros q̄ hostiū duces absumpsistis. Plenus deīde iræ custodes suos præcedere ad Antigoni castra cœpit. sequitur exercitus prodito imperatore suo: & ipse captiuus: triūphūq; de se ipso ad uictoris sui castra ducit. omnia auspicia regis Alexandri & tot belloꝝ palmas laureasq; una secū uictori tradentes: & ne quid deesset pōp̄æ: elephanti quoq; & auxilia orientalia subsequunt: tanto pulchriora hæc Antigono q̄ Alexandro tot uictoriæ fuerunt: ut cū ille orientem uicerit: hic eos a quibus oriens uictus fuit: ita superauerit. Igitur Antigonus domitores illos orbis exercitui suo diuidit: red ditis quæ in uictoria ceperat. Eumenē uero uerecundia prioris amicitia: in cōspectū suum venire prohibuit: assignari custodibus precepit. Interea Euridice uxor Aridei regis: ut Polypercontia a Græcia redire in Macedonia cognouit: & ab eo accessit Olympiada muliebri æmulatione perculsa abutens ualitudine uiricuius officia sibi uendicabat: scribit regis nomine Polyperconti: Cassandro exercitum tradat: in quæ regni administrationem rex transulerit: eadē & in Asiam Antigono peplosas nūciat. quo beneficio deuinctus Cassander: nihil nō ex arbitrio muliebri audacia gessit. Dein de profectus in Græciā multis ciuitatibus bellū infert: quaz̄ excidio ueluti uicino scēdio territi spartani armis: quæ semper armis nō muris defenderant: tū contra responsa fatore: & uetere maiore gloriam urbis diffusi: murosq; p̄sidio includūt: tantū eos degenerauisse a maioribus: ut cū multis sæculis murus urbis ciuiū uirtus fuerit: tūciues saluos se fore nō existimauerint: nisi intra muros laterēt. Dū hæc agūt. Cassandꝝ a Græcia turbatus macedoniæ statim domum reuocauit. Nāq; Olympias m̄ Alexandri magni regis cū Epiro i macedoniā p̄sequēte æacida rege molossoꝝ ueniret. phibetiq; finibus ab Eurycide & Arideo rege cœpisset: seu memoriā mariti seu magnitudinē filii: & idignitate rei moti macedones ad Olympiā trāsire: cuius iussu & Eurydice & rex occidit sex ānis post Alexāꝝ: poritus regnos: Sed nec Olympias diu regnauit. Nā cū principū passim cædes muliebri magis quā regio more fecisset fauorem suum in odiū uertit. Itaq; audito Cassandri aduentu diffisa Macedonibus cum nuru Roxanæ & nepote Hercule Pictum urbem concessit: Proficiscenti Deidamia æacidæ regis filia & Thessalonica: priuigna & ipsa clara philippi patris nomine: multaq; alia principum matronæ speciosus

cōmilitones
patroni
Bacchi fca fugato
Ars Eume
nis

Argyraspi
des uincun
tur

Eumenem cōsternatū etc

Art. Eume
nis constan
tiam in sū
mo piculo

Deos: suos uocat

duæ exerca
tiones

Eumenem 2 oia dāunt Ars

Antigonē
Alexandꝝ
cōsternatū
bol:

Olympia
dis apd ma
ced. gratia

Euridice egypta
Aracida
Pictum
Deidamia
Thessalonice

magis q̄ utilis gr̄ex fuere comites. Hæc cū nūciata Cassandro essent: statim citato cursu Pictuā uenit: & urbē obfidiōe cinxit: q̄ fame ferroq; urgeret Olympias longæ obfidiōis tædio pacis salute uictori se tradit. Sed cū Cassander ad cōcionē uocato populo fūctururus qd de Olympiade fieri uellet: subornat parentes interfectoz: qui sumpta lugubri ueste crudelitate mulieris acculerent: a quibus accensī Macedones sine respectu pristina maiestatis occidē: decernūt: memores prius: quod per filium eius uirū: nō solū itā ipsi inter finitimos tutam habuissē: uerū etiā tātas opes impertigz orbis quæfissent: Sed Olympias ubi obstinatos uenire ad se armatos uidit. uestæ regali duabus ancillis innixa ultro obuiā pcedit: quā uisā pcursores antoniti fortuna maiestatis prioris & tot in eam memorie occurrentibus regū suoz: noībus subfiteretur: donec a Cassandro missi fūnt: qui cā cōfoderūt: non refugentē gladiū: nec uulnera aut muliebritur uociferantē: sed uiroz more fortium p gloria ueteris prolapiæ morti succumbentē: ut Alexandrū posses etiā moriente matre conspiciere. Insuper expirans capillis & ueste crura contexit: fertur: quid possit in corpore eius indecorum uideri. Post hæc Cassander Theffalonicem regis Aridei filiam uxorem duxit. Filium Alexandri cum matre in arcem amphipolitānam custodiendos mittit.

IVSTINI HISTORICI EIBER XV.

Erdica & fratre eius Alceta Eumene ac Polyperconte cæterisq; ducibus diuersæ partibus occisis finitū certamē inter successores Alexandri magni uidebatur: cū repente inter ipsos uictoris nata discordia: quippe postulantibus Ptolemæo & Cassandro & Lyfimaco ut pecunia in præda capta puinciazq; diuiderent: Antigonus negauit se i eius belli socios admissurum in cuius periculum solus descenderat: & ut honestum aduersus socios bellū suscipere uideret: quid possit in corpore eius indecorum uideri. Post hæc Cassander Theffalonicem regis Aridei filiam uxorem duxit. Filium Alexandri cum matre in arcem amphipolitānam custodiendos mittit.

His cognitis Ptolemæus & Cassander inita cū Lyfimacho & Seleuco societate bellū terra marisq; enixe instruebant. Tenebat Ptolemæus ægyptū cū africæ parte maiore & Cypro & Phoenice Cassandro parebat macedonia cū Græcia asiā & partē orientis occupauerat antigonus: cuius filius Demetrius prima belli congressione a Ptolemæo apud calanā uincit. In quo prælio maior Ptolemæi moderationis gloria: quā ipsius uictoria fuit. Si quidē & amicos Demetrii non solū cū suis rebus dimisit: uerū etiā additis insuper muneribus honorauit: & ipsius Demetrii priuati omne instrumentū ac familiā reddidit: adiecto honore uerboq; nō se propter prædā sed ppter dignitatem inisse bellū idignatū q̄ antiochus deuictis diuersæ factionis ducibus solus uictoria cōmunis præmia corripuisset. Dū hæc aguntur Cassander ab apollonia rediens incidit in abderitas: qui propter ranagz murūq; multitudinē relicto patriæ solo sedes quærentibz ueritus ne macedonia occuparent facta pactioe in societate eos recepit: agrosq; iis ultimis Macedonia: finibus assignat. Deinde ne Hercules alexandri filius: qui pene annos .xlii. excefferat fauore paterni noī in regnū macedonia uocaret: occidi cū tacite cū matre. Barsepe iubet: corporaq; eoz: terra obruit: ne cædes sepultura pderet: & q̄ pax facinoris in ipso pri-

mum rege mox in matre eius Olympiade ac filio admisset. atq; quoz filii cū matre Roxane partē fraude interficit: sed quasi regnū Macedonia: quod affectabat aliter consequi q̄ scelere nō possit. Interea Ptolemæus cū Demetrio nauali prælio iterato cōgreditur: & amissa classe hostiq; cōcessa uictoria in ægyptū refugit. Demetrius filiū Ptolemæi Leuticū & fratrē Menelaū amicisq; eius cū priuati instrumenti ministerio puocatus pari antea munere ægyptū remittit: & ut apperet eos nō odii sed dignitatis gloria accēfos donis muneribusq; iter ipa bella cōtēdebāt. Tāto honestis tūc bella gerebantur: q̄to nūc aicitiaz colunt. Hac uictoria elatus antigonus regē secū demetrio filio appellari a populo iubet. Ptolemæus quoq; ne minoris apud suos auctoritatis haberet: itez ab exercitu cognominatur: quibus auditis Cassander & Lyfimachus & ipsi regiā sibi maiestātē uedicauerūt. Iuius honoris ornameis tā diu oēs abstinerūt: q̄ diu filii regis sui supesse potuerūt. Tāta illis uerecūdia fuit: ut cum opes regias haberet: regū tamē noībus æquo aio carnerint: quoad alexandro iustus hæres fuit. Sed ptolemæus & Cassander cæterisq; factionis aliterius duces cū carpi se singulos ab antigono uideret: dum priuatū singuloz nō cōe uiuieroz bellū ducūt: nec auxiliū ferre alter alteri uolūt: q̄ uictoria unius nō oīum foret: p epistolas se iuicē cōfirmātes: tēpus locū cōeddi cōdicūt: bellūq; cōibus uiribus in-

struūt: cui cū Cassander itereffe pp finitimū bellū nō possit: Lyfimachū cū ingētibz copiis i auxiliū sociis mittit. Erat hic Lyfimachus illustri qd Macedonia loco natus: sed uirtutis experimētis oī nobilitate clarior: tāta illi fuit: ut ai magnitudine philisophia ipa uiriūq; gloria oēs: p quos oriēs domitus est: uicerit: quippe cum Alexander magnus Calisthenem philisophum propter salutationis pericæ interpellatum morem insidiarum: quæ sibi paratæ fuerant: cōscium fuisse ratus fuisse: teumque truncatis crudeliter membris abicissiq; auribus ac naso labiisque deforme ac miserrandum spectaculum reddidisset. Insuper cum canē in cauea clausum ad metum cæterorum circum ferret: tunc Lyfimachus audire Calisthenem & præcepta ab eo recipere uirtutis solitus miseratus tanti uiri nō culpæ: sed libertatis poenās pendentes uenēnū ei in remediū calamitatū dedit: quod ad o-

egre alexander tulit: ut eū obici ferocissimo leoni iuberet. Sed cū ad conspectū eius cōcitus leo im-

Percussor

Olympia
dis cædes

Theffalonicem
amphipolis

duces occisi

Noua du-
cum discor-
dia

Ptolemæus
Cassander

Ptolemæi regis
in macedonia

Roxane

atq; abderi-
tarum cla-
dem

Hercules
alexandri fi-
lius cū ma-
tre occidit

Ptolemæi uicti

Reges omnes

in q̄ multis
uno tempo-
re eruperit

regiū nomi-
nis appella-
tio

Lyfimachus

Calisthenes
foedat alex-
andro occi-
sus

petum fecisset: manu manipulo innotatam Lyfimachus in os leonis imiserat: arreptaq; lingua seram
 exanimata: quod cū nunciatum regi ē: et admiratio in infatigationē cessit: ceterosq; eū ppter cōstan-
 tiam tantæ uirtutis habuit. Lyfimachus quoq; magno aīo regis ueluti parentis tulit cōtumeliam. de-
 niq; omni ex aīo huius facti memoria exturbata: postea in india insectanti regi quosdam palantes ho-
 stes cum a satellitū turba equi sui celeritate desertus esset: solus ei per imenias harenaz moles cur-
 sus comes fuit. quod idem antea philippus frater eius cū facere uoluisset: inter manus regis expiraue-
 rat. Sed Lyfimachū desiliens equo alexander hastæ cuspidē ita in fronte uulnerauit: ut sanguis aliter
 cludi nō posset: q̄ diademā sibi dēptum rex alligandis uulneris caula capiti eius imoneret: quod aus-
 piciū primū regalis maiestatis Lyfimacho fuit. Et post mortem alexandri cū inter successores
 alexandri prouinciaz diuiderent: ferocissime gentes quasi omniū fortissimō assignatz sunt. Adeo ē
 consensu uniuersoz palam uirtutis inter ceteros tulit. Prius q̄ bellū inter Ptolemaz sociosq; eius
 aduersus Antigonū cōmitteret: repēte ex Asia maiore digressus Seleucus nouus Antigonō hostis ac-
 cesserat. Huius quoq; & uirtus clara & origo admirabilis fuit. Siquidem mater eius Laodice cum nu-
 pia esset Antiocho claro inter philippi duces utro uisā est sibi p quietem ex cōcubitu Apollinis con-
 cepisse: grauidāq; factā munus cōcubitus annulū a deo accepisse: cuius gēma anchora sculpta ē. Ius-
 sag idem dōnū filium quem pepisset dare: admirabilem fecit hunc uisum & annulus q̄ postera diē eius-
 dem sculpturē in lecto inuentus est: & figura anchoraz: quæ i femore Seleuci nata cum ipso paruulo
 fuit. Quāobrem Laodice annulū Seleuco eunti cum alexandro magno ad pscam militiam edocto
 de origine sua dedit. Vbi post mortē alexandri occupato regno orientis urbē condidit. Ibiq; geminæ
 originis memoriā consecrauit: nam & urbē ex Antiochi patris nomine antiochia uocauit: & campos
 uicinos urbi Apollini dicauit: originis eius argumentū etiā posteris māsit: siquidē filii nepotesq; eius
 anchoram in femore ueluti notā generis naturalem habuere. Multa in oriēte post diuisionē inter fo-
 cios regni Macedonici bella gessit: principio Babyloniam cōcepit. Inde ausus ex uictoria uiribus ba-
 brianos expugnat: transitū deinde in idiam fecit: quæ post mortē alexandri ueluti a ceruicibus iu-
 go seruitutis excussio prefecto eius occiderat: auctor libertatis sandrocottus fuerat. sed titulū liberta-
 tis post uictoriam in seruiturē uerterat: siquidem occupato regno populū quē ab externa domina-
 tione uendicauerat: ipse seruitio premebat. Fuit hic quidē humili genere natus: sed ad regni p̄tatem
 maiestate numinis impulsus: quippe cū p̄citate sua alexandrū regem offendisset: interfici a rege ius-
 sus: salutē pedum celeritate qualiter ex qua fatigatione cū somno captus iaceret: ileo igentis formæ
 ad dormientem accessit: sudorēq; p̄suentem lingua ei detersit: expergefactūq; blande reliquit. Hoc
 prodigij primū ad spem regni impulsus contractis latronibus indos ad nouitatem regni sollicitauit.
 Moliet deinde bellū aduersus prefectos alexandri elephātus serus infinitæ magnitudinis uictor se ob-
 tulit: & ueluti domita māfuetudine eū tergo excepit. Duxq; belli & prælator insignis fuit. Sic acquisito
 regno sandrocottus ea tēpēstate: q̄ Seleucus futuræ magnitudinis fundamēta faciebat. India posside-
 bantū: quo facta pactione Seleucus cōpositisq; in oriente rebus in bellū antigonū descendit. Adunat
 igit oīum sociosq; copiis prælū cōmittit. In eo Antigonus occidit. Demetrius filius eius i fugā uerti
 tur: sed focij p̄sigato hostili bello denuo in semetipios arma uertit: & cū de praeda nō conuenienti
 regē i duas factiōes deducunt. Seleucus demetrio: Ptolemæus Lyfimacho iungitur. Cassandro defun-
 cto philippus filius succedit: sic quasi ex integro noua Macedoniæ bella nascuntur.

IVTSTINI HISTORICI LIBER

XVI.

Ost cassandri regis filioq; eius philippi cōtinuas mortes. Thessalonice regia uxor Cas-
 sandri nō magno post tpe ab Antipatro filio cū uitā ēt p ubera materna dep̄care: iocci-
 dit. Cā pricidit fuit. q̄ post mortē mariti i diuisione iter fratres regni p̄p̄ior fuisse Ale-
 xandro uidebat: q̄ facinus eo grauius oibus uisum: q̄d nullū maternæ fraudis uesti-
 giū fuit: q̄ i parricidio nulla latis iusta cā ad scelēris patrocina p̄rexi pōt. Ob hæc igit
 alexander i uitōne maternæ necis gesturus cū fratre bellū auxiliū a demetrio petire: nec
 demetrius spe suadēci Macedonici regni morā fecit: cuius aduētū uerēs Lyfimachus p̄uader genero
 suo antipatro: uel malit cū fratre i gratiā reuerti q̄ p̄nū hostē i Macedoniā admitti. Inchoatam igit iter
 fratres recōciliant: cū p̄sensisset. demetrius p̄lidias alexandri interfecit. Occupatoq; macedoniæ re-
 gno cædē apud exercitū exulaturus i cōcōne uocat. Ibi priorē se petiit ab alexandro allegat: nec fe-
 cisse se sed occupasse inidias: regē at se macedoniæ uel ætatis experimētis: uel cāis iustiorē eē: p̄m. n.
 suū & philippo regi: & alexandro magno sociū i oī militia fuisse liberoq; deīde alexandri militēq; & ad
 persequēdos defēctores ducē extitisse. cōtra Antipatrq; autē hōz adolecētū amariorē semp̄ minorē
 regniq; ipos reges fuisse. Cassandrq; uero p̄m extinctorē regiz domus nō fœminis nō pueris peper-
 cisse: nec cessasse quoad omne stirpē regiz sobolis deleter. Hōz scelez ultionē q̄ neq̄sset: & ab ipso
 cassandro exigere ad liberos eius translatam. Quāobrem etiam philippum & alexandrum: quia
 quis inanium sensus est: non interfēctores suos ac stirpis suæ. Sed ultores eorum macedoniæ re-

xx. *Leo occidit ligua*

*Att. Lyfima-
chi uirtutē
in conficiē
do leone*

Diadema ad uulneris

*Ecce ex his
datur inter
ligi qui dia-
dema sit*

*Laodice
Apollō uisus
Anchora: gēma*

*Seleuci ori-
go*

Antiochia Antiochi

Leo liguit

*Att. prodigium i leone
elephantus*

*Antigonus
occiditur
Demetrius
philippus*

*antipater
matrem oc-
cidit*

Alex. mōs

*Demetrius
a Macedo-
nibō rex ap-
pellatur*

gnium tenere malle: per hæc mitigato populo rex Macedonia appellatur. Lyfimachus quoque: cū bello
 Doricetis regis thracū præmeretur: ne eodē tempore & aduersus Demetriū dimicare necesse habe
 re tradita ei altera parte macedoniæ: quæ antipatro eius genero eueniat pacē cum eo fecit. Igitur De
 metrius totis macedoniæ regni uiribus instructus cū Asiam occupare statuisset: iterato ptolemæus
 Seleucus & Lyfimachus experti priore certamine quantæ uires essent concordī pacta societate aduna
 tiq; exercitibus bellū aduersus Demetriū transferūt in europā. His comitē se & belli socium iūgit
 Pyrrhus rex epiræ speras non difficiliter Demetriū fugandū amittere posse q; acquisiuerat: nec spes
 frustra fuit: quippe exercitū eius corrupto ipsoq; i fugā ad eū regnū macedoniæ occuparat. Deinde
 hæc aguntur: Lyfimachus genex suum Antipatrū regnū macedoniæ adēptū sibi socii fraude quaer
 entem interfecit: filiamq; suam Euridicē querelārū sociam in custodiā tradit. Atq; ita uniuersa Cas
 sandri domus Alexandro magno huius necis ipsius huius stirpis extinctæ poenas partim cæde partim sup
 plicio luit. Demetrius quoq; a tot exercitibus circūuentus cū posset honeste mori: turpiter se dedere
 Seleuco maluit. Finito bello Ptolemæus cū magna rerū gestarū gloria moritur. Is contra ius gentiū
 minimo natu ex filiis ante infirmitatē regnū tradiderat: eulq; rei populo rationē reddiderat cuius nō
 minor fauor in accipiendo q; patris in tradendo regnū fuerat: inter cætera patris & filii mutua pietas
 tatis exēpla & ea res amorē parē populū iuuenti cōciliauerat: & pater regno ei publice tradito priuati of
 ficii regni inter satellites fuderat: omniq; regno pulchrius regis esse patrem dixerat. Sed iter Lyfima
 chum & Pyrrhum regē socios paulo ante aduersus Demetriū assiduū inter pares discordia malum
 bellum mouerat. Victor Lyfimachus pulso Pyrrho macedoniam occupauerat. Inde Thraciæ ac dein
 cepus heracleæ bellū intulerat: cuius urbis: & initia & exitus mirabilis fuit: quippe Boetius pelhennia
 laborantibus oraculū delphis responderat: coloniam in ponti regione sacram Herculi concedent: cū
 propter metū longæ & periculosa navigationis mortem in patriā oibus præparatibus res omnia eēt
 bellū his phocenses intulerunt: quoq; cū aduersa prælia patarent: iterato ad oraculū decurrūt: respō
 sum idē belli quod pēfiliæ remedii fore. Igitur cū scripta colonog; manu in metapontū delati ur
 bem heracleā conderūt: & quoniam factog; auspiciis in eas sedes delati erant. Breui post tempore
 magnas opes parauerunt: multa deinde huius urbis aduersus finitimos bella multa etiā domesticæ dis
 sentionis mala fuisse. Inter cætera magnifica uel præcipue illud memorabile fuit: cū rerū potirentur
 athenienses: iudicijq; peris græciæ & asiæ tributum in tutelā classis descriptis: omnibus cupide ad
 præsidij salutis suæ conferentibus soli heracienles ob amicitia regū pericog; collationē abnueraūt.
 Missus itaq; ab atheniensibus Malachus cū exercitū ad extorquēdū: quod negabāt: idū relictis in lit
 tore nauibus agros heracienliū populatur: classem cū maiore parte exercitus naufragio repētinæ rē
 pestatis amisit. Itaq; cū neq; mari possent amissis nauibus neq; terra auderēt cū parua manu inter tor
 ferocissimas gentes reuerti. Heracienles honestiorē benefici q; ultionis occasione rati: instructis cō
 meatibus auxilijs: dimittunt bene agrog; suog; populationē existimantes: quos hostes habuerat:
 amicos reddidissent. Passi sunt inter plurima mala etiā tyrannidē: si quidē cū plebs etiā nouas tabu
 las & diuisionē agrorum diuiriū ipotenter flagitarent: diu rei in senatu tractata cū exitus rei non inue
 nirentur: ad postremū aduersus plebē nimio ocio laciuiēte auxilia a Thimoteo atheniensis ducē:
 mox ab Epaminunda thebanog; petiuere. Vtriq; negantibus ad Clearchū quē ipsi in exilium egerāt
 decurrūt: tanta calamitatū necessitas fuit: ut cū patriam interdixerant: eū ad tutelam patriæ uocaret
 Sed Clearchus exilio facinorosior redditus: & dissensionē populū occasione inuadendæ tyrānidis exi
 stimans: primo tacite cū Mithridate ciuiū suog; hoste colloq; iit: & inita societate pacificatur: ut reuo
 catus in patriā p̄dita ei urbe præfectus eius cōstitueret. Postea autē infidias: quas ciuibz parauerat ip
 sum Mithridatem uerterat. Naq; cū uelut arbitri ciuilibis discordiæ de exilio reuersus esset: statuto tē
 pore quo urbem Mithridati traderet: ipsum cū amicis suis cepit captūq; accepta ingenti pecunia di
 misit. Atq; ut in illo subitū se ex socio fecit hostem: sic ex defensore senatoriæ causæ: repēte patronus
 plebis euasit: & aduersus auctores potentie suæ a quibus reuocatus in patriā: quos in arce collocat
 us fuerat: nō solū plebē accēdit: uerū etiam nefandissima quæq; tyrānicæ crudelitatis exercuit. Igif
 populo ad concionē uocato: neq; se affuturum amplius grassanti ad populū senatui aut intercessurū:
 etiam si pristina sæuicia perseueret: & si par esse crudelitati fenatog; arbitrarent abiturū: q; militibus
 suis: neq; ciuibz discordiis interfuturū. Si uero diffidant uiribus priis uindictem se ciuiū nō defu
 turū: pinde cōsulāt sibi ipsi iubeat abire si malint: uel sociū cææ popularis remanere. His uerbis sollici
 tata plebs sūmū ad eū iperij defert: & dū senatus poteptiæ italcif in feruiturē se tyrānicæ dominatio
 nis cū cōiugibus & liberis tradit. Igif Clearchus. x. senatores cōpræhēfos nā cæteri i fugā dilapsi erāt
 in uincula cōpingit: latari plebs q; a duce potissimū fenatog; senatus deleret: uersaq; uice auxilium
 eog; in exitū cōuersum eēt: qbus dū mortē passim oibus minas: scariora eog; præcia facit. Iquidem
 Clearchus magna pecunia q; i minimis populi occulte eos subtrahaturus accepta spoliatis fortunis uita
 ta quoq; spoliata. Cognito deinde q; bellū sibi ab iis q; p̄fugerāt misericordia in auxilij sollicitatis
 ciuibz pararetur: seruos eog; manumittit: & ne qd in afflictis honestissimis domibus deesset: uxo
 res eog; filiasq; nubere seruis suis p̄posita reculantibus morte cōpellit: ut eos sibi fidiore & dominis

Pyrrhus rex
Epitri

Antipatrus egfus

Ptolemæus

Aluus minimus

Lyfimachus rex

Heracleæ
origo

Pyrrhus pulsus

Malachus

Naufragium

Heracien
sum in ho
stes huma
nitas

Thimoteus

Epaminonda

Clearchus

Mithridates

Senatores uicti

Clearchus

Heracien

sum Tyrā
nus

Pecunia magna

infectiores redderet. Sed matronis tā lugubres nuptiae grauiore repētini funeribus fuere: itaq; multae ante nuptias: multae in ipsis nuptiis occisus prius nouis marites interficiūt & se tam funestis calamitatibus uirtute ingenui pudoris eripiūt: praeliū deinde cōmittitur quo uictor tyrannus captiuos seniores in triūphi modū per ora ciuiū trahit. Reuerfus in urbē alios uincit: torquet alios: alios occidit: nullus locus urbis a crudelitate tyrāni uacat: accedit saeuitia: insolentia: crudelitas arrogancia. Interdū enim ex successu continuā felicitatis obliuiscitur se hominē. Interdū iouis filiū se dicit: eunī per publicā aurea aquila uelut argumentū generis praeferebatur: uelut purpurea & cothurnis regū tragicorū & aurea corona utebatur: filiū quoq; suum Ceraunon uocat: ut deos non mendacio tantum uerū etiam nominibus illudat. Haec ilum facere duo nobilissimi iuuenes Chion & Leonides indigni patriam liberaturi in necem tyrāni conspirant. Erant hi discipuli Platonis philosophi: qui uirtutem ad quam quotidie praefectis praecipit magistri erudiebatur: patriae exhibere cupientes quingenta cognatos ueluti clientes in insidiis locant. Ipsi more iurgantiū ad tyrannū ueluti ad regē in arcē cōtendūt: qui iure familiaritatis admissi: dum alterū priorē dicentem intentus audit tyrannus: ab altero occupatur. Sed ipsi focus tardius auxiliū ferentibus a satellitibus obruuntur: quare factū est: ut tyrannus quidem occideretur: sed patria non liberaretur. Nā frater Clearchi Satyrus eadē uia tyrānide inuadit: multisq; annis per gradus successione heraclenes regnum tyrannorum fuere.

IVSTINI HISTORICI LIBER.

XVII.

Ex idem ferme tempus Helleponti & Cersonefi regionibus terramotus fuit: maxie tantum urbs Lyfimachia ante duos & xx. annos a lyfimacho condita euerfa est. q; portenta dira lyfimacho stuprē eius ac ruinam regni cū clade uexatari regionum portē debant: nec ostentis fides desuina breui post tempore Agathocle filiū suum: quē in successione regni ordinauerat: per quē multa bella prospere gesserat nō solū patriū uerū etiam humanū ultra morē prius ministra Anyrice nouera ueneno interfecit. Haec illi prima mali labes: hoc initū pendens ruinae fuit. Nam patriciū principū secutae caedes sunt lucium supplicia. q; occisum iuuenem dolebant. Itaq; & hi: qui exercitiis praerant: certatim ad Seleucū deficiebant: eumq; pronū iam ex amulatione gloriae bellū lyfimacho inferre cōpellūt. Vltimū hoc certamen cōmitilū alexandri fuit: & uelut ad exemplū fortunae par referuatū lyfimachus quatuor & lxx. annos natus erat. Seleucus septē & lxx. Sed in hac aetate utriq; animi iuueniles erant: impetū cupiditate insatiabile gerebant. Quippe cū orbē terrarū duo soli tenerent: angustis sibimet inelūsi uidebantur: utiq; sine non annoq; spacio fed imperii terminis mitterebantur. In eo bello lyfimachus amissis antea uariis caūbus quindē liberis nō strenue moriē postremus domus suae cumulus accessit. Lētus tanta uidoria Seleucus & quod maius uictoria putabat: solū se de cohorte alexandri mansisse uictorēq; uictorūq; extitisse nō humanū opus esse fed diuinū munus gloriari: ignarus prius nō multū post fragilitatis humanae se ipsum exemplū futurū: quippe post menses admodū septē a prolemāo cuius sororē lyfimachus in matrimonio habuerat: per insidias circūuentus occidit. Regnūq; macedoniae: quod lyfimacho eripuerat: cū uita pariter amittit. Igil Ptolemāus cū & in gratia memoriae magni Ptolemāi patris & in fauorem ultionis lysimachi ambitiosus ad populares esset: primo lysimachi filios conciliare sibi statuit: nuptiasq; Arynoē sororis suae matris eoz petiit: puerorum adoptione promissa ut cū in locū eoz successisset: nihil illi moliri uel uerecūdia matris: uel appellatione patris auderet. Fratrū quoq; regis aegypti concordia p epistolas deprecatur: professus deponere se offensam erepti paterni regni: neq; amplius a fratre quaeritūq; quod honestius a paterno hoste poeperito: oisq; arte adulator Eumeni Antigono Demetrii filiū anthiocho filio Seleuci cū qbus habiturus erat: ne tertius sibi hostis accederet. Sed nec Pyrrhus rex Epiri omisiss ingens momentum futurus utri patri locus accessisset: qui & ipse spolare singulos cupiēs oibus se partibus uendicabat. Itaq; tarentinis aduersus romanos laturus auxiliū: ab Antigono naues ad exercitū deportandū mutuo petiit ab anthiocho pecunia: q; opibus q militibus instrūdior erat: a Ptolemāo macedonū militū auxiliū: sed prolemāo cui nulla dilationis ex infirmitate uirū uenia esset: quinq; milia peditū equitū quattuor milia elefantos. Lū nō amplius q in bienniū usum dedit. Ob hac Pyrrhus filia Ptolemāi i matrimonio accepta uindictē eū regni reliquit. Sed quoniam ad Epiri mentionē uentū ē: de origine regni eius pauca naranda sunt. Molosso primū in ea regione regnā fuit. Post pyrrhus Achillis filius amissio p absentia troiais tribus pino regno in his locis cōsedit: q pyrrhidaz prior: postea epirotaz dicti sunt. Sed Pyrrhus cū intēpū donozē iouis ad cōsulū uenisset ibi Anaxim neptē Hercules rapuit: ex cuius matrimonio octo liberos fuit. Ex his nōnullas uirgines nuptu finitis regibus tradit: oēsq; affinitatū auxiliū magnas parauit. Atq; ita Heleno filio priami regis ob industria singulare utiendi regnū chaonum & andromacā Hectoris: quā & ipse matrimonio suo in diuisione troiaē praedae acceptat: uxorē reddidit. Breuiq; post tempore delphis insidiis Orestā filii Agamemnonis inter altaria dei interit. Successor huic piales filius fuit: p ordinē deide regnū ad Arisbā descendit: cui quoniam pupillus & uni-

Heraclem
suum clades
tyrannus spiritus

hies se obliuiscit
iouis filius
cerammon

Chio & leonides plato
nici

patrici
leodem
leonides cōsus

Clearchus
occiditur

Tyrannus ego in horreo
satyrus

Terramotus
lysimachia uerfa

Agathocles

Anyrice

Alex. succesor

q duo

lores querat

in se cōcurrunt

lysimachia mors

munificencia

Seleucus uil

timus ex

successori

bis Alex.

perit

Arynoē

Philemāus

anthiocho

zanno

nos. o. i. m. a.

Moiss

Pyrrhi i ita

lia accessit

Epirotaz re

gni ueru

stas

Pyrrhi exi

tus chaon

Piale

Arisbas

Neoptole

mus

Anaxa

Helen

chaon

oreste

Neopolemus

Olympias
foror
Alexander
Epiri rex
Acacidem
Pyrrhum
Error

Pyrrhi bel. Ro.
Tarentini

Valerius le
uius consil

Pyrrhi, Gaius

Romani a
pyrrho uin
cuntur. ni

cc. captiui a
pyrrho gra
tis restituti

Mago carth. 2

Carth. &
Ro. consil

lia de in uā
dēda Sicilia

Fabritius
Lucinus

Art. ro. con
tinentiam

Ro. urbs regu

Carth. ori
go

Sydon. Sydon

Vnde Sydo
dicta

Tyri condi
tio

cus ex gente nobili superesset: intentione omniū cura seruandi eius educandiq; Publice tutores con
stituantur: athenas quoq; erudiendi gratia missus: quāto doctior maioribus fuit: tanto & gratior po
pulo fuit. Primus itaq; & leges & senatū annuoq; magistratū & reipublica formā composuit: & ut a
Pyrrho sedes sic uita cultor populo ab Arisba statuta huius filius Neoptolemus fuit: quo nata est
Olympias mater Alexandri magni: & Alexander qui post eū regnū Epiri tenuit: & in italia bello gesto
in Brutis interit. Post eius mortē frater acacides regno successit: qui assiduus aduersus macedos ber
lorum certaminibus populū fatigando offensam ciuū coarxit: ac propterea in exiliū actus Pyrrhū
filiū bipinū admodū paruulū in regno reliquit: qui & ipse cū a populo ppter odium patris ad necem
quereretur: sursum subductus in Illyrios desertit: traditusq; est Bercoe Glauci regis uxori nutriendus
quae & ipsa generis acacidae erat: ibi eū seu misericordia fortunae eius: seu infantilibus blandimentis
inductus rex aduersum Cassandram Macedoniz regē qui eū sub belli cōminatione deposebat: diu
protegit: addito in auxilio etiā adopuionis officio: quibus rebus moti epiroci: a dio in milericordiam
uerso annoq; xi. eū in regnū reuocauerūt: datis turibus qui regnū uigilā: adulescentem eiū aeratem tue
rentur. Adolefcens deinde multa bella gessit: tantūq; rerum successū haberi ceptus est: ut Tarēntinos
solus aduersus romanos tueri posse uideretur.

IVSTINI HISTORICI LIBER

XVII.

Gitur Pyrrhus rex epiro cum iterata Tarentinorum legatione additis fannitiū & lucano
rum precibus & ipsis auxilio aduersus romanos indigentibus fatigaretur: nō tā suppli
cium precibus q; spe inuadēdi italīe imperiū inducitur uentus: se cū exercitū pollicet.
Inquam rem incerta semel animū praecepit agere: coepert exempla maiore: ne aut
inferior patruo suo Alexandro uideretur: quo defensore iidē Tarentini aduersus bru
tios uisi fuerant: aut minores animos magno Alexandro habuisse: qui tam longa a do
mo militia orientē subegit. Igitur relicto custode regni filio Ptolemæo annos. xv. nato exercitum in
portu tarentino exponit: duobus paruulis filiis Alexandro & Heleno in solatia longinquā secū expe
ditionis adductis: cuius audito aduentu consul romanus Valerius Leuius festinans ut primus eū eo
congrederet: q; auxilia sociorū cōpemerit: exercitū in aciem deducit: nec res tam & si numero mili
tū inferior esset: certamini morā fecit. Sed romanos uincentes iam inusitata ante elephantorū for
ma super e primos: mox cedere praelio coegit: uictoreq; iam noua macedonū monstra: repente uice
runt: nec hostibus incruenta uictoria fuit: nam & ipse Pyrrhus grauius uulneratus est: magna pars
militū eius caesa: maioreq; gloriæ eius uictoriae q; letitiam habuit. Huius pugnae euentum multa ci
uitates secutæ. Pyrrho se tradunt. Inter ceteros etiā loci prodito praefido Romano ad Pyrrhum
deficiū: itaq; ea praeda Pyrrhus. cc. captiuos milites gratis romā remisit: ut cognita uirtute eius romani
cognoscerent etiā liberalitate. Interea deinde diebus cū sociorū exercitus superuenisset: iterato prae
dium cū romanis facit: in quo par fortuna priori bello fuit. Interea Mago dux cartaginensium in auxi
lium Romanorū. cc. nauibus missus senatū addit: egre tulisse cartaginenses affirmans: q; bellū
in italia a peregrino rege parentur: ob quā causam missum se ut quoniam externo hoste oppugnarent
externis auxiliis iuarentur: gratia a senatu cartaginensibus acta: auxiliaq; remissa. Sed Mago puni
co ingenio: post paucos dies tacitus q; pacificator cartaginensium. Pyrrhū adiit: speculaturus consilia
eius de sicilia: quo eū accersiri fama erat. Nā romani eadē cā intrēdi auxilia cartaginensibus fuerat: ut
romano bello ne in siciliam Pyrrhus transire posset in italia: detineretur. Dū hæc aguntur: legatus a
senatu romāo Fabricius Lucinus missus pacem cū pyrrho cōposuit: ad quam cōfirmandā Cincas Ro
mam cū ingentibus a Pyrrho donis missus: nemine cuius domus muneribus pateret: inuenit. Huic cō
tinentia: romanorū simile exēplū iidem ferme temporibus fuit. Nam missa a senatu in aegyptum le
gatione cū ingentia sibi a ptolemæo rege missa munera spreuissent: interiectis diebus ad coram in
uitatis aureæ coronæ missæ sunt: quas illis honoris causa receptas postera die statuis regis impo
suerunt. Igitur Cincas cum turbatam cum romanis pacem ab Appio claudio renuicasset: interrogatus
a Pyrrho qualis roma esset: respondit regum urbem sibi uisam. Post hæc legati siculorum supenuit:
tradentes pyrrho totius insulæ imperiū: qui assiduus cartaginensium bellis uexebatur. Itaq; reli
cto locris Alexandro filio: firmatisq; ciuitatibus ualido praefidio in Siciliam exercitum traiecit. Et
quoniam ad cartaginensium mentionem uentum est: de origine eorum pauca dicenda sunt: repeti
tis tyriorum paulo altius rebus: quorum casus etiam dolendi fuerant. Tyriorum gens condita a phoe
nicibus fuit: qui terramotus uexatū relicto patriæ solo assyrium stagnum primo: mox mari proximū
litus incoluerunt: condita ibi urbe quam a piscium ubertate sidona appellauerunt: nam piscem phoe
nicēs sidon uocant. Post multos deinde annos a rege aschaloniorum expugnatī nauibus appulsi Tyro
urbem ante annum troianæ cladis condiderunt. Ibi perlarum bellis diu variisq; fatigati uictores qui
dem fuere: sed attritis uiribus a feruis suis multitudine abudantibus idigna supplicia ppeffi sunt: q; con
spiratione facta omnē libere populū cū dominis interficiūt: itaq; ita positi urbe lares dominoq; occu

pant tempu. inuadunt: coniuges ducunt: & quod ipsi nō erant liberos procreant: unus ex tot milibus seruoꝝ fuit: qui miti ingenio lenis domini paruulq; filii eius fortuna moueret: dominuſq; non truciſeritate trucidauit: ſed pia miſericordia ac humanitate reſpexit. Itaq; cum uelut occiſis alienaſſet: ſeruūq; de ſtatu reipū. deliberantibus placuiſſet regem ex ſuo corpore creari: eūq; poſſimū quali ac ceptiſſimū diis: qui ſolē oriētē primus uidiſſet: rem ad Stratonē (hoc enim ei nomē erat) dominū occulte latētē delituiſſe eo formatu cum medio noctis omnes in unū campū pceſſiſſent: ceteris in oriētē ſpectantibus ſolus occidentis regionē intuebat: ad primū aliis uideri furor in occidentē ſolis ortum quærere. Vbi uero diēs aduentare cepit: editiſſimūq; culminibus urbis oriens ſplendē reſpectantibus aliis ut ipſum ſolem aſpicerent: hic primus omnibus fulgorem ſolis in ſummo faſtigio ciuitatis oſtendit: non ſeruili ingenii ratio uiſa: requirētibꝫ auctorem de domino conſtitit. Tunc intellectū eſt quantum ingenia ſeruilibꝫ ingenia præſtarent: maliciaꝝ ſeruus nō ſapiētia uincere. Igitur uenia ſeni filiūq; data eſt: & uelut numine quodā reſeruato arbitrantē regem Stratonē creauerūt. poſt cuius mortē regnū ad filiū ac deinde ad nepotes tranſit. Celebre hoc ſeruoz facinus metuendūq; exemplū toto orbe terraz fuit. Itaq; alexander magnus cū interiecto tempore in oriētē bellū gereret uelut ultor publicæ ſecuritatē expōgnata eoz: urbe omneſq; qui prælio ſuperfuerāt: ob memoriā ueteris: cædis crucibꝫ aſſixit. genus tātum Stratonis inuiolatū ſeruaui. regnūq; ſtipendiis reſtituit ingeniuſq; innoxis incolis inſulæ attribuit: ut extirpato ſeruili germine genus urbis ex integro cōdiderit. Hoc igitur modo tyrii alexandri auſpiciis conditi paſſimonia & labore quærēti cito cōualuere. Ante clādē dominorū cū & opibꝫ & multitudine abundarent: miſſa i africā iuuentu te vticam cōdiderē cū interim rex tyro deditit filio pygmalione & Eliſa filia inſignis formæ uirgine hæredibus inſtituit. Sed populuſq; pygmalionis admodum puero regnū tradidit. Eliſa quoq; ſichæo auunculo ſuo ſacerdoti herculis: qui honoſ ſecūduſ a rege erat: nupſit: huic magnæ ſed diſſimulatæ opes erant: aurūq; metu regis non teſtis ſed terzē crediderat: quam rem & ſi homineſ ignorabant: fama tamen loquebatur: quæ incenſuſ pygmalion oblituſ iuriſ humani auunculū ſuum eundemq; generum ſuum ſine reſpectu pietatiſ occidit. Eliſa diu fratrem propter ſceluſ aduerſata ad poſtremum diſſimulato odio mitigatoq; interim uultu fugam tacite molitur: aſſumptiſq; quibꝫdam principiꝫ in ſocietate: quibꝫ par odiū in regem eſſe: eandemq; fugiendi cupiditatē arbitrabatur tunc fratrem dolo aggreditur: fingit ſe ad eum migrare uelle ne ampliuſ ei mariti domuſ cupidæ obliuioniſ grauem luctuſ imaginem renouaret: ne uē ultra amara admonitio oculiſ eiꝫ occurrat. Non inuictuſ pygmalion uerba ſororiſ audiuit: exiſtimans cum ea & aurū ſichæi ad ſe uenturum. Sed Eliſa miniſtroſ migrationiſ a rege miſſoſ nauibꝫ cum opibꝫ ſuiſ prima uelpera imponit prouēdaꝝ in altum compelliſſeſ onera hærenē pro pecunia inuiolata in mare deſicere: tunc deſluens ipſa lugubriꝫ uoce ſichæum exorat: ut libeſ opes ſuaſ recipiat: quas reliquerat hæbeat: inferiaſ: quas habuerat cauſa mortis: tunc ipſoſ miniſtroſ aggreditur: ſibi quidem ait optatam olim mortem ſed illiſ acerboſ cruſiatuſ & dira ſupplicia inminere: quæ ſichæi opes: quarum ſpe parricidii rex fecerit: auaritiæ tyrāni ſubtraxerint: hoc metu omnibuſ iniecto comiteſ fugæ accepit. Iunguntur & ſenatorum in ea nocte pparata agmina: atq; ita ſacriſ herculiſ: cuiuſ ſacerdoſ ſichæuſ fuerat: repetitiſ exilio ſedeſ quærunt. Primuſ illiſ appuluſ terra: cypruſ inſula fuit: ubi ſacerdoſ louiſ cum coniuge & liberis dei monitu comite ſe Eliſæ ſociūq; fortunæ oſſert: pactuſ ſibi poſteriſq; perpetuum honore ſacerdotiſ: conditio pro maniſto homine accepta: mox erat cypriiſ uirgineſ ante nuptiaſ ſtatutiſ dotaleſ pecuniæ quæſituras in quæſtum ad lituſ maris miſtere. p reliqua pudicitiaſ: libamenta. Veneri ſoluturaſ. Hæc igitur ex numero. lxxx. admodū uirgineſ rapi & nauibꝫ imponi Eliſa iubet: ut & iuuentuſ matrimonia & urbeſ ſoboleſ habere poſſit. Dū hæc aguntur: pygmalion cognita ſororiſ fugā cū impio bello ſu gentem pleq; qui pareret: æge præcibuſ matris & deoz miniſ uictuſ quieuit: cui cū inſpirati uateſ canerēt nō ipone latuſſiſ incrementa urbiſ toto orbe auſpicatiſſime interpellāſſet: & hoc mō ſpaciū reſpiradi fugiētibꝫ dātū. Itaq; Eliſa delata in africa: ſinibuſ ſcoluſ loci eiꝫ aduētū peregrinoꝝ mutariſq; reꝝ cōmercio gaudereſ i amicitiaſ ſollicitat: deide epto loco q corio boniſ tegi poſſit in quo ſeſſioſ ſoga nauigatiōeſ locioſ: quoad pſificer: eſſe ſicere poſſet: coriū i tenuiſſimaſ pteſ ſecari iubet: atq; ita maiuſ loci ſpaciū q petierat: occupat: unde poſtea ei loco byſæ nomē fuit. Cōſtuentibuſ dein de uiciniſ locoꝝq; ſpe lucri multa hoſpitibuſ uenalia ſerebat: ſedeſq; ibi ſtatuentibuſ ex frequentia hominū uelut inſtar ciuitatiſ eſſectū ē. Vt cenſū quoq; legati dona ut ſanguineſ attulerūt: hortatiq; ſunt: ut urbē cōderēt: ubi ſedeſ ſortiti eſſent. Sed & Afroſ detinēdi aduenas amor cōcepit. Itaq; conſentientibuſ oibꝫ Carthago cōdiſ: ſtatuto ānuo uetiſſigali. p ſolo urbiſ. In primis fundamētis caput buſſulū inuēit: ēq; auſpicū qdē fructuoſaꝝ terræ: ſed laborioſa ppetuoq; ſeruæ urbiſ fuiſ: pp qd i aliū locū urbiſ tranſlata. Ibi quoq; caput eꝝ reptū bellicoſum potētēq; populū futurūq; ſignificat urbi auſpicatam ſedē dedit. Tūc ad opinionē nouæ urbiſ cōcurrentibuſ genibuſ breui & populū & ciuitaſ magna facta eſt. Cū ſuccēſſuſ reꝝ florēteſ Carthaginiſ opes eēnt: rex mauritanioꝝ Hiarbaſ decē poenoz principibuſ eſt acceſſiſ Eliſæ nuptiaſ ſub belli denūciatione pteſ: qd legati reginæ referre metuē teſ: punico cū ea ingenio egerūt: nūciantē regē aliq; poſcere q cultioreſ mores uiſuſq; cum Afroſ

Straton
Seruiliſ ſeruaui
Solū

Vltio magni Alex. in
Tyriorum ſeruiſ

Eliſa
Vtica con
ditio
Sichæi in
teritiſ
Pygmalio

Didoniſ fu
ga

Vetustaſ ci
prioꝝ moſ
in proſtitu
endis uirgi
nibuſ

Puelleſ proſtitute ad iu

corio boniſ

Byſa

Buſſuluſ caput Eꝝ qꝝ
Cartha. cō
ditur

Hiarbaſ rex mauritanioꝝ

perdoceat: sed quēq̄ inueniri non possit: qui ad barbaros & ferarum more uiuentes transire a con-
 sanguineis uelit. Tūc a regina castigati: si pro salute patriæ asperitorem uitam recusarent: etiā ipsa
 uita si res exigat debeatur. Regis mandata aperuere dicentes: quæ præcipi aliis ipsi faciendi esse: si
 uelit consultum esse. Hoc dolo capta diu Sichæi uiri nomine cum multis lachrymis & lamentatiōe
 flebili inuocato: ad postremū iurā se quo sua & urbis facta uocaret: respōdit. In hoc triū mēsu sup̄po
 spacio pyra in ultima parte uiri sextrūctā uelut placatur uiri manes inferiasq̄ ante nuptas missura
 multas hostias cædit: & sumpto gladio pyram confendit. Atq̄ ita a populum respiciens iurā se ad
 uirum: sicut præceperat: dixit: uitamq̄ gladio finiuit: q̄ diu Carthago inuicta fuit: pro dea culta est.
 Conditā est urbs hæc. lxxii. annis a tē q̄ roma: cuius uirtus sicut bello clara fuit: ita domi status uariis
 discordiæ: casibus agitata est: cū inter cætera mala etiā peste laborarent: cruenta lacrog: religione &
 scelere pro remedio uisi sunt. Quippe homines ut uictimas immolabant: & impuberes: quæ ætas etiā
 hostium misericordiā prouocari: ad mouebant: pacē deorū sanguine eoge expositentes: pro quorū
 uita diū rogari maxime solent. Itaq̄ aduersis tanto scelere numinibus cū in Sicilia diu infelicitē dimi
 cassent: transito in sardinia bello amissa maiore exercitus parte graui prælio uicti sunt: ppter quod
 ducem suum Machæū: cuius auspiciis & Sicilia partē domuerāt: & aduersus afros magnas gessē
 rant cū parte exercitus: quæ super fuerat exulare iusserūt: quā rem agere ferentes milites legatos Car
 thaginē mittunt: qui reditū primo ueniāq̄ infelicitis militiæ petant: tamē denūciēt: quod iū precibus
 nequeat armis: & consecuturos. Cū preces & minæ legatorū: spretæ essent: interiectis diebus cōfensis
 nauibus armati ad urbem ueniunt: ibi deos hominesq̄ testati non se expugnatū sed recuperatum patri
 æ uenire ostensurosq̄: ciuibz suis non uirtutē sibi priore bello sed fortunā deuisse. Prohibitis cō
 meatibus obfessaq̄: urbe in summā desperationē Carthaginēses adduxerūt. Interea Carthalo Machæi
 ducis exulis filius: cum præter castra patris a tyro: quo decimas Herculis ferre ex præda siciliensis: quā
 pater eius ceperat: a carthaginensibus missus fuerat: quæretur: accersitūq̄ a patre esset: publicæ
 per prius religionis officia executurum q̄ priuatæ pietatis: respōdit: quam rē & si agere serret: pater nō
 tamē uim asserere religioni ausus ē. Interiectis diebus Carthalo petito cōmeatu a populo cū reuersus
 ad patrem esset: ornatusq̄: purpura & insulis sacerdoti omnī uē oculis ingereret. Tū in secreto pater
 adducto atriā: uisus ne es nefandissimū caput ista purpura & auro ornatus in conspectū tot miserorum
 ciuiū uenire: & mœsta ac lugubria castra circūfuentibus quieret: felicitatis insignibus uelut exultabū
 dos intrare. Nūq̄ ne te aliis iactare potuisti? Nullus locus aptior q̄ fordes patris & exilii infelicitē atri
 næ fuerūt. Quid & paulo ante uocatus: non dico patrē ducē certe ciuiū tuorū superbe spreuisti? Et qd
 porro tu in purpura istā coronisq̄ aliud q̄ uictoriæ: meaq̄ titulos geris? Quoniā igitur tu in patrem
 nullū nisi exulis nomen agnosces: ego quoq̄ imperatorē me magis q̄ patrem iudicabo: statuamq̄ in tē
 exemplum: ne quis posthac infelicitibus miseris patris illudat: atq̄ ita cū ornatu suo in altissimā cru
 cem in conspectū urbis affigi iussit. Post paucos deinde dies Carthaginē caput: euocatoq̄: populo ad
 concionē exilii iniuriā queritur: belli necessitatē excusat: contentusq̄: uictoriæ suæ: punitis au
 ditoribus miserorū ciuiū iniuriosi exilii omnibus se ueniam dare dicit. Atq̄ ita decē senatoribus inter
 fectis urbē legibus suis reddidit. Nec multo post tempore affectatū regi accusatus: duplicis & in filio
 & in patria patriciū poenas dedit. Huic mago imperator successit: cuius industria & opes Carthagi
 nensium & imperii fines & bellicæ gloriæ laudes creuerunt;

IVSTINI HISTORICI LIBER. XVIII.

Ago Carthaginensium imperator cū primus omnī ordinata disciplina militari iperū
 pœnoro: condidisset: uiresq̄ ciuitatis nō minus bellandā arte q̄ uirtute firmasse: desun
 gitur: relictis duobus filiis Hasdrubale & Amilchare: p uestigia paternæ uirtutis de
 currētēs: sicuti generi ita & magnitudini patris successerūt. Iis ducibus sardinia bellū
 illatū: aduersus afros quoq̄ uictigal p solo urbis multoq̄ annoz repetentes dimica
 tum: sed afroz: sicuti causa iustior: ita & fortuna superior fuit: belliq̄ cū his solutione
 pecunia non armis finitū. In sardinia quoq̄ Hasdrubal grauius uulneratus iperio Hamilchatri fratri
 tradito interit: cuius mortē tū lucus ciuitatis, tū & dictatura undeciq̄ triumpho quartor insignem
 fecere. Hostibus quoq̄ creuere animi ueluti cū duce pœnoro: uires cōcidissent. Itaq̄ sicilia: populi pp
 assiduas carthaginensiu iniurias ad Leonidā fratrē regis spartanorū concurrentibus graue bellū natū
 in quo & diu & uaria uictoria præliatū fuit. Dū hæc agunt: legati a Dario peragē: rege Carthaginem
 uenerunt: afferentes edictū: quo pœni humanas hostias imolare & canina carne uesci phibebantur:
 mortuorū corpora cremare potius q̄ terra obruere: a rege iubebant: petentes simul auxilia aduersus
 grecos: quibus illaturus bellū Darius erat. Sed carthaginēses auxilia negates: ppter assidua finitimorū
 tum bellarū: ceteris ne p oia cōtumaces uiderent: cupide paruere. Interea Hamilchali bello siciliēsi in
 terfici relictis tribus filiis Hamulchone: Hannone: Gifgone. Hasdrubali quoq̄ par numerus filiorū
 fuit Hannibal & Hasdrubal & Sapho, Per hos res Carthaginensiu ea tēpestate regebant. Itaq̄ & mau

Didonis in
 teritus

Carthago in ro:

Imolatur hois

Sichæi asarthe:

Carthago in ro:

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

Imolatur hois

ris bellum illatum: & aduersus numidas pugnatum: & afri compulsi stipendiū urbis conditæ cartha-
ginensibus remittere. Deinde cū familia tanta imperatoꝝ grauis liberæ ciuitatis esset: omniacq; agerēt
simul & iudicare: centum ex numero senatorū iudices deligunt: qui reuerſi a bello ducibus ratio-
nem regē gestare: exigerent: ut hoc metu ita in bello ipſeria cogitarent. ut domi iusticiam legesq; respi-
cerent. In sicilia in locū Hamilcharis imperator Hamilcho succedit: qui cū nauali terrestriq; bello se-
cunda prælia fecisset: repente pestilentis syderis ui exercitum amittit: quæ res cū nuntiata Carthagini
esset: in cæſta ciuitas fuit: omnia ululatus non secus ac si ipſa urbs capta eſſet: perſonabant: clauſæ pri-
uatæ domus: clauſa deorū templā: intermiſſa oīa ſacra: omnia priuata officia damnata: cuncti deinde
ut portam congregant: egredientesq; paucos & nauibus qui clauſa ſuperſuerant: de ſuis percutant
Vt uero dubia antea ipſe & ſuſpenſo metu incerta orbitatis expectatione caſus ſuorū miſeris eluxit:
tunc toto littore plangentī gemitus: tunc inſeliciū matrū ululatus & querelæ ſebiles audiebantur.
Inter hæc procedit inops & nauī ſua imperator Hamilcho ſordida ſeruiliq; tunica diſtinctus: ad cuius
conſpectū plangentī agmina iunguntur. Ipſe quoq; manus ad cælum tendēs: nunc ſortē ſuā nūc pu-
blicam fortunam deſert: nūc deos accuſat: qui tanta belli decora & tot ornāmēta uictoriæq; quæ ipſi
dederant abſtulerint: qui captis tot urbibus totieſq; hoſtibus terreſtri naualiq; prælio uictis exerci-
tum uictorem nō bello ſed peſte deluerint: deſerre ſe tamē ciuibz ſuis nō modica ſolacia: quod ma-
liſeoz hoſtes gaudere: non gloriari poſſent. Quippe neq; eos: qui mortui ſunt a ſe occiſos neq; eos q
reuerſi ſunt a ſe fugatos poſſunt dicere: prædam: quā relictis a ſe caſtris ſuperſuerant: nō eſſe talē: quam
uelut ſpolium uicti hoſtis oſtentent: ſed quā poſſeſſione uacua ſortitus damnorū mortibus ſicuti ca-
duca occupauerint: quod ad hoſtes p̄tinet uictores ſe receſſiſſe: quod ad peſte pertinet uictos: nihil
men ſe grauius ferre: q̄ quod inter fortiffimos uiros mori nō potuerit: ſenatuleq; ſit nō ad uitæ iucun-
ditatem: ſed ad ludibriū calamitatis: q̄q; ubi miſera copiaz reliquias Carthaginē reduxerit: ſe quoq;
ſecuturum cōſiliones ſuos: oſtenſurūq; patriz nō ideo ſe in eam diē uiſiſſe: quoniam uelit uiuere: ſed
ne hos quibus nefanda lues pepercerat inter hoſtū exercitus relictos morte ſua proderet: talī uocif-
eratione p̄ urbē ingreſſus: ut ad limina domus ſuæ uenit: p̄ſecutā multitudinē uelut poſtremo allogo
dimiſit: obſeratisq; foribus ac nemine ad ſe ne filiis quidem admiſſis mortem ſibi conſciuit.

IVSTINI HISTORICI LIBER XX.

Ionyſius ex Sicilia pulſis carthagenſibus: occupatoq; totius inſulæ ipſerio graue occū
regno ſuo periculofamq; deſidia tanti exercitus ratus: copias in italiā traiecit: ſimul ut
d militum uiros continuo labore acueret: & regni fines proſerent. Prima illi militia
aduerſus græcos q̄ p̄xima italici maris littora tenebant fuit. Quibus deſcitis finiti-
mos quoq; aggreditur. Omneſq; græci nois italiā poſſidētēs hoſtes ſibi deſtinat: quæ
gentes nō partē ſed uniuerſam ferme italiā ea tempeſtate occupauerāt. Deniq; multæ
urbes adhuc poſt tantā uetulaſtate ueſtigia græci moris oſtentant. Nāq; Tuſcoꝝ populū: qui orā inferi
maris poſſident a lydia uenerūt. Et uenetos quos ſcolas ſup̄i maris uidimus: capta & expugnata Tro-
ia Antenore duce miſit. Adria quoq; Illyrico mari p̄xima: quæ & adriaticū mari nomen dedit. Græcia
urbes eſt & arpos: quā Diomedes exciſo Ilio naufragio in ea loca delatus cōdidit. Sed & Piſæ in Iuguri-
bus græcos auctores habet. Et i Tuſcis Tarquinia Theſſalis & Spinambris. Peruſini quoq; originem
ab achæis ducūt. Quid Cerē urbē dicā? Quid latinis populos? qui ab Aenea conditi uident. Iā phli-
ſci: Iapygii: Nolii. Abelanī: nōne Chalcidieſi colōi ſunt? Quid tractus oēs Cāpaniæ? Quid Brutii: Sa-
binicū? Quid famnetis? Quid Tarentinū: quos lacedæmonia proſectos ſpurioſq; uocatos accepimus?
Thuriōꝝ urbē cōdiſſet Philoctetes ſeruitūq; adhuc monumentū eius uifiſt. Et Hercules ſagite
in Apollinis tēplo: quæ ſatum Troiæ fuere. Metapontini quoq; i tēplo Mineræ ferramēta: quibus
Epæos a quo conditi ſunt: æquum troianū fabricauit: oſtētant: p̄pter qd oīs illa pars Italiæ maior græ-
cia appellat: ſed principio originū Metapōtini cū ſybaritanis: & crotonienſibus pellere cæteros græ-
cos italia ſtatuerunt. Cū primū urbē ſyrm cepiſſent in expugnationē eius quinquaginta iuuenes am-
plexos Mineræ ſimulachrū ſacerdotēq; deæ uelut ornamentis inter ipſa altaria trucidauerunt: ob
hoc cū peſte & ſeditionibus uexarent priores Crotonienſes delphicū oraclū adierūt. Reſponſum
his eſt finē mali fore: ſi uiolāt Mineræ numen & interfectoz manes placarent. Itaq; cū ſtatuz iu-
uenibus iuſta magnitudinis & in primis Minæ fabricare coepiſſent. Metapōtini cognito oracu-
lo deoz occupandā manū & pacē deæ rati: iuuenibus modica eſt lapidea ſimulachra ponūt: & deam
panificiis placāt. Atq; ita peſte utrobq; ſedata eſt. cū alteri magnificētia: alteri uelocitate certariſſent: re-
cuperata ſanitate nō diu Crotonienſes quere. Itaq; indignantes i oppugnatione ſyris auxiliū contra
ſe a locreſibus latū bellū his intulerūt. Quo metu territi Locrenſes ad ſpartanos decurrūt: auxiliū
ſupplices deprecant: illi longinqua militiā grauati auxiliū a Caſtore & Polluce petere eos iubēt. Neq;
legari ſociæ urbis reſponſum p̄tulerūt: p̄ſectiq; in p̄ximū templū ſacō ſacrificio auxilium deorum
implo rant: litatis hoſtiis obtentoq; ut rebantur: quod petebant: haud ſecus læti q̄ ſi deos ipſos ſecum

Humanas
hoſtias imo
lareHamilchis exercitu
urbis negotiū
Sui cartha.
pro ſolo ur
bis ueſtigial
pepēderūt
Gemitus cartha.Copiæ pu-
nicæ ſubſi-
ta peſtilen-
tia cōſum-
pta

Hamilcho morte

Dionyſius Iſicilia
Indegrui
a reuēſiſſis i totaTuſci a ly-
dia ſed Dio-
nyſius alie-
ter
Veneti
Adria
Arpi diomedis
Piſæ i ſigu-
ribz
Peruſini ab
Achæis
Lariū ab aenea
Philiſci
Iapygi
Nolani
Abellani
Calcedoni-
campani
Brutii
Sabini
Syracusan
Tarantini iouii
Thuriōꝝ p̄ſyllorenſis
Herculis ſagittæ
Troici ſancti
Metapontini
Mentor croton
Crotonienſis

Art. locren
sium & cro
toniatu uo
ta

desperare
i g h i a c h
iuuenes duo

Vide despe
ratio quid
possit cele
ritas nunci
Pythagoræ
peregrina
tio

in sitione pueris

Pythagoræ
disciplina

Pythagoras
Metaponti
perit

Senones
Galli
in ornata

Que urbes
a Gallis co
ditæ
rheti a thu
scis fuere
Dionysii ex
itus
a rege n loqui

aduecturi essent: puluinaria iis in navi componunt: faustisq; professionibus solatia suis pro auxiliis deportant. his cognitis Crotonienfes & ipsi legatos ad oraculū Delphos mittunt: uictoriae faciliatē bellisq; prosperos euentus deprecantes. Responsum prius uotis hostes q̄ armis uincendos. Cū uouisset Apollini decimas prædæ locrenses & uoto hostiū & responso dei cognito nonas uouerūt: tacitāq; eā rem habuerunt: ne uotis uincerent. Itaq; cū in aciem processissent: & crotoniensium centū uiginti milia armatorū constituisent. Locrenses paucitatem suam circūspicientes (nam solū quindecim milia militū habebant) ommissa spe uictoriae in destinata morte cōspirant: tantūq; ardor ex desperatione singulos cepit: ut uictores se putarent: si non inulti morerentur. Sed dū mori honeste quæritur felicius uicerunt. Nec alia causa uictoriae fuit: q̄ quod desperauerunt. Pugnantibus locris aquila ab acie nūq; recessit: eoq; tam diu circūuoluit quoad uincerent. In cornibus quoq; duo iuuenes diuerso a cæteris armorum habitu eximia magnitudine & albis equis & coccineis paludamentis pugnare uisi sunt: nec ultra apparuerunt: quam pugnatū est. Hanc admirationē auxit incredibilis famæ uelocitas. Nā eadem die qua in italia pugnatum est & corynthos & athenis & lacedæmone nuntiata ē uictoria. Post hæc crotonienfes nulla uirtutis exercitatio nulla armorum cura fuit: oderant enim quæ infelicitate sumpterant: mutassentq; uitam luxuria: in Pythagoras philosophus fuisset. Hic fami Demarato locuplete negociatore patre natus: magnisq; sapientie incrementis formatus ægyptū primo mox Babiloniam ad perdiscendos syderum motus originemq; mundi spectandum profectus: summā scientiam consecutus erat. Inde regressus cretā & lacedæmona ad cognoscēdas Minois & Lycurgi inclitas ea tēpestate leges cōtēderat: quibus oībus instructus Crotonā uenit: populūq; in luxuria lapsū auctōritate sua ad uium frugalitatis reuocauit. Laudabat quotidiē uirtutem: & uitia luxuriæ cōtēnebat: casusq; ciuitatū hac peste peditaq; enumerabat: tātūq; studiū ad frugalitatem multitudinis puocauit. ut aliquos ex his luxinatos i optimā frugē cōuersos fuisse incredibile uidere. Matronaq; quoq; separatā a uiris doctrinā & pueros a parētibz frequēter habuit. Docebat nūc has pudicitia & obsequia i uiros: nūc illos modestiā & līfraz studiū. Inter hæc uelut genetricē uirtutū frugalitatem oībus ingerebat: cōsecutusq; assiduitate disputationū erat: ut matronæ auratas uestes cæteraq; dignitatis suæ ornāmēta uelut inlustrata luxuria deponerent: eaq; oīa delata in iunonis ædē ipsi deæ cōsecrarent: præferens uera ornāmēta matronaz pudicitia nō uestes eē. In iuuentutē quoq; quātū profingatū situūci foeminarū contumaces animi manifestant. Sed. ccc. ex iuuenibus cū sodalitiū iure sacramēto quodā nexi separatā a ciuibz cæteris uitā exerceēt: q̄i cœtū clādestinæ coniurationis haberent: uiuitarem in se cōuertūt: q̄ eos cū in unā domū cōuenissent: cremare uoluerūt. In quo tumultu. lx. ferme hoīes pierē: cæteri in exiliū p̄fēti. Pythagoras aut cū ānos. xx. Crotona egisset: metapōnū migrauit. Ibiq; decessit: cuius tāta admiratio fuit: ut ex dono eius tēplū facerēt: eūq; p̄ dō colerēt. Igit Diony. tyrānus quē supra a sicilia exercitū i italia traiecit: bellūq; græcis itulisse memorauimus expugnatis locris Crotoniēsis uix uires lōgo ocio ex prioris belli clade resumētes aggressi: q̄ fortius cū paucis tāto exercitui eius quā antea cū tot milibus Locrensiū paucitati resisterunt: tātū uirtutis paup̄as aduersus i solē res diuitias hēt: tātūq; isperata interdū spata uictoria certior est. Sed Dionysii gerentē bellum legati Gallorum: qui ante menses romam incendunt: societatem amicitiaq; petentes adeunt: gentemq; suam inter hostes eius positam esse: magnoque usui ei futurum uel in acie bellanti uel de tergo intentis in prælium hostibus affirmant. Grata legatio Dionysio fuit. Ita pacta societate & auxilii Gallorum auctus bellū uelut ex integro instaurat. his autem gallis cā in italiam uenienti sedesq; nouas quærendi intestina discordia & assiduæ domi dissensiones fuerūt: quāq; tedio cū in italiam uenissent sedibus thuscis expulerunt: & Mediolanū: Comū: Brixiam: Veronā: Bergomū: Tridentū: Vicentiā condiderunt thulci quoq; duce Rheto auitis sedibus amissis alpes occupauerunt: & nomine ducis gentem Rhetiorum condiderūt. Sed Dionysium in sicilia aduentus Carthaginensium reuocauit: qui recuperato exercitu bellū: quod lūe deseruerant: auctis uiribus repetebat. Dux belli Hanno carthaginensis erat: cuius inimicus Suniolor potentissimus ea tēpestate poenorum cum odio eius græcis litteris Dionysio aduentum exercitus & legnitiā ducis familiariter prænunciasset: comprehensis epistolis prodicionis damnatur: factō senatū consulto: ne quis postea carthaginēsis aut litteris græcis: aut græco sermoni tuderet: ne aut loqui cū hoste: aut scribere sine interprete posset. Nec multo post Dionysius quem paulo ante non sicilia non italia capiebat: assiduus belli certaminibus uictus fractusq; ad postremum in insidiis suorum interficitur.

IVSTINI HISTORICI LIBER XXI.

Xtincto i sicilia Dionysio tyranno: in locū eius milites maximū natu ex filiis eius nosē dionysii suffecere: & maturā ætatē eius secuti: & qd̄ firmus futurus eēt regnū: si penes unū remansisset: q̄ portioibz inter plures filios diuidere. arbitrantur. Sed Dionysius inter infinita regni auunculos fratrum suorum uelut amulos imperii sui hortatoresq; puerorum ad diuisionē regni tollere gestiebat. Quare pauli p̄ dissimulatū asum prius ad fauorē populariū cōciliā-

dum intendit: excusatus facturus: quod statuerat: si probatus ante omnibus foret. Igitur nexorē tria milia et carcere dimittit: tributa populo p triēniū remittit: & quibuscūq; delinquentibus pōt aīos oīum sollicitat. Tūc ad destinatum facinus cōuerfus nō cognatos tantū fratru: sed etiā ipsos fratres interfecit. ut quibus cōfortiū regni debebat: ne ipse qdē cōfortiū relinquere: tyrānidē in suos prius q̄ in externos aplicatus. Sublatus deinde amulus in legnitie lapsus saginā corporis ex nimia luxuria oculorumq; ualitudinē cōtraxit: adeo ut nō solē: nō puluerē: nō deniq; splendorē ferre lucis ipsius posset. Propter quē dū cōtēti se putat: saeuitia crassat: nec ut pater carcerē nexis sed cædibus ciuitatē replet: ob quē nō cōtēptor oibus q̄ inuisor fuit. Itaq; cū bellū aduersus eū syracusani decreuissent: diu dubitauerunt an imperiū deponeret. an bello resisteret: sed a militibus pda urbisq; direptionē sperantibus descendere in praeliū cogit. Victus cū iterato nō felicius fortuna tentasset: legatos ad syracusanos mittit: spondēs se depositūq; tyrānidē: si mitterent ad eū: cū quibus de pace cōueniret. In quā rē missos priores in carcere retinet: atq; ita incautus oibus nec quicquā hostile metuētib; exercitiū ad delēdā ciuitatē mittit: Fit igitur in ipsa urbe anceps praeliū: quo oppidanis multitudine superantibus Dionysius pellit. qui cū obliuione arcis timeret: cū omni regio apparatu in italiā profugit tacitus. Exul a locrensis sociis acceptus: uelut iure regnaret: arcē occupat: solitāq; sibi saeuitiā exercet. Cōiuges principū ad stuprū rapi iubet: uirgines ante nuptias abducebat: stupratasq; procis reddebat. Locupletissimos quosq; aut ciuitate pellebat: aut occidi imperabat: bonasq; eorū inuadebat. Deinde cū rapinā occasio deesset: iumentis uerlam ciuitatē callido cōmōto circūuenit. Cū rēginorū tyranni Leorophorus bello locrenses praemerent: uouerūt: si uictores forent: ut die festo Veneris uirgines suas prostituerent. Quo uoto intermisso cū aduersa bella cū lucanis gererent: in concione eos Dionysius uocat: hortat: ut uxores filiasq; suas in templū Veneris q̄ possint ornatissimas mittant. Ex quibus forte centū ductae: uoto publico fungant. religionisq; gratia uno stent in lupanari mense: oibus autē iuratis uiris nequis ullā attamenitq; res ne uirginibus uoto ciuitatē soluētib; fraudi esset: decretū facerent: ne qua uirgo nuberet: priusq; illae maritis traderent. Probato cōsilio & quo superstitioni & pudicitiae uirginū cōsulebat: certati omnes foeminae in pensus exornatae in templū Veneris cōueniūt: quas oēs dionysius inmissis militibus spoliatorumq; matronarū in pda sua uerit. Quarū dū uiros ditiores interfecit: quas dā ad prodendas uirorum pecunias torquet. Cum his artibus per annos sex regnasset: conspiratione locrorum ciuitate pulsus in siciliam redit. Ibi syraculas securis omnibus post longam intercaedinem pacis per conditionem recepit. Dum hac in sicilia geruntur: interim in africa princeps Carthageniensium Hanno opes suas: quibus reipublicae superabat uires: ad occupandam dominationem intendit: regnumque inuadere interfecto senatu conatus est. Cui sceleris solennem nuptiarum diem filiae suae legit: ut religione uotorum nefanda committeret: & nefanda commenta facilius regeretur. itaque plebi epulas in publicis porticibus senatui in domo sua parat: ut poculis ueneno infectis secretus senatus & sine arbitris interficeret: orbamque temp. facilius luaderet. Quare magistratibus per ministros prodita: scelus declinat non uniuersum est in uiro tam potenti plus negotii faceret res cognita q̄ cogitata. Contenti itaque cohibuisse decreto modum nuptiarum sumptibus statuunt: idq; obseruari non ab uno sed ab uniuersis iubent: ne persona designata sed uicia corripere esse uiderentur. Hoc consilio pūctus itege seruicia cōcitāt: statutaq; rursus cædium die: cum denuo se proditum uideret timens iudicium munitum quoddam castellumq; cū uiginti milibus seruatorum armatis occupat. Ibi dū afros regemq; mauritanorū cōcitāt capif. Virgileq; caesus effossis oculis & manibus cruribusq; fractis uelut a singulis mēbris poenae exigerent. In conspectu populi occidit: corpus uerberibus laceq; in cruce figitur. Filii quoq; cognatq; omnes etiam innoxii supplicio tradunt: ne quāquā aut ad imitadū facinus: aut ad mortem ulciscendam ex tam nefaria domo supereſset: Interea Dionysius syraculis receptus cū grauior crudelior: in dies ciuitatē esset iterata cōspiratiōe obfide. Tūc depositio ipso arcē syracusanis cū exercitu tradidit: receptoq; priuato instrumēto corynthū in exiliū pficiſcit. Ibi humillima quæq; tutissima existimans in fordidissimā uitā genus descendit. Non contentus in publico uagari de portare: nec cōticipi in popinis lupanaribusq; sed totis diebus residere. Cū pdisſimis quoq; de minimis rebus disceptare: pannosusq; & squalidus incedere: nūm libentius præbere q̄ captare: in macello pſtare: quæ emere nō poterat oculis deuorare: apud a diles aduersus lenones iurgari: oſaq; ita faceret: cōtēnnēdus magiquā mercedis uideret. Nouissime se ludi magistrū professus pueros i truiuo docebat: ut aut a timentibus semper in publico uideret: aut a nō timentibus facilius cōtēnnereſ. Nā licet tyrānicis uitis semp abundaret: tamē simulatio hac uitioq; non naturā erat: magisq; hac artē q̄ amisso regali pudore faciebat: expertus q̄ inuisa tyrānorū forent etiā sine opibus noīa. Laborat itaque inuidiam præteritoq; contemptu præsentiū demere neq; honesta sed tuta consilia circūspiciebat. Inter has tamen dissimulationū artes ter insimulatus est affectat: tyrannidis: nec aliter q̄ dū contemnitur: liberatus est. Inter hac carthaginiēſes tāto successu regē Alexandri magni exterriti. Verētes ne perſico regno & africa uellet ad iungere: mittant ad īpēculādē eius aīos Hamilcarē cognomēto Rhodanum uirum solertia facundiaq; præter ceteros in signem. Auebant enim metum & tyros urbs aut dīor originis suae capta: & Alexandria amula Carthagenis in terminis africae & aegypti cōdita: & ſeli

lūioris dīo
nyſi popu
laris ab in
tio munifi
centia
Fris interfecit:
Dionysii
ſauitio

Dionysius uictor

Dionysius pulſus

Puellas pſtrui
Veneris

Lupanarū religioſiſſi

Art. locren
ſium uotū

Leoris pulſus

Hanōis co
gitatū ſce
lus

Hanno cru
ci aſſigitur
Dionysius conſpici

Dion. homoſus
oculis uotū
Ludi magi

Dōnyſius
principatu
erectus lit
teras do
cuit

Vbi alex
dria ſita

citas registapud quem nec cupiditas nec fortuna ullo modo terminabantur. Igitur Hamilchar p. Par-
mentionem aditu regis obtentio profugisse se ad regem expulsum patriā fingit; militemq; se expeditio-
nis offert: Atq; ita consiliis eius exploratis in tabellis ligneis de super cara uacua inducūa ciuibz suis
omnia perscribebat. Sed carthagenenses post mortem regis reuersum in patriam quasi urbem regi uē
dicasset; non ingrato tantum uerumetiam & crudeli animo necauerunt.

IVSTINI HISTORICI LIBER XXII.

Gathocles siciliæ tyrānus; q̄ magnitudini prioris Dionysii successit ad regni maiestātē
ex humili & sordido genere peruenit. Quippe in sicilia patre figulo natus; nō honestio-
re pueritiā q̄ principia originis habuit. Siq; de forma & corporis pulchritudine egre-
ssuū uita stipendiū patrietia exhibuit. Annos deinde pubertatis egressus libidine a uiris
ad foeminas trātulit. Post hæc apud utrūq; sexū famulos uita latrocinii mutauit. Inte-
rieo tēpore; cū syracusā cōcessisset; accitufq; in ciuitatē iter icolas eēt: diu sine fide

Agathoclis
mores

fuit; quoniam nec in fortunis quod amitteret; ne in uerecundia; quod ingnaret habere uidebat. In sum-
ma gregatim militiā fortitus nō minus tūc seditiōsa q̄ antea turpi uita in omne facinus p̄mptissimus
erat. Nā & manu strēnuus & in cōtōnibus peracundus habebat. Breui itaq; cēturio ac deinceps tri-
bunus militū factus est. Primo bello aduersus ætneus magna experimēta suis syracusanis dedit. Seq̄
ti cāpanoz; tantā de se spē oībz fecit; ut in locū de mortuū ducis damascenis sufficeret. Cuius uxore
adulterio cognitā post mortē uiri in matrimoniū recepit. Nec cōtentus q̄ ex iope repēte diues; factus
esset; piraticā aduersus patriā exercuit; saluti ei fuit; quod focī capti tortiq; de illo negauerūt; bis occu-
pare iperū syracusaz; uoluit; bis i exiliū actus est. A murgatinis apud quos exulabat odio syracusano
rū primo p̄tor mox dux creaf: in eo bello & urbē leontinoz; capit: & urbē syracusā obsidere cōpit.

Murgatinis

Ad cuius auxiliū Hamilchar quod amitteret; ipse deponit hostilibus urbē p̄sidiā militū mittit. Ita
uno eodē tēpore syracusā & ab hoste ciuili amore defensā; & a ciue hostili odio impugnata sunt. Sed
Agathocles cū uideret fortius defendi urbē quā expugnari p̄cibus p̄ternūciū Hamilcharē exoratur
inter se & syracusanos pacis arbitria sūlcipiat; peculiarīa in ipsū officia sui repromittens: quæ se im-
pletus Hamilchar societatē cū eo metu potentia eius iungit; ut quātū uiriū Agathocli aduersus syra-
cusanos dedisset; tantū ipse ad incrementa domesticæ potentia recuperaret; igitur nō pax tantū Aga-
thocli cōsilia; uerumetiam prætōr syracusis cōstituitur. Tūc Hamilchari expositis ignibus cæreis ta-
ctiq; in obsequia p̄noz; iurat. Deinde acceptis ab eo q̄q; milibus afroq; potentissimos quoq; ex
principibus interficiat; ita ueluti resp. statū formatū populū in theatrum ad cōtōnē uocari iu-
bet. contracto in gymnasio senatu; quasi quādā prius ordinaturus. Sic compositis rebus immisissimis
litibus populū obsidet; senatū trucidat; cuius p̄rata cæde ex plebe locupletissimos & peritissimos
quoq; interficit. Iis ita gestis militē legit; exercitūq; conscribit; quo instructū finitimas ciuitates ni-
hil hostile metuentes ex improuiso aggreditur. P̄noz; quoq; socios permittente Hamilcharē foede
iniuriis uexat. Propter quod querelas carthaginē socii nō tam de Agathocle q̄ de Hamilchare detu-
lerunt; hunc ut dominū & tyrannū; illum ut proditorem arguentes; quo infestissimos hosti for-
tunæ sociorum interposita p̄actione donata sint; cui ab initio syracusā in pignus societatis sint tradi-
tæ urbs semp p̄nois infesta; & de imperio siciliæ carthaginē æmulam; nunc in super ciuitates sociorum
eidem pacis titulo traditæ sint. Denunciare igitur se hæc breuī ad ipsos redundatura ac propediē sen-
furos; quātū mali non siciliæ magis q̄ ipsi africæ attulerint. His querelis senatus in Hamilcharē accen-
ditur. Sed quoniam in imperio esset; tacita de eo suffragia tulerunt; & sententias prius q̄ recitarentur:
in urnā cōiectas obsignari iusserunt; donec alter Hamilchar Gilsonis filius a sicilia reuerteret. Sed
hæc callida cōmentā p̄noz; & sentētias inauditas mors Hamilcharis præuenit; liberatufq; ē fati mu-
nere; quē sui per iniuriā ciues inaudita damnauerant. Quæ res Agathocli aduersus p̄nois occasione
motadi belli dedit. Prima igitur illi cū Hamilchare Gilsonis filio p̄clli cōgressio fuit: a quo uictus
maiori mole recuperaturus bellū syracusā cōcessit. Sed secūdi certaminis eadē fortuna quæ & pri-
oris fuit. Cum igitur uictores p̄noi syracusā obsidione cinxissent. Agathoclesq; se nec uiribus parem
neq; ad obsidionē ferendam instructum uideret; super hæc a focis crudelitatis eius offensis desertus eēt:
statuit bellū in africā trāsferre; mira prorsus audacia; ut q̄bus in solo urbis suæ par non erat; eoz; urbi
bellū inferret; & q̄ sua tueri non poterat; impugnare aliena; uictufq; uictoribus insultaret. Huius con-
siliū nō minus admirabile silentiū q̄ cōmentū fuit; populū hoc solū p̄fessus inuenisse se uictoria uia.
Animos illi tantū in breuem obsidionis patientiā firmare ut si cui status præsentis fortunæ displi-
ceret dare se ei discedendi liberam potestatem. Cum mille sexcenti discessissent; ceteros ad obsidi-
onis necessitatem frumento & stipendio instruit. I. tantū secū talēta ad præsentem usum affert; cætera
ex hoste melius q̄ ex sociis paraturus. Oēs deinde seruos militaris ætatis libertate donatos sacramēto
adegit; eosq; & maiorē partē ferme militū nauibus iponit; ratus ex æquata utriusq; ordinis cōditione
mutuā inter eos uirtutis æmulationem futurā; ceteros omnes ad tutelā patriæ relinq. Septimo igitur

Hamilchar

Agathoclis
scelus de in
occupanda
Tyrannide

Agathoclis
scelus

Agathoclis
scelus

Agathoclis
scelus

tor imperii anno comitibus duobus adultis filiis Arregatho & Heraclida nullo militum sciente quo ueheretur cursum in africanam dirigit. Cui oēs aut in italia prædatur se aut in fardiniã ituros crederetur primo exposito in africa litoris exercitū cōsiliū suū oībus aperit. Quo in loco syracusæ positæ sint ostendit: quibus aliud nullū auxiliū superesset. q̄ ut hostibus faciant: quæ ipsi patenter: appealiter de mitaliter foris bella tractant. Domi ea loca auxilia esse: quæ patriæ uires subministrant: foris hostē etiam suis uiribus uinci: deficientibus focis & odio diuturni iperit externa auxilia circūspiciētibz huc accedere: q̄ urbes castellaq̄ Africa nō muris cinctæ: nō in montibus positæ sint: sed in planis campis sine ullis munimētis iaceant: quas oēs metu excidii facile ad bellū societate perducī posse. Maius igit Carthaginensibus ex ipsa africa q̄ ex sicilia exarsit: bellū coiturgat auxilia omnī aduersus unā urbē nomine: q̄ opibus ampliorem: & quas non attulerit uires idē sumptuz. Nec in repentino pœnorum metu modicum momētū uictoriæ fore: q̄ rāta audaciā hostiū percussit trepidaturi sunt: accessura & millage: incendia: castellorū urbūq̄ cōrumaciū direptionē: tunc ipsius carthaginis obediētiē: quibus oībus nō sibi tantū in alios sed & aliis in se sentirent patere: bella. His nō solū pœnos uincē: sed & siciliā liberatī posse. Nec enī moraturos in eius obediētiē hostes cū sua urgeantur: nusquā igit alibi facilius bellū. sed nec prædā uberiorē inueniri posse. Nā capta carthagine oēm Africa siciliāq̄ premiū uidet: fore. Gloria certe tam honesta militiæ tantā in omne æuum futurā: ut determinari nullo tēpo re obliuioni possit. Vt dicatur eos solos mortaliū esse: qui bella quæ domi ferre nō poterāt ad hostes trāstulerint: uictorē insecuti sint: & obseffores urbis suæ oblederint. Oībus igit fortī ac lato animo bellū in eundū quo nullū aliud possit aut premiū uictoribus uberius. aut uictus: monumentū illustrius dare. His quidē adhortatōibz animi militū erigebant. Sed terrebat eos portēti uisio: q̄ nā uigantibus ei sol defecerat. Cuius rei rationē nō minore cura rex q̄ belli reddebat affirms si prius q̄ p̄ficeretur: factū esset: credi aduersum p̄fecturos p̄digiū esse: nūc: egressis acciderit: illis ad quos eatut portendere. Porro defectus naturalū syderū semp̄ p̄sentem regē itatum mutare: certum: effectū flōrentibz carthaginensium opibus aduersū rebus suis cōmurationē significari. Sic cōsolatis militibus uniuerfas naues cōsentite exercitū incendi iubet: ut oēs sciret auxiliū fugæ ablato aut uincē dum aut moriendū esse. Deinde cū oīa quæcūq̄ ingredirent: prosternebant: uillas castellaq̄ incendebant: obutis his fuit cū. xxx. milibus pœnoꝝ. Hanno dux: & prælio cōmissio duo de siculis: tria milia de pœnis cū ipso dūce cecidere. Hæc uictoria & siculorū animi eriguntur & pœnorum frangunt. Agathocles uictis hostibus urbes castellaq̄ expugnat: prædas ingentes agit: hostiū multa milia trucidat: castra deinde in quinto lapide a carthagine statuit: ut dāna canissimæ: regē uasitatēq̄ agroꝝ & scēdā uillagē de muris ipsius urbis specularent. Interea ingens tota africa delecti pœnoꝝ exercitus fama occupatūq̄ urbū diuulgat. Stupor itaq̄ oīs & admiratio incessit: unde & tanto iperit tā subitū bellū p̄fictū ab hoste tā uictō: admiratio deinde paulatim in cōtēptū pœnoꝝ uertit. Nec multo post nō africa tantūq̄: etiā urbes nobilissimæ nouitate sicutæ ad Agathoclē defecere: frumetorū & stipēdiō uictorē extruxere. his pœnoꝝ malis etiā deletus in Sicilia cū iperatore exercitus uelut qdā ærū nax cumulus accessit. Nā post p̄fectionē a Sicilia Agathocles in obediētiē syracusæ pœni segiores redditī ab Antidoro fratre regis Agathoclis occasiōe cæsi nunciabant. Itaq̄ cū domi forisq̄ eadem fortuna carthaginēsiū esset. iā non tributariæ tantum ab his urbes ueꝝ: etiam socii reges deficiebāt: amici itaq̄ iura nō sēdē sed successu pondērantes. Erat inter cæteros rex cyrenæꝝ. Ofeliasq̄ spe iproba regnū totius africæ amplexus societatem cū Agathocle p̄ legatos iunxerat: pactusq̄ cū eo fuerat: ut Sicilia illi sibi africæ imperiū uictis carthaginēsi bus cederet. Itaq̄ cū ad bellū societate cū ingenti exercitū ipse uenisset. Agathocles blādo allogo & humili adulationē cū sepius simul coenassent: adoptatus qdā filius eius ab Ofelia esset: incautū eū interfecit: occupatōq̄ exercitū eius iterato carthaginēses omnibus uiribus bellū cientes magno utriusq̄ exercitus sanguine graui plio superat. hoc certaminis discrimine tanta desperatio illata pœnis est: ut nisi in exercitū Agathoclis orta seditiō esset: transiturus ad eū Bomilchar dux pœnoꝝ cū exercitū fuisset. Ob quam noxā in medio foro a pœnis patibulo suffixus est: ut idē locus monumētū suppliciorū eius esset: q̄ ornamentū ante fuerat honorum. Sed Bomilchar magno animo crudelitatem ciuiū: utilitatem deo ut de summa cruce ueluti de tribunali in pœnoꝝ scelera cōncionaret: obiecit illis nūc Hanonem falsa affectatū regni inuidia circūuentū: nūc Gisgonem innocētis exiliū: nūc in Hamilcharem patrū suū tacita suffragia: Agathoclē sociū illis facere q̄ hostē maluerit. Hæc cū in maxima populi cōncione uociferatus esset: exspirauit. Interea Agathocles p̄fugatis in Africa rebus tradito Archagatho filio exercitū in Sicilia recurrit. Nihil actū in africa existmans: si amplius syracusæ obfederent. Nā post occisum Hamilcharem Gisgonis filiū nouus eo a pœnis missus exercitus fuisset. Statim igit primo aduentu eius omnes siciliæ urbes auditis rebus quas in africa gesserat: certatim se ei tradidit: ita pulsas & Sicilia pœnis totius insulæ iperit occupauit. In africa deinde reuersus: seditione militū excipit. Nā stipendiōꝝ solutio in aduentu patris dilata a filio fuerat: igitur ad cōncionem uocatis blandis uerbis permulcitis: stipēdia illis non a se flagitanda esse: sed ab hoste querenda: cōmunem uictoriam: cōmunem p̄dam futurā: Paululū modo annitebant: dū belli reliq̄a peragunt: cum sciant carthaginem caprā spēs omnīū expleturam. Sedato mili-

Agathoclis hortatio adiuos

Agathoclis hortatio adiuos

Agathoclis hortatio adiuos

Defectus solis

Defectus solis

Pœni prælio ab Agathocle uincuntur

Defectio afroꝝ ad Agathoclē offensus

Noua carth. clades

Crucifixus cōciorum

Bomilchar cruci affixus

Bomilchar cruci affixus

Agathocles totius siciliæ imperium occupat

tari tumultu interiectis diebus ad castra hostium exercitum ducit. Ibi in consultiis praelium committendo maior parte exercitus perdidit. Cum itaque in castra fugisset uerumque in se inuidia temere commissi belli uideretur: pristinaque offensam non deperit stipendium metueret: cum cubia nocte solus a castris cum Archagatho filio fugit. quod ubi milites cognouere: haud secus quam si ab hoste capti essent: trepidare. Bis se a rege suo in mediis hostibus relictos esse proclamantes: salutem suam deserta ab eo esse: quos ne sepultura quidem relinquenda fuerat: cum persequi regem uellent a nummiis excepti in castra reuertuntur. coprahē. totam Archagatho: a patre noctis errore discesserat. Agathocles autem nauibus quibus fuerat a Sicilia regressus: cum custodibus eandem Syraculas deserit. Exemplum flagitii lingulare: rex exercitus sui defector: filiorumque pater proditor. Interim in Africa post fugam regis milites pactione cum hostibus facta interfectis agathoclis filiis cartaginensibus se tradidere. Archagathus cum occideret ab Arcesilio amico Antipatris rogauit eum: quod nā liberis eius factum: Agathocle putaret: per quem ipse liberis careat. Tunc respondit: satis habere seque supstitit eos esse agathoclis liberis sciat. Post haec porci ad plequendas belli reliquias duces in siciliam miserunt: cum quibus Agathocles pacem aequis conditionibus fecit.

IVSTINI HISTORIC. LIBER. XXIII.

Agathocles rex siciliam
Lucanorum
ritus
Vnde bru-
ti dicti
Att. misera-
bile digres-
sum
Agathoclis
exitus
Pyrrhus
rex siciliae
ut epiro ap-
pellatis
Gathocles rex Siciliae pacificatus cum cartaginensibus parte ciuitatū se fiducia uirum dissidentem armis subegit. Deinde quasi angustis insulae terminis clauderet: cuius iperit parte primis incrementis ne sperauerat quod in italia transscendit: exemplum Dionysii securusque multas ciuitates italiae subegerat. Primi igitur hostes illi bruti fuerunt: quod & fortissimi & opulentissimi uidebantur: simul & ad iniurias uicinoque prompti. Nam multas ciuitates graeci nominis italiae expulerant. Auctores quoque suos lucanos bello uicerant: & pacem cum his aequis legibus fecerat. Tanta feritas aiorum erat: ut nec originem suam perceret. Namque lucani iisdem legibus liberos suosque & spartani instituere soliti erant. Quippe ab initio pubertatis in siluis inter pastores babebant sine ministerio seruili: sine ueste quam induerent: uel qui incubaret: ut a primis annis duritiam pismoniaeque sine ullo usu urbis assuescerent. Cibis his praedam uenaticam potus mellis & lactis & fontium liquor erat. Sic ad labores bellicos indurabantur. Horum igitur ex numero. L. primo ex agris finitimorum praedam soliti: conflante deinde multitudine sollicitati praedam cum plures facti essent: infestas regiones reddebant. Itaque fatigatus quarelis sociorum Dionysius siciliae tyrannus secutos afros ad copescendos eos miserat: quosque castellum praedam sibi per Brutia mulierem expugnaturum: ciuitatem concurretibus ad opinionem nouae urbis pastoriis statuerit. Brutioque se ex nomine mulieris uocauerunt. Primum illis cum Lucani originis suae auctoribus bellum fuit. Qua uictoria erecti cum pace aequo iure secessissent: ceteros finitimis armis subegerunt: itaque opes ibi breui consecuti sunt: ut praedam et regibus haberent. denique Alexander rex epiro cum in auxilium graeciae ciuitatum cum magno exercitu in italia uenisset: obsibus copiis ab his deletus est. Quare feritas eorum successum felicitatis incensa diu terribilis finitimis fuit. Ad postremum imploratus Agathocles spe ampliandi regni a sicilia in italia traiecit. Principio aduersum opinionem eius concussit legatos ad eum societate amicitiaque petentes miserunt. Quos agathocles ad cenam inuitatos ne exercitu traici uideretur: in postea statuta his die consensum nauibus frustratus est. Sed fraudis haud laetus euentus fuit. Significauit reueri eum in siciliam interiectis paucis diebus uis morbi coegit: quo toto corpore concrahenus per os neruorum articulosque humore pestifero crassate uelut itestino singulorum membris bello impugnabatur. Ex qua desperatione bellum iter filii nepotisque ortu eius regnum iam quasi mortui uindicantibus: occiso filio regnum nepos occupauit. Igitur Agathocles cum morbi cura & aegritudine grauior esset: & iter se & alterius malum crederet: de spatis rebus uxorem suam Theogenam genitosque ea duos paruulos cum omni pecunia & familia regalique instrumentis: quo praeter illum nemo regum ditior fuit: nauibus impositos aegyptum: unde uxorem acceperat: remittit: timens ne praedone regni sui hostem paterent. Quod uxor diu de agro diuellere: deprecata est: ne discessus suos adiungi nepotis paricidio posset: & tam crux huius de seruasse uix: quod ille impugnasse auum uideret: nubedo se non perire tantum: sed omnis fortunae inisse societate: nec in uita periculo spiritus sui emptura: ut extremos uiri spiritus exciperet: & exequias officium: quod praefata se nemo sit iuxta iussus obsequio debita pietatis impleret. Discedentes paruuli flebili ululatu amplexu patrem tenebant. Ex altera parte uxor maritum non amplius uisura oculis fatigabat. Nec minus seni lachrymae miserabiles erant. Flebant etiam moriente patrem: mille exules liberos. Hi discessu suo solitudine patris senis aegritudine in spe regni suscepto resing in egestate lugebat. Inter haec regia omnis assidentium fletibus tam crudelis diffusio impleta. Tandem lachrymis finem necessitas perfectionis imposuit: & mors regis pscipientes finis secuta est. Dum haec agunt cartaginenses cognitis quae in sicilia agebantur: occasionem totius insulae occupandae datam sibi effusitantes magnis uiribus eo traiciunt: multasque ciuitates subigunt. Eo tempore & Pyrrhus aduersus romanos bellum gerebat: qui imploratus a siculis in auxilium sicut dictum est cum Syraculas uenisset: multasque ciuitates subegisset: rex siciliae sicut epiro appellabatur. Quarum rerum felicitate laetatus Heleno filio Siciliae uelut aurum (nam susceptus ex filia Agathoclis regis erat) Alexandro autem italiae regnum destinata. Post haec multa secunda praedia cum cartaginensibus fa-

cit. Interiecto deinde tempore legati ab Italicis locis uenere nunciantes romanis resisti non posse: de ditioneque futura: nisi subueniat. Anxius tā ambiguo periculo incertusque ageret: uel quibus primum subueniret: in utroque pronus cōsultabat. Quippe in stantibus hinc Carthaginensibus inde Romanis periculosum uidebat: exercitum in Italiam non trahere: periculosius a Sicilia deducere: aut illi nō lata opeant: si deserti amitterent. In hoc astu periculoso: tutissimos portus consilioque usus est: oibus uiribus decernere in Sicilia: & profugatis Carthaginensibus uictorem exercitū trāspōnere in Italiam. Itaque conserto praelio cū superior fuisset: quoniam tamē a Sicilia abirent: & pro uicto fugere uisus ē: ac propterea socii ab eo defecerunt: & Iperiu Sicilia tā cito amissi: q̄ faci quaesierat. Sed nec i Italia meliore felicitate usus in Epirum reuertitur. Admirabilis utriusque rei casus in expleū fuit. Nā sicut ante secūda fortuna rebus supra uota fluctibus italica Siciliaeque Iperiu: & tot de Romanis uictorias attraxerat: ita nunc aduersa uelut in ostentationem fragilitatis humane destruens: quae cumularat Siciliensi ruinā naufragium maris & foeda aduersus Romanos pugna turpēque ab Italia discessum adiecit. Post p̄fectionē a Sicilia Pyrrhi magnificus Hiero creatus: cuius tāta moderatio fuit: ut cōsentiente oīum ciuitatū fauore dux aduersus Carthaginēses primū: mox rex crearet. Huius futurae maiestatis ipsa infantilis educatio quasi prenuncia fuit. Quippe genitus erat patre Hieroclyto nobili uiro: cuius origo a Geio antiquo siciliā tyranno manabat: sed maternū illi genus sordidū atque admodū pudibundū fuit. Nā ex ancilla natus ac propterea a patre uelut de honestamentū generis expositus fuerat. Sed paruulū & humane opus indigente apes cōgesto circa iacentē melle multis diebus aluit. Ob quā res responso aruspiciū admonitus paterque regnū infanti portendē caneabant: paruulū recolegit omnique studio ad spem maiestatis: quae p̄mittebat instituit: idē in ludo inter coequales discit lupus tabula in turba puerorum repente collectus eripuit. adolescenti quoque prima bella ineunti aquila in clipeo: noē tua in hasta cōfedit. Quod ostentum & in cōsilio cautum & manū promptū regē futurę significabat. Denique aduersus prouocatores saepe pugnavit: semperque uictoriā reportauit. A Pyrrho rege multis militaribus donis donatus est: pulchritudo ei corporis insignis: uires quoque i homine admirabiles fuisse. In alloquio blādus in negotio iustus in imperio moderatus erat: prorsus ut nihil ei regū deesse uideret. p̄ter regnū.

IVSTINI HISTORICI LIBER. XXIII.

Vm hæc in Sicilia gerunt: interim in græcia dissidentibus iter se bello Ptolemæo Ceæranico & Antiocho & Antigono regibus oēs ferme græcia ciuitates ducibus spartanis uelut occasione data ad spem libertatis erexit: missis inuicem legatis per quos i locietatis foedera alligarentur: in bellum prorūpuit: & ne cū Antigono sub cuius bello erat: bellū cepisse uiderent: socios eius atolos aggrediunt: causas belli p̄dētes: quod cōsensu græcia sacratū Apollini citharæ campū per uim occupasset. Huic bello duces eligunt Araniq̄ adunato exercitu urbes lataque in his campis posita depopulant: q̄ auferri nō poterant: incendit. Quod cū e montibus conspicati atoloz pastores essent: congregati admodū gignenti sparcos hostes ignorantes quanta manus esset: quoniam cōspēctum illis metus & incendiorum fūmus abstulerat: cōfēctant: trucidatisque admodū nouem milibus: prædones in fugam uerterunt. Reparantibus deinde spartanis bellū auxiliū multæ ciuitates negauerunt: existimantes dominationē eos græcia nō libertatē querere. iterea inter reges bellum finit. Nā Ptolemæus pulso Antigono cū regnum totius macedoniæ occupasset: pacē cū Antiocho facit: affinitatēque cū Pyrrho: data ei in matrimoniu filia sua iūgit. Exinde externo metu depulso impiū & facinorosum aīum ad domestica scelera cōuertit: fidialisque Arinoc sororis suæ iſtruit: quibus & filios eius uita & ipsam Cassandram urbis possessiōē priuaret. Primus ei dolus fuit simulato amore sororē in matrimoniu petere. Aliter enī ad sororis filios: quoque regnū occupauerat q̄ cōcordiæ fraude puenire nō poterat. Sed nota scelera Ptolemæi uolūtas sorori erat. Itaque nō credenti mādāt uelle se cū filiis eius regni cōsortiū iūgere: quibus nō ideo se armis cōtēdit: quoniam eripere his regnū: id quod id facere sui muneris uellet. In hoc mitteret arbitriū iulius: ad quo p̄sente apud deos patrios quibus uellet obsecrationibus se obligaret. Interea Arinoc quid ageret: si mitteret decipi piurio. si nō mitteret puocare rabie fraternæ crudelitatis timebat. Itaque plus liberis q̄ sibi timēs: quos matrimoniu suo p̄fecturā se arbitrabat: mittit ex amicis suis Dionē quo p̄ducto i sanctissimū Iouis templū ueterrimę macedonū religionis Ptolemæus sumptis in manus altariū corigēs ipsa simulachra & puluinaria deoz: iuaditis ultimisq̄ execrationibus adiurat se sincera fide matrimoniu sororis petere. nūcupaturūq̄ se eā reginam: neque i cōtumeliā eius se aliā uxore alioque filios eius liberos habitūz. Arinoc postea q̄ spe ipecta ē: & metu soluta ipsa cū fratre colloq̄: cuius multus & blādiētis oculi cū fidē nō minorem q̄ iulius iurandum promitteret: reclamante Ptolemæo si lio fraudem fuisse in matrimoniu fratris consensit. Nuptiæ magno apparatu læticiaque omnium celebrantur: ad concionem quoque uocato exercitu capiti sororis diadema imponit: reginamque eā appellat. Quo nomine in lætitiā effusa Arinoc quia quod morte Lysimachi prioris mariti amiserat: receperat: ultro uirum in urbem suam Cassandram inuitat: cuius urbis cupiditate fraus struebatur.

Pyrrhus in
epirū abiit

Hiero rex
creatus

Vnde Hiero
rōis origo
inquis
2. a. a. a. a.
Prodigia
Hierone

Antiochus
Antigonus
Spartani duces
græci
Arani
Arinoc

Antigonus pulsus

Ptolemæus
scelera

Arinoc

Arinoc

Progressa igitur uirum hostia festum urbi in aduentum eius indicit: domos templa ceterasq; omnia exornari iubet: ubiq; hostiasq; disponi: filios quoq; suos Lysimachū sedecim annos natū Philip-
pū trienio minore utrūq; formaq; insignē coronatos occurrere iubet: Quos Ptolemæus ad celandā
fraudem cupide & ultra modum ueræ affectionis amplexus oculis diu fatigat. Vbi ad portā uerum
est: occupari arcē iubet: pueros interfici. Qui cū ad matrē cōfugissent: in gremio eius inter ipsa oscula
trucidant. Proclamāte arsinoe: quod tantū nefas aut nubado aut post nuptias cōtraxisset: pro filiis se
sape percussoribus obtulit. Frequēter corpore suo puerosq; corpora amplexata protexit: uulneraque
exicipere: libris intēdebant: uoluit. ad postremū spoliata etiā funebus filios: scissa ueste & crimi-
bus ipsarū cū duobus seruulis ex urbe p̄trācta samothraciā in exiliū abiit eo miserior: q; mori cū filiis
ei nō licuit. Sed nec Ptolemæus inulta scelera fuerūt: Quippe diis immortalibus tot peruersa & tā cruenta
parricidia uindicantibus: breui post a gallis spoliatus regno capitisq; uitā ferro: ut meruerat: amisit.
nāq; galli abūdanti multitudine cū eos nō caperent terrā: quæ generat: trecenta milia hoīum ad se
des nouas quærēdas uelut peregrinatū miserūt. Ex iis portio in italia cōfedit: quæ & urbē romā cap-
tā incendit: & portio illyricos sinus ducibus auib; (nā augurandū studio galli p̄ter ceteros callent)
per strages barbarorū penetrauit: & in pannonia cōfedit: gēs aspera: audax: Bellicosā: q; prima post Her-
culem: cui ea res uirtutis admirationē & immortalitatis fidē dedit: alpiū inuicta iuga & frigore intra-
diabilia loca trāscēdit. Ibi domiti pannoniis per multos annos cū finitimis uariā bella gesserūt. Hor-
tate deinde successu diuini agminibus aliū grāciāliū macedoniam oīa ferro proflerentes petuere
tantūq; terror gallici noīs erat: ut etiam reges nō laceratū ultro pacē ingenti pecunia mercantur
solus rex macedoniæ Ptolemæus aduentū gallog; itrepidus audiuit: iūq; cū paucis & incōpositis qua-
si bella nō difficilis q; scelera patrarent parricidiorū furis agitatus occurrit: dardanoq; quoq; legati
onem uiginti milia armatorū in auxiliū offerentē ipreuit: addita in super contumelia actū de macedo-
nia dicens: si cū totū orientē soli domuerint: nunc in uindictā finitū dardanis egeant. milites se habe-
re filios eorū: q; sub Alexandro rege stipendia toto orbē terrarū uictores fecerint. quæ ubi Dardano re-
gi nunciata sunt: in clytū illud macedoniæ regnum breui imaturū iuuenis temeritate calūge dixit. Igitur
galli duce Belgio ad tentandos macedonū aīos legatos ad Ptolemæū mittūt: offerentes pacē si emere
uelit. Sed Ptolemæus inter suos belli metu pacē Gallos petere gloriatur: nec minus ferociter se lega-
tis q; iter amicis iactauit. Aliter se pacē datūq; negando nisi principes suos obides dederint: & arma:
tradiderint: nō enī fidē se nisi inermibus habituq; Renūciata legatione rētere galli undiq; acclaman-
tes breui sensuq; sibi an illi cōsulētis pacē obtulerint. Interiectis diebus plū cōferit. Vc dī. macedo-
nes cadunt. Ptolemæus multis uulneribus saucius capis: caput ei; amputat: & lancea fixū tota acie
ad terrorē hostiū circūferit. Paucos ex macedonibus fuga seruauit: ceteri aut capti: aut occisi. Hac
cū nunciata per omnē macedoniā essent: portæ urbū claudunt: iūctū oīa replent: nūc orbitatē am-
fog: filiosq; dolebant: tūc excidia urbū metu bant: nunc Alexandri Philippi regū suorū: nomina sicuti
numina in auxiliū uocabat. sub illis se nō solū tuos: uerū etiā uictores orbis terrarū extitisse. Vt tue-
rent patriā suā: quā gloria regē gestāq; cælo proximā reddidissent: ut opē afflictis ferrent: quos fu-
ror & temeritas Ptolemæi regis perdiderat: orabāt. Desperantibus omnibus nō uotis agendū Sosthe-
nes unus de Macedonū principibus ratus contracta iuuentute & gallos exultantes uictoria cōpescuit:
& macedoniā ab hostili depopulationē defendit: ob quā uirtutis beneficia multis nobilibus regnum
macedoniæ affectantibus ignobilis ipse pponit: & cū rex ab exercitu appellatus esset: ipse nō in regis
sed in ducis nomē iurare milites coegit. Interea Brēnus: quo dūce portio gallog; in grāciā se effude-
rat: audita uictoria suorū: q; Belgio dūce macedones uicerant: indignatus partā uictoria tā opimā p̄dā
& oriētis spoliis onusta tā facile relicta esse: ipse adunatis. CL. milibus peditū & xv. milibus egū in ma-
cedoniā irrūpit. Cū agros uillasq; popularent: occurrit ei cū instructo exercitu macedonū Sosthenes
sed pauci a pluribus: trepidi a ualentibus facile uincunt. Itaq; cū uicti se macedones intra muros ur-
bi codidissent: uictor Brennus nemine phibēte totius Macedoniae agros d̄pradā. Inde quasi spo-
lia forderet: aīum ad deosq; immortalū tēpla cōuertit: cursu iocatus: locupletes deos largi hoībus
oportere. Statim igitur delphos iter uertit p̄dā religiōis auge offēnsæ deorū immortalū p̄ferentes: quos
nullis opibus egerit: q; eas largi hoībus soleant affirmabat. Tēplū autē Apollinis delphi positum
est in monte parnaso in rupe undiq; ip̄edēte: ibi ciuitatē frequētia hoīum facit. Qui ad affirmationē
maiestatis undiq; cōcurrētis in eo laxo cōfedere. Atq; ita templū ciuitatēq; nō muri sed p̄cipitia: nec
manu facta sed naturalia p̄sidia defendūt. prorsus ut incertū sit utrū munimētū loci: an maiestas dei
plus hic admirationis habeat: media faxi rupes in formā theatri recessit. Quāobrē & hoīum clamor
& q; si quādo accidit tubæ sonus p̄sonantibus & resonantibus inter se rubipus & multiplex audiri am-
pliorq; q; edit resonare solet. Quæ res maiore maiestas terrorē ignaris rei admirationē stupentibus
plurūq; aīstet. In hoc rupis an fractū media ferme montis altitudine planities exigua erat: in ea pro-
fundum terræ foramen: quod in oracula patet: Ex quo frigidus spiritus in quodam uelut uento in
sublime expulsi mentes uatū in uacordiam uertit: impletasq; deo responsa cōsulentibus dare co-
git. Multa igitur ibi & opulētā regū populorūq; uisum munera: quæq; magnificētia sui reddētū uota

Ptolemæi
scelus

Gallorum
in italiam
accessus

Belgium dux

Ptolemæus
a gallis
capitur

Brennus in
Macedoni-
am irrumpit

Delphi spoliis
deos legiti-
mos

Delphi ubi
siti

oracula unde

gratam uoluntate & deoꝝ responsa manifestant. Igitur Brennus cū in conspectu haberet templū diu
deliberauit canestim rem aggredere: an uero fessis uia militibus noctis spaciū ad refumendas ui-
res daret. Eurydanus & Thessalonos duces qui se ad prædæ societate iunxerant amputari moras ui-
rentes dum imparati hostes & recens aduentus sui terrori esset. Interiecta nocte & aīos hostibus forsi-
tan & auxilia accessura: & uias quæ tunc pateant obstructū iri. Sed gallogꝝ uulguꝝ ex longa inopia ubi
primū uino cæterisqꝝ cœmētibꝝ referta rura inuenit: non minus abundantia qꝫ uictoria lætū p̄pagos
se sparserat desertisqꝝ signis ad occupanda oīa pro uictoribus uagabatur: quæ res delationē dedit. Pri-
ma nāqꝫ opinione aduentus gallogꝝ prohibiti agrestes a græcis oraculis ferunt menses uinagꝝ uillis ef-
ferre: cuius rei salutare p̄ceptū nō prius intellectū ē: qꝫ uini cæteraqꝝ copiaz abū dātia uelut mora gal-
lis abiecta auxilia finitimorū cōuenere. Prius itaqꝫ urbē suam Delphi auctū uiribus sociogꝝ permuni-
uere: qꝫ galli uiuo uelut prædæ incubantes ad signa reuocarentur. Habebat Brennus læta ex oī exer-
citu peditū. lxx. milia delphogꝝ fortioriqꝫ non nisi quattuor milia militū erant: quozꝫ contēptu Bren-
nus ad acuendos suorū animos prædæ ubertate oībus ostendebat: statuasqꝫ cū quadrigis: quazꝫ ingēs
copia procul uisebatur: solidio auro fufas esse. Plurēqꝫ in pondere qꝫ in specie i se habere prædæ affirma-
bat. Hac asseueratione uel animaduersione icitati g̃rili simul & hesternū mero faucis sine respectu pe-
riculorum in bellum ruebant. Contra delphi plus in deo qꝫ in uiribus spem ponentes cū contēptu
hostium resistebant: scandentesqꝫ gallos e summo mōtis uertice partim faxis partim armis obrebat.
In hoc partū certamine repente uniuersogꝫ templorum antistites simul & ipsi uates sparsis crinibus
cum insignibus atqꝫ infulis pauidi uacorde sue in primā pugnantū aciem procurrunt: aduenisse deū
clamant: eūqꝫ se uidisse desilientē in templū per culminis aperta fastigia. Dū omnes opē dei supplici-
ter implorant: iuuenē supra humanū modū insignis pulchritudinis comitesqꝫ ei duas armatas uirgi-
nes ex propinquis duabus Dianæ Mineruazꝫ adibus occurrissent: nec oculis tantū hæc se perpexissent:
sed audisse etiā stridorē arcus ac strepitū armogꝝ. Proinde ne cū darentur diis ante signanis hostē cæ-
dere: & uictoriaꝫ deogꝝ socios se adiungere fummis obsecrationibus monebant: quibus uocibus incē-
si omnes certatim in præliū p̄siliūt. Præsentia dei & ipsi statim sentire. Nam & terræ motu portio mō-
tis abrupta gallorum strauit exercitū: & consertissimi cunei nō sine uulneribus hostium dissipati rue-
bant. Insecuta deinde tempestas est: quæ grādinē & fulgore faucis & uulneribus absumpsit. Dux ipse
Brennus cū dolorem uulnēqꝫ ferre non posset: pugione uitā finiuit. Alter ex duobus punitis belli au-
ditoribus qꝫ decem milibus fauiciorum citato agmine a græcia excedit. Sed nec fortuna fugitibus cō-
modior fuit. Siquidē pauidis nulla sub tēdis acta nox: nullus sine labore & periculo dies: assidui im-
bres & genu nix concreta & fames & lassitudo: & super hæc maximū per uigiliā malū miseras infeli-
cis belli reliquias obterrebant. Gentē quozꝫ nationesqꝫ per quas iter habebant gaudentes uelut præ-
dam uagos fugientes sequebantur. Quo pacto euenit: ut nemo ex tanto exercitu: qui paulo ante fidu-
cia uirium etiam deos contēnebant: uelut ad memoriam tantæ cladis superesset.

IUSTINI HISTORICI LIBER

XXV.

Inter duos reges Antigonū & Antiochum statuta pace: cū in macedoniā Antigonus
reuerteretur: nouus eidē repente hostis exortus est. Quippe galli qꝫ a Brēno duce cum
in græciam proficiscerentur: ad terminos gentis tuendos relicti fuerunt: ne soli desides
uiderentur: peditū .xv. milia: equitū tria milia armauerāt: fugatilisqꝫ getazꝫ tribalorūqꝫ
copiis macedoniæ imminentes legatos ad regē miserūt: qui pacē ei uānalē offerrent: si
maul & regis castra specularent: quos Antigonus p̄ regali munificentia ingenti appa-
tu epulazꝫ ad cenā inuitauit. Sed galli appositum grāde auri argentisqꝫ pondus admirantes: atqꝫ præ-
dæ ubertate sollicitati infestiores qꝫ uenerāt: reuertuntur: quibus & elephantes ad terrorē uelut inusi-
tatas barbaris formas rex ostendit: iusserat: naues onustas copiis demonstrari: ignarus: qꝫ quibus ostē-
tatione uirū metū se iniicere existimabat: eoꝝ an imos ut ad optimā praedam sollicitabat. Itaqꝫ legati
ad suos reuersi: oīa in maius extollentes opes pariter & negligentia regis ostendūt: referta auro & ar-
gento castra eē: neqꝫ uallo fossaqꝫ munita: & quasi satis munimenti in diuitiis haberēt: itaqꝫ eos oīa
officia militaria intermissis: prorsus quasi ferri auxilio nō indigerēt: quoniam abundans auro. Hac re-
latione auidæ gentis animi satis ad prædā incitabantur. Accedebat tū exemplū Belgiz: qui nō ma-
gno ante tēpore macedonū exercitū cum rege crucidauerat. Itaqꝫ consentientibus omnibus nocte ca-
stra regis aggrediuntur: qꝫ præficientes tāta tēpēstatē signū pridē dederāt: ut omnibus rebus ablatis
in proximam siluā taciti se occultarent. Neqꝫ aliter seruata castra: qꝫ deserta sunt: siquidem Galli ubi
omnia uacantia nec sine defensoribus modozꝫ: etiā sine custodiibus uidēt: nō fugā hostiū sed dolū
arbitrantes diu intrare portas timerūt: Ad postremū itegris & itactis munimētis: scrutantes potius
qꝫ diripientes castra occupauerūt. Tūc ablatis quæ iuenerāt ad litus cōuertunt. Ibi dū naues incau-
tius diripiunt a remigibus & ab exercitus parte: quæ eo cū cōiugibus & liberis cōfugerāt: nihil tamen
metuentes trucidātur: tantaqꝫ cadēs gallogꝫ fuit: ut Antigono pacē huius uictoriaꝫ opinio non a gal-

delphicum
antri Siue
Specus

Brenni exercitus

Atqꝫ damo
nū præsti-
geas circa
delphos
Brenni
interitusNemo suorum
reliquit.Antigonus
Antigonus

Galli ad cenā inuiti

Galli ab an-
tigone ca-
duntur

Att. gallo-
rum nume-
rum

Pyrrus uictus a
Poenis

Pyrrhi ex-
talia excel-
sus

Sparta op-
pugnatione

Pyrrhi oc-
casus saxo

Pyrrus mem-
copandus

Aristotimi
Tyranni cru-
delitas

Antisthenes in tyranni

lis tantum uerum etiam a finitimorum feritate praestiterit: quod gallores ea tempestate tantae fecundi-
tatis iuuentus fuit: ut asiam omnem uelut examine aliquo impierent. denique neque reges orientis sine
mercenario gallogo exercitu ulla bella gesserint: neque pulsi regno ad alios quod gallos confugerint. Ta-
tus terror gallici nominis siue armorum iuncta felicitas erat: ut aliter neque maiestatem suam tutam: neque
amissam recuperare se posse sine gallica uirtute arbitarentur. Itaque in auxilium a Bithynia rege uocati:
regnum cum eo parit uictoria diuiserunt: eamque regionem gallo gratiam cognominauerunt. dum haec
in asia geruntur: interim in Sicilia Pyrrhus a poenis nauali praelio uictus ab Antigono macedonia re-
ge supplementum militum per legatos petiit: denuncias nimirum mittat redire se in regnum necesse habere: incre-
meta rerum quae de romanis uoluerit de ipso quaelit. Quod ubi regnatu legati retulerunt: dissimu-
latis causis repetitam fingit protectionem. Socios iterum parare bellum iubet: & arcis tarentinae custodiam
Heleno filio & amico Miloni tradit. Reuersus in Epirum statim finibus iacobus: inuadit: cui Antigo-
nus cum exercitu occurrit: uictusque praelio in fugam uertitur. Atque ita Pyrrhus macedonia in deditionem ac-
cepit: & ueluti damna amissa Siciliae Italiaeque acquisito macedoniae regno penitus relinquit. Tarenti
filium: & amicum accersit. Antigonus autem cum paucis equitibus fugam comitibus repente fortuna orna-
mentis destitutus: amissi regni speculaturus euenus thessalonicam se recepit: ut inde cum conducta
gallores mercenaria manu bellum repararet. Rursus a Ptolemaeo Pyrrhi filio funditus uictus: cum septem
comitibus fugam non recuperandi regni spe: sed salutis latebras ac fugae solitudines capiat. Igitur Pyrr-
hus in tanto fastidio regni collocatus: iam nec eo ad quod uotis perueniendum fuerat contentus Grae-
ciae Asiaeque regna meditatur: neque illi maior ex imperio quod ex bello uoluptas erat: nec quisque Pyrrhum
tulisset imperium sustinere ualuit: sed ut ad deuincenda regna inuictus habebat. Ita deuictus acquisitumque
celeriter carebat: tanto melius studebat acquirere: ipseque retinere. Itaque cum copias Cherroneo transi-
posuisset: legationibus Atheniensium & achiuorum messeniorumque excipitur. Sed & gratia omnis admi-
rationem nominis eius simul & rerum aduersus romanos poenorumque gestarum attoniti aduentum eius specta-
bant. Primum illi bellum aduersus spartanos fuit. ubi maiore muliereque uirorum uirtute excipit. Tunc Pro-
lemaeus filium & exercitus partem robustissimam misit: quippe oppugnanti urbe ad tutelam patriae tanta mul-
titudine foeminae concurrunt: ut non fortius uictus quam uerecundus recederet. Porro Ptolemaeus filium eius
adeo strenuum & manu forte fuisse traditur: urbe Corcyrae cum sexagesimo ceperit: idem praelio nauali
trirem ex icapha cum septio nauali insiluerit: captamque tenuerit. In oppugnatione quoque spartanorum usque in
mediam urbem cum equo percurrerit: ubique concursu multitudinis interfectus sit: cuius corpus ut relatum
patri est: dixisse Pyrrhum ferunt: aliquando tardius eum quod timeret ipse uel temeritas eius meruerit occi-
sum esse. Repulsus a spartanis Pyrrhus argos petiit: ubi Antigonus in urbe clausum expugnare cona-
tur inter confertissimos uiolenter dimicans saxo de muris iactato occiditur: caput eius Antigono
reversurus uictoria mitius usus filium eius Helenum cum epirotis sibi dedit: in regnum dimisit: eique inse-
pulti patris ossa in patriam referenda tradidit. Satis constans inter omnes auctores fama: enim nullum nec
eius nec superioris aetatis regem copiarum Pyrrho fuisse: raroque inter reges tantum. uerum etiam in
illustres uiros aut uitae sanctorum: aut iustitiae probatorum uisum fuisse. Scientiam certe rei militaris in
illo uiro tantam fuisse: ut cum Lyfimaclum Demetrio Antigono tatis regibus bella gesserit: inuictus semper
extiterit. Illyriorum quoque siculorum romanorum & carthagenensium bellis nunquam inferior: inuictus semper
etiam uictor extiterit: qui patriam certe suam angustam ignobilemque fama rerum gestarum & clarita-
te nominis sui toto orbe illustrem reddiderit.

IUSTINI HISTORICI LIBER XXVI.

Est mortem Pyrrhi non in macedonia tantum uerum et in asia graeciaeque magni bellogum mo-
tus fuisse. Nam & Peloponnesum per diotimen Antigono sui tradidit: & uariante hominum
partim dolore partim gaudio: prout singulae ciuitates aut auxilium de Pyrrho praerant
aut metus sustinuerat: ita ut cum Antigono societate iungebatur: aut mutus iter se odiis
in bellum ruebant. Inter hunc turbatae puinciaem motum Epiroto quoque urbs ab Aristotimo
principe per tyrannidem occupata: qua cum multi ex primoribus occisissent: prius
exiliam acti essent: aetolis per legatos postulatis ut coniuges liberosque exilium redderet: prius negauit: postea
quasi poeniteret: perspicendi ad suos oibus matronis praeterea dedit: dieque praefectio statuit. Ille qui in per-
petuum cum uiris exulatur: praeciosissima quaeque auferret: res cum porta qui uno agmine praefectura con-
uenissent oibus rebus expoliatae in carcere recludunt: occisus prius in gremio matris puulis liberis uir-
ginibusque ad stuprum direptis. Hanc tamen dominationem stupetibus oibus princeps eorum Helematus
lenex & liberis orbis: ut nec aetatis nec pignoris respectum timeret: conuocatos domi fidissimos amir-
corum & uindictae patriae hortatur: cum tantibus priuato piculo publico finire: & deliberandi spatium postula-
tibus accessit: feruis iubet obferant fores: tyrannosque nuntiat mittere: quod cōiuratos apud se cōprehenderet:
obiectans singulis se quod liberanda patriae auctor esse non possit delecta ultorē futurum. Tunc illi
ancipiti piculo circumuerti honestiore uitae eligentes cōiurati & tyranni necesse: ita Aristotimus quinto

posteaq̃ tyrannidem occupauerat mense opprimis. Interea antigonum cum multiplici bello & Ptolemai regis & spartanorum p̃meret nouisq̃ illi hostis gallogræciæ exercitus affluxisset i sp̃em castrorum pua manu aduersus ceteros relicta aduersus gallos totis uiribus p̃ficiat. Quibus cognitis gallici cū ipsi fe p̃ælio pararet in auspicia pugnae hostias cadūt; quæ exitis cū magna cades interitusq̃ omnium p̃dicere; nō in timore sed in furem uersis sperantesq̃ deoꝝ minas expiari cæde suoz possē coniuges & liberos suos trucidant auspiciæ belli p̃icidio incipientes. Tanta rabies ferocis animos in uasat ut non parcerent ætati; cui etiā hostes p̃percissent; bellūq̃ interne ciuiū & natalitiū cū liberis liberorūq̃ matribus gereret; pro quibus bella fuscipi solent. Ita quasi scelere uitā uictoriāq̃ redemissent; sicut erat cruenti ex recenti suoz cæde p̃æliū nō meliore euentū q̃ omine p̃ficiantur. Si quidem pugnant prius p̃atricidiorū furia; q̃ hostes circūuenire; obferantibusq̃ ante oculos manibus interemptor; omnes occisione cæsi. Tanta strages fuit; ut dii pariter cū hostibus consensisse in excidiū p̃atricidiorū uiderentur. Post huius pugnae euentū Ptolemæus & spartani uictorē hostiū exercitū declinantes in tutiora fe recipiūt. Antigonus quoq̃ ubi eoz discessum uidet; recēti adhuc ex priori uictoria militū ardore bellū atheniensibus insertū quo cū occupatus esset; interim alexander rex epiro ulcisci mortē patris pyrrhi cupiens fines macedoniæ depopulat; aduersus quem cum reuerfus a gracia Antigonus esset; transiit militū destitutis regnū macedoniæ cū exercitu amittit. Huius si filius Demetrius puer admodū ab lente patre reparato exercitu nō solū amissam macedoniā recepit; uerum et epiro regno alexandriū spoliat; ita uel mobilitas militū uel fortunæ uarietas erat; ut uicissim reges nō exules nō reges uiderentur. Igit̃ alexander cū exul ad arcadas confugisset; nō minore epirotaz desyderio q̃ sociorū auxilio in regnū restituit. Per idē tēpus rex cyrenaz Agas decedidit; ante infirmatē Beronice unicā filiā ad finiendā cū ptolemæo fratre certamina filio eius despōderat. Sed post mortē Antigoni regis mater uirginis Arsiōne ut inuita se contractū matrimoniū soluere; misit; ad nuptias uirginis regnūq̃ cyrenaz. Demetriū fratrē regis antigoni a macedoniā accerferent; qui & ipse ex filia Ptolemæi p̃creatus erat. Sed nec Demetrius morā fecit. Itaq̃ cū secūdāte uento celeriter cyrenas aduolasset; fiducia pulchritudinis; qua nimis placere focui cōperat; statim a principio sup̃bus regiz familiæ militibusq̃ ipotens erudit; studiūq̃ placendi a uirgine in matrē cōtulerat; quæ res p̃fecta ta primo uirgini deinde popularibus militibusq̃ inuisa fuit. Itaq̃ uersis omnium animis in Ptolemæi filium insidia Demetrio comparant; qui cū in lectū focus cōcessisset; p̃cusores immittuntur. Sed arsi noe audita uoce filiæ ad fores stans; & p̃cipientis; ut matri parcerent; ad ulterum paulisper corporē suo protexit. Quo interfecto Beronice & stuprum matris salua pietate ulta est; & in matrimonio fortiendo iudiciū patris secuta.

IVSTINI HISTORICI LIBER

XXVII.

Ortu Syria rege antiocho cum in locū eius filius Seleucus successisset; hortante matre Laodice; quæ inhibere debuerat; auspiciæ regni a p̃atricidio cōcepit. Quippe Beronice nouercā suā sororē Ptolemæi regis ægypti cū paruulo fratre ex ea suscepto interfecit; quo facinore p̃petrato & isamiæ maculā subiit; & Ptolemæi bello fe ip̃cuit. Porro Beronice cum ad fe interficiendā missos didicisset; paternæ se clausit. Vbi quū obsideri eā cū puulo filio nūciatum ciuitatibus asiæ esset; recardatione paternæ maiorisq̃ dignitatis eius & casum tam indignæ fortunæ miserantes auxilia ei omnes misere. frater quoq̃ Ptolemæus piculo sororis exitus relicto regno cū oibus uiribus aduolat. Sed Beronice ante aduētū auxiliorū; q̃ ui expugnari nō possent; dolo circūuenta trucidat. Indigna res oibus uisa. Itaq̃ cū uniuerse ciuitates; quæ defecerat; ingentem classem comparassent; repente exēplo crudelitatis exterritæ simul & in ultionē eius quam defensori erant. Ptolemæo fe tradūt; qui nisi in ægyptū domestica seditione reuocatus esset; totū regnū Seleuci occupasset. Tantū uel illi odiū p̃atricidiale scelus; uel huic fauorē indignæ interempte mors sororis attulerat. Post discessum ptolemæi Seleucus cū aduersus ciuitates; quæ defecerat; ingentē classem comparasset; rep̃te ueluti diis ip̃is p̃atricidiū uindictibus orta tēpestare classem naufragio amittit; nec quicq̃ illi ex tāto apparatu præter nudū corpus & spiriū & paucos naufragi comites relictos for tuna fecit. Misera quæsi ad ludibriū tātū fortunæ natus eēt; nec p̃pter aliud opes regni receperet; q̃ ut amitteret uictus p̃lio nō multo q̃ post; naufragiū comitator trepidus in antiochiā cōfugit. Inde ad antiochum fratrē lras fecit; quibus auxiliū eius ip̃lorat; oblatā ei alia inter fines tauri montis i premiū late opis. antiochus aut̃ cū eēt annos. xiii. natus supra ætatē regni ad uisus occasiōē nō tam pio aio q̃ offerebat arripuit. Sed latronis more totū fratri eripere cupiēs puer sceleratā uirilēq̃ sumit audaciam. Vnde hierax ē cognominatus; quā hōis fed accipitris lit in alienis eripēdis uitā sedat. Interea ptolemæus cū audisset regē antiochū i auxiliū Seleuco uenire; ne cū duobus uno tpe dimica ret; in annos. x. cū Seleuco pacē facit; sed pax ab hoste data interpellat a fratre; q̃ cōducto gallogræci

Aristotimi
cades
arf. gallogr
in suos sce
lus

Perhelo

Gallo græ
ci cadunt

Demetrius puer
arf. fortunæ
uolubilita
tem
Beronice
arsinoe

Demetrius
Cirenis oc
ciditur

Seleuchus rex
hædæce
Nouercæ agens

Vide ne pa
tre sit poti
us legendū
Berōice oc
ciditur

Naufragiū p̃atricidiorū

Seleuci cla
des

Antiochus
hierax
accipit

Gallorum
flagitium

Auro p se redimit

Eumenes

Eumenes
maiores
Asiae partem
occupat

Antiochi
& Seleuci
interitus

Interitus adit

Olympias ad demetrium

Phrygia

Atq. prae
xtum in ro
manis. ferē
dā opis

Antoli & Ro.

Ferocissi
mum ato
lou respō
sum

Olympias

Nereis
Laudomia
occiditur

Gelon

Dianys & Anna cō
torcas & sōtorre

cenario exercitu pro auxilio bellū pro fratre hostē se īploratus exhibuit. In eo praelio uirtute galloꝝ uictor quidem Antiochus fuit: sed galliarbitrantes Seleucū in praelio cecidisse in ipsū Antiochū arma uertunt: liberius depopulaturī asiam si omne stirpē regiā extinxissent. Quod ubi sentit antiochus uelut a praedonibus auro se redemit: locietatēq; cū mercenariis suis iungit. Interea rex Bithyniae Eumenes ipsarū consumptisq; fratribus bello intestina discordia quasi uagante asiae possessionē inuasurus uictorē Antiochū gallosq; aggreditur: nec difficile laucios adhuc ex superiore cōgressione inte geripē uiribus superatae nāq; tēpestate oīa bella in exitū asiae gerebant: uti quisq; fortior fuisset: asia uelut praedam occupabat. Seleucus & Antiochus fratres bellū propter asiam gerēbāt. Ptolemaeus rex aegypti sub specie sororiae ultionis asiae inhiabat. Hinc Bithynius Eumenes: inde galli humilior semp mercenarij manus asiam depopulabant. Cū interea nemo defensor asiae inter tot praedones inueniebatur: uictō Antiocho cū Eumenes maiorem partem asiae occupasset: tunc quidē fratres perditō prāmio ppter quod bellū gerebant. cōcordare potuerūt. Sed omisso externo hoste in mutuū exitiū bellū reparant. In eo Antiochus denuo uictus multoꝝ dierū fuga fatigatus tandē ad socēꝝ suū Artamēnē regem cappadociae prouehitur: quo cū primū benignē suscepit eēt interiectis diebus cognito q; sibi insidia pararentur: salutē fuga quae fuit. legitur cū pfugo nulq; locus tutus eēt: ad Ptolemēū hostem cuius fidē tūtorē q; fratris existimabat: decurrit: memor uel quae facturus fratri eēsset: uel quae meruisset a fratre. Sed Ptolemaeus nō tam amicus ei deditus q; hostis factus seruari cū arctissima custodia iubet. Hinc quoq; antiochus opera cuiusdā meretricis adiutus: quā familiaris agnouerat: deceptis custodibus labitur: fugiensq; a latronibus interficitur. Seleucus quoq; iisdē ferme diebus amissō regno equo praecipitatus finitur: sic fratres quasi & germanis calibus exules ambo post regna sce lerum suorum poenas luerunt.

IVSTINI HISTORICI LIBER

XXVIII.

Lympias Pyrrhi Epirotae regis filia amisso codēq; germano fratre Alexandro cū tutelam filioꝝ ex eo susceptoꝝ Pyrrhi & Ptolemaei regnicq; administrationē ipa rece pisset ab aetolis partē acharnaniae quā in portionē belli pater pupilloꝝ acceperat: eripe re uolentibus ad regē macedoniae Demetriū decurrit: eiq; habenti uxore antiochi regis Syriae sororē filiā suā Phytia in matrimoniū tradidit: ut auxiliū quod misericordia nō poterat iure cognatiōis obtineret. Fuit igit nuptia: quibus & noui matrimoni grā acquiritur: & ueteris offensa contrahit. Nā prior uxor uelut matrimonio pulsa sponte sua ad fratrem Antiochū discedit: eūq; in mari bellū spellit. Acharnanes quoq; diffisi epirotis aduersus aetolos auxi liū romanoꝝ īplorantes obtinuerūt a Romano senatu: ut legatī mitterent: q; denūciatē aetolis pfidia urbibus acharnaniae deducerent: paterenturq; eē liberos: qui soli quodā aduersus Troianos auctores ab originis suae auxilia graecis nō miserūt. Sed aetoli legationē rōanoꝝ supbe adiuuerūt: pēnos illis & gallos: a quibus tot bellis uexati toties occisione sint casī exprobrantes: dicētēq; prius illis portas ad uerūs carthagenenses aperiēdas: q; clausit metus: pūnci belliq; in grāciā arma transferēda. Memi nisse deinde iubent: qbus minētur aduersus gallos urbē suā eos tueri nō potuisse: captāq; nō ferro de fēdisse sed auro redemisse. Quā gentē se aliq̄to maiori manu grāciā ingressam nō solū externis uiri bus: sed ne domesticis qdē rectis adiutos uniuersam delessē: sed q; sepulchris eoz p̄buisse. quam illi uiribus īperioꝝ suo p̄posuerat: cōtra italiā trepidis ex receatī urbis suae incēdio Romanis uniuersam ferme a gallis occupatā. Prius igit illos gallos italia pellendos q; minēt aetolis: priusq; sua defendēdas: q; aliena defendi appetenda. Quos aut hōes Romanos eē nēpe potioresq; latrocinio iustus dominis adēptū solū teneantq; uxorū cū ppter originis dehonestamētā nec inuenirēt: ui publica rapuerint: q; deniq; urbē suā parricidio cōdidierint: murorūq; fundamētā fraterno sanguine asperferint. aetolos aut principes grāciae semp fuisse: & sicut dignitate ita & uirtute ceteris praestitisse solos. Deniq; eē q macedonas imperio terrae florentes semp cōtēpserint: q; Philippū regē nō timuerint: q; Alexandri mag ni post Perlas indolēq; deuictos cū omnes noīe eius horrerent: edicta p̄reuerint. Monere igitur se ro manos cōtēnti sint fortuna praesentis: nec puocent arma: quibus & gallos casos & macedonas cōtēptos uideant. Sic dimissa legatione Romanoꝝ ne fortius locuti q; fecisse uiderent: fines epiroi regni acharnaniae depopulant. Iā Olympias filis regna tradiderat: & in locū Pyrrhi fratris defuncti ptole maeus successerat: q; hostibus instructo exercitu obuius praefisset: infirmatē correptus in itinere decedit. Olympias quoq; nō magno post tēpore gemino funeꝝ uulnere afflicta aegrum spiritum tra hens nō diu filis supuixit. Cū ex gente regia sola Nereis uirgo cū Laudomia sorore supessent: Nereis quod facinus dii immortales assidue claudibus gentis & prope interitū totius populi uindicauerunt. Nam sterilitatem famēq; passi: & intestina discordia uexati: externis ad postremum bellis pene cō sumpti sunt. Miloꝝ Laudomia percussor in furorem uerius nunc ferro nunc saxo infirma denti bus laceratis uisceribus. xii. die intererit. Iis in Epiro gestis interim in Macedonia Demetrius rex ro

isto filio Philippo parulo: admodū decessit. Cui Antigonus tutor datus accepta in matrimonium mater pupilli regē se constituere laborat. Interfecto deinde tēpore cū seditione minaci macedonum clausus in regia teneret: in publicū sine satellitibus procedit; pīcōs in uulgus diademata ac purpura dare hāc eos alteri iubet: qui aut impetare illis sciāt: aut cui parere ipsi sciāt. Se adhuc inuidiosum illud regnū non uolupratibus sed laboribus ac piculis sentire cōmemorat. deinde beneficia suauit defectione sociog: uindicauerit: ut dardanos thesalosq: exulantes morte Demetri regis cōpēlauit: ut deniq: dignitate macedonū nō solū defenderit: uēz etiā auxerit. Quog: si filios pōniteat dponere ipe rium & reddere illis munus suū: quia regē querant: cui impetent: cū populus pudore motus recipere eam regnū iuberet: tā diu reculauit: donec seditionis auctores supplicio traderent. Post hāc bellum spartanis inferri: soli philippi alexandriq: bellis & imperiū macedonū & oibus metuenda arma cōtemperunt. Inter duas nobilissimas gentes bellū sūmis utriq: uiribus fuit. Cū hi pro uetere macedonum gloria illi nō solū p illibata libertate: sed etiā p salute certaret: uicti lacedaemoniis: nō ipsi tantū: sed etiam cōtuges liberiq: magno afo fortunā tulere. Nemo qppe in acie saluti pepit: nulla amissum coniugē fleuit. Filioz mortē senes laudabat: patribus in acie casis filiaz gratulabant. Suā uicē oēs dolabant: q non ipsi p patriā libertate decidissent. Pārentes omnes domibus saucios excipiebant: uulne ratos curabant: lapulos reficiebant. Inter hāc nullus in urbe strepitus nulla trepidatio magis oēs publi cam q priuatā fortunā lucebat. Inter hāc Deomenes rex post multas hostiū cades toto corde suo pa riter & hostiū cruore madens supuenit: ingressusq: urbē nō humi cōsedit: nō cibū aut potū poposcit: non deniq: armog: onus depouit: sed accliuus parieti cū quattuor milia sola ex pugna supfuisse conspexisset: hortat. ut se ad meliora reipu. tempora referuarent: tamē cō coniugē & liberis aegyptum ad Ptolemæū pscificis: in quo honorifice susceptus diu & in summa dignitate regis uixit. Postremo post Ptolemæi mortē a filio eius cū omni familia interfecit. Antigonus uero cā casis occasione spartanis fortunam tantāz urbis miseratus a direptione milites phibuit: ueniāq: his q superfuert dedit. Præfatus bellum se cum Cleomene non cum spartanis habuisse: cuius fuga omnis ira eius finita sit: nec. minori sibi gloriā fore si ab eo seruata lacedaemonia: quo solo capta sit: pderet. Parcere igitur se solo urbis ac rectis: quoniam homines: quibus parceret: non superfuissent. Nec multo post ipse decessit: regnumq: philippo annos. xliii. nato tradidit.

IVSTINI HISTORICI LIBER

XXIX.

Idem ferme temporibus ppe uniuersi orbis impia noua regum successiōe mutata sūt. Nam in macedonia philippus mortuo antigono tutore eodēq: uictorico. xliii. annoz regnū suscepit: & asia interfecto seleuco impubes adhuc rex antiochus constitutus ē. Cappadociæ regnum quoq: ariarathi puero admodū pater ipse tradiderat: aegyptum patre ac matre interfectis occupauerat Ptolemæus: cui ex facinoris crimine cognomē to philopater ex contrario fuit. Sed spartani in locū Cleomenis successerūt Lycurgum Et ne qua tēporibus mutatio deesset apud carthaginē ætate adhuc immatura dux annibal constituit: non penuria senioz sed odio romanog: quo iburū eū a pueritia sciebant. Fatale nō tam Romanis q ipsi africæ malū. his regibus pueris licet nulli senioris ætatis redtores erāt tamen in suoz quibusq: maiorum uestigiis tantis magna indoles uirtutis emicuit. Solus Ptolemæus scelestus sicut in occupando regno ita & legnis in administrando fuit. Philippū dardani ceteriq: finitimi populi: qbus uelut imor tale odiū ē macedonū regibus erat: cōtemptu ætatis assidue laceſiebant: cōtra ille sūmoris hostibus non cōtentus sua defendisse: etiā ætolis bellū inferre gestiebat: quæ agitant illū Demetrius rex illyriorum nup a paulo romano cōsule uictus supplicibus pibus aggredit: iniuriā romanog: querens: qui non contenti italiæ terminis iperium ipe improba totius orbis amplexi bellū cū oibus regibus ferant. Sic illos siciliā. sic sardinia. Hispaniaq: sic deinde totius africæ imperium affectantes bellū cū pœnis & annibale suscepisse. Sic quoq: non aliā ob causam q q italiæ finitimus uidebat bellum illatum: quasi nefas esset aliq: regē iuxta iperii eoz terminos cēſed & ipsi cauendū ēē exēplū cuius qto proprius nobilitusq: sit regnū: tanto sit romāos acriores hostes habiturus. Sup hoc cedere se illi regnū quod romani occupauerint: pferre: gratus habiturus si in possessionē iperii sui focū potius q hostē uideret. Huiuscemodi oratiōē ipulit philippū: ut omissis ætolis bellū romani inferret: minus nego cii existimantē: q iam uictos eos ab annibale apud tranſumenū lacū audierat. Itaq: cū multis bel lis eodem tempore grauaret: pacem cum ætolis fecit: quasi alio bellū translaturus: sed ut Græciæ cui cū consuleretur: quā nunq in maiori periculo fuisse affirmabat. Siquidē confurgentibus ab occidēte nouis pœnog & romanog: iperitis: quibus una hāc græciā & alia sit mora. dum inter se bello discrimen impetū faciūt: ceterq: statim uictoribus trāſitū i orientē fore. Videre se itaq: aut confurgentem i italia nubem illā crucis & cruenti belli uidere tonantē ac fulminatē ab occalū pcelāt: quā i quascūq: terrarum partes ut citoria tempestas detulerit: magno cruoris imbre omnia fœdaturam. Frequēter Græciam ingentes motus passam nunc Perſarum nunc Gallog: nūc macedonū bellis: sed oia illa ludum fuisse existimatos: si ea quæ nunc in italia cōcurrat: manus extra terrā illā se effuderit. Cernere

Antigonus
Philippi tu
tor

Spartani Alex: cot

Spartanog
constantia
in aduersis
Mores nō mōDeomenes
RexCleomenis
Testis pariter
philippusPhilippus i
Macedonia
Antiochus
in asia
Ariarathes
i cappado
Ptolemeus
in aegypt
Vno tēpo
re regnare
coeperantDemetrius
illyriorum
RexPhilippus
bellum rō
inferitAtt. ueram
futurorum
prædictio
nem
Dumatio
R: cōl: summa

se q̄ cruenta & sanguinaria inter se bella utriq; populi & uiribus copiag; & ducū artibus gerat; quæ rabies solo finitū paruis alterius interitū sine ruina finitimoq; non possit. Feros igitur animos uictorum minus quidē Macedonia q̄ Græciæ timendos: quia remotior & in undicta sui robustior sit. Scite tamen se eos; q̄ tantis uiribus cōcurrāt. non cōtētos hoc sine uictoriæ fore: metuendiq; sibi quoq; cer tamen eorū: qui superiores extiterunt. Hoc prætexu finitū cū ætolis bello nihil aliud q̄ bellog; Romanorūq; bella respiciens singulog; uires pendebat. Sed nec Romanis: q̄bus poeni & Annibal i cer uibus erant soluti metu Macedonico uidebant: nā terrebant eos & uetus macedonū uirtus & deu i orientis gloria: & Philippus studio Alexandri æmulationis incensus: quē promptū ad bella indu. strūq; cognuerat. Igitur Philippus cū iterato prælio uictos a poenis romanos didicisset: aperte hostē se his professus natus: q̄bus in Italiā exercitū traiecit: fabricare cœpit. Legatū deinde ad Annibalem iungendæ societatis gratia cū epistolis mittit: qui cōprehēsus & ad senatū perductus incolumis dimis sus est. Non in honorē regis sed ne dubius adhuc indubitatus hostis redderet. Postea uero cū Roma nis nūciatū esset i Italiā Philippū copias traiectūq; Leuiū pratorē cū instructis nauibus ad phi bendū transitū mittit: q̄ cū in græciā uenisset: pmissis multis spulit ætolos bellū aduersus Philippū. suscipere Philippus quoq; ætolos in romanog; bella sollicitat. interea & Dardanī Macedonia fines uastare cœperunt adductis. xx. milibus captiuorū Philippū a romano bello ad tuendū regnū reuoca uerunt. Dū hæc aguntur Leuius prator inita cū Athalo rege societate Græciæ populū: q̄bus cla dibus perculsa ciuitates auxiliū petentes Philippū legationibus fatigāt: necnō & i priorū reges late ri eorum hærentes assiduīs præciibus pmissa exigebant. Sup hæc uastati macedones ultionem flagita bant: quibus tot tantiq; obfessus rebus: cui rei primo occurreret: am bigebat: oibus tamen prope diē auxilia se missurū pollicet: sed quā facere posset: quæ promittebat: sed ut spe impletos in societatis iu re retineret. Prima tamen illi expeditio aduersus Dardanos fuit: qui absentiam eius aucupantes maio re belli mole macedoniæ imminabant. Cum Romanis quoq; pacem facit. contentis interim bellum macedonicum distulisse. Philipomeni achæorū duci quem romanos sociorum aīo sollicitare didice rat: in fidias præteredit: quibus ille cognitis uitatib; discedere ab eo Achæos auctoritate sua coegit.

IVSTINI HISTORICI LIBER XXX.

Hilipo in Macedonia magnis rebus intento Ptolemæi in ægypto diuersi mores erāt. Nam regno parricidio obtento: & ad necē utriusq; parentis cæ de etiā fratris adiuncta ueluti rebus feliciter gēstis luxuriæ sese tradiderat: regisq; mores oīs secuta regio erat. Itaq; non amici tantū pfectiq; uerū etiā oīs exercitus d. p. positus militiæ studiis ocio ac de sidia corrupti marcebat: quibus rebus cognitis Antiochus rex Syriæ ueteri ius se re gnoq; odio stimulatē repetino bello multas urbes eius oppressit: ipamq; ægyptum ag greditur. Trepidat igit Ptolemæus & p legationes quousq; uires parat: rogari morari Antiochum: ma gno deinde in græciam exercitū cōducto secundū plū facit: ipsiq; regno Antiochū: si fortunā uirtute iuuisset contentus recuperatione urbū: quas amiserat: factaq; pace auide materiā quietis ar ripuit: reuolutusq; in luxuriā occisa Eurydice uxore eadēq; sorore sua Agathocle meretricis illece bres capituriat: ita oī magnitudine nominis ac maiestatis obligat noctes in stupris dies in conuiuiis consumit. Addunt instrumenta luxuriæ tympana & tripudia: nec iā spectat rex sed magister nequi tiæ neruorum obletamenta modulat. Hæc primo labentis regniæ tacita pestis & occulta mala fuerit. Deinde rescente licētia iā nec parietibus regie domus contineri meretricis audacia pōt quā pteruio rem sociata cū Agathocle fratre ambitioſa pulchritudinis scorto quortidiana regis stupra faciebāt. Accedebat & mater Euanthe quæ gemine sobolis illecebris deuinctū regē tenebat. Itaq; non cōtēta rege iā etiam regnū pfectiōē iā in publico uisunt iā salutarē iā comitant. Agathocles regis lateri iā etus ciuitatē regebat: tribunatus pfecturas & ducatus mulieres ordinabāt: nec q̄q; i regno suo minus q̄ ipse rex poterat. Cū iteri relicto q̄nq̄ni ex Eurydice sorore filio moris: sed mors eius dū pecuniā re giæ mulieres rapiūt: & iperū inita cū pdisissimis societate occupare conant: diu occultata fuit: re ta men cognita cōcurſu multitudine Agathocles occidit: & mulieres i ultionē Eurydice patibulis suffi gunt. Morte regis supplicio meretricis uelut expiata regni ifamia legatos Alexandrini ad Ro. miserūt orates: ut tutelā pupilli suscipiant: tuerentq; regnū expiatiq; iā Philippū & antiochū facta iter se pa ctioe diuissile dicebat Grata legatio romāis fuit: cām belli q̄tibus aduersus Philippū q̄ ifidiatus eis tpius punici belli fuerat: hæc accedebat: q̄ poenis & annibale supato nullius magis arma metuebāt: reputābus q̄tū motū Pyrrhus pua manu macedonū i italia fecisset: q̄tals; res macedones i oriēte gēf sissent. Mittunt igit legatūq; antiocho & Philippo ut a regno ægypti abstineāt: nūciēt. Mittit & M. Lepidus in ægyptum: qui tutorio nomine regnū pupilli administraret. Dum hæc aguntur iterim legati Attali regis pergamī & Rhodiorum iniurias Philippi regis querentes romam uenerunt: quæ res omnem cunctationem Macedonia belli fenatū: exemit. Statim prætexu ferendi auxiliū sociis bellum aduersus Philippum decernitur: legionēque cum consule in Macedoniā mittuntur. Nec multo post tempore tota Græcia fiducia Romanorum aduersus philippū spe pristina libera

ris erepta bellū ei iūtilit, atq; ita cū rex undiq; urgeret: pacē petere cōpellit. Deinde cū exposita cōditio ones pacis Romanis essent: repetere sua & Artalus & Rodii & Achai & Atoli cēpere: cōtra Philippū adduci se posset: ut romanis pareat: concedebat. Ceterum indignum esse Græcos a Philippo & Alexandro maioribus suis uictos sub iugū Macedonici īperii subactos uelut uictōres leges pacis sibi dicere q; bus prius sit ratio seruitutis redēda: q̄ libertas uēdicanda: ad postremū tamē eo petente iudiciū duog; mēsiū sunt data: ut pax q̄ Macedonia nō cōueniebat a senatu petere: Eodē āno iter īsulae ramene & thesalia medio utriusq; ripæ & maris īpatio terræ motus fuit: quo cū admiratiōe nauigan tū repēte ex p̄fundo cū calidis aq̄s īsula emerit. In Asia uero eodē die motus terræ Rhodū multisq; alias ciuitates graui ruinaq; labe cōcussit: qualdā solidas oborsibuit. Quo p̄digio terribis oibus uates cecinere orēs rōanog; īperii uetus græcoq; ac Macedonū uoraturq;. Interim a senatu repudiata pace Philippus ī societatē bellī nabī tyrānū sollicitat. Atq; ita cū ī aciē exercitū īstruētis e diuerso hostibus pduxisset hortari suos cōcepit. Referēdo plas bactroiq; idosq; & oēm afiā oriētis sine a Macedonibus pdomitā: tātoq; fortius hoc bellū q̄ illa sustinēdū: q̄to sit libertas īpio carior. Sed & flaminius romōo rō consul relatiōe regē recētissime gestaq; suos stimulat: ī plū ostēdēdo hic Carthaginē cū Sicilia: īde italiā & hispaniā Romana uirtute pdomitas: nec annibalē Alexandrō qdē magno postpōnēdū quo italia pulso africa ipam tertiā p̄tē mūdi supauerit: Sed nec Macedonas ueteri fama sed p̄sentibus uiri bus exultimādos: qā nō cū Alexandrō magno: quē iūictū audiuerāt: nec cū exercitū eiusq; totū orientē deuicerat: bellū gerāt: sed cum Philippo puero īmaturā ætatisq; regni terminos aduersus finitimos ægre defendat. Et cū iis Macedōibus q̄ nō ita ut p̄dæ pridē dardāis fuerūt illos maiog; decorat: rōanos se iuog; militū cōmemorat. Nō. nālio exercitū Annibalē & pœnos & totū ferme occidēte sed iis ipis quos in acie habebat militibus subactos. His adhortatiōibus utriusq; cōcitati milites plū cōcurrunt: alteri oriētis alteri occidētis īperio gloriātes: ferētēq; ī bellū alii maiog; fuog; antiquā & obsoletam gloriā: alii uidentē recēbus experimētis uirtutis florē. Sed Macedōes romana fortuna uicit: Fractus itaq; bello Philippus pace a flaminio cōsule petita nomē qdē regem retinuit: sed omnibus Traciæ urbibus uelut regi n̄bris membris extra terminos antiquæ possēssionis amissis solā macedoniam retinuit offēnsi tamen atoliq; qdē nō ex arbitrio cog; macedonia quog; adēpta regi & data sibi in p̄mū belli cēt legatos ad Antiochū mittūt: eū adulatorie magnitudinis ī romana bella spē societatis uniuersæ Græ ciæ impellerēt.

IVSTINI HISTORICI LIBER. XXXI.

Ortuō Ptolemæo Philopatre rege ægypti cōtēptaq; parruli filii eius ætate: q̄ in spē eti am regni relictiū pda domestici erat. Antiochus rex Syriæ occupare ægyptū statuit. Itaq; phoenicē cæteraq; Syriæ qdē sed iuris ægypti ciuitates cū inuasisset: legatos ad eum senatus mittit: q̄ denunciarent ei abstinere a regno pupilli postremis p̄ris p̄ibus fidei suæ traditū: q̄bus īp̄ris iteriecto tpe alia legatio superuenit: omīsa pupilli p̄sona ciuitates iure belli factas populi Romani ī ītegrū restitui: iubebat. Abnuētū bellū de nūciā: qdē ille facile suscepit īfelicitate gessit. Eodē tēpore & Nabis tyrannus multas græciæ ciuitates occupauerat. Iḡi senatus nō eodē tēpore duplici bello romanæ uires detinere: īsc̄ript flaminio: si ei uideat: īsc̄uti Macedonia a Philippo ita graciā a Nabide liberaret. Ob quā cām īperii ei prorogātū est. Terribile q̄ppe Antiocho bellū Antigabalis nomē faciebat: quē æmuli eius occultis mandatis cum Antiocho īnisse societatē apud romanos cōminabatur: negantes eū æquo animo sub legibus uiuere af̄suetū īperio & imoderata licentia militare: semp; tædio q̄tis urbanæ nouas belli causās circūspice re: q̄ & si falsa anūciata fuissent: apud timētes tamē p̄ueris habebat. Deniq; senatus metu p̄culsus ad speculandos actus Annibalī legatū ī africa Seruiliū mittit. eiq; tacitis mādatis p̄cepit: ut ī posset eū p̄ æmulos eius īterficeret: metuq; īnuisi nōis tandē populū romanū liberaret. Sed res Annibalē non diu lauit: uig; ad p̄spiciēda cauedaq; pericula peritū: nec minus ī secūdis aduersa q̄ ī aduersis secūda cogitāt. Iḡi cū tota die ī oculis principū legatū: romani ī foro Carthaginēsiū obleruati ī su premū fuisset: appropinquāte uespere equi cōcēdit: & rus urbanū qdē p̄pe littus maris habebat igna ris seruis iussū: ad portā diuertēte oppertiri cōtēdit: hēbat ibi naues cū remigibus occulto sinu litto ris absconditas: erat etiā grādis pecunia ī eo agro p̄parata: ut cū res exegisset nec facultas fugā nec iopiā moraret. Lecta iḡi seruoq; īnuētū: quoq; cōpiā italicog; captiuog; nūerus augebat: manē cōscēdit cursū: q̄ ad Antiochū dirigit: postera autē die ciuitas principē suū cū t̄p̄is cōsulē ī foro expectabat: quē ut p̄fectū nūciatū ē: nō aliter q̄ si urbs capta ēēt: oēs trepidauere: extioisq; sibi fugā eius ominātī fūt. Legatus uero rōanus q̄ū bellū ī illatū italicæ ab Annibale ēēt: tacitus Romā reuertit: trepidūq; nū ciū refert: Interim Flaminius ī graciā iūcta cū q̄busdā ciuitatibus societate nabidē tyrānū duobus cō tinuis plūs subegit: & grauitr fractū uelut exangū ī regno reliquit: sed libertate graciæ restituta redu ctis ab urbibus p̄sidis cū romanus exercitus ī italiā reportatus esset uelut uacua rursus possēssione sollicitatus: multas ciuitates repentinō bello inuasit: quibus rebus exterrit Achæniæ uicinū malum etiā ad se serperet: bellū aduersus Nabidē decernunt: dūcemq; prætorem suūm Philopomenē īnfi

Thermopye
Thermodon
Terra mo
tus
Insula emergit
Aq̄s calida
Diuinitas q̄ re:
Nabis solus

Att. flami
nii consulis
hortationē

atq; obsoletā
uirtutis reos:
Vincitur
philippus

Semina bel
li cū antio
cho gesti

Nabis

Seruilius
ad quid car
thaginem
missus

Annibal ad antioch

Fuga anni
balis ex afri
ca

Consulem
carth. ha
buere
Philopomenē

Hasibalis armis:

gnis industria uirum constituant: cuius in eo bello tanta uirtus enituitur opinione omnium com-
pareret Flaminius romano imperatori. Eodē tēpore Annibal cū ad Antiochū peruenisset uelut deoz
manus excipit: tantusq; eius aduentu ardor ais regis accessit: ut non tā de bello q; de premis uictoriae
cogitaret: sed Annibal cui nota romana uirtus erat: negabat opprimi rōmanos nisi in italia posse. Ad
hoc sibi centū naues & decē milia peditū & mille equites poscebat. Promittens hac manus nō minus
bellum q; gesserit italiae instauratur: & in asia regi sedenti aut uictoria de Romanis: aequas pacis
conditiones relatur. Quippe & hispanis bello flagrantibus ducem tantū deesse: & italia notiorē sibi
nunc q; pridē fuisse: sed nec carthagine quieturā socij: q; se sine mora prebiturā: cū regi consilia pla-
cuisse: mittit carthaginem unum ex comitibus Annibalisq; in bellū cupidus hortet: Annibalemq;
cum copis afuturū: nunciet: nihil dicat partibus nisi animos carthaginensium deesse: asia uires bellū
& sumptū praebiturā. Hæc cum relata carthaginensibus essent: nuncius ipse ab inimicis annibalis cō-
prehenditur: & perductus in senatum: cū interrogaret: ad quē missus esset punico ingenio respondit
se ad uniuersum senatū missum. Nec. n. hoc opus singulorū: sed uniuersorū esse: dū multis diebus deli-
berant an eum Romā ad purgandam publicam conscientia mittant: tacitus consensa naue ad anti-
balem reuertit quo cognito carthaginenses statim romā legatū deferunt. Romani quoq; ad antio-
chū legatos misere: q; sub spē legationis & regis apparatū specularent: & Annibalē aut romanis mit-
tenti: aut assiduū colloquio suspectum inuisumq; regi facerent: itaq; legati cū ephesi conuenissent:
ad antiochum mandata ei senatus tradunt. Dum responsū expectant omnibus diebus assiduū cum
annibale fuerunt: dicentes timide eum a patria recessisse: q; pacē rōmani non tā cū republica q; cō
factā summa fide custodiāt: nec bella eū romanorū magis odio q; patriæ amore gessisse: cui ab opti-
mo quoq; etiā spiritus ipse debebat. Has. n. publicas inter populos non priuatas inter duces bellandi
causas esse: inde res gestas eius laudare: quoz sermone lætus sapius cupidusq; cū legis colloquit.
Ignarus quid pro familiaritate romana odiū sibi apud regē crearet. Quippe antiochus tam assiduū
colloquio reconciliatū cū romanis gratiā existimans: nihil ad eū sicut solebat referre: expectēq; totius
consilij: & ueluti hostē p̄ditoremq; suū odisse cepit: quæ res tantum apparatū belli cessante impera-
toria arte corruptū. Senatus mādāta fuerat: ut cōtētus terminis asiae eēt: necne ipis igredi dū asia necessi-
tatē imponeret: q; bus sp̄ritus nō accipiendū bellū statuisse sed iserendū dicit: cū frequēter de bello cōsiliū
habuisset remoto Annibale: tādē eū uocari iussisse: nō ex inia eius aliqd ageret: sed ne p oia eū spreuis
se uideret: iobusq; perrogatis postremū interrogasse: quo ille adiuuerso intelligere se p̄sensit: et nō quia
egeat cōsilio sed ad suppeditū numez inia: se uocātū: tamē & odio Romanorū & amore regis: apud
quē solū tutū sibi exiliū relictū sit: uia gerēdi belli edisseruit. Veniā deinde libertatis dep̄cat: cū
nil se aut cōsilio: aut cōceptoz p̄sentū pbare ait: nec sedē belli graciā sibi placere cum italia uberior
materia sit: Quippe rōanos uinci nō nisi armis suis posse. Nec italiā aliter q; italicis uiribus subigi. Siq;
no: uici suis armis

*no: cū hmi: os
ur: sup: hū facit:*

*Ro. legato-
rum ars in
annibale cō
pellando*

*Antiochus odit
hasibale*

*Att. anni-
balis consi-
lium de bel-
lo ro. infe-
rendo*

no: uici suis armis

*edantur
copias belli
magis*

adit

*Attitit con-
sulis dilige-
tia in com-
parādo bel-
lo*

Ham: clasp: te

Scipionnm

Lus

*L. Sc: cos:
African legatus*

no: cū hmi: os
ur: sup: hū facit:
no: uici suis armis
edantur
copias belli
magis
adit
Attitit con-
sulis dilige-
tia in com-
parādo bel-
lo
Ham: clasp: te
Scipionnm
Lus
L. Sc: cos:
African legatus

Lucius Scipio: eiq; datur legatus frater. Africanus: ut intelligeret Antiochus non maiorem fiduciam

se in Annibale uictō q̄ romanos in uictore Scipione habere. Traicientibus in Asiā Scipionibus exercitū iā utrobique p̄fugitū bellū nūciatū ē uictūq; Antiochū terrestri Annibale nauali bello inuenerūt. Primo igit̄ aduētū eorū legatos pacē petētes ad eos Antiochus mittit:peculiare donū Africano ferētes ipsius filiū:quē ex paruo nauigio traicientē ceperat. Sed africanus priuata beneficia a rebus publicis segregata duxit:italaq; esse patris officia:italia patrie iura:q̄ non liberis tantū uerūtia uitae ipsi p̄ponant. proinde gratū se munus accipere:priuatoq; impendio munificētia regis respōdit:quod ad bellū pacēq; pertinere:nihil neq; gratiae dari:neq; de iure patrie decidi posse respōdit. Nam neq; de redimendo filio unq; tractauit:nec senatum de eo agere permisit:sed ut dignū maiestate eius etarmis se receptūge filiū dixerat. Post hac leges pacis dicuntur:ut Asia romanis cederet:cōtētus Syria regno esset.nauēs uniuersas captiuas & transfugas traderet:sumptūq; oīm belli romanis restitueret.q̄ cum nunciata Antiocho essent nondū ita uictū se esse respondit:ut spoliari se regno pateret bellūq; ea irrimetā nō pacis blādiētia esse. Igit̄ dū ab utroq; bellū pararet:& ingressi Asiam romani ilion uenissent mutua gratulatio ilienſis neq; a romanorū fuit.ilienſibus Aeneā ceterosq; duces a se p̄fectos.Romanis se ab his p̄creatos referētibz:tātaq; letitia oīum fuit:quāta esse post longū tēpus iter parentes & liberos solet. Iuabat ilienſes nepotes suos occidēz:ut africa domita & asiā ut auitū regnū uendicare optabile troiae ruinā fuisse dicētes:ut tā felicit̄ renascereſ. Cōtra Romanos auitos lares & incunabula maiōrū tēplaq; ac deoz simulachra:inexplebile desiderū uidendi tenebat. Profectis ab ilio Romanis Eumenes rex cū auxiliis romanis occurreret:nec multo post praeliū ē cū Antiocho cōmissum cum i deteriorē cornu pulsa legio romana maiore dedecore q̄ periculo ad castra fugeretur. M. amylius tribunus triginta milia ad tutelam castrorū reliſtis armare se milites suos & extra uallū p̄gredi iubet:strictisq; gladiis fugientibus minari morituros dicens nisi in praeliū reuertant:inſectoraq; sua q̄ hostiū castra inuenturos. Attonita tanto periculo legio comitantibus comilitonibus q̄ fugere eos phibuerant:in praeliū reuertit:magnaq; caede edita initū uictoriae fuit. Caesa hostiū. l. milia. capta. xi. milia. Antiocho pacem petenti nihil ad superiores cōditiones additum:Africano praedicatē neq; romanos si uincant animis minuit:neq; si uincant secundis rebus inſoleſcere:captas ciuitates inter focios dū uiderem:muneris romani aptiorem Asiam q̄ possessiones uoluntaria iudicantes. Quippe uictoriae gloriam Romano nomini uendicandam:opum luxuriam sociis relinquendam.

IVSTINI HISTORICI LIBER. XXXII.

Erosi qui Antiochum in bella romana impulerant uictō eodē soli aduersus romanos & uiribus impares & omni auxilio destituti remanserant:nec multo post uicti libertatem:quam illibatam aduersus dominationem atheniensium & spartanorum inter tot graeciae ciuitates soli retinuerant:amiserunt. Quae conditio tanto illis amarior quanto ferior fuit:reputantibus tempora illa:quibus tantis perarum opibus domesticis uiribus restiterant:quibus gallorum uiolentiam asiae Italiaeq; terribilem Delphico bello fregerant:quae sola glorioſa recordatio maius deſyderiū libertatis augebat. Dum haec aguntur medio tempore inter Messenios & Achaeos de principatu primo contentio:mox bellum ortum est:in eo nobilis Achaeorum philopomenes imperator capitur:non quia pugnādo uitae parceret:sed dum suos in praeliū reuocant:transitu fossae equo praecipitatus a multitudine hostium oppressus est. Quem la centem Messenii seu metu uirtutis uel deſpectu dignitatis interficere ausi non fuerunt. Itaq; uelut in illo omne bellū confecissent:captium per uniuersam ciuitatem in modum triumphi circūduxerunt:effuso obuuiam populo ac si suus non hostium imperator aduentaret:nec uictorem Achaei auidius uidissent:q̄ uictum hostem uiderunt. Igitur eundem in theatrum duci iusserunt:ut omnes contuerentur. quem potuisse capere incredibile singulis uidebatur. Deinde in carcerem deducto uerecundia magnitudinis eius uenenum ei dederunt:quod ille letus ac si uicisset accepit:quaesito prius an lygortas praefectus Achaeorum:quem secundum a se esse scientia rei militari sciebat: incolumis effugisset. Quē ut accepit euasisse ē nō in torū dicens cōsultū male Achaeis expirauit:nec multo post reparato bello Messenii uincunt:iponaq; interfecti Philopomenis pep̄derūt:Inter ea in Syria rex Antiochus cū graui tributo pacis a romanis premeret:& uictus oneratusq; esset seu inopia pecuniae cōpulsus seu inuita auriatitā sollicitatus quā sperabat se sub specie tributariae necessitatis exculatiss sacilegia cōmissurū adhibito exercitu nocte templū Dodonaei Iouis aggrediſ:qua re prodita concursu incolaz cū omni milita interficitur. Romae cū multa graeciae ciuitates quaſtū de iniuriis Philippi regis Macedonum uenissent. & diſceptatio in senatu inter Demetrium Philippi filium:quē pater ad satissacētū senatus miserat:& legatos ciuitatum esset:turba querelaz confusus adolescens repente obticuit. Tunc senatus uerecundia eius motus:quae priuatim ēd̄ antea cū obſes romae esset:carus oībus fuerat cām illi donauit:atq; ita modestia sua Demetrius ueniā patri nō iure deſenſioſ:ſed patrociniū pudoris obtinuit qd̄ ipi decreto senatus significatū ē. ut appareret nō tā abſolutū regē q̄ donatū filio patrē:quae res Demetrio non gratia legationis sed odiū obſectationis cōparauit. Nā apud fratrem perſeum amulatio

Antiochus uictus
Africanus filius suus

Filius suus

P. O. C. H. T. O. U. I. S. I. S.
Thonis gratulatus

Att. C. O. G. R. A. T. U. L. A. T. I. O. N. E.
& illicum
Eumenes

Fugitū minuit

C. O. S. T. A. T. I. O. N. E.

Antiochus
uincitur

Aetolis li
bertate pri
uatur

Philopomenes ach

philopome
nes capitur

Venerit letus auspit
L. I. G. O. R. T. A. S.

philopome
nes a Messe
niis uene
no pecatur

Dodonensis Iupit
Sacrifici

Antiochus
interficitur

Demetrius
perſus

Demetrii i
teritus

Perseus rex

Philippi in
teritus

Scordisci a
gallis fuere

Sabi

Delphos apud

Cepio

Aurum to

lorum

Istrum

Istri a col

chis sunt

Nota de tra

iectu alpiu

Daci a ge

thia

Plutarchus

ad gortyni

os in creta

uenisse ait

Prusias uictor

Sepetibus aut

Hannibal

Scipio

Annibal &

Philopoe

menes

Macedoni

ci belli ap

paratus

Perseus victor

Paulus

Extra ordinem

illi inuidiam contraxit: & apud patrem nota absolutionis causa offensa fuit: indignate Philippo plus momenti apud senatum psona filii q̄ auctoritate patris ac dignitate regie maiestatis habuisse, legi. pleus p̄specta p̄ris agitudine quotidie absente Demetrio apud eū criminari: & primo iussu: post ēt suspensū reddere: nūc amicitia romanog: nūc p̄ditionē ei p̄ris obiectare. Ad postremū insidias sibi ab eo paratas cōsingit: ad cuius rei p̄bationē imittit iudices rebus festos ubi bōrnat: & facinus: qđ obicit: admittit: qbus rebus p̄re cōpulsio ad parricidiū funesta cōmē regā fecit. Occiso Demetrio sublatos: amulo non negligenter tātū Perseus i patre ueritā & cōtumaciam erat nec haredē regni, sed regē se gerebat. His rebus offensus Philippus ipaciētius i dies mortē Demetrii dolebat: tūc & insidiis se circūuētū suspicari: testes iudicesq; torquere. Atq; ita cognita fraude nō minus scelere Persei q̄ innoxia Demetrii morte cruciabat: peregrisset: ultione: nisi p̄uētus esset. Nā breui post tēpore morbo ex agitudine cōtracto decessit: relicto magno belli apparatu aduersus romanos: quo postea Perseus usus est. Nā & gallos Scordiscos ad belli societate p̄pulerat: fecissetq; romanis graue bellū: nisi decessisset. Nāq; galli bello aduersus Delphos iselicitē gesto i quo maiorē uī numini q̄ hostiū fēnerāt: Euius Breno duce ps i asiā ps i thracia extorres fugerant. Inde p̄ eadē uestigia qua uenerāt: antiquā patriā repetuere. Ex his pars quēdam in cōsuetū Danubii & sabi cōcedit: cordiscosq; se appellari uoluit. Tetolagi aut cū in antiquā patriā tolosam uenissent cōprehensiq; pestifera lue eēnt nō prius sanitatē recuperauere q̄ arulpicum responsis moniti auge argētūq; bello sacrilegiisq; quasitū i Tholosensem lacū mergerēt. Quod omne magno Post tpe Cepio romanus cōsul abstulit: fuere auri pōdo cētū decē milliā argēti pōdo quinq; de cies centū milia. Quod sacrilegiū causā excidii Cepionis exercitiūq; eius postea fuit. Romanos quoq; Cymbrici belli tumultus uelut ultor sacre pecunie isecutus ē: ex gēte Tetolagorū nō mediocri populus p̄dā dulcedine illyricū repetiuit: ipoliatiq; istris in p̄nionā cōcedit: istrosq; gētē fama eēt origi nē a colchis ducere: missis ab Oeta rege ad argonautas raptoreisq; filia p̄sequēdos: quā uo ponto itrauerūt: Istrū alueo sabi fluminis penitus iuecti uestigia argo nautagē isēquētes naues suas humeris p̄ iuga montiū usq; ad litus Adriaticū maris trāstulerūt: cognito q; argonauta: iidē p̄pter longitudinē nauiū priores fecissent: quos ut aduectos colchi nō repērit suē metu regis ius tadio longē nauigationis iuxta aglegia cōcedere. Istiq; ex uocabulo amnis: quo a mari cōcesserat appellati. Daci quoq; soboles getagē sunt: q̄ Olore rege aduersus Bastarnas male pugnascent: ob ultionē segnitia capturi somnū capita loco pedū ponere iussu regis cogeant: ministriatq; uxoribus: q̄ ipsi antea fieri solēbat facere: neq; hac ante mutata sunt: q̄ ignominia bello accepta uirtute delectet: legi Perseus cū ip̄erio Philippi patris successisset: oēs has gētes aduersus romanos i societate belli sollicitabat. Interi iter Prusia regē ad quē Annibal post pacē Antiocho a Romanis datā p̄fugerat: & Eumene bellū ortū eēt: q̄ Prusias Annibalis fiducia rupto federe prior itulit. Nāq; Annibal cū ab antiocho romani iter ceteras cōditiones pacis deditōne eius deposceret: admonitus a rege i suga uersus cretā deseret: ubi cū diu q̄rā uita egisset: iuidiosumq; se p̄pter nimias opes uideret: amphoras plūbo repletas i tēplo Dianā q̄si fortunā suā p̄sida deposuit: atq; ita nihil de illo sollicita ciuitate: quoniam uelut pignus opes eius tenebant: ad Prusiā cōcedit: auro suo in statuis: quas secū portabat i usulo: ne cōspecta opes uitā suā nocerēt. De inde cū prusias terrestri bello ab Eumene uictus eēt: plūtiq; in mare trāstulisset: Annibal nouo cōmēto auctor uictoriae fuit. Nā omne serpētinū genus i fideles lagenas conici iussit: medioq; plio i naues hostiū mittit: ad primū ponticis ridiculū uisum fidelibus dimicare: ferro nequeant. Sed ubi serpētib; repleti naues cōpe ancipiti piculo circūuēt: hosti uictoria cesset: q̄ ubi romā nūciata sunt: missi a senatu sūt legatig; utrūq; regē i pacē cogerēt: Annibalq; deposceret. Sed Annibal re cognita sumpto ueneno legationē morte p̄nēit. Insignis hic annus triū toto orbe maximog; ip̄eratog; fuit: moritibus Annibalis: Philopomenis: & Scipionis africani. Ex qbus cōstat Annibalē nec cū italia cū romanonē tantē ip̄erio cōtremui. Nec cū reuersus carthaginē summū ip̄erū tenuit: aut cubare cōenasset: aut plū sextario uini iudulisse: pudicitiaq; cum tantam inter tot captiuas habuisset: ut in africa natum quāuis negaret. Moderationis certe eius fuit: ut cum diuersarum gentium exercitum rexerit: neq; insidiis suorum militum sit petitus unquam: neq; fraude proditus cum utrūq; hostes sape tentassent.

IVSTINI HISTORICI LIBER XXXIII.

Inorē qđ regē motu romani macedonicū q̄ punicū bellū gesserūt: sed tāto clarius q̄to nobilitate macedōes poenos antecesserūt. Nā cū gloria oriēris domiti & auxiliis oīm regū iuuabant. Itaq; romani & legioes plures: nūcro cōscriperūt: & auxilia a Mafinifsa rege numidag; ceterisq; sociis oibus acciuerūt. Et Eūeni regi bithyniā denūciatū ut bellū summis uiribus iuaret. Perseo p̄ter macedonicū exercitū iūicta opinio: oīniōis de eēnti belli sumptus a p̄se paratus i thelauris & i horreis erat: qbus rebus istatus & oblitus fortunā paternā ueterē Alexandri gloria cōsiderare suos iubebat. Prima cōgressio egrū fuit: q̄ uictor Perseus suspēsam oīm expectationē i fauore sui traxit: misit tamē legatos ad cōsulēq; pacē petere: quā patri suo romani etiā uictō dedissent: ip̄en bas belli lege uicti susceperunt. Sed cōsul Sulpicius nō minus graues q̄ uictō leges dixit. Dū hac agunt: metu tā periculosi belli romani zemyliū Paulum cōsulem creant: eiq; extra ordinem Macedonicum bellum decernūt: qui cum ad exercitum uenisset:

non magnā morā pugna fecit. Prīdā q̄ cōsereret bellū lunā nocte defecit: triste id ostendit. Perſo omnibus preſagientibus: finemq; macedonici regno portendi uaticinantibus in ea pugna. M. Cato Catonis oratoris filius dū inter cōſertiffimos hoſtes inſigniter dimicet equo delapſus pedeftere plū aggreſſus. Nam cadentem manipulus hoſtiū eum horrido clamore uelut iacentē obtrūcaturus circūſteſ conuolarent: dū procerū quendā petiit: gladius ei e manu elapſus in mediā cohortem hoſtiū ſe hoſtiū immerſit: recollectoq; gladio multis uulneribus exceptis ad ſocios cū clamore omniū reuerſus: turhus audaciā ceteri imitati uictoriā peperit. Perſeus rex fuga cū decē milibus talentū ſamo thraciā deſert: quē Gneus Octauius ad perſequendū miſſus a cōſule cū duobus filiis Alexandro Perſei triginta reges habuit. Quos; ſub regno fuit quidem annis noningētis & uiginti tribus: ſed reſta non niſi centum nonaginta duobus annis poſita: ita cū in ditionē Romanorū ceſſiſſet magiſtra tribus per ſingulas ciuitates cōſtitutis libera facta eſt: legesq; qbus adhuc utitur: a Paulo accepit. Aetolorum uniuerſarum urbū ſenatus cum coniugibus & liberis qui dubia fide fuerant romam miſſi: ibiq; ne in patria aliquid nouaret diu detentus: aggreſ; per multos annos legationibus ciuitatem ſenatu fatigato in patriam quiſq; ſuam remiſſus eſt.

IVSTINI HISTORICI LIBER. XXXIII.

Onis ac Macedonibus ſubactis aetolorūq; uiribus principū captiuitate debilitatis ſoli adhuc ex grācia uniuerſae Achaei nimis potentes tūc tēporis Romanis uidebant: nō ppter ſingularē ciuitatū nimias opes: ſed ppter cōſpirationē uniuerſae. Nāq; Achaei licet per ciuitates ueluti per mēbra diuiſi ſint: unū tamen corpus & unū ſperū habēt ſingularūq; urbū pericula mutuis uiribus propulſat. Quare tibus igitur romanis cauſas belli tēpeſtū fortuna querelas Spartanorū obtulit: quoq; agros Achaei ppter multū odiū populabant ſpartanis a ſenatu reſponſum eſt: legatos ſe ad inſpicandas res ſociorū & ad in iuriam demendam: in grācia miſſuros: ſed legatis occulte mādata data ſunt: ut corpus Achaeorum diſſoluerent. ſingularēq; urbes proprii iuris facerent: quo facilius ad obſequia cogerentur: & ſi quae urbes contumaces eſſent frangerentur. Igitur legati omniū ciuitatū principibus Corinthum euocatis de cretum ſenatus recitanti: quod cōſiliū habeant: aperiri expedit: omniū dicitur ſingula ciuitates leges ſuas & iura ſua habere. Quod ut omniū innotuit: uelut in ſuorem uerſi uniuerſorū peregrinorum populū trucidat: legatos quoq; ipſos romanorū uiolaſſent: niſi audito tumultu trepidi fuſſerint. Haec ubi romae nunciata ſunt: ſtatim ſenatus Mumio cōſulī bellū Achaicum decernit: qui eo templo exercitū deportato & omniſus ſtrenuē prouiſis pugnantī copiam hoſtibus fecit: ſed Achaei uelut nihil negotii romano bello ſuſcepſiſſent. Ita apud eos neglecta omnia & ſoluta fuere. Itaq; praeda non praeliū cogitantes: & uehiculā ad ſpolia hoſtiū reportada duxerūt: & cōiuges liberosq; ſuos ad ſpectāda certamina in mōibus poſuerūt. Sed praelio commiſſo ante oculos ſuorū: caſuſ; lugubre his ſpectaculum ſui & grauē luctus memoria reliquerūt. Coniuges quoq; & liberi eorū de ſpectatoribus captiui facti praeda hoſtiū fuere. Vt ibi ipſae orationes diruitur: populus omnis ſub corona uēditur: ut hoc exemplo ceteris ciuitatibus metus nouae regē imponeretur. Dum haec agunt rex ſyrie Antiochus Ptolemāo maiori ſororis eius filio regi aegypti bellū iſſert: legni admodum & quotidianā luxuria ita marcido: ut nō ſolū regiae maiestatis officia iſſermittet: uerū etiam ſenſu hoīs nimia ſagina careret. Pulſus igitur regno ad fratrem minorem Ptolemāū Alexandriā cōfugit. p̄cipit atq; cū eo regno romā legatos ad ſenatū mittit: auxilia petunt fidē ſocietatis iſplorant: mouere ſenatū preceps fratris: Miſſiſ; legatus. P. Popilius ad Antiochum: qui abſtinere eum aegypto aut ſi iā inceſſiſſet: excedere iubet. Cū i aegypto eū in ueniſſet: oſculūq; ei rex obtuliſſet. (Nā coluerat iter ceteros. P. Popiliū Antiochus cū romae obſes eēt) Tūc Popilius ſacereſe iteri priuatā amicitia iubet: cū mādata patrie iter dāt: prolatosq; ſenatus decreto & tradito cū cunctari regē uideret: conſultationēq; ad amicos referre. Ibi Popilius uirgaquā i manu gerebat amplo circulo icluſum: ut amicos caperet cōſulere iubet: nec prius ide exire q̄ reſpōſum ſenatui daret: aut paſſet aut bellū cū Romanis habitus. Adeoq; haec aſperitas aſum regis fregit: ut paritūq; ſe ſenatu reſpōderet. Reuerſus i regnū Antiochus decedit: relicto paruulo admodū ſilio: cui cū tutores dati a populo eſſent: patruius eius Demetrius: qui obſes romae erat: cognita morte Antiochi fratris ſenatū adiit: obſidēq; ſe uiuo fratre ueniſſe: quo mortuo cuius obſes ſit ſe ignorare. Dimittiſ; igit ſe ad regnū petendū aequū eſſe quod ſicuti iure gētium maiori fratri ceſſerit: ita nūc ſibi q̄ pupillū aetate aetate dederit: ſe nō dimitti animaduertet a ſenatu tacito iudicio tutius apud pupillū q̄ apud eū regnū futūq; arbitrat ſpecie uenādī ab urbe profectus: hoſtis tacitus: cū fuge comitibus nauē cōſcēdit. Delatus i ſyriā ſecūdo fauore omniū excipit: regnūq; ei occulo pupillo a tutoribus tradit: Eodē tēpore ſerme Pruſias rex bithyniae cōſiliū cepit iſterfici: Nico

Aemilio paulo
Macedoni-
cum: bellū
decernitur

Vincit per
seus
Macedoni-
um: p.
Perseus cū
duobus fi-
liis capitur
Macedonijs regni.
Noningen-
ris. xx. tri-
bus annis i
macedonia
regnum

Nico: Perseus amicus

Achaici bel-
li origo
corinthii cōcilii

Mumius
conſul T. acheros

Lugubris egros

Acheorū
audacia/ſco-
riſthus euer-
titur

P. popilius ad anni-
circulo claudis

Antiochus
circulo a
popilio in-
cluſus cogi-
tur reſpon-
dere

Demetrius obſes au-
ſilijs interſi-
citur

Prusias a filio interficitur

medis filii: dum consulere studet minoribus filiis: quos ex nouerca eius susceperat: & romæ habebat. Sed res adolescenti ab his: qui facinus susceperat: proditur: hortatq; sunt: ut crudelitate patris prouocatus occupet infidias: & in auctorem retorquet scelus: nec difficilis persuasus fuit. Igitur cū accitus in patris regnum uenisset: itam rex appellatur: Prusias regno spoliatus a filio priuatusq; redditur: etiam a seruis deseritur: cum in latebris ageret: non minori scelere q̄ filiū occidi iusserat a filio interficit.

IVSTINI HISTORICI LIBER XXXV.

Demetrius rex syrie
Antiochus
Holofernes

Prompalus

Alexander
qui antea
prompalus

Demetrius videtur

Demetrius minor

regnum in

Alexander
interficitur

Emetrios occupato Syriae regno nouitatis suæ ociū periculosum ratus ampliare fines regni statuit: etiam opes augere finitimorū bellis. Itaq; Ariarathi regi Cappadociae propter fastiditas sororis nuptias infestus fratri eius Holoferne per iniuriā regno pulsum supplicē recepit: Datūq; sibi honestum belli titulū gratulatus cum restituere in regnū statuit. Sed Holofernes ingrato animo inita cū Antiochenis pactione offensis tūc a Demetrio pellere ipsum regno a quo restituebatur: cōsilium accepit. Quo cognito Demetrius quidē uitæ eius ne Ariarathis metu fraterni belli liberaretur: perperit. Ipsum autē cōprehensum uictū seleucia custodi iuber. Nec Antiochenes indicio terri a defectione destiterunt. Itaque adiuuantibus & Ptolemæo rege ægypti & Attalo rege Asiae & Ariarathē rege Cappadociae bello a Demetrio lacesitū fubornant Prompalum quēdā sortis extremæ iuuenē: qui Syriae uelut paternū regnū armis repeteret: & ne quid cōrumeliæ deesset: in omē Alexandri indicitur: genitusq; ab Antiocho rege dicitur. Tantū odiū Demetrii apud omnes erat: ut amulo eius nō uires regiæ tantū: uerum etiā ge neris nobilitas consensu oīum tribueretur. Igitur Alexander admirabili uarietate rerū pristinarū fordidum oblitus totius ferme orientis uiribus succinctus bellū Demetrio inferuit: utq; uita pariter ac regno spoliatus quāquā demetrio nec animus in propulsan dō bello defuit. Nam & primo prælio hostē fugauit: & regibus bellū restituentibus multa milia cecidit in acie. Ad postemū tamē inuictio animo inter cōsertissimos hostes fortissimè dimicans cecidit. Initio belli Demetrius duos filios apud hospitē suum Gnidium cū magno auri pondere demāduerat: ut & a belli periculis eximerent: & si ita fors tulisset: ultionē paternā seruarent. Ex his maior Demetrius annos pubertatis egressus audita Alexandri luxuria: quē insperatæ opes & alienæ felicitatis ornamenta uelut captiuū inter scortorum greges desidem in regia tenebant: auxiliantibus Cretensibus securū ac nihil hostiū mentē aggre ditur. Antiochēles quoq; ueterē patris offensam nouis meritis correcturi se ei tradunt. sed & milites paterni fauore iuuenis accēsi prioris sacramēti religionē noui regis superbiz præferentes signa ad Demetrium transferunt: itaq; ita Alexander non minori impetu fortunæ desertus: q̄ elatus primo prælio uictus interficit: deditq; poenas & Demetrio: quē occiderat: & Antiocho cuius mentiris originē fuerat.

IVSTINI HISTORICI LIBER XXXVI.

Demetrius

Antiochus
Arsacides
parthorum
rex

Capitur a
parthis de
metrius

Iudæi ab
Antiocho
subiunguntur

Iudæi origo
iudæi damasceni
Damasceni
Semyramis
Habraham
Moses
Ist. Iudæi

Ecuperato paterno regno Demetrius & ipse rerū successu corruptus uitii adolescentiæ in segnitie labitur: tantumq; contemptū apud omnes inertia odiū ex superbia pater habuerat: contraxit. Itaq; cum ab imperio eius passim ciuitates deficeret: ad abolendam segnitie maculam bellum parthis inferre statuit: cuius aduentum nō inuitis orientis populi uidere: & ppter Arsacidæ regis Parthorū crudelitatem: & q̄ ueteri macedonū imperio noui populi affucti superbiam indigne ferebant. Itaq; cū & perage & Elimæorū Bactrianorūq; auxiliis iuuant: multis præliis Parthos fudit. Ad postremū tamē pacis simulatiōe deceptus capitur: traductusq; p ora ciuitatū populis qui defecerant: in ludibriū fauoris ostēditur. Missus deinde in hyrcania benignè & iuxta cultū pristinz fortunæ habet. Dum hæc aguntur interim in syria Trifo qui se tutorem Antiocho Demetrii priuigni substituit a populo laborauerat: ciso pupillo regnum Syriae inuadit. Quo diu positus tandem exolecēte fauore recētis imperii ab Antiocho puero admodū demetrii fratre qui in asia educabatur: bello uincitur: rursusq; regnum syriæ ad sobolem demetrii reuertitur. Igitur Antiochus memor q̄ etiam pater propter superbiam inuisus & frater propter segnitatem cōtempus fuisset: in eadem uitia scideret: accepta in matrimoniu Cleopatraz uxore fratris ciuitatesq; initio fraterni iperii defecerat: summa industria persequit: domitiasq; rursus regni terminis adiecit. Iudæos quoq; q̄ in macedonico iperio sub demetrio patre armis se in libertatē uendicauerant: subigit: Quorum uires tantæ fuerunt: post hunc nullū Macedonū regē tulerint domesticisq; imperiis usū syriā magnis bellis infestauerint. Fuit nāq; iudæis origo damascena quæ syriæ nobilissima ciuitas est: unde & a syris regibus genus ex regina Semyramide fuit: nomen urbi a damasco rege inditum: in cuius honore syrii sepulchrū Ariathis uxoris eius pro templo coluere: deamq; exinde sanctissimā religionis habent. Post damascū Habraam: Moses: israel reges fuere. Sed israhælem felix decem filiorum prouentus maioribus suis clariorem fecit. Itaq; populū in decem regna diuisum filiis tradidit: omnesq; ex nomine iudæ: qui post diuisionem decesserat: iudæos appellauit: coliq;

eius memoriam ab omnibus iussit. Eius portio omnibus accesserat: minimusq; inter fratres ætate lo-
seph fuit: cuius excellens ingenium ueriti fratres clam interceptum peregrinis mercatoribus uendide-
runt: A quibus deportatus in ægyptum cum magicis ibi artes solerti ingenio pcepisset: breui ipsi regi
percarus fuit. Nam & prodigiorum sagacissimus erat: & somniorum primus intelligentiam condidit
nihilq; diuini iuris humaniq; ei incognitum uidebatur. Adeo ut etiam sterilitatem agrorū ante mul-
tos annos puerideret: perissetq; omnis ægyptus fame nisi monitu eius rex edicto seruari per multos an-
nos fruges iussisset. Itaq; experimēta eius fuerunt: nō ab homine sed a deo responsa dari uideren-
tur: Filius eius Moyses fuit: quem etiam præter paternæ scientiæ hereditatem formæ pulchritudo cō-
mēdabat: Sed cum scabiem ægypti: & pruriginē paterent: responso moniti eum cum agrisne pestis
qū plures serperet: terram ægypti pellit. Dux igitur exulū factus sacra ægypti: furto abstulit quæ
repetentes armis ægypti domum redire temptantibus compulsi sunt. Itaq; v. oles damascena patria
antiqua repetita montē synæum occupatin quo septem dierum ieiunio per desertam arabia: cū po-
pulo suo fatigatus: cum tandem uenisset septimum dierum more gentis sabbatum appellatum in om-
ne ævū ieiunio sacrauit. Quoniam ille dies famem illis erroremq; finierat. Et quoniam metu conta-
gionis pulsos se ab ægypto meminerant ne eadem causa inuili apud incolas forent: cauerunt: ne cum
peregrinis communicarent: quod ex causa factum paulatim in disciplinam religionemq; conuerit.
Post Moysen etiam eius filius Aruas sacerdos sacris ægyptiis mox rex creat. Semperq; exinde hic mox
apud iudæos fuit: ut eisdem & reges & sacerdotes haberēt: quoq; iustitia religione mixta incredibile
qū coaluere opes genti & uictigalibus opoballami creueret: quod in his tātū reigionibus gignitur.
Est nanq; ualis quæ continuis montibus uelut muro quodam cincta ad instar castrorum claudis: spa-
cium loci ducenta milia iugera nomine hierico dicitur: in ea ualle silua est & ubertate & amoenitate
in signis. Si quidem palmēto & opoballamo distinguitur: & arbores opoballami formam similem pyr-
ceis arboribus habet: nisi q; sunt humiles magis: & in uinearum more excoluntur. Hæc certo tempo-
re anni ballamum sudant: sed non minor loci eius opacitas q; ubertatis admiratio est. Quippe cum
toto orbe regionis eius ardentissimus sol sit: ibi tepida acris naturalis quedam ac perpetua opacitas
inest. In ea regione laus est: quod propter magnitudinem & aquæ immobilitatem mortuum mare dicit-
tur. Nam neq; uentis mouetur resistente turbinibus bitumine: quo aqua omnis stagnatur. Neq; nau-
gationis patiens: est quoniam oīa uita carentia in pfundū mergunt: nec materiā ullam sustinet: nisi quæ
a lumine illustratur: Primus Xerxes rex persæ iudæos domuit. Postea cū ipsis persis in ditionē Alexā
diti magni ueneret: diuq; in potestate macedonici imperii fuisse. A Demetrio cū descisissent: amicitia
romanorū petita primi omnīū ex orientalibus libertatē receperūt: facile tūc romanis de alieno iar-
gentibus. Per eadem tēpora: quibus in syria regni mutatio inter nos reges alternabatur: in asia rex
Attalus florentissimū & ab Euмене patrore acceptum regnum cædibus amicorum & cognatorum
suppliciiis fœdabat: nunc matrem anū: nunc Byronicem ipsam maleficiis eorū necatas confingens.
Post hanc seclēstam uiolentiæ rabiem squallidam uelstem sumit: barbam capillūq; in modū reorum
summittit: nō in publicū prodire: nō populo se ostendere: nō domi lactoria cōiuiua inire: aut aliquid
signum sani hoīs habere: proflus ut pœnas pendere manibus interfectōrū uidetur. Omnia deinde re-
gni administratione hortos fodiebat: gramina seminabat: & noxia innoxiiis permiscebat: eaq; omnia
ueneni succo isecta uelut peculiare munus amicis mittebat: ab hoc studio ærariz artis fabricæ se tra-
didit: ceterisq; singēdis & ære fundendo procudendoq; oblectatur: matri deinde sepulchrū facere in-
stituit: cui operi intentus morbum ex solis ardore contraxit: & septima die decessit. huius testamēto
hæres populus romanus tunc instituitur. Sed erat ex Euмене Aristonicus nō iusto matrimonio sed
ex pellice Ephesia. Citharistæ cuiusdam filia genitus: qui post mortē Attali uelut paternū regnū inua-
sit asiam. Cū multa secūda prælia aduersus ciuitates quæ metu romanorum se tradere ei nolebant: se
cisser iustus rex iam uideret: Asia Licinio Crasso conuili decernitur: qui intention Attalicæ prædæ q;
bello cū extremo anni tempore in ordinata acie prælium conseruisset: uictus pœnas inconfutæ aua-
ritiæ sanguine dedit. In huius locum missus Perpenna consul prima congressione Aristonicum supe-
ratum in potestatem suam redegit: Attalicasq; gazas hæreditarias populi romani nauibus impositas
Romam deportauit. Quod ægre ferens successore eius Marcus Aquilius consul ad eripiendū Aristo-
nicum Perpennæ ueluti sui potius triumphī munus esse deberet: festinata uelocitate contendit. Sed
contentionem consilium mors Perpennæ diremit. Sic asia facta Romanorum cum opibus suis uicta
quoq; Romam transiuit.

IVSTINI HISTORICI LIBER. XXXVII.

Ap̄to Aristonico massilienses pro Phocenibus conditoribus suis: quorum urbem se-
natus & omne nomen: & quod & tunc & ante Antiochi bello infesta contra populum
romanū arma tulerant: deleri iusserat: legatos Romā misere deprecantes: ueniāq; iis a
senatu obtinere. Post hæc regibus qui aduersus Aristonicū auxilia tulerāt: premia plo-

Joseph
magus & ægypto
ludæorum
uicissitas
interpres
distinguit
magus
Att. q. in
multis tro-
gus decipia-
tur. Moyses
Syriens m.
Sabinus
uersum eum
Sabinus
Et in hoc
quoq; falle-
res trogæ
Oppellianus
Hærico uallis
Vbi balsa-
mum nase-
catur
Ammonius
modum
Diuersa fer-
mae plinius
& alii de la-
cis nam
Attalus
Attalus
Att. attali
studium
Licinius
crassus in
asia occidi-
tur
Perpenna
Massilienses
Massilien-
sium gratia
apud ro.

Iuta Mithridati pontico Syria minor: filius Ariarathis regis cappadociae qui eodem bello ceciderat. Iy caonia & cilicia datur: fideliorq; populus romanus in socii filior q; mater in liberos fuit. Quippe huic parvulo auctu regnu: inde uita adempta. Nāq; Laodice ex numero sex filiorum: quos uirilis iexus ex Ariarathe rege suscepit: timens ne diutina regni administratione adulteris quibuidā potiret: quinq; parricidiali ueneno necauit: unū parvulū sceleris matris cognatoq; custodia eripuit qui post necē Lao dices (nā propter crudelitatem eam populus extinxerat) solus regno potitus ē. Mithridates quoq; repē tina morte interceptus filiū qui & ipse Mithridates didū uis est reliquit: cuius ea postea magnitudo fuit ut non sui tantū temporis: uerū etiā superioris ætatis oēs reges maiestate superauerit: bellaq; cū roma nis per .xlv. annos uaria uictoria gesserit. Cū eū summi imperatores Sylla Lucullus ceteriq; in summa Gneus Pompeius ita uicerunt: ut maior clariorq; resurgeret inflaturū praelio: dānisq; suis terribilior redderet. Deniq; ad postremū nō ui hostili uictus: sed uoluntaria morte i auito regno lenex hærede fi lio decessit: huius futuram magnitudinē etiā caelestia ostenta prædixerant: Nā & quo genitus ē anno & eo qd regnare primū cœpit: stella cometes per utrūq; tēpus septuaginta diebus ita luxit: ut cælum omne cōflagrare uideret. Nā & magnitudinē sui quartā partē cæli: occupauerat: & fulgore sui solis ni torē uicerat: & cū oriret: occubere: q; quattuor spaciū horarū cōsumebat. Puer tutoz insidias passus est: qui eū fero equo ipositū egrotare iaculariq; cōgebat: q; conatus cū eos fessilessent: supra atarē regēte equū Mithridate ueneno eū appetuere: Quod metuēs antidota sarpis bibit & ita se aduersus insidias exq; sitionibus remediis stagnauit: ut ne uolēs quidē lenex ueneno mori potuerit. Timēs deinde ne inimi ci quod ueneno nō potuerat: ferro pacerent: uenadū studiū finxit: quā ppter quattuor annos neq; urbis neq; ruris tēdo usus est: sed per siluas uagatus est: & diuersis moriū regionib; pnoctabat. igna ris oibus qbus esset locis: afflictus feras cursu aut fugere aut psequi: cū quibūdā etiā uiribus cōgred: q bus rebus & insidias uitauit: & corpus ad omnē uirtutū patiētiā durauit. Ad regni deinde administ rationē cū accessisset: statim nō de regēdo sed de augēdo regno cogitauit. Itaq; icythas inuictos antea q; Popyriona Alexandri magni ducē cū triginta milibus armatos: deleuerat: q; Cyrū plaq; regē cū ducen tis milibus armatos: trucidauerat: q; Philippū macedonū regē fugauerat: ingētē felicitate perdomuit. Auctus igit uiribus pontū quoq; ac deinceps Cappadociā occupauit: cū de asia tradaret: cū quibūdā amicis tacitus a regno pfectus nemine sciente puagatas ē: omnūq; urbūq; situs: ac regiones cognos uit. Inde Bithyniā trāscendit: & quasi iam dominus Asiae opportuna: quāq; uictoriae suae metatus est. Post hæc in regnū cū iā perisile crederet: reuersus est: inuēto parvulo filio quē per absentia eius Lao dice soror uxorz enixa fuerat: sed inter gratulationem post longam peregrinationē aduentus fuit: & filii geniti ueneno piclatur ē. Siq; d Laodice soror cū pisse eū crederet i cōcubitus amicq; pietētia qsi ad rissum facinus maiore scelere tegere posset: uenenu aduenientē parauit. Quod cū ex ancilla Mithri: dates cognouisset: facinus in auctores uindicauit. Hyeme deinde iminēte nō in cōuiuiū sed in campō nō in uacationibus sed in exercitationibus: nec iter iocales sed iter aequales aut equo aut cursu aut pi ribus cōtendebat. Exercitū quoq; suū ad parem laboris patientiā quotidiana exercitatione durabat: atq; ita inuitus ipse inexpugnabilē exercitū fecerat. Inita deinde a Nicomede societate Paphlagoniā in uadit: utiq; cū socio diuidit: quā cū teneri a regibus senatui nunciatū esset: legatos ad utrūq; misit: qui gentē restitui in pristinū statū iuberent. Mithridates cū se parē iā magnitudinē romanorū crede ret: superbo responso hæreditariū patri suo regnū obuēnisse respondit: mirariq; se quā ei cōtrouersia relata nō fuerit: sibi referant. Nec territus minis Galatiā quoq; occupat. Nicomedes quoniam se tue ri iure non poterat: iusto regi redditorum respondit. Atq; ita filium suū mutato nomine Philomenē Paphlagonum regum nomine appellat: & quasi stirpi regie reddidisset: regnum falso nomine ne tenet. Sic ludibrio habiti legati Romam reuertuntur.

IVSTINI HISTORICI LIBER. XXXVIII.

Ithridates Parricidia nece uxoris aufpicatus fororis alterius Laodices filios cuius uige Ariarathā regē Cappadociae per Gordiū insidiis occiderat: tollens statuit: nihil actū morte patris existimāns iā adolescens paternū regnū cuius ille cupiditate flagrabat oc cupasset. Igitur dum in his occupationibus uelatur iterum Nicomedes rex Bythinia: uacua morte regis cappadociā inuadit. Quod cū nūciatū Mithridati fuisset: per simu lationē pietatis auxilia sorori ad pellendū cappadocia nicomedē mittit. Sed iā Lao di ce per pactiōne se nicomedi i matrimoniu tradiderat. Quod ægre ferēs Mithridates: p̄sida nicome di cappadocia expellit: regnūq; fororis filio restituit: equegrū pr̄sus factū nisi subsecuta fraus esset: Si qd ē iteriectis diebus simulat se Gordiū: quo ministro usus i Ariarathe interficiēdo fuerat: restituere i patriā uelles: sperās i obfisteret adolescēs: causas belli futuras: aut si pmitteret p eū dē filiū tolli posse p quē iterfecerat: patrē. Quod ubi Ariarathes iunior moliri cognouit: idigne ferēs interfectōre patris pauculū potissime ab exilio reuocari: i gētē exercitū cōtrahit. Igit cū i aciē eduxisset Mithridates pe ditū octoginta milia eqū decē milia currus falcatos donec Ariarathi auxiliantibus finitimis regibus

m

Att. mitridates parricidia
Gordius

Att. mitridates
Att. Laodice
ces scelus
in auditu
Sylla
Lucullus
Pompeius
stella cometes
Prodigiū i
ortu mitrid
dates
Mithridates
Venētia
S. ling. q. amos
con. yates
Att. Mitrid
dates studi
um
Scytharū
uictoria
Laodice uxor
Mithridates
Recessus
Laodice uxor
Mithridates
labort
Mithridates
paphlago
nia & cap
padociam
occupat
Re. legat. p̄sidi

minores copiae essent: incertum belli timens consilia ad insidias transfert: sollicitatq; iuvene ad colloquii cum ferru occultat: iter facies gereret scrutatori: ab Ariarathes regio more misso curiosius immo uentre praestati aut caueret ne aliud telu inueniret: quiret: atq; ita risu praedictis insidias se euocat ab amicis uelut in secretu sermonu spectante utroq; exercitu interficit: regnu cappadociae octo annoru filio imposito Ariarathis noie addito: ei rectore Gordio tradit. Sed cappadoces crudelitate ac libidi ne praefato: uexati a Mithridate deficiu: fratresq; regis: & ipsum Ariarathes noie ab asia ubi educaba tur euocat: cu quo Mithridates pliu renouat: uictuq; cappadocia regno expellit. Nec multo post ex agitudine adulesces collecta infirmitate decedit. Post huius morte Nicomedes timens ne Mithridates accessio: cappadociae etiam bithynia finitima inuaderet: subornat pueru eximia pulchritudinis quasi Ariarathes tres non duos filios genuisset: q; senatu romano paternu regnu peteret. Vxorē quoq; Laodice romā mittit ad testimoniū triū ex Ariarathes susceptoz filioz: quod ubi Mithridates cognouit: & ipse pari impudētia Gordiū Romā mittit: q; senatu affereret pueru cui cappadocia regnu tradiderat: exo Ariarathes genitu: q; bello aristonico auxilia romanis ferens cecidisset: sed senatus stū dia regū itelligēs aliēna regna falsis noibz dare: noluit: & Mithridatu cappadocia & nicomedi ad solatiū eius Paphlagonia ademit: ac ne cōtumelia regū foret adēptū illis: quod aliis daret: autēq; populus liberatē donatus est. Sed cappadoces munus libertatis abnuētes negat uiuere gentē sine rege posse. Atq; ita rex illis a senatu Ariobarzanes cōstituit: Erat eo q; Tigranes rex armenia obles a parthis ante nō multū tēpus datus: nec olim ab iisdē in regnū paternū remissus. Hūc Mithridates ad sociatē Rō māni belli quod olim meditant: plicere cupiebat: nihil igit de offēsa romanorū sentientē Gordiū impellit: Ariobarzai segni admodū bellū iſerat: & nequis dolus subesse uidere: filiā Cleopatā ei in matrimoniu tradidit. Primo ergo aduētu Tigranis Ariobarzanes sublati rebus suis Romā cōten dit. Atq; ita per Tigranē pūmo cappadocia iuris esse Mithridatis coepit. Eodē tempore mortuū Nico mede etiā filius eius & ipse nicomedes regno a Mithridate pellit: qui cū supplex Romā uenisset: decer nitur in senatu: ut uterq; in regnū suū restitua: qd tamē missi Aquilius Malius & Malthinius lega ti: his cognitis Mithridates sociatē cū Tigrane bellū aduersus Romanos gesturus iūgit: pactisq; inter se sunt: ut urbes agrisq; Mitridati: hoies uero & quacūq; auferre possent: Tigrani cederet. Post haec Mithridates itelligēs qd bellū fuscitaret: legatos ad Cimbros alios ad Gallograecos: & Sarmatas Ba starnasq; auxiliū petitu mittit. nā oēs has gētes cū romanū meditare: bellū uariis beneficiisq; muni bus iā ante illexerat. A scythia quoq; exercitu uenire iubet: oēmz oriētē aduersus romanos armat. nō igit magno labore Aquiliū & Malthiniū asianō exercitu instructo uicit: qbus simul cum nicomede pulsus igeti fauore ciuitatū excipit. multū ibi auri argētisq; studio uetēz regū magnūq; belli apparatū inenit: qbus itruūz debita: ciuitatibus publica & priuata remittit: & uacationē quēnoīe cōcedit. Tūc ad cōuocōne milites uocatoresq; uariis exhortationibus ad Romana bella siue asiana incitat. Quā orationē dignū duxi eius exēplū breuitati huius operis inferere: quā obliquā pōpeius Trogus expon it: quoniam in Liuio & Salustio reprehēdit: qd cōuocōne direptas p sua oratione opī suo iſerēdo historiae modū excesserit. Optādū sibi fuisse ait: ut de eo liceret cōsulare: bellū ne sit cū Romanis an pax habē da: qn uero sit resistēdū ipugnātibz: nec eos qdē dubitare q spē uictoriae careant. Quippe aduersus latrones si nequeat p salute: p ultioē tamē sua oēs ferrū stringere. Caeterūq; nō id agit: an liceat geſce re: nō tātū aſo hostiliter sed etiā plio cōgressis cōsulere: q ratione ac spē cepta bella sustinere esse: ta men sibi uictoriae fiducia: si sit illis aius. Romanoq; uinci posse cognitū non sibi magis q ipsi militi bus: q in bithynia Agliū: & Malthyniū i cappadocia fuderit: at si qdē aliena magis exēpla q sua expi mēta moueat: audire se a Pyrrho rege epin hō amplius q qncq; milibus macedonū instructo suōs tri bus plis romanis: Audire Annibalē sedecim annos italiae uictorē imoratū: & qn ipam caperet urbē: nō Romanorūz illi uires obſtituisse: sed domesticā zmulatiōis atq; inuidiae studiū. Audire populos trā salpinx galliae italia ingressos: maximis eā plurimisq; urbibus possidere & latius aliquāto solū finitūq; in asia: quāz dicat i bellis eodē gallos occupasse: nec uictā solū dici Romā a gallis sed etiā captā: ita ut unius illis mōtis tātū cacumē relinquere: nec bello hostē sed p̄cio remorū: Gallos autē nomē: quod semp Romanos terruit: p̄tē uirū suaz ipse habeat. nā hos q aliā incolūt: gallos ab illoz italia occu pauērat: sedibus tātū distare: originē qdē ac uirtutē genuisq; pugnae: idē habere: tantūq; his sagaciora: esse igenia q illis qto longiori ac difficiliori spacio p illyricū thraciāq; p̄dierūt: pene opiosus transitus illoz: finibus q ubi cōſedere possent: illā ipam italia audire se nūq; ut Rōma condita sit satis illi pacatā sed aſtūda: p oēs annos p libertate alios cōtra quocūq; ēt p iure ipi bellis cōtinuūz pleuerasse: quora multas ciuitatibus italiae debetis romanorūz exēctus ferri a qbuldā nouo cōtumeliae more sub iugū missos: ac ne ueteribus inuicemur exēplis hoc ipso tpe uniuersam italia bello marſico cōſurrexisse nō tā libertatē sed cōſortiu ipi ciuitatisq; posse ēt. nec grauius uicino italiae bello q domesticis principū factiōibus urbe p̄mi: multoq; piculolius accessisse italico ciuile bellū: simul & a germania cimbros i mētiām illā ferōz atq; imitūz populoz: more pcella inundasse italia: quoz tā & si singula bella susti nere romani possent: uniuersis tamē obruant: ut ne uacatuos qdē bello suo putēt. Vtēdū igit occa ſiōē & rapiēda incrimēta uiriū: ne si illis occupatis geuerint: mox aduersus uacuos & qetos maius ne

cades

Laodices
testimoniūq. Regiū simular
Nicomedi correntiPaphlago
nes & cap
padoces a
romanis li
bertate do
naturNicomedes mortuo
Nicomedes filius
Dio: legatiOrigo mi
tridati
belli
Cimbri
Gallogra
Sarmatae
BastarniCōuocōne nō iſerēdo
Trogus reprehēditAtt. qd tro
gus in liuiō
& salustio
reprehēde
ritHortatio ad belū
Ro: facile uiaBellū mar
ficum

gocium habeant. Non enim quaeritur an capiēda sint arma: sed utrum sua potius occasione an illoz.
 bellū egeat iā tūc secū ab illis geri coēptū: cū sibi pupillo maiorē Phrygiā ademerint: quā patri suo pra-
 miū dari aduerſum Ariftonicū auxilii coeſſerāt: getēt: quā & pro auo suo Mithridati Seleucus Calli-
 machus in dotē dedisset. Quid cū Paphlagonia se decedere iuſſerūt: nō altere illud genus belli fuisset:
 quā nō ui nō armis fed adoptionē testamētū & regū domeſticoz interitu haereditaria patri suo obie-
 ſſet: cū iter hāc decretog: amaritudine parēdo nō tamē eos mitigaret: q̄ acerbius se in dies gerant
 nō obtinuisse: quod enī a se nō pbitū illis obsequiū nō phrygiā Paphlagonia: dimissas: nō cappado-
 ciā filiū edocū q̄ iūre gentiū uictor occupauerat. Raptā tamē sibi esse uictoria eius ab illis quonū
 nihil est nisi bello quaſitū nō regē bithynia. Crestō in quē senatus arma decreuerāt: se in gratiā illo
 rū occulū: tamē nihilominus i putari sibi siqua Gordius aut Tigranes faciat: libertatē etiā in contu-
 meliā sui a senatu ultro delatā cappadocia: q̄ reliq̄s gēnibus abstulerunt: deinde populo: Cappadociū
 pro libertate oblata Gordiū regē orantē ideo tanq̄ amicus suus esset nō obtinuisse Nicomedē praece-
 pto illoz bellū sibi intulisse: q̄a inultus ierit Mithridates: ab ipsis uentū obuiā: & nūc eā secū beilandi
 causam illis fore: q̄ noni pune se Nicomedi laceradū Saltatricis filio pberit. Quippe nō delicta regū
 illos sed uires ac maiestate inſequi: neq̄ in se uno sed in aliis quoz oibz has tempore graſſatōs: sic &
 auum suū Pharnacē p cognitionū arbitria succēſſe: regi Pergameno Eumeni datū: sic rursus Eui-
 menē: cuius classibus primū in asia fuere trāſuecti: cuius exercitu magis q̄ suo & magnū Antiochū &
 gallos in asia & mox in macedonia regē Persem domuerant: & ipsū pro hoste habitūm ei:q̄ interdi-
 ctum italia: & quod cum ipso deforme sibi putauerāt: cum filio ejus Ariftonico bellū gessisset: nullus
 apud eos maiora q̄ maluisse regis Numidariū haberi merita. Hinc imputari uictum Annibali: hinc
 captum Syphacem: hinc Carthagem deletam: hinc inter duos illos africanos tertium ſeuatore urb-
 is referri: tamen cum huius nepote bellum modo in africa gestum adeo inexpliabile ut ne uictū qdē
 memoriae patris donarent: quin carcerē ac triumphī ſpectaculū experiretur. Hāc illos oibz regibus
 regē odioz dixisse: ſcilicet quia ipsi tales reges habuē: int: quoz etiā noibz erubescant: aut paſtores
 aboriginum aut aruſpices ſabinoz: aut exules corynthioz: aut ſeruos uernaſq̄ Thulſcoz: aut & qd̄
 honoratiſſimū nomē fuit inter hos ſuperbioso: atq̄ ut ipsi ſeruit cōditōres ſuos lupz iuberbus alitos:
 sic oēm illū populū lupoz: animos habere inexplēbiles languinis atq̄ imperi diuiriariū: quoz audios ac ie-
 ſunos. Se autē ſeu nobilitatē illis cōpare: clariorem illa colluuiē cōueniē: eſſe: qui pāternos maiores
 ſuos a Cyro Darioz cōditōribz plici regni maternos a magno Alexandro ac Nicanore Seleuco cōdi-
 toribus iperū Macedonici referat: ſeu populis eoz coſerat ſuos: eaz: ſe gētiū nullā neq̄ Alexander ille qū
 nō iperū ſint pares: ſed macedonico quoz obſtiterit Nullā ſubiectura sibi gētiū exptā peregrina im-
 peria: nullis uſi niſi domeſticis regibus paruiffe. Cappadociā uelint an Paphlagoniā recētere: rur-
 ſus pontum an bithyniā itē: Armeniā maiorē minorē: quaz: gētiū nullā neq̄ Alexander ille qū
 totam pacauit aſiam: nec quiquā ſucceſſoz: eius aut poſteroz: attriſſet. Scythiā duos unquā ante ſe
 reges nō pacare: fed tantū intrare auz Dariū & Philippū: agre inde fugā sibi expedisse: unde ipſe ma-
 gnā partem aduerſus romanos uiriū haberet: multoz: ſe timidiū ac diffidentium bella pōntica ingreſ-
 ſum: cum ipſe rudis ac tyro eſſet ſcythia: praeſt arma uirtutē: animi: loq̄z: quoz ſolitudinibus uel
 frigoriſus inſtrata: per quaz denunciaretur ingens militiae labor ac periculum inter quas difficulta-
 tes nec ſpes qdē premiū foret ex hoſte uago: nec tantum pecuniā fed etiā ſedis inopia: nunc ſe di-
 uerſam belli conditionem ingredi. Nam neq̄ cālo Asia eſſe temperatius aliud: nec ſolo fertilius: nec
 urbium multitudinē amoenius: magnamq̄ temporis partem non ut militiam ſed ut feſtum diē adu-
 ros. bello dubium facili magis an uberi ſi modo: aut proximās regni attali opes aut ueteres lydiae to-
 niaz: audierit: quas non expugnatum eant ſed poſſeſſum: tātum: auida asia ut etiā uocibus uocet
 adeo illis odiū Rومانoz: inculſit rapacitas proconſulum exactio publicanorum: calumnia litium.
 Sequantur ſe modo fortiter & colligant: quid ſe duce poſſit efficere tantus exercitus: quem ſine cuiuſ
 quā militiam auxilio ſua & unius opera uiderint Cappadociam cālo regē cepiſſe: qui ſolus mortaliū
 pontum omnem ſcythiam: pacauit: quā nemo ante tranſire tuto atq̄ adire poſſuerit. Nanq̄ iuſticia
 atq̄ libertatis ſuaz ne ipſos milites quin experiantur teſtes effugere & illa iudicia habere quod ſolus re-
 gum omnium non paterna ſolum aetumetiam externa regna haereditatibus propter munificentiam
 acquiſitam poſſideat: colchos: Paphlagoniam: Boſphorū. Sic excitatis militibus poſt annos. xxiii. ſum-
 pti regni in romana bella deſcendit: Atq̄ in aegypto mortuo rege Ptolemæo ei qū Cyrenis regna-
 bat Ptolemæoz legatos regnū & uxor Cleopatra regina ſoror ipſius deſertur. Lætus igitur hoc ſolū
 Ptolemæus: q̄ ſine certamine fratrum regnum recepiſſet: q̄ ſubornat & a matre Cleopatra & fa-
 uore principum fratris filium cognouerat: cæterum inſeſtus omnibus ſtatim ubi alexandriam ingreſ-
 ſus eſt: fautores pueri trucidari iuſſit: niſpſum quoz die nuptiarum: quibus matrem eius in matrimon-
 iū recepiſſet: inter apparatus epularum & ſolennia religionum in complexu matris iſterſit: atq̄
 ita torum ſororis cæde filii eius cruentus aſcendit. Poſt quod non mitior in populares: qui eum in re-
 gnum uocauerant fuit. Si quidem peregrinis militibus licentia cædis data: omnia ſanguine quotidie
 manabant: ipſamq̄ ſororem filia eius uirgine per uim ſtuprata & in matrimonium aſſecta repudiāt

Peroratio

Atq̄ ptole-
mæi ſcelus

quibus rebus territus populus in diuersa labitur: patriamq; metu mortis exul relinquit. Solus igitur in tanta urbe cum suis reliquit. Ptolemæus: cum regem se non hominum sed uacuarum ædium uideret, edicto peregrinos sollicitat quibus consuetibus obuius legatis romanorum Scipioni africano & Spurio Mumio; & L. Metello; qui ad inspicienda fociorum regna ueniebant: procedit: sed q̄ cruentis ciuibz omnibus tam ridiculus romanis fuit. Erat enim & uultu deformis & statura brevis & saginata uentris non homini fed belluæ similis: quâ fecedat nimia subtilitas & perlicuda uestis augebat: prorsus quasi astu inspicienda præberentur: quæ omni studio occultanda pudibundo uero erant. Ptolemæus iam etiam populo peregrino inuisus cum filio; quem ex sorore susceperat & cum uxore fori pariter ac patriæ infert. Accersitum maximum deinde a cyrenis filium ne eum alexandria inuis contra fe regem crearent: interficit. Tunc populus statuas & imagines eius detrahit. Quod factu in cista imposita matri die natali eius inter epulas asserui curat. Quæ res non reginæ tantum uerum etiâ uniuerfæ ciuitati acerba & luctuosa fuit tantumq; morore & festiuissimo conuiuio intulit: ut regia omnis repentino luctu incenderetur. Vt igitur studio principum ab epulis in exequas membra laxata populo ostendunt: & quid sperare de rege uidebant: filii cæde demonstrant. Finito luctu orbis statim Cleopatra cum urgeri fe fraterno bello uidere: auxilium a Demetrio petiti Syriæ rege per legatos eius: cuius ipsi uarii & memorabiles casus fuerant: & Demetrius: ut supra dictum est: cum bellum parthis intulisset, & multis congressionibus uictor fuisset: repente circueuntes in insidiis amisso exercitu capitur. Cui Arsacides parthorum rex magno & regio animo misso in hyrcania non cultum tantu regnum præstitit: sed & filiam in matrimonio dedit. Regnumq; Syriæ quod per absentiam eius Tryphon occupauerat: restitutum promittit. Post huius mortem desperato reditu non ferens captiuitatem Demetrius priuatam & si opulenta uitam partæsus tacitus in regnum fugam meditatus hortator illi ac comes Calimander amicus erat: qui post captiuitatem eius a Syria per Arabiæ desertâ ducibus pecunia comparatis parthico habitu babyloniam peruenerat. Sed fugientem Phrahartes qui Arsacides successerat: equitum celeritate per compendiosos tramites occupatum retrahit. Vt est deducit ad regem Calimandro quidem non tantum uenia uerum etiam premium fidei datum. Demetrius autem & grauior castigatum ad coniungem in Hyrcaniam remittit: & archoribus custodibus obseruari iubet. Interfecto deinde tempore cum sinem illi etiam suscepit liberi facerent: eodem amico comite repetita fuga est: sed pari infelicitate prope fines regni sui reprehenditur: atq; denuo perductus ad regem ut inuisus a conspectu sinemoueret. Tunc quoq; uxori i liberis donatus i hyrcaniam poenalem sibi ciuitatem donatam remittitur: talisq; aureis ad exprobrationem puclis leuitatis donatur sed hanc tam parthorum mitem in Demetrium clamentiam non misericordia gentis nec respectu cognationis faciat: sed quod syriæ regnum affectabant usuri Demetrio aduersus Antiochum fratrem: prout res uel tempus uel fortuna belli exegisset. His auditis Antiochus occupandum bellum ratus exercitum: quem multis finitimorum bellis indurauerat: aduersus Parthos ducit: sed luxuriæ nō minor apparatus q̄ militiæ fuit. Quippe, viii. milia armatorum secuta turm trecenta milia lixarum: ex quibus coquorum pistorum fœnicorumq; maior numerus fuit: argenti certe aurig: tantum: ut etiâ gregarii milites caligas auro fingerent: proculcarentq; materiam: cuius amore populi ferro dimicant culinarius quoq; argentea instrumenta fuisse profusus: quasi ad epulas non ad bella pergerent. Aduenient Antiocho multi orientales reges occurrere tradentes fe regnâq; sua cum execratione superbiæ parthicæ: nec mora congressioni fuit. Antiochus tribus preliis uictor babyloniam cum occupasset: magnus haberi cepit. Itaq; omnibus ad eum deficientibus populis nihil parthis relictum præter patris fines fuit. Tunc Phrahartes Demetrium in Syriam ad occupandum regnum cum parthico praesidio mittit: ut eo pacto Antiochus ad sua tuenda a parthiâ reuocaretur. Interim quoniâ uiribus non poterat insidiis Antiochum ubiq; tentabat: propter multitudinem hominum omnem exercitu suu Antiochus per ciuitates in hyberna diuerserat: quæ res exitii causa fuit. Nam cum grauari fe copiaru præbitione & iniuriis militum ciuitates uiderent: ad parthos deficiunt: & die statuta omnes apud se diuisum exercitum per insidias ne inuicem ferre auxilia possent: aggrediuntur: quæ cum nunciata Antiocho essent: auxilium proximis latorum cum ea manu quæ secum hyemabat: progreditur in itinere obuium regem parthorum habuit: aduersus quem fortius q̄ exercitus eius dimicauit. Ad postremum tamen cum uirtute hostes uincere: tantu suorum desertus occidit. cui Phrahartes exequias regio more fecit: filiâq; Demetrii quam secum Antiochus adduxerat captus amore uirginis: uxore duxit. Pœnitere deinde dimissi Demetrii cepit: ad quem retrahendum cum turmas equitum festinanter misisset: Demetrium hoc ipsum metuentem iam in regno misso inuenerunt: frustra q; omnia conati ad regē suum reuersi sunt.

Ro. legati
ad prole-
mærum
Diformis for corpore
disformis
omni
plur meor
Att. ptole-
mæ parric-
idia
Lustus gygion
zudgy
Artiacides
Phraortes
Varii De-
metrii ca-
sus
Antiochus I pa-
Antiochus I pa-
Audi lixa-
rum nume-
rum
Antiochi
suceffus
Antiochi
interitus

demetrius f. i. Tntiocho in parthia cum exercitu delecto frater eius Demetrius obfisione parthorum
 liberatus ac reftitutus in regnum; cū omnis Syria in luſtu ppter amiffionem exercituum
 eſſet quali parthica ipſius ac fratris bella; quibus alter captus alter occiſus erat; pſpere geſ-
 ſiffentia aegypto bellū iſſerre ſtatuit; regnū Cleopatraz locū precii auxiliad-
 uerius fratre ſui pollicēte. Sed dū aliena affectat; ut aſſolēti fieri ppria p defectionē Sy-
 riae amiſit. Siquidem Antiochenſes primi duce Triphonē excreantes ſuperbiam regis
 quæ cōſideratione parthice crudelitatis intolerabilis facta erat; innox Apamenii cæteraq; ciuitates exē-
 pli ſecutæ per abſentia regis a Demetrio deſecere. Ptolemæus uero rex aegypti bello ab eodem peti-
 tus cū cognouiſſet. Cleopatram ſororem ſuam opibus aegypti nauibus impoſitis ad ſiliā & Demetriū
 generum in Syriam proſequiſſimū mittit; iuuenē quendam aegyptium Protarchi negociatoris filium
 qui regnum ſyriæ armis peteret. Et compoſita fabula quaſi per adoptionem Antiochi regis rece-
 ptus in familiā regiam eſſet; nec ſyris quēlibet regem aſpernantibus ne Demetrii paterentur ſu-
 perbiā; nomen iuueni Alexander imponitur; auxiliaq; ab aegypto ingentia mittunt. Interea corpus
 Antiochi interfecti a rege parthorum in loculo argenteo in ſepulcrum in Syriā remiſſum peruenit;
 quod cum ingenti ſtudio ciuitatum & regis Alexandri ad firmādā fabulæ fidem excipitur; quæ res
 illi magnum ſauorem popularium conciliauit; omnibus non fictas in eo ſed ueras lachrymas exiſti-
 mantibus. Demetrius autem uiſus ab Alexandro cum undiq; circumſtantibus malis præmeretur
 ad poſtremum etiam ab uxorē ſiliūq; deſerit. Relictus igitur cum paucis ſeruis cum Tyrum ſeli-
 gionem templi ſe deſenſurus petiſſet; nauē egrediens præſecti ſuū interficitur. Alter ex filiis Seleu-
 cus quoniam ſine matris auctoritate diadema ſumpſiſſet ab eodem interficitur. Alter ex filiis cui p-
 pter nali magnitudinem cognomen Grypho fuit; rex a matre hætenus conſtitutus; nomen regis
 penes filium; uis autem omnis imperii penes matrem eēt. Sed Alexander occupator ſyriæ regno tumēs
 ex ſucceſſu rerum ſpernere iam etiam ipſum Ptolemæum; qua fuerat in regno ornatus; ſuperba inſo-
 lentia cepit. Itaq; Ptolemæus reconciliata fororis gratia deſtruere Alexandri regnum; quod odio De-
 metrii uiribus ſuis acquiſerat; ſummis operibus inſtituit. Mittit ergo in gratiam Grypho auxilia &
 filiam Gryphnam Grypho nupturam; ut populus in auxilium nepotis non ſocietate tantum belli ue-
 rum etiam aſſinitate ſua ſollicitaret; nec res fruſtra ſuit. Nam cum omnes Gryphum inſtrumctum aegy-
 ptis uiribus uiderent; paulatim ab Alexandro deſicere cœpere. Fit deinde inter eo prælium; quo ui-
 ctus Alexander Antiochiam proſegit. Ibi inops pecunia; cum ſtipendia militibus deſecit in templo
 louis ſolidum ex auro uicſione ſignum tolli iubet; facietis iocis ſacrilegium circūſcribens. Nam ui-
 ctiorum commodatam ſibi a loue eſſe dicebat. Interiectis deinde diebus cum ipſius louis aureū ſimu-
 lacrum inſiniti ponderis tacite euelli uuliſſet; deprehenſusq; in ſacrilegio conſuſus multitudinis in ſu-
 gam eſſet uerſus; magna ui tempeſtatis oppreſſus ac deſertus a ſuis a latronibus capitur; perduciturque
 ad Gryphum interficitur. Gryphus porro recuperato patrio regno externiq; periculis liberatus inſidi-
 is matris appetit; quæ cū cupiditate dominationis p̄dito marito Demetrio & altero filio interfe-
 ctior huius quoq; uictoria inferiorē dignitatē ſua ſactā doleret uenienti ab exercitatione uenēti pocu-
 lum obtulit. Sed Gryphus prædictis ante iā iſidus ueluti pietate cū matre certaret bibere ipſam iubet
 abnuenti inſtat. Poſtremū plato indice eam arguit; ſolam deſenſionē ſceleris ſupereſſe affirmans ſi bi-
 bat; quod filio obtulit. Sic uicta regina ſcelere in ſe uerſo ueneno; quod alii parauerat; extinguit. Par-
 ta igit regni ſecuritate Gryphus octo annis getē & ipſe habuit; & regno ſuo pſtitit. Natus deinde illi eſt
 amulus regni frater ipſius cyricœnus eadē matre genitus ſed ex Antiocho patruo ſuſceptus; quē cum
 ueneno tollere uoluſſet; ut maturius cum eodem armis de regno cōtēderet; excitauit. Inter hæc regni
 ſyriæ parricidiales diſcordias moritur rex aegypti Ptolemæus regno aegypti uxori & alteri filio; quē il-
 la legiſſet relicto uidelicet quaſi getior aegypti ſtatus q̄ ſyriæ regnū eſſet; cum mater altero ex filiis ele-
 ctio altez hoſtē eēt habitura. Igit cū p̄rior i minorē ſiliū eētra populo cōpellit maiorē eligere; cui pri-
 us q̄ regnū daret; uxore ademittit; cōpulſumq; repudiario caſiſſimā ſibi ſororē Cleopatraz minorē ſororē
 Seleucum ducere iubet; nō materno inter filios iudicio cū alteri maritum eriperet; alteri daret. Cleo-
 patra uero non tam a uiro repudiata q̄ a matre diuortio uiri dimiſſa Cyricœno in ſyria nubite; ne
 nudū nomē uxoris afferret; exercitū Cyri ſollicitatum uelut dotalem ad maritum deducit. Par igit
 uiribus iam ſactus Cyricœnus prælium committit; ac uiſus in fugam conuertitur; Antiochiāq; ue-
 nit. Tūc Antiochiam Gryphus in qua erat Cyricœni uxor Cleopatraz obſidere cœpit; qua capta Gry-
 phina uxor Gryphi nihil antiquius q̄ ſororem Cleopatram requiri uuliſſit; nō ut captiua; opem ferret
 ſed ne effugere captiuitatis mala poſſet; quæ ſua amulatioē in hoc poſſimum regnum inuaſerit ho-
 ſtiq; ſororis nubendo; hoſtem ſe eius effecerit; tum peregrinos exercitus in certamina fratrum addu-
 ctos; cum repudiata a fratre contra matris uoluntatem extra aegyptum nuptam accuſat. Cōtra Gry-
 phus orare ne tam ſœdum facinus facere cogat a nullo unquā maiorū ſuoz; inter tot domeſtica bel-
 la tot externa poſt uictoriā in ſcēminas ſeuitū; quas ſex ipſe & periculis belloz & ſeuitia uictorū
 eximat. in hac uero præter cōmune bellantiū nefas accedere neceſſitudine ſanguinis. Quippe ipſius
 quæ tam cruenta ſeuit ſororem equidē germanā eſſe ſuā uero cōſobrīnā; liberorū deinde cōmuniū

materrā. His tot necessitatibus sanguinis adiicit superstitionē tēplū quo abdita profugerit: tantoq; religiosius colendos deos sibi quo magis his propitiis ac fauentibus uicifletur: neq; occisa illa se uirū quicq; Cyricoeno demptumq; seruaturū reddita. Sed q̄to Gryphus abnuū tāto soror muliebri p̄nacia accenditur rata nō mīsericordiā hęc uerba sed amoris ēē. Itaq; uocatis ipsa militibus mittitq; sororē confoderet: qui ut in tēplū intrauerit cū euellere eā non possent: manū amplexantes deas simulacrum pręderunt. Tūc Cleopatra execrationē patricidarū munda uolatis numinibus in uoluntionem sui decedit. Nec multo post repetita pręlii congressiōe uictor Cyricoeno uxore Gryphi Gryphinam quā paulo ante sororē intē fecerat: capiti eiusq; supplicio uxorū manibus parentauit. At in ægypto Cleopatra cū grauaref socio regni filio prolemæo populū in eū incitāt. abducatq; ei se leuce uxore eo indignus: quod ex se leuce iam duos filios habebat: exulare cogit. Accessit minori filio Alexandro & rege i locū fratris constituto: nec filiū regno expulisse cōtēta bello cypri exulante persequit. Vnde pulso interficit quē exercitus sui: q̄ uiuū eū e manibus emissit. q̄q; Prolemæus uerecundia materni belli nō uinibus minor ab insula recessisset. Igitur Alexander terribus ac matris crudelitatem: & ipse eā reliquit p̄culoso regno securā ac tutam uitā antepōnēs. Cleopatra uero timens ne maior filius Prolemæus ab Cyricoeno ad recuperandū ægyptū auxiliis iuueret: ingentia Grypho auxilia & se leuce uxore nupturā hosti prioris mariti mittit. alexandrūq; filiū p̄ legatos i regnū reuocat: cui cū occultis insidiis exitiū machinaret occupata ab eodē interficit: spiritūq; non fato sed patricidio edidit. Indigna pr̄sus hac mortis infamia: q̄ et m̄sem thoro expulit: & duas filias uiduas alterno fratre matrimonio fecit: & filio alteri i exiliū acto bellū itulit. alteri erepto regno exitiū p̄ insidiis machinata est sed nec alexandro cades tā nefanda iusta fuit. Nā ubi primū cōpētū ē p̄ scelus filii m̄sem interfectā cōcursū populū i exiliū agit. Reuocatq; Prolemæo i regnū reddiditq; neq; cū m̄se bellū gerere uoluisset nec a fratre armis repetere: q̄ prior possideret. Dū hac agunt: frater eius ex pellice susceptus: cui p̄ Cyrenag; regnū testamētō reliquerat hærede populo Ro. istituto decessit. Iā n. fortuna Romana porrigere se ad oriētia regna nō cōtēta italię terminis cōpar. Itaq; & ea p̄ libyę puincia facta ē. postea creta ciliciq; piraticosq; bello p̄domitā i formā puincię redigunt. Quo pacto & syrię & ægypti regna uicinitate romana arctata: quę incrementa de finitimis bellis querere solebant: dempto uacandi arbitrio uires suas in perniciem suam conuerterunt: adeo ut assiduis pręliis consumpti in contemptum finitimorum uenerint: prędæq; arabum genti i belli antea fuerint: quorum rex Herotimus si ducta sexcentorum quos filiorum ex pellicibus suscepit nunc ægyptum nūc syriam infestabat: magnumq; nomen arabum uiribus finitimorum exanguius fecerat.

IVSTINI HISTORICI LIBER. XL.

Vtuis fratrum odiis, & mox filiorum inimicitiiis parentum succedentibus: cum in expiabili bello & reges & regnū syrię consumptū esset: ad externa populus auxilia concurrir: peregrinosq; sibi reges circūspicere cōpit. Itaq; cū pars Mithridatem pontici: pars Prolemæum ab ægypto arcescendū censeret: occurreretq; & Mithridates iplicitus bello Romano esset. Prolemæus quoq; hostis syrię superfuisset: omnes in Tigranem regem armenię consenserunt: instructū pręter domesticas uires parthica locie tate & Mithridatis affinitate. Igitur accitus in regnū syrię per. xviii. annos tranquillissimo regno positus est: neq; bello aliū lacefescere: neq; lacefissus inferre aliū bellū necesse habuit. Sed sicut ab hostibus zuta syria fuit: ita terram motu uastata est: quo. c. lxx. hominum milia & multę urbes perierunt. Quod prodigium mutationem rerum portendere aruspices respōderūt: igitur Tigrane a Lucullo uicto rex syrię Antiochus Cyricoeni filius ab eodē Lucullo appellatur. Sed quod Lucullus dederat: postea ademit Pompeius: qui poscenti regnum respondit: ne uolenti quidem syrię nedū reculantī daturum se regem: qui. xviii. annos quibus Tigranes syriam tenuit in angulo cilicię latuerit. Visto autē eodem Tigrane a Romanis alieni operis pręmia postulet. Igitur ut habenti regnum non ademerit: ita quo cessante Tigrani non daturū quod tueri nesciat: ne rursus syrię iudeorum & arabū latrociniis infesta reddat. Atq; ita syriam in puincię formam redigit: paulatimq; oriens romanorum discordia consanguineorum regum factus est.

IVSTINI HISTORICI LIBER. XLI.

Arthi penes quos uelut diuisione orbis cū romanis facta nunc orientis imperium est: scytharum exules fuerunt. hoc etiam ipsorum uocabulo manifestatur. Nam scythico sermone parthi exules dicuntur. Hi & Assyriorum & medorum temporibus iter oriētales populos obscurissimi fuere. Postea quoq; cum imperium oriētis a medis ad plās trāsarsū ē ueluti uulgus sine noīe p̄da uictorq; fuere. Postreō macedonibus triūphato oriēte seruierūt: ut cuius mīg; uideat: ad tāta eos felicitatē p̄ uirtutē p̄fectos: ut iperētibus sub quaq; iperio ueluti seruile uulgus fuere. a romāis quoq; trinis bellis p̄ maxios duces florētissis p̄tib; lacefissis soli ex obibus gētib; nō solū pares: uerq; et uictos fuerūtq; plūs glorię sit iter assy

Cleopatra
iunior occi
ditur a foro
reCleopatra
mater a fi
lio occiditHeroti
mus sexcen
tos habuit
filiosTigranes sy
ria rex con
stituiturTerrenotus
Atf. motū
terrę perni
tiosissimū
Syria Ro - Tigran
manorum
fir puinciaParthi scytharū ex
Parthorū
uentas

victorios

fratres potissimum Mithridatis insignis uirtutis uiro reliquit imperiū: plus regio q̄ patrio deberi nomi-
natus potiusq̄ patriæ quam liberis consulendū. Eodē ferme tempore sicut in parthis Mithridates
ita in bactris Eucratides magni uterq̄ uiri regna ineunt. Sed parthorum fortuna felicior ad summum
hoc duce imperii fatigium eos perduxit. Bactriani aut̄ per uaria bella iactati non regnū tantum: uerū
etiam libertatem amiserunt. Siquidem sogdianoz & Dranganitanoz indorūq̄ bellis fatigati ad po-
stremū in ualidioribus parthis uelut exangues oppressi sunt. Multa tamen Eucratides bella magna
uirtute gessit: quibus attritus cū oblatione Demetrii regis indorū parerē cū. ccc. militibus: lx. milia
hostium assiduis eruptionibus uicit. Quinto itaq̄ mente liberatus indiam in potestate redegit. Vnde
cum se reciperet a filio: quem sociū regni fecerat itinere interficitur: qui non dissimulato partici-
dio uelut hostem nō patrem interfecisset: & per sanguine eius currū egit: & corpus abiici in sepulcrum
iussit. Dum hac apud Bactros geruntur inter parthos & medos bellū oritur: quō uariis utriusq̄
que populi casus fuisset: ad postremū uictoria penes parthos fuit. his uinbus auctus Mithridates me-
dia Bachasum in regno præponit: ipse in Hyrcaniam proficiscitur. Vnde reuerſus bellū cū Elimeoge
rege gessit: quō uictō hanc quoq̄ gentē regno adiecit: imperiūq̄ parthorum a monte caucaso multis
populis in diuisionem redactis usq̄ ad flumē Euphratem protulit. Atq̄ ita aduersa ualitudine arreptus
non minor Arſace præſatio gloria senectute decessit.

IVSTINI HISTORICI LIBER.

XLII.

Off necē Mithridatis parthoz regis Phrahartes filius eius rex constituitur: qui cum
inferre bellū in ultionem tentati ab Antiocho parthici regni syriæ statuisſet. scythaz
mōtibus ad sua defendēda reuocatur. Nāq̄ scythar in auxilium parthoz aduersus antio-
chum syriæ regem mercede sollicitati cū confecto iam bello superuissent: in calūnia
tardius lati auxilii mercede fraudentur dolentes tantum eis itineris fustia mensum
cum uel ſpendium pro uexatione uel aliū hostem dari sibi poscerent superbo respon-
so offensis patioz uastare coeperūt. Igit̄ Phrahartes cū aduersus scythas p̄ſciſceret̄ ad tutelā re-
gni reliq̄ Himez quēdā pueritiā: sibi flore cōſiliatū: qui tyrānicā crudelitate oblitus & uitæ p̄teritæ
& uicarii officii Babyloniis multatq̄ alias ciuitates iportunæ uexauit. Ipse aut̄ Phrahartes exercitum
græcoz quē bello antiochi captū crudeliter superbecq̄ tractauerat: i bellū secū ducit: imemor p̄ſus: q̄
hostiles eoꝝ aios nec captiuitas minuerat. & in lup inuiriæ indignitas exacerbauerat. Itaq̄ cū incli-
nata parthoz acie uidissent arma ad hostes trāſulerunt: & diu cupitā captiuitatis ultionē exercitus
parthici & ipius Phrahartis regis cruenta cāde executi sunt. In huius locū artabanus patruus eius rex
substituit. scythar aut̄ contenti uictoria depopulata parthia i patriā reuertunt. Sed Artabanus bello
colchataris illato in brachio: uulneratus itari decessit. Huic Mithridates filius succedit: cui res geste
magnū cognomē dedere. Quippe claritatē parētū emulatiōe uirtutis accellus aī magnitudinē supergre-
ditur. Multa igit̄ bella cum finitimis magna uirtute gessit: multosq̄ populos parthico regno addidit.
Sed & cū scythis p̄ſere aliquoties dimicauit: ultorq̄ iniuriæ parētū fuit: ad postremū Artoadisti ar-
menioz regi bellū intulit. Sed quoniā ad armeniā tranſitū facinus: origo eius paulo altius repetēda
est. Neq̄. n. ſilētiō p̄teriti tāū regnū ſas: cū fines eius post parthiā oīum regnoꝝ magnitudinē ſupe-
rent. Sigdē armenia a cappadocia usq̄ undecies cētena milia ad mare caspium pater: ſed in latitudine
milia paſſuū ſeptingenta porrigit. Cōdita est aut̄ ab armenio laſonis Theſſali comite: quē cum p̄dere
propter iſignē piculoſamq̄ regno ſuo uirtutē Pelias rex cupet: d. nūciata militiā in colchos eū abire
iubet: pellēſq̄ arietis memorabilē gētū: ſus reportare: ſperās iteritū uiri aut ex piculo tā lōge nauigatio
niaſi: aut ex bello tā p̄funda barbaria. Igit̄ laſon diuulgata opinioē tā glorioſæ expeditiōis cū ad cēr
tatim p̄cipes iuuetutis totius ferme orbis cōcurreret exercitū fortissimoz uirozq̄ argonautæ co-
gnominati ſiſcōparuit: quē cū magnis rebus geſtis icolumē reduxiſſet: rursus a Pelia filii theſſalia
puliſus magna ui cū igētī multitudine: q̄ ad famā uirtutis eius ex oībus gētibus quotidiē confluēbat
comite Medemæ uxore: quā repudiata miſeratione exiliū rursus recepit: & Medo p̄uigno ab ægæo
rege athenieſiū genito colchos repetiuit. ſocerūq̄ ēt regno pulſū reſtituit. Magna deīde bella cū fini-
timis geſſit: captaſq̄ ciuitates p̄ti regno ſoceri ad abolēda ſupioris militiæ iuriā: q̄ filiā eius Medea ab
duxerat: & filiū oeatæ ægialū iter fecerat: diuixit p̄ti populos quos ſecū adduxerat: assignauit. Prius
hūanoz poſt Hercule & Libez: q̄ reges oriētis fuiſſe tradū: cā celi plagā dōuiſſe d̄r: populis q̄ buldā
phrygiū & aſſiſtratū auriſq̄ Caſtoris & pollucis duces assignauit: cū alba ſcedus p̄cuſſit: q̄ herculē ex
italia ab albio mōte cū Geryone exſtito armēta eius p̄taliā duceret: ſecuti dicunt: q̄q̄ memores ita-
licæ originis exercitū Gn. pompeii bello mithridatico fratres ſalutauere. ita laſoni totus ferme ori-
ens ut conditori diuino honores tēplaq̄ cōſtituit: quæ parmenion dux Alexandri magni poſt mul-
tos annos diuui ſuſtine cuiuſq̄ nomen in oriente uenerabilius q̄ Alexandri eſſet. Poſt mortē laſonis
Medus æmulus uirtutis eius in honorem matris mediā urbem condidit: regnūq̄ e nomine ſuoz me-
dorum conſtituit: ſub cuius maiestate omne poſtea imperiū fuit. Albanis uicinæ amazones ſuū: qua-
rum reginā Theſtibus cōiubiū Alexandri petiſſe multi auctores prodidere: Armenius quoq̄ &
ipſe Theſſalus unus de numero ducū laſonis recollēta multitudine: quæ amiſſo laſone rege paſſim

Bactriano
regno
Eucratides
a filio inter
ficitur

Phrahartes
Rex

Artabanus
Rex

Armenii re
gni & gētis
origo

attēde quæ
de laſone &
Medæa tro
gus

Medæa aduul
naq̄ orientis
Caſtor
Armenius
laſon uir
Medorum
nomen
armenius
Theſſalus

Armenia
Tigris

Horodes
Parthoru
Rex

M. Crassus

Pacorus
Cassius
Pater
Abdurus

Ventidius
parthos cu
fuge occidi

Atf. aduer
sus phraar
tem mouit

Tyridates

Signa Ro.
Crasso ad
pta augu
sto remit
tuntur

uagabatur Armeniam condidit: cuius montibus tigris fluuius modicis primo incrementis nascitur Interfecto deinde aliquanto spacio sub terras mergitur: atq; itaq; post .xxv. milia passuum grande ia flumen in regione Sophene emergit: ac sic in paludes Euphratis recipitur. Igitur Mithridates rex parthoru post bellu armeniae ppter crudelitatem a senatu parthico bello pellit. Erater eius Horodes cum regno uacans occupasset Babylonia: quo Mithridates confugerat: diu obedit: & fame coactos in deditionem oppidanos compellit. Mithridates aut fiducia cognationis ultro se in potestatem Horodis tradit. Sed Horodes plus hoste q fratrem cogitans in conspectu suo trucidari cu iussit, & post hac bel la cum romanis gessit. Crassumq; imperatorem cu filio & oi exercitu Romano deleuit. Huius filius Pacorus missus ad persequendas Romani belli reliquias magnis rebus in syria gessit in parthia patri su sceptus reuocatur: quo absente exercitus parthoz relictus in syria a Cassio quaestore Crassi cu oibus ducibus trucidat. His itaq; gessis no magno post tempore romanis inter Caesarem Pompeiuc ciuile bellum oritur: in quo parthi Pompeianaz partiu fueru: & ppter amicitia cu Pompeio bello Mithridatico iunctam & propter Crassi necem: cuius filium in partibus Caesaris esse audierant: quem uictore patris uictore Caesare futurum no dubitabant. Itaq; uictis partibus Pompeianis & Cassio & Bruto auxilia aduersus Augustu & Antonium misere. Et post belli finem iurum Pacoro duc cu Labio inita societate syriam & Asiam uastauere. Castraq; Ventidii: qui post Cassiu absente Pacoro exercitum par thicu fuderat: magna mole aggrediunt. sed ille simulato timore diu se continuit: & insultare parthos aliquantisper passus est. Ad postremu in securos latroscq; partem legionu emisit: quarum impetu fusi parthi in diuersa abiere. Pacorus cu fugientes suos abduxisse secu legiones Romanas putaret: castra Ve tidii ueluti sine defensoribus aggreditur. Tunc uentidius reliqua parte legionu emissis uniuersam par thorum manu cum rege ipso Pacoro interfecit: nec ullo bello parthi unq maius uulnus acceperunt. Hac cu nunciata in parthia essent. Horodes pater Pacori: qui paulo ante uastata syria occupata Asia a parthis audierat: uictoremq; Pacoro Romanoz gloriabatur: repente filii morte & exercitus clade audita ex dolore ad furorem uertitur. Multis diebus nam alioqui quenq; no cibum sumere: non uocem mittere: ita ut murus factus uideretur. Post multos deinde dies ubi dolor uoce laxauerat: nihil aliud quam Pacoro uocabat. Pacorus illi uideri. Pacorus audiri uidebatur: cu illo loqui cu illo consistere: in terdum quasi amissum flebiliter dolebat. Post longum deinde luctum alia sollicitudo miserandum senem inuadit: quem ex numero triginta filiorum in locum Pacoro regem constituit. Multa: pellis ces: ex quibus generata tanta iuuentus erat: pro suis quoq; quaq; sollicita animum senis obfidebant. Sed satum parthia fecit: in qua iam quasi solenne est reges parricidas haberi: ut sceleratissimus om nium & ipse Phrahates nomine statueretur. Itaq; statim quasi nollet mori naturaliter patrem interfe ci: fratres quoque triginta trucidat: nec in filiis cessant parricidia. Nam cum in seffos sibi optima tes propter assidua scelera uideret: ne esset: qui nominari rex possidet: aduultum filium interfici iubet. Huic Antonius propter auxilium aduersus se & Caesarem latum bellum cum sedecim ualidissimis Je gionibus intulit: sed grauius multis praелиis uexatus: a parthia uictoria insolentior Phra hartes redditus cum multa crudeliter confuleret: in exilium a populo suo pellitur. Itaque cum mag no tempore finitimas ciuitates: & ad postremum scythas precibus fatigasset: scytharum maximo auxilio in regnum restituitur. Hoc absente regem parthi Tyridatem quandam constituerant: qui au dito scytharum aduentu magna amicorum manu ad Caesarem in Hispaniam bellum tuc temporis ge rentem profugit: obsidem Caesaris nimum filium Phrahartis ferens: quem negligentius custoditum raperat. Quo cognito Phrahartes legatos statim ad Caesarem mittit: seruum suum Tyridatem & si lium remitti sibi postulat. Caesar & legati de Phrahartis audita: & Tyridatis postulatibus cognitis (Nam & ipse restitui in regnum desiderabat: iuris Romanorum futuram Parthiam affirmans: si eius regnu muneris eorum fuisset) nec Tyridatem dediturum se Parthis dixit: neque aduersus parthos Tyrida ti auxilia daturum: ne tamen a Caesare nihil per omnia obtentum uideretur: & phraharti filium sine pretio remisit. Tyridati quoad manere apud romanos uellet: opulentum sumptum praebere iussit. Post hac finito Hispano bello: cum in syriam ad componendum orientis statum peruenisset: metu Phraharti iniunxit: ne bellum Parthiae uellet inferre. Itaq; tota parthia captiui ex Crassiano siue An tonii exercitu re collecti: signaque cum his militaria augusto remissa. Sed & filii nepotesq; phrahartis obsides augusto dati plures: Caesar magnitudine nois sui fecit: q armis alius iperator facere potuisset.

IVSTINI HISTORICI LIBER XLIII.

Arthis orientalibusq; ac totius propemodum orbis rebus expeditis ad initia Ro manae urbis Trogus uelut post longam peregrinationem domum reuertitur: in grati cuius officium existimans: cum omnium gentium res gestas illustrauerit: de sola tatum patria taceat. Breuiter igitur initia Romani imperii perstringit: ut nec modum propositi operis excedat: nec utiq; originem urbis: quae est caput totius or bis silicio ptermittat. Italiae cultores primi aborigine fuisse: quoru rex Saturnus

tanta iustitia fuisse dicitur: ut neq; seruiet sub illo quisq; neq; quicq; priuata rei haberit: sed oia communia & indiuia omnibus fuerint: ueluti unum cunctis patrimonium esset. Ob cuius exempli memoriam cautum est: ut saturnalibus exaequo omniū iure passim in conuiuiis serui cum dominiis recubant. Itaq; italiae regis nomine saturnia appellata est: & mons quem inhabitabat Saturnus: in quo nunc ueluti a loue pulo sedibus suis Saturno capitolium est. Post hunc tertio loco regnasse Faunum ferunt: sub quo Euander ab Arcadia urbe pallanteo in italiam cum mediocri turba populorum uenit: cui Faunus & agros & montem: quem ille postea palatinum appellauit: benigne assignauit. In huius radicibus templū Lyceae: quem graeci Pana. romani Lupcū appellant: constituit ipsum dei simulacri nudum caprina pelle amictū est: quo habitu nunc Roma laupcalibus decurrit. Fauno fuit uxor nomine Fatua: quae assidue diuino spiritui impleta uelut per furorem futura praemonebat: unde adhuc qui inspirari solent: fatuari dicuntur: ex filia Fauni & Hercule qui eodem tēpore extindō Geryone armenta uictoriae praemia per italiam ducebat: stupro conceptus Latinus procreatur. quo tenente regnum Aeneas ab illo Troia a graecis expugnata in italiā uenit: statimq; praelio exceptus cū in aciem exercitum eduxisset: non dānata sed sacerdos uocatus tanta admirationem sui latino praebuit: ut in societatem regni reciperetur: & Lauinia in matrimoniu data ei gener ascisceretur. Post haec cōmune utriusq; bellum aduersus Turnū rutilior regē propter fraudatas Lauinae nuptias fuit: quo & Turnus & Latinus interierūt. Igitur cum Aeneas iure uictoriae utroq; populo potiretur: urbē ex noīe uxorū Lauinae condidit: Bellū deinde aduersus Mezentium regē ethruscorū gessit: in quo cum ipse occidisset: in locum eius Afcanius filius successit: qui Lauinio relicto longam albā condidit: quae trecentis annis caput regni fuit. Post multos deinde urbis huius reges ad postremum Numitor: & Amulius regno potiti sunt. Sed Amulius cum in aetatem potiorē Numitorem oppressisset: filiā eius Rheam in perpetuum uirginitatem ne quis uindex regni sexus uirilis ex genere Numitoris oriretur: demerit: data iniuria specie honoris: ut non dānata sed sacerdos electa uideretur. Igitur clausa in loco Martis sacro duos pueros incertum stupro an ex Marte conceptos enixa est: quo cognito Amulius multiplicato metu pro euentu duos pueros exponi iubet: & puellam uinculis onerat: ex quorū iniuria decescit. Sed fortuna origini R. omniae prospiciens pueros lupa alendos obtulit: quae amissis catulis distenta ubera exinanire cupiens nutricem se infantibus praebuit: cū saepius ad paruulos ueluti ad catulos reuerteretur. rem Faustulus pastor animaduertit: subtraxitq; ferat inter greges pecorum agresti uita nutriuit. martios pueros fuisse quē in loco Martis enixi sunt: siue quā lupa: quae in tutela Martis est nutriti ueluti manifestis argumentis creditum est. Nomina pueri saltem Remo: alteri Romulo fuerunt. adultis inter pastores de uirtute quotidiana certamina & uires & pernicitem auxere. Igitur cum latrones a rapina pecorum industriae frequenterq; sumouerent. Remus ab iisdem latronibus captus: & ueluti ipse esset: quod in aliis prohibebat: regi offertur: crimini datur: quasi greges Numitoris infestare solitus esset. Tunc a rege in ultionem Numitori traditur. Sed numitor adolescentis iuuenis per motus & in suspitionem expositi nepotis adductus: cum eū nunc liniamētoq; filiae similitudo: nūc aetas expositionis tēporibus congruus anxium teneret: repente Faustulus cum Romulo superuenit a quo origine cognita puerorum facta conspiratione & adolēcentes in ultione maternae necis & Numitor in uindictam capti regni armantur. Occiso Amulio regnum numitori restituit: & ibi urbs Romana ab adolēcentibus conditur. Tunc & Senatus centum seniorum: qui patres dicti sunt: constituit: tunc & uicinis cōnubia pastorum dedignantibus uirgines sabināe rapiuntur. finitimisq; populis armis subiectis primum italiae mox orbis imperium quaesitum. Per ea adhuc tempora reges hastas prodiadema habebant: quas regis sceptrā dixere. Nam & ab origine rerum pro diis immortalibus ueteres hastas coluere: ob cuius religionis memoriam adhuc deorum simulacris hastae adduntur. temporibus Tarquinii regis ex alia Phocensium iuuentus ostio tyberis inuecta amicitiam cum Romanis iunxit. Inde in ultimos galliae finis nauibus profecta Massilia inter ligures & feras gentes gallo rum condidit: magnasq; res suae dum armis se aduersus gallicā feratē tueretur: suae dum ultero laesum fuit: quibus fuerant ante laesitū gesserunt. Nāq; Phocenses ex ignauitate ac macie terrae coacti stupefacti dios mare q̄ terras exercebant: piscando mercando plerūq; etiā latrocinio maris quod illis temporibus gloria habebatur: uitā tolerabāt. Itaq; in ultimā oceanī orā pedere ausi in finis gallicū ostio Rhodani amnis deuenerē: cuius loci amoenitate capti reuersi domū referētes: quae uiderat: plures solicitare. duces classis Furius & Peranus fuere. Itaq; ad regē Segoregio. Senanū noīe i cuius finibus urbem cōdere gestiebat: amicitia petētes cōueniūt. Forte eo die rex occupatus i apparatu nuptiarū: Gyptis filiae erat: quā more gētis electo iter epulās genero nuptū tradere illi parabat. Itaq; cū ad nuptias inuitati oēs pcessissent: rogatū & graeci hospites ad cōuiuiū. Introducta deinde uirgo cū iubere a patre aqua porrigere ei: quē uix eligeret: nūc ommissis oibus ad graecos conuersa aqua Perāo porrigit: qui factus ex hospite gener locum condendae urbis a focero accepit. Condita igitur Massilia est: prope ostia Rhodani amnis in remoto sinu ueluti in angulo maris. sed ligures incrementis urbis in uidentes graecos assidue bellis fatigabant: Qui pericula propulsando in tantum enituerunt: ut eis hostibus in in captiuis agris multas colonias constituerent. Ab his igit galli & ulū uitae cultoris

Iustitia ipse

Commodus dia

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

Sed uirgines capientes

deposita & manifesta barbara & agrorum cultus & urbes moribus cingere didicerunt. Tunc & legibus non armis uiuere: tunc & uitam putare: tunc oliam ferere consueuerunt. Adeoq; & magnus & hominibus & rebus impositus est nitor ut non gracia in galliam emigrasset: sed gallia in Graciam translata uideretur. Mortuo rege Senano Segoregiorum: quia locus aspectu condenda: uersa fuerat: cum regno filius eius successisset. Commanus affirmante regulo quodā quādoq; Massilia exstio finitimis populis futuram opprimendāq; & ipso ortu ne hoc ualidior ipsum obrueret: subnequit & illā fabulam. Canem aliquando partu grauidam locum a pastore precario petisset: in quo pareret: quā obento iterato petisset: ut sibi educare i eodem loco catulos liceret: ad postremum adultis catulis ful tam domestico praesidio proprietatem loci sibi uendicasse. Non aliter Massilienses qui nunc iniquitū uideantur: quandoq; dominos regionum futuros. his incitatus rex infidias Massiliensibus exiit: Ita solēni floraliorum die multos fortes ac strenuos uiros hospitii iure misit in urbē: plures Scipis latentes frondibus: superfectos induci uehiculis iubet: & ipse cum exercitu in proximis mōtib; de litescit: ut cum nocte praedictis aptae portae foret: tempestiue ad infidias adessent: ut bemb; sōno actus non sepulchra armati inuaderent. Sed has infidias mulier quaedam regis cognata prodidit: quae aduerti cum graeco adolecente solita in amplexu iuuenis miseratam formam eius infidias aperit: periculumque declinare iubet. Ille rem statim ad magnificus deferit: atq; ita patefactis infidis ligures comprehenduntur: latentesq; de siris protrahuntur: quibus omnibus interfectis insidianti regi infidiae tenduntur. Cetera sunt cum ipso rege hostium. vii. milia. Exinde Massilienses festis diebus portas claudere: uigilias agere: stationem i muris obseruare: peregrinos recognoscere: curas habere: ueluti bel-

Att. fabulā

petitio canis
perdas

Floralia apud massilienses

S. carpis test
Merefriv odier

Comam re
gis cades i
teritus

**Carta maf
filiensibus
nitti**

Ro. a maffi
liéfibus au
ro adiuti se
nōico bello

Vnde his-
pania dicta

pyrene

Hispaniæ
laus

Linu Spantu
Muzicant

IVSTINI HISTORICI LIBER

XLIII.

Ispania sicuti Europa terminos claudita & huius opis finis futura ē. hanc ueteres ab hybero amne primū hyberiam: postea ab Hissalo hispaniam cognominauerunt. **H**anc inter africanā & galliam posita oceani freto & pyreneis montibus clauditur: sicut minor utraq; terra ita utraq; fertilior. Nam neq; ut africa uiolento sole torretur: neq; ut gallia assiduīs uentis fatigatur. Sed media inter utraq; hinc temperato calore inde felicius & tempestiuis imbribus ī omnia frugum genera fecunda est: adeo ut nō ipis tantum incolis uerum etiam Italīe urbī: romanæ cuscitatorum rerum abundantiam sufficiat. Hinc enim non frumenti tantum copia magna est, uerum etiam uini mellis oleiq;. Nec ferri solum materia præcipua est: sed & eorum pernice greges. Nec summa tantum terræ laudanda bonas: uerum & abstulorum metallorum felices diuitiæ. Iam lini spartiq; uis ingens. mīni certe nulla feracior terra. In hac curfus amnium non torrentes rapidi: ut noceat: sed lenes & uineis campis irrigui æstuarij oceani affatim piscosī pleriq; etiam diuites auro quod in paludibus uehunt: uno tantum pyrenei montis dorso adheret galliæ: reliquis partibus undiq; ī orbem mari cingitur. Forma terræ ppe

quadrata nisi qd ardentibus freti littoribus in Pyrenæum cogit. Porro pyrenæi mōtis spatium sexce
ta milia passuum efficit. Salubritas calis per omnem Hispania aqualisq; aeris spiritus, nulla paludū
grauis nebula inficitur. Huc accedunt & marinæ auræ undiq; aduersus assidui flatus; quibus omnem
provinciam penetrantibus euentilato terrestri spiritu præcipua omnibus sanitas redditur. Corpora
hominum ad inediā laboremq; animi ad mortem parati: dura omnibus & strida per simonia; bellū
q; oclum malunt: si extraneus deesset: domi hostem quærunt. sæpe tormentis pro silentio rerum cre
diturum immortui adeo illis fortior taciturnitatis cura q; uitæ. celebratur eadem etiam bello punico
seris illius patientia: qui ultus dominum inter tormenta risu exultauit: serenæ letitiae crudelitatem
torquentium uicit. Velocitas gentis peritix: iniquis animus plurimis, militares equi: & arma sangui
ne ipsorum cariora. Nullus nisi festis diebus epularum apparatus aqua calida lauari post secundū bel
lum punicum a romanis didicere. In tanta sæculorum serie nullus illis dux magnus præter Viriatum
fuit: qui annos decem romanos uaria uictoria fatigauit: adeo feris propria q; hominibus igenia sūt:
quem ipsum non iudicio populi esse cūm: sed ut cauendi scientem declinatoriq; periculorum pitum
secuti sunt. Cuius ea uirtus contentināq; fuit: ut cum consulares exercitus frequenter uicerit: tantis
rebus gestis non armorum: non uestis cultum: non deniq; uictū mutauerit: sed in eo habuit quo pri
mum bellare cepit: perseuerauerit: ut quis gregarius miles ipso imperatore etiam opulenter uidere
tur. In lusitanis iuxta flumini tagum equas ucto concipere multi auctores proderunt: quæ fabulæ
ex equarum fecunditate & gregum multitudinem natae sunt: qui tanti in galleria ac lusitania tam pni
ces uisuntur: ut non immerito ipso uento concepti uideantur. Galleci inuicem græcam sibi originem
asserunt. Siquidem post finem troiani belli teucrum morte Aiæcis fratris inuicem patri Thelamoni
cum non recipitur: in regnum Cyprum concessisse: atq; ibi urbem nomine antiquæ patriæ Salami
nam condidisse. Inde accepta opinione paternæ mortis patriam reuocasse. Sed cum ab Eurice Aiæcis fi
lio accessu prohiberetur hispaniæ littoribus appulsum: loca ubi nunc est Carthago noua occupasse:
inde galleriam transisse: positiq; sedibus genti nomen dedisse. Galletiæ autem portio Amphiloci di
cuntur. Regio cum aris & plumbi uberrima: tum minio q; etiam uicino flumini nomen dedit. auro
quoq; ditissima adeo ut et aratro frequenter glebas aureas excidat. In huius gentis finibus facer mons e
quem sero uiolari nefas habetur. Sed si quando fulgure terra proscissa est: quæ in his locis assidua res
est: detectum aurum uelut dei munus colligere permittitur: scemie res domesticas agrorūq; culturas
administrat: ipsi armis & rapinis seruiunt: præcipua his quidem ferri materia: sed aqua ipso ferro uiol
entior. Quippe temperamento eius ferrum acrius redditur: nec ullum apud eos telum probatur: quod
non aut bilibili fluuiio aut chalybe tingatur. Vnde etiam chalybes fluuii huius finitimi appellati: fer
roq; cæteris præstare dicuntur. Saltus uero carchesium: in quibus Titanas bellū aduersus deos ges
sisse proditur: incoluere curesis: quorum rex uetustissimus Gargoris mellis colligendi usum primus
inuenit. Huc cum ex silia stupro prouenisset: pudore flagitii uariis generibus extingui paruulum uo
luisse: sed per omnes casus fortuna quadam seruatus: ad postremum ad regnum tot periculorum mise
ratione peruenit. Primum omnū cū eū exponi iussisset: & post dies ad corpus expositi requirendum
miserit: inuentus est uario ferarum lacte nutritus. Deinde relatum domū tramite angustior: per quem
armenta commeari consueuerant: profici iubet crudelis prorsus: qui proculcari nepotem: q; simplici
morte interficere maluit. Ibi quoq; cum iuiolatus esset: nec alimentis egeret: canibus primo ieiunus &
multorum dierum abstinentia cruciatus: mox etiam suis obici iubet. Itaq; cū non solum non noc
rent: uerum etiam quarundam uberibus aleretur: ad ultimum in oceanum abiici iussit. Tum plane
manifesto quodam numine inter furiētē ætus ac reciprocantes undas uelut naue non fluctu ue
heretur: leni salo in littore exponitur: nec multo post cerua affuit quæ ubera puulo offerret. Inde de
niq; conuersatione nutritis eximia puero pernicitas fuit: interq; ceruorū greges dū montes saltus q;
hauis inferior uelocitate peragrat. Ad postremum laqueo captus regi datus dono est. Tunc & linia
mentorum similitudinem & notis corporis: quæ iniuste paruulo fuerant: nepos agnitus. Admiratio
ne deinde tot casuum periculorumq; ab eodem successor regni destitatur. Nomen illi impostum
Habidis: qui ut regnum acciperet: tanta magnitudinis fuit: ut non frustra deorum maiestate periculis
creptus uideretur. Quippe barbarum populum legibus iunxit: & boues primo aratro domari: fru
menta:q; sulco serere docuit: & ex agresti cibo melioribus uelci odio eorū: quæ ipse passus fuerat: ho
mines coegit. Huius casus fabulosi uiderentur: nisi & Romanorum conditores laque nutriti: & Cyrus
rex Persarum cane alitus proderetur. Ab hoc & ministeria seruilia populo interdicta: & plebs in septē
urbes diuisa. Mortuo Abide regnum pnuila sæcula a successoribus eius retentū est. In alia pte Hispa
niæ: & quæ ex insulis constat: regnum penes Geryonem fuit. In hac pabuli tanta letitia esset nisi ab
stinentia interpellata sagina fuerit: pecora rumpantur. Inde deniq; Armenta Geryonis: quæ illis tem
poribus solæ opes habebantur: tanta famæ fuere: ut Hercule ex Asia præda magnitudine illexerint
Porro Geryonem ipsum non triplicis naturæ: ut fabulis proditur: fuisse ferunt: sed tres fratres tantæ
concordiæ extitisse: ut uno animo omnes regi uiderentur: nec bellum Herculi sua sponte intulisse:
sed cum armenta sua rapi uidissent. amissa bello repetisse: post regna deinde Hispaniæ: primi Cartha

Hispania
formaad uirina
i sinagru
quibusLauari calida ad
Euphrate

Viriatum

ze fupia
magnus
3 agus
Eg. Herodotus
Eg. HerodotusConceptus
equarumGalleci
Teucer
Aiæcis
Salamina
EuriceAmphiloci
Amphararo
Att. mirā
montis na
turamSibyllis f
Euphrate
Saltus car
chesium m
Gargoris
Rex
Gargoris se
uitia in ne
potem

Puer diuinus puero melo

Cerva pue
rum alitHabidis
Rex
Fruentius ad
Cibi agrestis

pabuli

Geryones
3 fratres
Herodotus ad Hispaniam

Cartha. in
hispania i.
periuma

Hamulcar
Hafrebal
Hafrebal

сироты:

Augustus
hispaniam
demum pa-
cauit.

gines imperium provinciae occupauere. Nam cum Gatidant a Tyro: unde & Carthagenensium origo est. sacra Herculis per quietem iussu in Hispaniam transfugerent: urbem ibi condidissent: identibus incrementis nouae urbis finitimus hispaniae populis ac propterea Gaditanos bello laescentibus auxilium conlangueis Carthagenenses miserunt. Ibi felici expeditione & Gaditanos ab iniuria uendicauerunt. & maiorem partem provinciae imperio suo adiecerunt. Postea quoque hortantibus primae expeditionis auspiciis Hamilcharem imperatorem cum magna manu ad occupandum provinciam miserunt: qui magnis rebus gestis dum fortuna inconspicius sequitur: in insidiis deductus occiditur. In huius locum gener ipius Hasdrubal mittitur: qui & ipse a seruo hispani cuiusdam uolentis domini iniustam necem interfectus est. Maior utroque Annibal imperator. Hamilcharis filius succedit. Siquidem res gestas utriusque supergressus uniuersam hispaniam domuit. Inde Romanis illato bello Italiam per annos sedecim uariis cladibus fatigatum. Cum interea Romani missis in hispaniam Scipionibus primo poenos provincia expulerunt. Postea cum ipsis hispanis graui bella gesserunt: nec prius perdomitae provinciae iugum hispaniae accipere potuerunt: quam Caesar Augustus perdomito ore uictoriae ad eos arma transferre: populorumque barbarum ac serum legibus ad cultiorem uitae usum tradendum in formam provinciae redegit.

Iustini historici viri clarissimi epithematum in Trogi
Pompeii historias liber. XL. III. & ultimus feliciter finit.

Ad magnificum comitē Petrū Mariam Rubeū Parmēsem Philippi broaldi Bononiensis Epistola.

q
Vemadmodu Dinocrates architectus clarissime uir procerastatura: facie haut illiberali: formaq; torius corporis uenustissima Alexandrum macedonem; qui ex rebus actis & auctis Magni cognomen inuenit: & sibi conciliare elaborauit; & elaborando affectus est: ita quoq; tibi: ut spero: gratus ero perueniamq; ad commendationem praedicti litterarũ doctrinaq; fauore. Cognoui enim te non solum litterario studio delectari: uerumetiam quod deinde laude. litteratq; hominu amantissimu. O magna fecunditas animi: p clara ingenii amplitudo. quum clementia dictatorem Caesarem: liberalitate Cymonem: elegantia cultus uictuq; splendore Lucullum uel aequares uel antecelleres: omnibusq; uirtutibus effes ornatu. Vt emineres unde cuq; laudatissimu amoeniores litteras humanitatq; studia audissimu complexus es: semperq; existimasti praclarum eiusdem Alexandri magni dictum esse habendum in memoria atq; in pectore longe nobiliss longe fore praestantiss litteris antecellere q; imperio atq; diuitiis. Quapropter quum ego superrogatus Henrici Colonienis. Senis impraeioris solertissimi. L. Flori curiolem diligenterq; emendasset: tuo eum nomini dicare constitui: ut in mille exemplaria transcriptus testimoniu quotidie exhibeat meae erga te obseruantia atq; amoris: simul ut succissus tu temporibus ista legendo per nos facias: quae Romanus populus domi forisq; per tot annos bella gesserit: per quos uiros quibulq; artibus imperium peperit: & partum auxerit: & auctum ad summum fastigium iussit uiribus euerterit: & euersum per Augustum tandem Caesarẽ sublimiss crexerit. Quae omnia. L. Florus quattuor quasi epithomat is ita colligit: ita enucleat distinxit: ita breuiter enarrauit. Vt cuncta tanq in illustri posita monumento intueri & comprehendere facillime queas. Disertus est: uehemens: distinctus: uariis: breuis: concinnus cum splendore ac luce uerbosum. Florum itaq; clarissime uir quum littera rio ocio: quod omni mēe negotio pulchrius est: te tradideris in manu sumere & subinde legere non spernas: cuius frequens lectio oppido litterata multum delectaret: nec minus prodesse poterit. Sed ne morosior sit prologus q; fabulatio: historiam &. L. Flori delectantem conspicias quae fo: & me in numerum tuorum recipias unum: ut lepidissimu poeta ait (si superest) locum rogantem.

Vale,

LVCII FLORII GESTORVM ROMANORVM EPITHOMA INCIPIT.

Opulus Romanus a rege Romulo in Caesarem Augustum septingentos per annos tan-
tum operum pace belloq; gessit: ut quisque eius magnitudinem imperii cu annis conferat at-
tenda: uel ipse putet: ita late p orbem terraz; arma circūtulit: ut qui res eius legunt no unius
populi sed generis humani facta discant. Nā tot laboribus periculisq; iactatus est: ut ad
constituendū eius imperiū contendisse uirtus & fortuna uideatur. Quare cū præci-
pue hoc quoq; sicut cætera opera præcium sit cognoscere: tamen quia ipse libi ob oculos
magnitudo rerūq; diuersitas aciem intentionis abrumpit: faciam quod solent: qui terraz; situs pigri
an breui quasi tabella totā eius imaginem amplectar: no nihil ut spero admirationem principis populi
collaturus: si pariter atq; in semet inueniam magnitudinē eius ostendero. Si quis ergo populi Ro-
muli hominē confideret: totamq; eius atq; per censeat: ut coeperit: utq; adoleuerit: ut quali ad quen-
dam iuuentē florem peruenierit: ut postea uelut conseruerit: quatuor gradus processit:q; eius inue-
niet. Prima ætas sub regibus fuit prope: ccl. per annos quibus circū ipsam matrem suam cū finitimis
luctatus est. Hæc erit eius infantia. Sequens a Bruto Collatinoq; cōsulibus Appiū Claudiū Quin-
tuliū cōsules. cc. annos patet: quibus italiā subegit Hoc fuit tempus uiris armisq; incitissimū.
Ideo quis adolescentiam dixerit. Dehinc ad Caesarem Augustū. ccl. anni: quibus totū orbem pacauit
hic iam ipsa iuuentē imperiū & quasi quædam robustā maturitas. A Cæsare Augusto in sæculum no-
strum: aut no multo minus anni. cc. quibus inertia cæsez; q̄i cōsenuit atq; decoxit: nisi q̄ sub Traia-
no principe mouer lacertos: & præter ipse omniū senectūs imperii quasi reddita iuuentute reuoluit.
Primus ille & urbis & imperii conditor Romulus fuit: a Marte genitus & Rhea Siluia. hæc de se facit
dos grauida confessa est: nec mox fama dubitauit: cū Amulii imperio abiectus in profuentem cum
Remo fratre: non potuit extingui. siquidem & Tyberinus anem repræsit: & relicti catulis lupa uagi-
tūi secuta ubera admouit: infantibus matremq; se gessit. Sic repertos apud arborem Faustulus regis pa-
stor tulit in calamitaz; educauit. Alba tunc erat latio caput lupi opus: nam L. iunium patris Aenez cō-
temperat. ab his Amulius ii septima sobole regrabat: fratre pullo Numitore cuius ex filia Romulus
igitur priā iuuentē: facie patrui Amulii ab arce deturbat: uelū reponit. ipse fluminis amator & mon-
tium. apud quos erat educatus moenia nouæ urbis agitabat. gemini erāt. uerū aufpicare & regeret ad
hibere piacula. R. iunio monte auentini: hic palatini occupauit. prior ille sex uultures: hic postea:
sed. xii. uidit. sic uicior augurio urbe exicit. plenus: per bellaricæ fore. ita illi assuete languini & præ-
dæ aues pollicebant. ad rutellā nouæ urbis sufficere. ualū uidebat: cuius dū irridet angustias Remus
idq; increpat saltu: dubiū an iussu fratris occisus est. priā certe uictima fuit: munitioneq; urbis nouæ

d. cc. āte ab
origine ur-
bis ad augu-
stum

ætatis par-
tes quæ ro-
po . cōtigit

Romulus

Romulus

Remus oc-
ciditur.

languine suo consecrauit. imaginem urbis magis q̄ urbē fecerat. incolæ deerant. erat in proximo lu-
cus hunc Asylum facit. & statim mira uis hominum latini tulci que postores; quidam & transmarini
phryges; qui sub aenea Archades qui sub Euandro duce influxerant. Ita ex uariis quasi elemētis cōgre-
gauit corpus unū; populūq; Romanū ipse fecit; erat unus ætatis; populus uitorū. Itaq; matri-
monia a finitimis petita; quia nō impetrebantur; manu capta sunt. Simulatis quippe ludis æquestri-
bus; uirgines quæ ad spectaculū uenerat; prædæ fuere; & hæc statim cā belloq; Pulsi fugatiq; Veien-
tes cenensium caprū ac dirutū eēt oppidū. spolia insup opima de rege secretio loui mābus suis rex re-
portauit. Sabinis prodita portæ per uirginē nec dolo; sed puella præciū rei; quam gerebat in sinistris;
petierat. dubiū clypeos an armillas. Illi ut & fidem soluerent & ulciscerent; clypeis obruere. Ita admis-
sis intra nicenia hostibus; atrox in ipso foro pugna; adeo ut Romulus loue oraret; ut foedā suoz fugā
fingeret. Hic templū est Stator luppiter; tandē laeuientibus interuenire rapta; laceris comis. Sic pax
facta cū Tatīo. foedūq; percussū. secutaq; res mira dictū; ut relictis sedibus suis; nouā in urbem hos-
tes demigrarent; & cū generis suis auitas opes p̄ dote sociarent. Auditis breui uiribus hunc rex sapien-
tissimū statim reipū. impoluit; ut iuuentus diuisa per tribus; in equis & in armis ad subita bella excu-
baret. Consiliū reipū. penes senes eēt. qui ex auctoritate patres; ob ætatē senatus uocabatur. His ita or-
dinatis; cū repente concionē haberet; iante urbē apud capræ paludē cōspectu ablatū est. Disceptū
siqui a senatū putant ob asperius ingeniū; nec aborta tempestas solisq; defectio consecrationis speciem
p̄buere. Cuius mox Iulius Proculus fidē fecit; uisum a se Romulū affir mans augustinore forma q̄
fuisse. mandare præterea ut se pro numine acciperent. Quirinum in cælo uocari placitū diis; ita
gentiū Roma potest.

DE NUMA POMPILIO.

**Numa P6
pili instituta**

Vcessit Romulo Numa Pompilius; quē curibus sabinis agentē ultro petiuere; ob incly-
tā uiri religionē. Ille sacra & carimonias omnēq; cultū deoz immortalū docuit. Ille possi-
cesta augures; Salios; ceterosq; p̄ sacerdotia; annū quoq; i. xii. mēses; fastos dies; nefastosq; de-
script; ille ancilia atq; palladiū secreta quadā imperi pignora ianūq; geninū; fidē pacis
ac bellū in primis focū uestæ uirginibus colendū dedit; ut ad simulacrū cælestium syderū custos im-
perii flāma uigilaret; hæc omnia quasi monitū deæ agerent; quo magis barbari acciperent; deo deniq;
ferocē populo redeget; ut quod ui & iniuria occupauerat; imperiū religionis atq; iusticia gubernaret

DE TYLLO HOSTILIO.

**Horatii &
Curiatii**

Excipit Pompiliū Numā Tullus Hostilius; cui in honorē uirtutis regnū ultro datū hic om-
nem militare disciplinā; arteq; bellandī condidit. Itaq; mihi imodū exercitia iuuentute; pro-
uocare ausus Albanos grauem & diu p̄cepit populū. Sed cū pari robore frequentibus præli-
is utrinq; cōminuerent. misso i cōpendiū bello Horatii Curiatiiq; trigemis hinc atq; in-
de fratribus utriusq; populū fata cōmissa sunt. Anceps & pulchra contentio; exitūq; ipso mirabilis tri-
bus quippe illinc uulneratis; hinc duobus occisis; qui superaret horatius addito ad uirtutē dolo; ut di-
straheret hostem simulat fugā; singulosq; prout sequi poterant adortus exuperat. Sic raze alias decus
unius manu partā uictoria est; quā ille mox parricidū sedauit. Flētē spolia circa se sponsi. quidem sed
hostis sororē uiderat. hūc tā imatuz uirginis amore ultus ē ferro. etia uere leges nefas sed abstulit uir-
tus parricidā & facinus intra gloriā fuit; nec diu in fide manit? Albanus. nā fidenatū bello misit in auxi-
lium ex foedere mediū inter duos expectauere fortunā. Sed rex callidus ubi inclinare se socios ad ho-
stem uidet; tollit aios quasi ipse mandasset; spes inde nostris; merus hostibus. Sic fraus p̄ditōz irrita
fuit. Itaq; hoste uictō ruptorē foederis Metiū Sufferum religatū inter duos currus p̄nicibus equis di-
strahit. albāq; ipam quis parentē emulā tamē diruit; prius cū omnes opes urbis ipm̄q; populū romā
transfultisset. Porius ut consanguinea ciuitas non peris se sed in suum corpus redisse rursus uideret;

DE ANCO MARTIO.

**Metii sup-
plicium
Alba dirui-
tur**

Nec deinde Martius nepos ex filia Pōpiliū pari ingenio. hic igif & moenia mūro ampli-
xus est; & interfluentē urbi tyberinū pōte cōmisit. hostiāq; i spō maris fluminisq; cōfinio
colonia posuit; itā tū uidelicet prælagens animo futurū; ut totius mundi opes & commea-
tus illo deluti maritimo urbis hospitio repererent.

DE TARQ. VINIO PRISCO.

**Tres centu-
riae anitæ
Actius
Nauius**

Arquinius postea priscus quis transmarinae originis regnū ultro petēs accipit ob idūstriā
atq; elegantia; qppe q̄ oriūds Corintho græcū ingenii italicis artibus miscuisset. Hic &
senatus maiestātē numero ampliāuit. & centuriis tribus auxitiis; quibus Actius Nauius nume-
rum augeri phibebar sumus augurio; quē rex in experimētū rogauit; fieri ne posset; quod

ipse mente conceperat. Ille re expertus augurio: posse respondit atque hoc inquit agita. Ita enim illam
secare nouacula possem: augur potes ergo inquit & secuit. Inde romam facer auguratus. Neque pace Tar
quinii quillo propior. xii. naq. tunc populos frequentibus armis subegit: & inde falces: trabes:
curoles: anuli: falera: paludamenta: prae texta: inde q. aureo curru quattuor equis triumphatur: togae
pictae: tunicae: palmarum: omnia denique decora & insignia: quibus imperii dignitas eminet.

Vnde Ro.
regum in
gnia

DE SERVIO TVLLIO.

Eruus Tullius deinceps gubernacula urbis inuadit: nec obscuritas inhibuit quis matre
serua creati. Na ob eximia iudicia uxore Tarquinii Tanagliberaliter educauerat: & cla
rum fore uisa circa caput flama promiserat. Ergo inter Tarquinii morte adnitenne regina
substitutus in locu regis: quasi ad tempus regnum dolo partu sic egit industria: ut iure ade
ptus uideret. ab hoc populus Ro. relatus incenium: digestus in classes curis atque collegiis distributus:
summaque regis solertia ita est exordinata respu. ut omnia primoniis: dignitatis etati: armis officiorum
discrimina in talibus referrentur: ac si maxima ciuitas minime domus diligentia contineretur.

Prodigium
in Seruio
Tullio

Census & or
do ciuita
tis

DE TARQ. VINIO SVPERBO.

Ostreus omniu fuit regu Tarquinii cui cognomen supbo ex moribus datu: hic regnu
auit: quod a seruo tenebat: trape maluit: q. expedare: amissisq. in percauissoribus sce
lere parta potestate no melius egit: q. acquiescat: nec abhorrebat moribus uxor Tulliaq. ut
uirum regis saluaret: super cruentu patre ueda carpento conflatos equos egit: domi fatigat
in senatu caedibus in eis superbia q. crudelitate grauior est bonos grauius cu seuitia i. sed iuste
setrande in hostes conuersus esse ualida oppida in latro capta sut. Ardea: oriculu: gabii: suessa pome
ria: tu quoque cruentus in suos: neque enim filiu uerberare dubitauit: ut simulanti transfuga apud hostes
hinc fides esset: cui Gabius ut uoluerat recepto: per nuncios consulti quid fieri uellet: eminetia
forte papauerum capita uirgula excutens cu per hoc interficiendos esse principes intelligi uellet quae
superbia sic respondit: tamen de manibus captae urbiu templu erexit: quod cu inauguraret. cedenti
bus caeteris deicimira res dictu resistere inuentas & terminus. Placuit uatibus contumacia nimiu. siq
dem firma oia & aeterna pollicebantur: sed illud horrendu: q. molientibus sede in fundamētis huma
num repertu est caput: nec dubitauere cuncti monstra pulcherrimu imperii sede caputq. terrae pro
mittere: tadium superbia regis populus Ro. perpeffus est: donec aberrat libido: hanc ex liberis eius ipor
tunitatem tolerare no potuit: quoz: q. alter ornatissime seminae Lucretiae stupre: intulisset matrona
dedecus ferro expiauit: imperiu tu regibus abrogatum.

Impia Tul
lia

Gabii
Capitolini
templum

Caput pro
digiose re
peritum

ANACEPHALEOSIS DE SEPTEM REGIBVS.

Aec est prima aetas populi Ro. & quasi infantia qua habuit sub regibus septem: quadam fatore
industria: tam uariis ingenio ut reip. ro & utilitas postulat. Na qd Romulo ardentius
tali opus fuit ut iuaderet regnu: Quid Numa religiosus: tares poposcit: ut ferocis populus
deoz metu mitigaret. Quid ille militiae artifex Tullius bellatoribus uiris q. necessarius: ut
ut acneret rone uirtute: Quid aedificator Ancus: ut urbe colonia extenderet: ponte iungeret. muro
tueretur. lam uero Tarquinii ornamenta & insignia quanta principi populo addiderunt ex ipo habi
tu dignitatem: Aetna a Seruio census quid efficit: nisi ut ipsa se nolceret respu. Postremo supbi illius
importuna dominatio no nihil imo uel plurimum profuit. Sic enim effectum est: ut agitur iniuriis
populus cupiditate libertatis incenderet.

Ardens Ro
mulus
Religiosus
Numa
Bellator
Hostilius
aedificator
Ancus

DE MUTATIONE REIPUBLICAE.

Gitur Bruto Collatinoque ducibus & auctoribus: quibus ultione sui mories matrona man
daerat. Populus Ro. ad uindicandum libertatis ac pudicitiae decus: quoda q. i. instinatum
deoz concitatus: regere repente destituit: bona diripit: Marti uo coledat. iperiu i. eol
dem libertatis suae uindictas transfert mutato tame & iudice & noie. q. ppetuo annu
placuit: ex singulari duplexne potestas solitudine uel mora corripere. Cosule: appellauit p regi
bus: ut cosulere se ciuibs suis debere meminissent. Tatuz libertatis nouz gaudium iecerat: uix
mutati status fide caperet: alteruz ex cosulibus tatu ob nome & genus regu sacribus abrogatis urbe
dimitteret. Itaq. substitutus horatius publicola ex summo studio animus e. ad augenda liberi populi maie
statem: & falces ei p libera cotioe submisit: & ius puocationis aduersus ipos edidit: & ne specie arcis of
fenderet: minetes aedes suas i plana submisit. Brutus uero fauori ciuiu et domus suae clade & pricidio
uellificatus: e. ppe cu studere reuocadis i urbe regibus liberos suos copensit: ptraxit i fozes: & cotioe
media uirgis cecidit: & secuti perfussit: ut plane publicus parēs i locu liberor: adoptasse sibi populu. R.
uideret. Liber ia hic po. Ro. pria aduersus externos arma p libertate corripuit: mox p finibus: deinde
pro sociis i gloria & ipio laceffentibus: assidue usq. q. finitimis: q. p. patrii soli gleba nulla eēt:
sed statim pomeriu mediuzq. iter latu & Thufcos q. i. in quoda biuio collocatos oibus portis i hostem

Priscus or
nator
Seruius
ciuitatis in
stitutor
Superbus
importunus
Primi con
sules

Brutus fili
os percussit

incurreret: donec quasi contagione quadam per singulos itum est: & proximis quibuscq; corruptis to tam italiam sub se redegerunt.

BELLVM ETHRVSCVM CVM REGE PORSENNA.

Vilis ex urbe regibus pria p libertate arma corripuit. nā Porſenna rex Ethruſcoꝝ iꝑſentibus copis aderat: & Tarquinius manu reducebat. Hūc tamē quis & armis & fame urgeret; occupatoꝝ ſaniculo ipſis urbis faucibus incubaret: ſuſtinuit: repulit. nouiſſime etiā tāta admiratione pculit: ut ſuperior ultro cū pene uictis amicitiaꝝ foedera ferret. Tūc illa romana pericula atq; miracula Horatius Mutius Cloelia: quæ in annalibus ſorēthodice fabulæ uiderent. Quippe Horatius Cocles poſtq; hoſtes undiq; inſtantes ſolus ſubmouere nō poterat: pōte recto trāſ natat. Tyberim: nec arma dimittit. Mutius ſceula regē per iſidias in caſtris eius aggredit: ſed ubi ſuſtratū circa purpuratū eius iſtū tuſc. ardentibus facis iniicit manu: terroꝝ geminat dolo. Vt ſcias inquit quē uiz: effugeris iſtē trecenti ſurauiſmus. Cū inter iſtane diſtū: hic interitus: ille trepidaret: tanq; manus regis arderet. Sic quidē uiui. Sed neq; ſexus a laude ceſſaret: nec & uirginū uirtus. Vnā ex obſidiſus regi data elapſa cuſtodiam Cloelia per patriū flumen equitabat: & rex quidē tot tantiq; uirtutū terriſus monitis ualere liberoꝝ eſſe juſſit. Tarquini tādiu dimicauerūt: donec Arontē filiū regis manu ſua Brutus occidit: ſupꝑ ipſo mutuo uulnere expirauit. Plane quaſi adulterum ad inferos uique ſequeretur.

BELLVM LATINVM.

Atini quoq; Tarquios aſſerebāt emulatione & inuidia: ut populus q; ſoris dominabāt. ſaltem domi ſeruiret. Igitur oꝝ latini Manilio Tuſculano duce qſi in regis ultione tollit aios. apud Regilli lacū dimicāt diu marte uario: donec Poſthumus ipſe dictator ſignū in hoſtes iaculatus eſt nouū & inſigne cōmentū: uti peteret curi Coſtus equitum magiſter ex uere franos ſperauit: & hoc nouū quo acrius incurrerent: rea demū atrocitas fuit præliū inter fuiſſe ſpectaculo deos fama tradiderunt: duos in candidis equis Caſtorē atq; Pollucē nemo dubitauit. Itaq; & imperator ueneratus eſt: paſſusq; uictoria tēpla pmiſit & reddidit ſane quaſi cōmitonibus deis iſpendiū. Haſtenus p libertate: mox de finibus cū ciſſe latinis aſſidue & ſine intermiſſione pugnātū eſt. Sora: quis credat: & algidū terrori fuerūt. Satricū atq; corniculū puincia: de uenis & bouillis putet ſi triſphauiſmus. Tibur nūc ſuburbanū: & aſtinaꝝ præneſta delitia: nuncupatis in capitolio uotis petebant. Idē tūc ſeſula: qd capra: nup idē nemus atinū: qd hercinus ſaltus: fregella: qd gelo: tria cū qd Tigris: qd Eufrates Coriolos quoq; p pudor uictos adeo gloria fuiſſent captum opidum. CN. Martius Cario lanus qſi numatia aut africa nomini indueret. Extrā & parta de Antio ſpolia: quæ moenibus in ſuggeſtu ſori capta hoſtiū claſſe ſuffixit: iſtā illa claſſis: nā ſex fure Roſtrates: ſed hic numerus illis initis nauale bellū fuit. Peruicaciſſimi tamē latinos: egꝑ: uolci fure: & quotidiā: ut ſi dixerim hoſtes. Sed hos ꝑcipue Titus Quintius domuit ille dictator ab aratro: q obſeſſa ac pene tā capta Marci Minutii coſulis capta egregia uirtute ſeruauit. Mediū erat ſore tēpus ſementis cū patri ciū uiz: inixtū aratro ſuo liſtor iſta ope dephēdit: inde in acie ꝑſeſſus: neq; a ruſtici opis imitatio: ceſſaret: uictos more pecudū ſub iugu miſit. Sic expeditio finita reddiit ad boues ruſus triumphalis agricolæ ſides numinū qua uelocitate intra. xv. dies ceptū peractū: bellū: proſus ut feſtiſſaſſe dictat: or ad relictū opus uideret.

BELLVM CVM ETHRVSCIS: FALISCIS: ET FIDENATIBVS.

Sidui uero & āniuerſarii hoſtes ab Ethruria fure Viētes: adeo ut extra ordinariā manū aduerſus eos. pmiſerit priuatūꝝ geſſerit bellū gēs una Fabioꝝ: ſatis ſupꝑ idonea clades: caſi apud Cremera trecēti & ſex: patricius exercitus: & ſcelerato ſignat noie q ꝑſiſcentes in plū porta dimiſſiſſe ea clades iꝑentibus expiata uictoris: poſtq; p̄hos atq; alios duces robuſtiſſima capta ſūt oppida uario qdē eueū. Falisci ſe ſpōte dederūt. cremari ſuo igne Fidenates Rapi funditus deletiꝝ. Viētes. Falci cū obſiderēt: mira uiſa eſt fides iꝑatoris: nec iꝑerito: q ludi magiſtro urbis p̄ditore cū his: quos adduxerat pueris: uictū ſibi ultro remiſſi. Ea nāꝝ Furius Camillus uir ſūctus & ſapiēs ſciebat uerā eſt uictoria q ſalua fide & integra dignitate parare. Fidenæ qā p̄res nō erāt ferro: ad terrorē mouēdū facibus armata: & diſcoloribus ſerpētū i nodū uitis ſuriali more ꝑceſſerāt: ſed habitus ille ſeralis euerſionis omē fuit. Viētiū q̄ta res fuerit iudicē decēſis obſidio. Tunc primū hyemātū ſub pellibus taxata ſtēpidio hyberna: adactū miles: ſua ſpōte iureiurādō niſi capta urbe nō remearet: ſpolia de Laerte Tolōnio rege ad ſeretriū reportata. deniq; nō ſcaliſſe irruptione: ſed cūculo & ſubterraneis dolis pactū urbis excidiū: deniq; uiſa eſt p̄da: magnitudo: ut eius deciaꝝ Apollini phyſio mitterent. Vniuerſuꝝ po. Ro. ad direptionē urbis uocaret. Hoc tūc Viētes fure: nunc fuiſſe qſ memiſt: q reliqua: quodue ueſtigij labor annaliſ diſcedit: ut uciōs fuiſſe credamus.

BELLVM GALLICVM.

Inc ſiue iuida deuiſio ſato rapidiſſimus ꝑcurrēt iſperū curſus parūꝝ galloꝝ ſenonum in curſione ſupprimitur. Quod tēpus populo Ro. neſcio utrum clade ſuneſtiti fuerint uirtutis experimētis ſpecioliꝝ. Ecerte fuit uis calamitatis. ut in experimentum illatā pu tem diuinitus ſcire uolētibus: immortalibus diis an romana uirtus imperium orbis mēre

Porſenna

Horatius

Mutius

Cloelia

Manilius

tuſculanus

Regillius la

cus

Sex āniuer

naues Ro

ſtrata

Fabiorum

clades

Falisci

Fidenates

ciētes

ueiorum di

reptio

ſenonicum

bellum

retur. Galli senones gens natura ferocioribus incondita: ob hoc ipsa corporum mole perinde ac armis ingētibus adeo omni genere terribilis fuit ut plane nata ad hominū interitū: urbū stragē uide retur. Hi quondā ab ultimis terris oris cum ingenter uia oceano ingēti agmine pfecti: cū iam diu uastassent positos inter alpes & padum sedibus: ne his quidem contenti per italiam uagabantur. Tū cluſū opidū oblidebāt. Pro focis ac foderatis. P. R. interuenit. Missi ex more legatī: sed quod ius apud barbaros: ferocitus agūt: mouēt exide certamē. Cōuersis igit a Cluſio. Romāq; ueniētibus ad Alia flumē cū exercitu Fabius cōsul occurrit: nō Cremerē frēdiōr clades. Itaq; hūc diē fastis Roma mādauit. Exo exercitu iam mōnibus urbis appropinquabāt. Erāt nulla pſidia. Tū igit aut nūq; alias: apparuit uera illa rōana uirtus: lapridē maiores natu amplissimis uia honoribus i fore coeūtibus deuouētē pōtū: cēdis se manibus cōsecrāt: statiq; in suas glō; aedes regressi sicut in trabes erāt: & āplissimō cultū: curulibus sellis sese poluerūt ut cū uenisset hostis i sua dignitate morerent. Pōtūfices & flamines q; q; dē religioſissimi i tēplis erāt: primi in dolis de fossa terra recondūt: primi ipſi plaustriſ secū auserūt. Virgines simul ex sacerdotio ueste nudo pede fugiētia clades comitat: tamē excepisse fugiētēs unus e plebe serf Albinus q; depositis uxore & filiis: uirgines i plaustriſ recepit. Adeo tū quoq; iulianis religio publica priuatis affectibus antecellebat. Inuētus uero: quā satis cōstat uia mille hoīum fuisse: duce Mālio arcē capitolini mōtis iſedit: obtestata ipm q; i pſentē louēt: ut quāmodū ipſi ad defendēdū tēplū eius cōcurrissent: ita ille uirtutē eoz; numine suo tuereſ. Aderāt iterū Galli: apitq; urbē primo trepidare q; subeſſet dolus: mo ubi solitudine uidēt: pari clamore & ipeti inuadūt patētēs passim domos adēūt: ubi sedētēs i curulibus suis ptextatos fenestruelut deos genioſq; ueneratimox eoidē postq; eē hoies liq; bar: alioq; nihil respōdere dignitates pari uecordia macāt. facioſq; testis iniiciunt. & torā urbē igne ferro manibus exaqtāt: sex mēſibus barbari q; crederet: circa mōtē unū pepēderūt: nec diebus mō sed noctibus oīa expti. Cū tamē Mālius noctē subeūtes clāgore anſeris excitatus. a ſūma rupe deiecit ut ipē hostibus demeret: quāq; i ſūma fame: tamē ad ipē fiducia panes ab arcē iaculatus eſt. Et ſtato quodā pē medias hostiū custodias Fabiū pōtūficē ab arcē demissi: q; solēne facē in grinali mōtē cōficeret. Atq; ille p media hostiū tela i cōlūmis religioſis auxilio reedit: p pitiōſq; deos renūciāuit. nouiſſime cū iā obſidione ſua barbaros fatigasset: mille pōdo auri reſeſſū ſuū uēdicātes: idq; ipm p iſolētiā cū ad iniq; pōdera addito adhuc gladiō: ſupbe uictos i teretrepārē: subito aggreſſus a tergo Camillus adeo cecidit: ut oīa i cēdōſq; uestigia gallici sanguinis inūdatiōe deleteret. Agere grās diis immortalibus p iplo tātē cladis noiē liber: paltōſq; caſas ignis ille & flāma paupratē Romuli abſcondit. Incēdiū illud qd egit aliud niſi ut deſtinata hoīum ac deoz; domicilio ciuitas nō deleta: nō obruta sed expiata potius & illuſtrata uideat. Igit. Post aſſertā a Manlio: reſtitutā a Camillo urbē accrius ēt uache: metuiſq; i ſumimos reſurrexit. Ac primum oīum illā ipam gallicā gētē nō cōtētus mōnibus expulſiſſet: cū pitaliā naufragia ſua latius traheret. ſic pſecutus ē duce Camillo: iur hodie nulla ſenonū uestigia ſupſint. Semel apud Anienē trucidatū: q; ſingulari certamine Mālius aureū torquē barbaro iter ſpolia detraxit. Inde torquati. Iterum pontino agro cū i ſimili pugna Lūtiū Valeriū iſſidēte galeaz fatyra alie adiutus rettulit ſpolia: & ide coruini. Nec nō tamē poſt aliquot annos oēs reliq; eoz; i ethuriā ad lacū uadi monis Dolobellā deleuit: neq; extaret i ea gētē: q; iſcām a ſe Romā urbē gloriaretur.

BELLVM LATINVM.

Onuerſus a gallis i latinos Mālio torquato Decio murena cōſulibus: ſemp qdē emulatiōe iperitū & magiſtratuū iſſeſto: itū uero cōtēptu urbis iſcāe: cū ius ciuitatis: ipē iperitū ac magiſtratuū poſceret: pari iperio atq; iā amplius q; cōgredi auderet: quo tpe q; ceſſiſſe hoſtē mirabir: cū alter cōſulū filiū ſuū q; cōtra iperitū pugnauerit: quīs uictorē: occiderit. q; plus i iperio eēt: q; uictoria. Alter q; ſi monitū deoz; capite uelator primū ante aciē diis manibus ſe deuouerit: ut i cōſertiſſima ſe: hoſtiū tela iaculatus: nouū ad uictoriā iter ſanguinis ſui ſemita apitet.

BELLVM SABINVM.

Latinis aggreſſus eſt gētē ſabinoz; q; imemores factz ſub Tito Tatīo affinitatis quodā cōragio belli ſe latinos adiunxerūt. Sed Curio dēſtato cōſule: oēm cū tractū q; nar ambit: ſontel: uelini adriatico tenus mari igne ferroq; uastaui: q; uictoria tānū hoīum: tānū agro: rum redactum in potēſtatem: ut in utro plus eſſet: ne ipſe poſſet exiſtimare: qui uicerat.

BELLVM SAMNITICVM.

Recibus deide cāpaniā motus nō p ſeſed qā ē ſpecioſius p focis ſānitas iuadit. Erat ſe: dus cū utriſq; pcuſſiſſet: hoc cāpani ſāctius: & prius oīum fuoz; deditio fecerūt: ſic ergo rōanus beſti ſāniticiū tāq; ſibi geſſit: oīum nō mō italia. ſed toto orbe terraz; pulcherria cāpaniā: pla: ga ē nihili molliſ calos: deniq; bis floribus ūernat nihil uberius ſolo: nō liberi cererisq; certamē dē: mi: hūl hoſpitalis maritihic illi nobiles portus: caietas: miſenus: & repētēs ſōtibus baiā: lucruiſ & auernus qdā maris oēia: hic amicituius montes: gaurus: ſalernus: mafſicus: & pulcherrius oīum ueſtigiū

Cluſium.

Non cōſul
ſed tribu-
nus milita-
risSacrā rōa:
Veſtales:
AlbinusManlii ſaci-
nus
Fabii reli-
gio

Camillus

Torquati
cognomēn

Satyra autis

Manlius ſi-
liū occiditDecius ſe-
deuouetSabinorū ſi-
nesCampāni-
laus

Samnitus
opes
Att. quori
ens de fam
nitibus tri
umphatū
Caudino
clades

Ro. oculi
in acie arse
re: clades v
sumid A

Ceminus
saltus
vlos hida

Decius se
deuouet

Tarenti laus

Tarentino
rum iuriz

Pyrrhus
apud alculū
pene mo
tus est

Pyrrhi ars i
ro. superan
dis

arthei ignis imitator: urbes ad mare formiz: cum: puteoli: neapolis: herculaneū: pompeii: & ipsa ca
put p'ribi capua: quodā iter tres maximas Romā carthaginē: numerata. Pro hac urbe iis regiōibz
P. R. fānitas iustitigēte si opulētia quætas: aureis & argēteis armis didolori uestes: uis: ad ambitū ar
mata: si fallaciā saltibus ferā: & montiū fraude grassantē: si rabie ac furorē: sacratiss legibus humanisq
hostiū i exitiū urbis agitātā. si p'tinaciā. lexies rupto foedere cladiūq: ipsi aiosiorē. Hos tamē quin
quaginta annis p' fabios & papirios patres eorūq: liberos ita subegit ac domiuit: ut ruinas ipsas urbiū
dirigit: ut hodie saniū i ipso sanio regraf: nec facile appareat materia q'tuor & uiginti triūphoz: maxi
me tamē nota & illustis ex hac gēte clades apud caudias furcas Veturio Posthumioq: cōsulibus ac
cepta ēclausa. n. p' isidias itra cū saltū exercitu: unde nō possēt euadere. stupēs occasiōe tāta dux hosti
um pontius herēniū patrē cōsuluit: & ille mitteret oēs uel occideret: sapiēter ut senior suaserat. hic ar
mis exutos mittere sub iugū maluit: ut nec amici forēt beneficio: & post flagitiū hostes magis itaque
& cōsules magnifice uoluntaria deditiōe turpitudine fœderis dirimūt: & ultionē flagitās miles Papi
rio duce horribile dictū subiectis ensibus p' ipam uia ante pugnā furit: & in cōgessu arsisse oīum oc
ulos hostis auctor fuit. nec prius finis cēdibus datus: q' iugum & fabius & duci capto reposuerunt.
BELLVM ETHRVSCVM ET SAMNITICVM.

Athenus. P. R. cū singulis gētū mox aceruatū tamē sic quoq: par oībus ethruscoz. xii
populi in id tēpus incitati: antiquissimū italiz populū samitiū: reliq in excidiū romani
noīs repēte cōiurāt. Erat error igēstos: tot simul tatorūq: populozia latere ethruria i se
sta quattuor agminū signa uolitatā. Ceminus iterim saltus i medio ante inuius plane
quasi calydonius uel hercinus adeo tūc terrori erat: ut senatus cōsulū denūciaret: ne
tātū piculū ingredi auderet. Sed nihil hog: terruit ducē: q' fratre p'misso exploraret ac
cessus: ille p' noctē pastorio habitu speculatus oīa refert. Tū sic fabius maximū periculōssimū bellū
piculū explicauit: nū subito i cōditos atq: pallātes aggressus ē. captisq: supioribus iugis i subiectos suo
more detonuit. Ea nāq: species fuit illius bellū: q' in terrigenas & cælo ac nubibus tela mitterent: nec
i cructa tamē illa uictoria: nō opp'ssus i sinu uallis alter cōsulū Decius more patrio deuorū diis man
ibus obtulit caput: solē nēq: familiæ suæ cōsecrationē in uictoria: preciū redegit.
BELLVM TARENTINVM ET CVM PYRRHO REGE.

Equis bellū tarentinū: unū qdē titulo & noiesse uictoria multiplex. hoc n. cāpanos:
apud atq: Lucanos: & caput belli tarentinōsidē totā italiz: & cū istis oībus Pyrrhū cla
rissimū gracie regē una ueluti ruina p'iter uioluit: ut eodē tpe & italiz consumaret. &
transmarinis triūphos auspicaret. Taretū tē lacedæmonioz opus calabriz quondā &
apuliz totiusq: lucaniz caput: tū magnitudine i muris: portuq: nobilitū mirabili si
tūppe i ipis adriatici maris faucibus posita: in oras nostras Hyltriā: illyricū: epyrum
achaiā: africā: siciliā uela dimittit. iminet portui ad p'spectū maris positū: urbis theargē: qdē cā mife
ra ciuitati fuit osūm suæ calamitatū. Ludos forte celebrabat: cū remigēs littori romanas clas
sē uidēt atq: hostē rati emicāt: sine discrimine i solāt: q' aut aut unde: Romani nec satis norāt: aderat
sine mora querelā ferēs legatio: hāc quoq: fœdus p' obfcoenā turpē: dictū cōtumeliā uiolāt. Ex hinc
bellū: sed apatus horribilis: cū tot simul populi p' tarentinis cōsurgēt: oībusq: uahemētior Pyrrhus
q' semigræcā ex lacedæmoniis cōditoribus ciuitatē uidicaturus: cū totius uiribus: epyri: thessaliz: ma
cedoniz: cognitisq: i id tēpus elephātis mari terra uiris eqs: amissis addito i sup feraz terrore ueniebat.
Apud heracleā & cāpaniz fluuiū lyri Leuino cōsule: pria pugna: q' tā atrox fuit: ut ferēteā: turmā p'
sectus iuectus i regē turbauerit: coegeritq: p'iectis i signibus plio excedere. Factū erat: nisi elephātī cō
uersi i spectaculū belli pcurrissēt: quoq: tū magnitudine: tū deformitate & nouo colore simul ac tri
dore cōternati eq cū i cognatis sibi belluas aplius q' erat fupicaret: fugā stragēs: late dederit. In apu
lia deidē apud alculū melius dimicatū ē Curio Fabricioq: cōsulibus. lā gpe belluaz: terror exoleue
rat: & Caius Minutius q'tæ legiōis hāctatus unius. p'mo scidæ absce: mori posse belluas ostenderat:
itaq: & i pas pila cōgesta sūt: & i turres uibrata: sacros tota hostiū agmīa ardētibus ruinis operuit. nec
alius cladi finis fuit: q' nox dirimeret: postremusq: fugitiū ipe rex a satellitibus hūero fauciis i armis
uirs referret. Lucaniz supma pugna sub aru finis quos uocat cāpis: ducebis iisdē q' supius: & tūc tota
uictoria exitū: quē datura uirtus fuit casus dedit. Nā p'dactis i pmā acie rursus elephātis: unū ex his
pullū adacti i caput teli grauis idus auertit: q' cū p' stragē suoz pcurrens stitidore fererē: mater agno
uit: & q' uidicare exiliuit: tū oīa circa q'li hostilia graui timorē p'miscuit: i ea dē q're: q' pmā uictoria
i absultate: scidā parē facere: tertiā sine cōtrouersia tradidere. nec uero tātū armis & i cāpis: sed cō
siliis quoq: & dōi & itra urbē cū regē Pyrrhō dimicatū ē. Quippe post pmā uictoria rex callidus itelle
ta uirtute rōana: iustitā despaui armis: seq: ad dolos cōtulit. Nā i teretibus cremauit: captiuosq: idolgē
ter habuit: & sine p'cio restituit. Missisq: deinde legatis in urbem omni mō adnixus ē: ut in amicitiam
reciperet sed bello & pace foris & domi omnem in partē romana uirtus tom se p'baut: nec aliāz ma

gis q̄ taretina uictoria ostēdit populi romāi fortitudinē: senatus sapiētia: ducū magnanimitatē: q̄ nā illi fuerūt uiri quos ab elephantis primo praelio obrutos accipimus: omnū uulnera i pectore: q̄dam hostibus suis imortui: omnū in mēibus enses: & relicte i uultibus minae: & in ipsa morte ita uiuebat: quod adeo pyrrhus miratus ē: ut diceret. O q̄ facile erat orbis imperiū occupare. aut mihi. romāis militibus: aut me rege romāis. Quae aut eogē: qui suspulerūt i reparato exercitu festinatō: cū Pyrrhus uideo meē iquit plaē hercules iydere procreatū: cui quasi ab angue laerneo tor ceta hostiū capita de sanguine suo renascunt. Qui aut ille lenatus fuit: cū porante Appio caelo pulsi cū muneribus suis ab urbe legati. Interrogati a rege suo qd de hostiū sede sentirent. Vrbē templū sibi uiuim: lenatū regnū cōfiteretur: quales porto ipsi duces uel i castris: cū medicū uenale regis pyrrhi caput afferent. Curius remisit. Fabricius oblata sibi a rege iperū partē repudiavit: i pace: cū Curius fictilia sua faminit co praeferrer auro. Fabricius decē pondo argeti: circa Ruffinū cōsulare uirgē: quasi luxuria cēforia grauitate dānaret. Quis ergo miretur his moribus: uirtute militū: uictorē populū romanū fuisse: unoq; bello taretinū intra quadriētiā maximā partem italiae: fortissimas gentes: opulētissimas urbes: uberimasq; regiōes in deditionē redegeisse. Aut quid adeo fidem superet: quoniam i principia belli cū exitu conferantur. Vīctor primo praelio Pyrrhus totam trementē italiā: campaniā: Lyrim: siegellatq; populas: prope captam urbē a praestia arce dispexit: & a uigesimo lapide oculos trepide ciuitatis fumo ac puluere impleuit. Eodem postea his exuto castris: bis laucio: & in grāciam suam transmare ac terras fugato: pax & quies & tanta adeo de opulētissimis tor gentibus spoliauit uictoriam suā Roma nō caperet. Nec enī ullus pulchrior i urbe aut speciosior triumphus intrauit. Ante hūc diē nihil nisi pecora uollocogē: greges laborum: carpēta gallogē: fracta sannitiū arma uidisset. Tū si captiuos aspiceret: Molossū: thessalū: macedones: brutius apulū: atq; Lucius. Si pompas: aurum: purpura: signatae: talarē: tarentināq; delitit. Sed nihil libentius populus romāus aspexit: q̄ illas quas timuerat cum turribus suis belluas: quae non sine sensu captiuitatis summis i ceruicibus uictores equos sequebantur.

Att. uocē
pyrrhiRomae
laudemTarentinū
bellum
Quousq;
pyrrhus
processeritelephant
capti

BELLVM PICENTĒ:

Mnis mox italia pacem habuit. quid enim post tarentum audent: nisi q̄ ultro persequi socios hostium placuit. Domiti hinc pīcētē. sed gentis alicui Sempronio dūce: qui tremente inter praelium campo tellurem deam promissa ac de placauit.

Aedes tellu
ri uota

BELLVM SALENTINVM:

Alentini picentibus addit caputq; regionis brundisium iclito porta. M. Attilio dūce & in hoc certamine uictoriae precium templum sibi pastoris pales ultro poposcit.

Pales dea

BELLVM VVLSINENSE.

Ostremi italicorum it. fide mansere uulsi. opulētissimi ethruscorū: implorantes opē aduersus seruos quondam suos: qui libertatem a dominis datam in ipsos crexerant: translati in se republica dominabantur. Sed hi quoq; dūce Fabio gurgite poenas dederunt.

Fabius gur
ges

DE SEDITIONIBVS.

Aec est secunda aetas. P. R. & quasi adolescentia qua maxime uiruit: & quodā flore uirtutis exaruit ac fremuit. Itaq; quādam adhuc ex paucioribus feritas quiddā ispirabat idomitiū. Inde est quod exercitus Posthumium imperatōre ficiantē quas promiserat praedas facta in castris seditione lapidauit: q̄ sub Appio Claudio nohuit uincere hostem: cum posset: q̄ dūce Valerio Nerone detractantibus plerūq; militiam: fracti consulis fasces. Inde q̄ clarissimos principes: q̄ aduersarentur uoluntati suae: exultatione multauit: ut coriolanum colere agros iubentem: nec minus ille ferociter iniuriā armis uindicta sentit: nisi q̄ iam inferentem signa filium mater Vetruria la chymis suis exarauit ut ipsum Camillū q̄ inq; inter plebē & exercitū diuisi fuisse uident praedā uide res. Sed hic melior obsessis i capta urbe cōsuluit: & mox supplices de hoste gallo uidicauit. Cū senatu quoq; de aequo bonoq; certatū ē adeo ut relicti sedibus solitudine & interitū patriae suae minarent: Roma discordia ob impotentiam feneratorum: quibus in terga quoque serulit leuanti bus: in sacrum mōtem plebs armata secessit: quibus nec nisi tribunos impertrasserit: Mene nūc agrippa faciendū & sapientis uiri auctoritate reuocata est. Extat orationis antiquae latinitas efficax ad concordiam fabular: qua discedisse inter se quondam humanos artus: q̄ omnibus opere fugentibus solus uenter immunis ageret: deinde moribundos a se iunctione redisse i gratiam quando sensissent: q̄ eius opera: redactis in sanguinem cibus irrigarentur.

Posthumū
castris lapi
datus

Coriolāus

Prima ciui
tatis discor
dia

Secunda ci-
uiū discor-
dia

Tertia dis-
cordia
Quarta fe-
ditio

Sp. cassius
Mānlius ca-
pitōlinus

Processus
ro. po.

Sicilia

Ro. in sicili-
am traici-
unt

Hyero uin-
citur

Classis

Duilius

Calphurni
us flamma

Ecce dān in urbe decemuiratus libido conflauit: allatas a gracia legis decem principes
lecti iubente populo cōscripserāt: ordinataq; erat in. xij. tabulis tota iusticia. Cū tamē tra-
ditos faces regio quodā furore retinebant. Ante ceteros Appius eo insolentia: elatus est:
ut igneā uirginē stupro destinaret: oblitus & lucretia & regū & iurisq; ipse cōposuerat.
Itaq; cū oppressam iudicio filiā trahi i seruitutē uideret uirginis pater: nihil cunctatus in
medio foro manu sua interfecit: ad mortisq; signis commilitonum totam eam dominationem obse-
sam armis in carcerem & catenas ab auentino monte detraxit.
Ertia seditio: nec excitauit matrimoniorq; indignitas: ut plebes cū patriciis iungerent: q tu-
multus in monte laniulo duce Canuelio tribuno plebis exarsit. Itaq; cū patriciis iungerent: q tu-
multus in monte laniulo duce Canuelio tribuno plebis exarsit. Itaq; cū patriciis iungerent: q tu-
Vartam honorū cupidō: ut plebei quoq; magistratus crearent. Fabius ambutus duage pa-
ter: alteram Supplicio patris sanguinis dederat: alterā plebeio Stolo quodā tpe: q; lictōne
uirga sonū ignotū penatibus suis expauerat a sorore satis insolenter irilla iniuriā nō tulit.
Itaq; nactus tribunatū honore: & magistratū cōsortetia: quis immo senatui extorsit. Vege i
his ipsis seditiōibus principē populū nō imerito suspexeris: siq; dē nūc liberatē: nūc pudici-
tatiū nataliū dignitatē: honoreq; decora & insignia uindicauit. Inter oīa hęc nūc acrior cultos q; li-
bertatis fuit. Nullaq; i pēciū eius potuit largitiōe corrūptū: cū i magno & i dies maiore populo iterim
pniciōi cūq; existeret. Cassiū largitiōe agraria lege suspēctū regie dominatiōis plenti morte multa
uit. Ac de spurio qdē supplicii pater ipsius fūmpit. Hūc Quintiū dictatōis ipso i medio foro magi-
ster egit. Seruilius hala cōfodit. Māliū uero capitolii uindicta: q; plerōsq; debitorū liberauerat: altius
se & sciuilius efferētē. ab illa quā de se dederat arce: deiecit. talis domi ac foris talis pace belloq; p. R. frētū
illud adolefcentia: i secūda i pērii aetate habuit in qua totam iter alpes frētūq; italiam armis subegit.
LVCII FLORII EPI THOMATIS LIBER SECVNDVS

Omita subactaq; italia. P. R. ppe qngētē simū annū agēs: cū bona fide adoleuisset: si qd
ē robur: si q iuuetas: tū ille uere robustus & iuuenis & par orbi terraz esse coepit. Itaq;
mige & incredibile dictū: q; ppe qngētis annis domi iunatus: eadeo difficile fuerat dare
italia: caput his ducentis annis q; sequuntur: africanie: europam: asiam: totum deniq;
orbem terrarum bellis uictorib; peragrauit.

PRIMUM BELLVM PVNICVM.

Gis uictor italiae populus cū a terra frētū usq; uenisset: more ignis: q obuius: populatus i-
cedio sitas iterueniētē flumine abrupti: paulisp; subiticiē: mox cū uideret opulētissimā in
pximo pdā quodā mō italiz suaz abiciā & quasi reuulsā adeo cupiditatis eius exarsit
ut quatenus nec mare iungi: nec pontibus possent armis belloq; iūgēda: & ad cōtinētē suū
reuocanda bello uideretur. Sed ecce se ultro ipsis uia pādētibus satis nec occasio defuit:
de poenorum impotentia foederata siciliz ciuitas messana quā reteretur. Affectabar autē cū romanus
istā penū siciliam: & eodem tempore paribus utiq; uotis ac uiribus imperiū orbis agitabat. Igit; spe-
cie quide locos iquandire autem sollicitante prada: quāquā terraret nouitas reitāta tamē in uir-
tute fiducia est ille rudis: ille pastorius populus: uereq; terre frē ostendit nihil interesse uirtutis: eqs an
nauibus: terra an mari dimicaret. Appio Claudio cōsule primū frētum tū ingressus est fabulosis isa-
me monstris aēstusq; uolentium: sed adeo non est exterritus: ut ipsam illam ruentis aēstus uolentiam
prō munere amplecteretur: statimq; ac sine morā Hyeronem Syracusanū regem tanta celeritate ui-
cit: ut ipse ille se prius uictūq; hostē uideret: fateret. Dullio Cornelioq; consulis bus etiam mari con-
gredi ausus est: cum quidem ipsa uelocitatis classis in comperate auspicio fuit: intra enim sexagesimū
dies: quam celsa silua fuerat. clx. nauium classis in anchoris stetit: ut non arte faceret: sed quodam mu-
nere deorum conuerſe nauis: atq; inuatae arbores uiderentur: praliū uero fama mirabilis: cum illas
celestes uolucresq; hostium naues hāc graues tardaeq; comprehendere: longe illis nauticae artes: de-
torquere remos: & ludificari fuga rostrā. Iniecit enim ferrea manus machinazq; alia: ante certamen
militum ab hoste dirisē coactiq; hostes quasi in solido decernere: uictor ergo apud liparas merſa &
fugata hostium classe primum illud maritimum egit triumphum: cuius quod gaudium fuit: cū Dull-
ius imperator non cōtentus uicis diei triumpho pē uitam omnem ubi cena rediret: praefigere
italia: praecinerē sibi tibias iussit: quasi quottidie triumpharet: pro tāta huius uictoria leue huius prae-
lii damnum fuit. Alter consulum interceptus Alina Cornelius qui simulato colloquio euocat: atq;
oppūsus fuit: pſidia punice documētū Colatino dictatore fere oīa pſidia penoz: aggrito: depreo pa-
normo: ere: illybeo detraxit: trepidatum est semel circa camerinensium saltum: sed eximia uirtute
Calpurnii flammē tribuni militū euasimus: qui lecta, ecc. manu iſestū & inſessum ab hostibus. timul
tum occupauit adeoq; moratus hostes: dum exercitus omnis euaderet: ac si pulcherrimo exitu terro

pylarum & leonide famam adequauit. Hoc illustrior noster & expeditioni tantæ super fuit & superui-
xit licet nihil scripserit sanguine: Lutio Cornelio Scipione cū iā sicilia suburbanā eet populū romanū
provincia: serpente latius bello fardianum annexamq; ei corsicam transiit: ubi & hic carale urbis exci-
dio incolas teruit. adeoque omnis terra mari pœnos expugnauit: ut iam uictoria nihil nisi africa
ipsa restaret. M. Attilio Regulo duce iam in africa nauigabat bellū: nec deerat: q̄ ipso punici maris no-
mine ac terrore deficerent: augere insup tribuno Mânio metū in quē: nisi paruisset: securi districta im-
perator metum totius nauigadi fecit audaciā: mox de uētis remissq; p̄peratū ēst utiq; terror hostici ad
uentus pœnis fuit: ut apus pene portis carthago caperet. Belli prima p̄mitū fuit ciuitas clypea: prima
enī a punico littore quasi arx & specula p̄currit: & hæc & ccc. apus castella uastata sunt. nec cū homi-
nibus sed cum monstris quoq; dimicatum est. Cum quasi in uindictam africæ nata miræ magnitudi-
nis serpens posita apud bragadam castra uexaret: Sed oīum uictor regulus cū terrore nōs sui late cir-
cūstulisset: cūq; magnā uim iuuentutis ducesq; ipsos aut cœpisset aut haberet in uinculis: classemq; l-
gētī p̄da honulā & triumpho graue in urbē p̄misisset: etiā ipsam caput belli carthagine urgebat obli-
dici: ipsiq; portis in herebat. Hic paulū circūacta fortuna est: tantū ut plura decissent romanæ urbis
insignia: cuius fere magnitudo calamitatibus approbat: inā cōuersis ad externa auxilia hostibus: cum
Xantippū illis ducē Lacedæmō milis ferra uiro militiæ peritissimū uincimur: cū fœda clade romanis
q; usu incognita. Viuis in manus hostiū uenit fortissimus ip̄erator: Sed ille qd̄ par tantæ calamitati
fuit. Nā nec punico carcerē fractus est: nec legatio suscepta: q̄ppe diuersa: quā hostes mādauerāt: cen-
suit: ne pax fieret: ne cōmutatio captiuoꝝ recipere: sed nec illo uoluntario ad hostes suos redit: nec
ultimo siue carceris: seu crucis supplicio deformata maiestas. Immo his oībus admirabilior qd̄ aliud
q̄ uictus de uictoribus: quia carthago non cesserat: de fortuna triūphauit. Populus autē romanus mul-
to acrior infestior: p̄ uictōe reguli q̄ p̄ uictoria fuit: Metello sic cōsule spirātibus altius pœnis: & re-
uerso in siciliā bello: apud panormū sic hostes cecidit: ut ne amplius ea in isula cōciteret. Argumentū
ingentis uictoria: centū circiter elephātōꝝ captiuitas. Sic quoq; magna p̄da si gregē illū nō bello sed
uenatiōe cœpisset. Publico Claudio cōsule nō ab hostibus sed a diis ipsi lupatus est: quoꝝ auspiciā cō-
temperanti: bi statim classe demersa: bi ille p̄cipitari pullos iusserat: q̄ pugnare ab his uetaret. M. Fa-
bio buteone cōsule classem hostiū iāffrico mare egimuz: iā i italia ultro nauigare cecidit. Quā-
uis Octauio triūphus tēpestate iter cecidit: cū opulēta p̄da clasīs aduersis acta uētis naufragio suo afri-
cam & syrtis oīum ip̄erta gentiū insulaz: littora impleuit. Magna clades: sed nō sine aliqua principis po-
puli dignitate intercepta tēpestate uictoria: & triūphū perisū naufragio. Et tamē cū punice p̄da om-
nibus insulazq; fluitarent. P. R. triūphauit. Lucatario Catulo cōsule: tandē bello finis ip̄ositus apud isu-
las: q̄bus nomen egates: nec maior alia in mari pugna: quippe cōmetantur exercitu: propugnaculis: ar-
mis: grauis hostiū classis: & in eis quasi tota carthago: qd̄ ipsū exitio fuit. R. omāniā clasīs p̄mptale-
uis: expedita: & quodam genere castrensis ad similitudinē pugnaz equestris sic remis quasi habentis age-
batur: & in hos uel in illos mobilia rostra speciē uiuentium præferabant. Itaq; momento temporis la-
cerata hostium rates totum iter siciliam fardianā: pelagus naufragio suo suo operuerūt. Tanta de-
niq; fuit illa uictoria: ut de excidendis hostiū mœnibus nō quæreret: superuacuum uisum est in arcē
murosq; seruire: cum iam in mari esset deleta carthago.

BELLVM LIGVSTICVM.

Erat p̄mo punico bello secūta: est brevis sane & quasi ad recipiendū spiritū requies argu-
mentum: pacis & bona fide cessantium armorum: tūc primū post Numā clausa fuit
porta lanī: sed statim ac sine mora patuit: quippe iam Ligures iam i subres galli: necnō
& illirici laceffebāt. Sic de subalpiis idē de subalpiis italiz fauicibus gentes: deo quo-
dam afflicto incitant: ne rubiginē ac sitū arma sentirent: deniq; itaq; quotidiāni: & qua-
si domesticū hostes tyrocinia militū imbuebant: nec alter utraq; gēte quasi cote quadā
P. R. fere suæ uirtutis accebat. Ligures imis alpiū iugis adherētes: inter uarrū & macrā flumē ip̄lici-
tos dumis siluestribus maior aliquatō laborerat inuenire: q̄ uincere: tū locis & fugaduz atq; uelox
genus ex occasib; magis latrocinia q̄ bella faciebāt. Itaq; cum diu multumq; eluderet saltus decies
mox ubi: euburiates in cognitas tādē Fuluius latebras eoz ignibus sepsit. Bēbius in plana deduxit.
Posthumus ita exaruit ut uix reliquerit ferrum quo terra coleretur.

BELLVM GALLICVM.

Allis insubribus & his accolis alpiū ferarum: corpora plūquā humana erant:
sed experimēto deprehēsum ē: q̄ppe sicut primus ip̄erus eis maior q̄ uiroz ē ita sequēs
minor q̄ foeminarum. Alpiā corpora humēti celo educata habent quiddam simile
muitibus suis: q̄ mox ut caluere pugna: statim in fide eunt: & leui motu q̄ si sole laxant.

Ro. i aphri
cam traii
ciunt i del
i del

Xantippus

Reguli fi-
des
Metellus 2

M. fabius
buteo
Lucatius
consul

Victoria
naualis ad
egates

Domiti li-
gures

Gallorum
natura

Tertia spo-
lia opina

Libūno-
gedes

Secundum
bellum pu-
nicum
Saguntus

Atticinium
uincuntur
Rocellensis

Iteq; ro, ui-
cuntur ad
trebiam
Trafimena
acies

Cannæ po-
ro, funeste

Aherbal

Hi sepe & alias sed Britomaro duce non prius soluturos se baltea:q; capitolium ascendissent iura-
rantia factum est: tunc enim Emilius in capitolio discinxit. Mox Arifonico duce uouere de nostro
militū prae da Marti suo torquē intercepti lupper utrum: nā de torquibus eorum aureum tropheū
Ioui Flāminius erexit. Viridomare rege romana arma Vulcano pmiserant: alioquin uota ceciderunt
occiso enim rege marcellus tertia post Romulum patrem feretrio Ioui arma suspendit.

BELLVM ILLYRICVM.

Lytrii seu liburni sub extremis alpiū radicibus agūt iter arfā titiūq; flumē: longissi-
me p totū adriani maris littus effusi: hi regnātē Teusa muliere populatiōibus nō cōte-
ti licētiā scelus addiderunt. Legatos qppe nros ob ea quae deliquerāt iure agentes: nec
gladio qdē: sed ut uicimas securi pcutiūt pfectos nauū igne cōburūt: idq; quo indi-
gatus foret mulier iperabat. Itaq; Cneo Fuluio cētimalo duce late domant. Stricta in
principū colla secures legatorūq; manibus litauere.

BELLVM PVNICVM SECVNDVM.

Ost primum punicū bellum uix quadrienni requiesce alterum bellum minus qui-
dem spacio: nec. n. amplius q. xviij. annos habet: sed adeo cladum atrocitate terribi-
lius: ut si quis conferat dama utriusq; populi: similior uictio sit populus qui uicit. Aut
pudebat nobile populū ablatū mare: rapae infulae: dare tributā: quae iubere consueue-
rat. Hinc in ultione puer Hannibal ad atriū patri iurauerat: nec te morabā. Igis in causa
belli Saguntus deleta est hispaniae ciuitas: & opulenta: fideiq; erga romanos magnū q-
dem sed triste monumētū: q in libertate cōmuni foedere excepta. Hānibal causas nouoq; motū quae
rens: & suis & ipsorum manibus euerit. ut italiā sibi rūpto foedere a periret. Summa foederis romanis
religio est. Itaq; ad auditū sociae ciuitatis obsidiū: memores icū cū poenis quoq; foederis: nō statim ad
arma pcurrunt: dū prius more legitimo quārī maluit interim iā nouē mēsis fessi fame: machinis
ferro & igne uerfa denique in rabiem fide immane in foro excitant: rogum: tum desuper se suosq;
cū oibus opibus suis ferro & igne corrūpūt. Huius tantae cladis audor Hannibal poscitur: ingue-
rantibus poenis dux legatiōis: quae inq; mora est: Fabius. In hoc ego sinū bellū assero: & pacē: utrūq;
elit gis: utrum placet sumite: cūq; succlamatū esset: utrum uellet: daret. Bellū igitur inq; accipite: & ex
cussio in media curia totus gremio non sine horrore quasi plane finū bellum ferret: effudit. Similis ex-
tris belli initio fuit. Nam quasi has inferias sibi saguntinorū ultimae dire in illo publico parricidio icē
dioc; mandassent: ita manibus eorū uastatione italiae: captiuitate africae: ducum & regū. qui id gessere
bellum exilio parentatum est. Igitur ubi semel se in hispania mouit illa grauis & luctuosa punici belli
uis atq; tempestas: destinatumq; romanis iā diu fulmen saguntino igne cōflauit: statim quodā impe-
tu rapta medias per fregit alpes: & in italiam ab illis fabulosaē altitudinis niuib; uelut cāelo missa des-
cendit: ac primi quidē impetus turbo inter padum & ticinū ualido statim fragore detonuī. Tūc Sci-
pione duce susus exercitus lauitus & ipse uenisset in hostium manus imperator: nisi protectum patrē
prætextatus admodū filius ab ipsa morte rapuisset: & hic erit Scipio: qui in exitū africae crescit nomē
ex malis eius habiturus. Ticino Trebia succedit: hic secūda belli punici procella defecit Sempronio
cōsule: tunc callidissimi hostes frigidū & niualē nacti diē: cū se gnis prius oleoq; fouissent. horribi-
le dictū: hoies a meridie & sole uenientes: nostra nos hyeme uicerūt. Trafimenus lacus tertiu flumen
Hannibalis iperatore Flamminio: ibi quoq; ars nouae punice fraudis: qppe nebula lacus plaustribus
q; uir gultis tectus eqū terga subito pugnatiū iuuat. Nec de his possumus quārī imminetē temera-
rio diu cladē pōderat. Inscidentia signis agmina & aquilae prodire nolentes: & cōmissam aciem secu-
tus ingens terrae tremor: nisi illū horrore soli eqū uiroorūq; discursus & mota uehementius arma fe-
cerunt. Quartū id est poene ultimū uulnus imperi cāne igno belis apulie uicis: sed magnitudine. Elā-
dis emerit: & xl. militū cadē parte nobilitas. Ibi in exitū infelicitis exercitus dux: traiecit: caelū dis: tota
deniq; rerum natura consensit. Siquidē nō contentus simulatis transugis Hannibalq; mox terga pu-
gnatiū ceciderat. Insuper callidissimus iperator patētibus in campis obferuato loci ingenio: q; & solibi
acerissimis & plurimis populis: & eurus ab oriente semper quasi ad constitutum: ita instruxit aciem ut
romanis aduersus haec oia aduersis: quasi secūdam cœli tenēs: uero: puluere: sole: pugnaret. Itaq; duo
maximi exercitus cœli ad hostium faciatatē: donec Hannibal diceret militi suo: parce ferro. Ducū ef-
fugit alter: Alter occisus est: dubiū uter maiore animo: paulū puduit. Varro nō desperauit: Documen-
ta cladis: currentis aliquid iū ausus pons de cadaueribus iussu ducis factus i terrore. Vergelii: modū
duo anulozē carthagini missi dignitatē: quæstus taxata mensura: dubiū deinde nō erat: quod ultimum
illū diē habitura fuerit Roma: qnq; intra diē epulari Hānibal in capitolio potuerit: quod poenū il-
lum dixisse Adherbalē Bomilcaris ferunt. Hānibal quēadmodū sciret uincere: sic uti uictoria scisset.

Tum quidem illum: ut dici uulgo solet: aut fatum urbis imperatur: aut ipsius mens mala & aduersi a carthagine diu in diuersum abstrulerunt, cum uictoria posset uti: si uis maluit. Relictaq; Roma capnam tarentumq; peragrare: ubi mox & ipse & exercitus ardor elanguit: adeo ut uerum dictum sit, ca-
 pua Hannibali cannas fuisse. Si quidem in uictum alpis in domum armis: campania: quis crede-
 ret? iules & tepentes fontibus baia subegerunt. Interim respirare romanus: & quasi ab inferis emerge-
 re arma non erant: detraha diu templis decantant iuuentutis in sacramento militie liberata seruitia:
 egebant arario: opes suas liberis senatus in medium protulit: nec prater q; in bullis singulisq; anulis
 erat: quicquid sibi auri reliquere: eques secutus exemplum: imitatusq; eodem tribus: deniq; uix suffice-
 re tabulae uix scribae manus Leuius Marcellusq; consulibus cum priuatae opes in publicum deferen-
 tur: quid autem in eligendis magistratibus: quae centuriarum sapientia: cum iunioribus a senioribus
 consilium de creandis consulibus petiuere: quippe aduersus hostem totiens uictorem: tam calidum
 non uirtute tantum: sed suis etiam pugnare consiliis oportebat. Prima rediit: sed ut sic dixerim: re
 uiuiscens imperiis spes Fabius fuit: qui nouam de Hannibale uictoriam commentus est: non pugna-
 re. Hinc illi cognomen noui: & reipublicae salutare cunctator. Hic illud ex populo: ut imperii scutu
 uocaretur: itaq; per faminum totum per salernos gauranosq; saltus: sic macterauit Hannibalem: ut qui
 frangi uirtute non poterat mora comminueretur. Inde claudio Marcellus duce etiam congreddi ausus
 est: cominus uenit & pepulit: & campania sua: & ab obsidione nolae urbis excussit. Ausus & sempronio
 graccho duce per lucaniam sequi: & praemere terga cedentis: quauis tunc pudor manu seruili pugna
 ret: nam huculq; tot mala compulerant: sed libertate donati fecerant de seruitute romanos. O horri-
 bilem in tot aduersis fiduciam: o singularem animum ac spiritum populi romani tam arctis afflictisq;
 rebus: cum de italia sua dubitaret: ausus est tamen in diuersa respicere: cunctos hostes in iugulo per cam-
 paniam apuliamq; uoluitare mediamq; de italia african facerent: eodem tempore & hoc sustinebat:
 & in siciliam: sardiniam: hispaniam: diuisa per terrarum orbem arma mittebat. Sicilia mandata Mar-
 cello: nec diu restitit: tota enim insula in una urbe superata: est grande illud: & ante id tempus inuictum
 caput syracusae: quauis Archimedis ingenio defenderentur: aliquando gesserunt. Longe illi triplex mu-
 rus: totidemq; arces: portus ille maritimus & fons celebratus Aretusa: nisi q; haecenus profuerit: ut
 pulchritudini uictae urbis parceretur. Sardiniam Gracchus arripuit: nihil illic gentium feritas infano
 rum: quam sic uocat: immanita motum profuerit: egerunt in urbes. Urbemq; urbium Caralim: ut
 gens cotumax uilisq; mortis saltem desiderio patri soli domaretur: in hispaniam missi Cneus & Pu-
 blius Scipiones: spem totam poenis eripuerant: sed insidiis punice fraudis oppressi rursus amiserant:
 Magnis quidem illi praeliis cum punicas opes cecidissent: sed punice insidiae alterum ferro castrame-
 tantem: alterum cum euasisset in turrem cinctum facibus oppresserunt. Igitur in ultionem patris ac
 patri missus cum exercitu Scipio cui tam grande de africa nomen fata decreuerant. Bellacem illa
 uiris armisq; nobilem hispaniam illam seminarium hostilis exercitus: illam Hannibalis eruditricem:
 incredibile dictum: totam a pyreneis montibus in Herculis columnas: & oceanum recuperauit: neficias
 ciuitas: nam facilius q; uelociter quattuor anni fatentur: ut una ciuitas probaret: eodem q;pe quo
 obessa est die capta est: omneq; africanae uictoriae fuit: q; tam facile capta est Hispania Carthago. Cer-
 tum est tamen ad profigandam prouinciam maxime profecisse singularem ducis sanctitatem: quip-
 pe qui captiuos pueros pulasq; praecipuae pulchritudinis barbaris restituerunt: in conspectum qui
 dem suum passus adduci. ne quid de uirginitatis integritate deliberasse saltem uel oculis uideretur.
 Haec inter diuersa terrarum populus romanus: nec ideo tamen italica uisceribus inherenter summo
 nere poterat Hannibalem carthaginem scilicet. Namq; ad hostem defererant: & dux acerrimus cotra ro-
 manos italicis quoq; uiribus utebatur: nam tamen cu plerisq; opidis & regionibus excusseramus Ta-
 rentinus ad nos redierat: nam & capua sedes & domus & patria altera Hannibalis tenebatur: cuius am-
 missio tantum poeno duci dolore dedit: ut ille totis uiribus Romam conuerteretur. O populum
 dignum orbis imperio: dignum omnium fauore: & administratione hominum ac deorum: compul-
 sus ad ultimos metus ab incepto non destitit. & de sua urbe sollicitus: capuam tamen non omisit: sed
 parte exercitus sub Appio consule relicta: parte staccum in urbem secuta: abens simul praesensq; pu-
 gnabat. Quid ergo miramur? Mouenti castra a tertio lapide Hannibali iterum ipsos deos: deos in qua
 nec fateri pudebit restituisse: tanta enim ad singulos illis motus uis imbrim effusa est: tanta uentose
 uolentia coorta est: ut diuinitus hostem summo ueri: nec coelo sed ab urbis ipsius moenibus: & capito-
 lio ferri uideretur. Itaq; fugit: & cessit: & in ultimum se italiae recepit finem: cum urbem tantum
 adortam reliquisset. Parua res dictu: sed ad magnam uirtutem. P. R. probandum satis efficax: q; illis ip-
 sis quibus obsidebantur diebus: ager quem Hannibal castris infiderat: uenalis roma fuit: haetaq; sub-
 biectus inuenit emptorem. Voluit Hannibal contra fiduciam imitari: subiecitq; argentarias urbis ta-
 bernas nec sector inueniens est. Vt scias etiam praefagia satis fuisse: nihil actum fuisse tanta uirtute tan-
 to fauore deorum. Siquidem ab hispania Haldrubal frater Hannibalis cum exercitu nouo: nouis ui-
 ribus, noua belli mole ueniebat: Actum erat procul dubio: si uir ille se cum fratre iunxisse: sed huc
 quoq; castrametantem Claudius Nero cum Luitio Salinatore debellat. Nero in ultimo italica angulo

Capua An-
 nibali
 Cannas: lo-
 co fuit

Cunctator
 fabius

Marcellus
 Syraculae
 Archime
 des

Scipiois res
 in hispania
 gesta
 Carthago

Prodigiosa
 tepestas

Haldrubal
 his iteritus

opibus & nomine regio fretus satis habuit bellum mouere Europa iam dubio procul iure ad romanos pertinerebat. Hic lyfymachia urbē in littore tracio politam a maioribus suis Antiochus ut hereditario iure repebat. Hoc uelut sydere afiatici belli mota tepestas & maximus regū conuictus fortiter indixisse bellū cū ingenti strepitu ac tumultu mouisset ex asia Occupatis statim infulis græciq; littoribus oria & luxus triq; uictor agitabat. Euboeā infulā cōtinēti adherentē tenui freto reciprocantibus aq; Euripus abscidit. Hic ille positus aureis fericiq; tentoriis sub ipso freto murmure cū iter flucta tribus fidibusq; cōcineret collatis undiq; quis p hyemē rosis ne cū aliquo ducū genere agere uideretur uirginū puerorūq; delectus habebat. Tale ergo regē iam sua luxuria debellatū populus romanus Acilio glabrione cōsule in insula aggressus ipso statim aduentus sui initio coegit ab insule fugere. Tā praeipitē apud thermopylas affecutus locū. ccc. laconū speciosa cāde memorandū ne ibi qdē fiducia loci resisterē mari ac terra cedere coegit. Statim & euestigio itur in syriā. classis regia Polixendi Hannibaliq; cōmissa. Nā rex praeliū nec spectare poterat. Igif duce Emilio regillo a remigantibus rodis tria lacerat. Ne sibi placeat Athenā in Antiocho uicinus Xerxem in Emilio Alcibiadē aquauinus ephefiis Salamina penfauius. Consule Scipione cui frater ille modō uictor carthaginis africanus uoluntaria legatione aderat; debellari regem placet; & iam toto cessaret maris sed inus ulterius meādrū ad anem; montēq; spylū castra ponunt; hic rex incredibile dictū; qbus auxiliis qbus copiis cōfederat; recenta milia peditorū; eqtūq; falcatorūq; curruū nō minor numerus; elephātis ad hoc inensā magnitudinis auro purpura argēto & suo ebore fulgentibus aciem utriusq; uallauerant; sed hac oīa praepedita magnitudine sua ad hoc imbre; qui subito superflus mira felicitate perficos arcus corruerat; primum trepidatio; mox fugā; de hinc triumphus fuerunt. Victo & supplici pacem atq; partem regni dari Placuit; eo libentius; q tam facile cessisset.

Thermopylae

Videne themistocle sit legendū non alcibiadem

BELLVM ETHOLICVM.

Yriaco bello successit; ut debebat etholicum. uictō quippe romanus Antiocho faces afiatici belli persequeretur. ergo Fuluiō nobiliori mandata ultio est. Hic protinus caput gentis ambraciam regiam pyrrī machinis quatit secuta deditio. Adierant ethologae praecibus attici; R. odii & memineras auxiliis; sic placuit ignoscere. serpit tamen latius in proximis bellum omnemq; late Cephalonia; zacynton; & quicquid insularū in eo mari inter ceraunios montes iugumq; maleum etholici belli accessio fuerunt.

Fuluius nobilior

BELLVM HISTORICVM.

Istri sequuntur etholos; quippe bellantes eos nuper adiuerant; & initia pugnae prope tra hosti fuerunt eademq; exiti causa. Nam cum Cnei Manlii castra cōpessent opimaeque incubarent epulantes; ac ludibundos plerosq; aut ubi essent praepoculis nescientes; Appius pulcher inuadit; sic cum sanguine & spiritu male partam reuomere uictoriam. Ipse rex apulo a quo impositus; cum subinde crapula; & capitis errore lapsaret; caputū se se uix & ægre postquam experrectus est didicit.

Appius pulcher

BELLVM GALLOGRAECVM.

Allograeciam quoq; syriatici belli ruina conuoluit; fuerant inter auxilia regis Antiochian; fuisset cupidus triumphī Manlius; an eos uisus simulauerit dubium certe; negatus est uictori triumphus; quia causam belli non approbavit senatus. Cæterum gens gallograecorum sicut ipsum nomen inditio est; mixta & adulterata est; reliquiae gallo- rum quibus etiam Breno duce uastauerant graeciam; mox orientem secuti in media asiae parte etiam sedere. Itaq; ut frugum semina mutato solo degenerant; sic illa genti- na feritas eoz; afiatica amoenitate mollita ē. Duobus itaq; plius fusi fugatq; sunt; quīs sub aduētū hostis relicti sedibus; alii simos se mōtes recepissēt. solostogio; teoflagia i fiderāt. utring; fūdis sagittisq; acti ipsetuā se pacē dederūt. Sed alligati miraculo quodā fuere cū catenas moribus & ore retinent; cū offocadas uiuē fauces p̄buisent. Nā orgiagontis regis uxor a cēturiōe stuprā passā; memorabili exemplo custodiam euasit. Reuulsūq; militis caput ad maritum suum rettulit. ooooooooo

Gallograeci unde

M. Munko (s. 16)

Atf. muliebris pudicitiae exemplum

BELLVM MACEDONICVM SECVNDVM.

Vm aliae aliaq; gentes syriaci belli sequuntur ruinam; macedonia se rursus erexit. for- tissimum populum memoria & recordatio suae nobilitatis agitabat; & successerat philippo filius Perseis; q semel in ppetuū uictā esse macedoniā nō putabat ex gentis dignita

te, multo uehementius sub hoc macedones q̄ sub patre consurgunt quippe thraces in uires suas traxerant. Atq; ita industria macedonum: uiribus thracū disciplina macedonicam temptauere. Accessit his consilium ducis: qui situm regionum suarū summo speculatus hemor: positis per abrupta castris: ita macedoniam suam armissis ferroq; ualluerat: ut non reliquisset aditu minis a celo uerturis hostibus uideretur. Nam Marcio Philippo consule: eam provinciam ingressus populus romanus exploratis diligenter accessibus per atrudem paludem: per acerbos dubiosq; tumulos: illa quæ uolucris quocq; uidebatur inuia accessit: regemq; secūq; nihil tale metuentem subita bellij eruptione terruit. cuius tanta trepidatio fuit: ut pecuniam omnem in mare iussisset mergi ne periret: classem clemarine incenderetur. Paulo cōsule cum maiora & crebra essent imposita præsidia: per alias uias macedonia cōpresā est: Summa qdē arte & industria ducis: cū alias minatus: alias irrepisset cuius aduentus ipse eo terribilis regi fuit: ut interesse non auderet: sed gerenda ducibus bella mandauerit. Absens ergo uictus fugit in maria: insulamq; samothracem: fretus celebri regione: quasi tēpla & aræ possent defendere: quem nec montes sui nec arma potuissent. Nemo regū diutius ammissæ fortunæ cōscientiam retinuit. supplex cū scriberet ad imperatorem: ab illo quo cōfugerat tempus: nomenq; epistolæ notaret suū: regē addidit. Sed nec reuerentior capte maiestatis alius paulo fuit. cū i cōspectu uenisset hostis in templū recepti: & in conuiuiis adhibuit: liberosq; admonuit suos: ut fortunam cui tantū liceret reuererent. Inter pulcherrimos hūc quoq; populus romanus de macedonia duxit atq; uidit triūphū: q̄ppe cuius spectaculo tridū impleretur. Prima die signa tabularūq; Sequens arma pecunias trāfuecit. Tertius captiōis ipsūmq; regē attonitū adhuc tanq̄ subito malo stupētem. Sed multo prius gaudiū uictoria: populus romanus quam epistolis uictoris perceperat. Quippe eodem die quo uictus est perpes in macedonia: romæ cognitum est. Duo iuuenes candidis equis apud iuturnæ lacum puluerem cruorem abluēbant. Hi nunciare. Castorem & pollicem fuisse creditum uulgo quod gemini fuissent: iter fuisse bello: q̄ sanguine maderent: ita macedonia uenire: q̄ adhuc anhelarent.

BELLVM ILLYRICVM.

Academicus belli contagio traxit illyricos. ipsi quidem ut romanū a tergo distringerent: Perse rege conducti pecunia militauere: sine mora ab Antio patre subiguntur. Loscordam caput gentis delesse sufficit. Statim secuta deditio est deniq; hoc bellū ante finitum est q̄ geri Romæ nunciaretur.

BELLVM MACEDONICVM TERTIVM.

Vodam fato: quasi ita conuenisset inter pœnos & macedonas: ut tertio quoq; uicerentur. Eodem tempore utriq; arma mouere. Sed prior iugum excutit macedo: aliquāto q̄ ante grauiorū dū contemnitur. Causa belli prope erubescenda: quippe regnū pariter & bellum uir ultime sortis Andriscus inuaserat: dubium liber an seruus: mercenarius certe: sed quia uulgo Philippus ex similitudine pseudo Philippus uocabatur: regiā formam: regium nomen: animo quoq; regio impleuit. Igitur dum hæc ip̄a contemnit populus romanus luuentio pratore contentus: uirum non macedonicis modo sed thraciac quoq; auxiliis ingentibus ualidum temere tentauit. Inuictus quoq; non a ueris regibus: sed ab illo imaginario & scenico rege superatus. Sed consule Metello: amissum cum legione pratore plenissime ultus est. Nam & macedoniam seruītū multauit: & ducem bellū deditum ab eo: ad quem confugerat thracia: Regulo in urbem in catenis reduxit. Hoc quoq; illi in malis suis indulgentis fortuna: ut de eo populus romanus quasi de rege uero triumphauit.

BELLVM PVNICVM TERTIVM.

Ertium cum africa bellum & tempore exiguum fuit. nam quadriennio patratum est: & in comparatione priorum minimum labore: non enim tam cum uiris: q̄ cū ip̄a urbe pugnatum est. sed plane maximo euentu: quippe tandem Carthago finita est. Atq; si quis trium temporum momenta consideret: primo commissum est bellum: profligatum secundo: tertio uero confectum est. Sed huius causa belli: q̄ contra fœderis legē aduersus numidas quidem semel parasset classem & exercitum. frequēs autem magnissime fines territabat. sed huic bono locioq; regi fauebat: cum bellum sederet: de belli fine tractatū est. Cato inexplabili odio delendam esse Carthaginem: & cum de elio consulere tur: pronuntiabat Scipio nasci seruandam. ne metu ablato emulæ urbis: luxuriari felicitas urbis inciperet. Mediū senatus elegit: ut urbs tantum loco moueretur: nihil enim speciosius uidebatur: q̄ esse Carthaginem: quæ non timeretur. Igitur Maniliū Censorinoq; cōsulibus populus romanus aggressus Carthaginem spe

Att. peris
desperatio-
nem

Perpes capi-
tur

Dionysius id
accidisse
ait latino
bello

Andriscus

Iuuentiū p̄-
ter
Metellus

Scipio nati-
ca
tato maior

Manilius
Censorinus
consul.

pacis iniecit: ita citam a uolentibus classem sub ipso ore urbis incendit. Tum euocatis principibus: si fasui esse uellent ut migrarent sinibus imperatum. quod pro rei atrocitate adeo mouit iras: ut extrema mallent. Compuloratum igitur publicæ statim & pari uoce clamatum est ad armas: sed itaq; sententia quoquo modo rebellandum: non quia spes ulla iam superesset: sed quia patriam suam mallent. Non statim q̄ suis manibus euerit. Qui rebellantium fuerit furor: uel hinc intelligi potest: q̄ in usum noue classis tecta domusq; resciderunt: & in armos officinis aurū & argentū pro ære ferrosq; conflatū est. in tormentoq; uincula matronæ crines suos contulerunt. Mancino deinde consule terra mariq; fretuebat obfidio: operis portus nudatus: & primus & sequens iam murus: cū tantū Byrsia: quod nomen arci fuit: quasi altera ciuitas resistebat. Quāuis profligato urbis excidio: tamen fatale Aphricæ nomē Scipionū uidebatur. Igitur in alium Scipionem conuersa res publica finem belli reposcebat. Hūc paulo macedonico procreatū: Africani illius magni filius in decus gentis assumperat. Hōc scilicet fato: ut quā urbem cōcūsserat auus nepos euerteret. Sed quam maxime mortiferi esse morbus solēt morietium bestiarum: sic p̄d negotii fuit cum semiruta ciuitate Carthagine: quam integra. Compulsis in unam arcem hostibus: portum quoq; maris romanus obsederat. Illi alterum ibi portum ab alia urbis parte foderunt: nec ut fugerent: sed quia nemo illos nec euadere posse credebatur. Inde quasi enata subitū classis erupit. tum interim iam diebus iam noctibus noua aliqua moles: noua machina: noua perditōrū hominū manus: quasi ex obruto incendio subita de cineribus flamma prodibat. Deploratis nouissimis rebus. xl. se milia uiroq; dederunt. Quod minus credas dūce Hasdrubale. q̄to fortius scēmi nā & uxor dūcis quæ compræhensis duobus liberis a culmine se domus in medium misit: incendium imitata reginam quæ carthaginem condidit. quāta urbs deleta sit: ut de cæteris taceam: uel igniū morā p̄bati p̄t. p̄p̄e p̄ cōtinuos decē & septem dies uix potuit incendiū extingui: quod domibus ac tēplis suis sponte hostes inuaserant: ut quatenus urbs eripi romanis nō poterat triumphis arderet:

Studium
carth. in cō
parado. bel
li
A quo
cemilianus
Scipio ad
ptatus

Deditorū
numerus

zelligon

BELLVM ACHAIQVM.

Vasi sæculum illud euerfionibus urbium curret: ita carthaginis ruinam statim Co-
rynthos excepti: achaiæ caput: graciæ decus: inter duo maria Ionium & Aegeum qua-
si spectaculo exposita hæc facinus indignum ante oppressa est q̄ in numero certorum
hostium referretur. Critibolus causa belli: q̄ libertate a romanis data: uisus ipsos
ulius est. Legatos romanos dubium an & manu: certe oratione uiolauit. Igitur Metello
ordinanti: cui tum maxime macedonia mandata est ultio & huic achaium bellum:
at primam Critiboli manum metellus consul per patentis helide campos toto cecidit alpheo: & uno
plio peractum erat bellū: iam & urbe ipsam terrebat obfidio. Sed fata regē: cū Metellus dimicasset ad
uictoriā Mumius uenit. Hic alterius dūcis dignitate exercitū sub ipsis līthmi faucibus fudit: geminos
q; portus sanguine infecit: tamen ab incolis deserta ciuitas direpta primū. deinde tuba p̄cinete deleta
est. Quid signoz: quid uestiū: quid uetabulaz: raptū: in censum atq; p̄iectū & Quatās opes & abstule-
rit & cremauerit hinc scias: q̄ quicquid corinthi æris toto orbe laudatur. incendio superfuisse compe-
ritus. Nam & æris notam præciosiorem ipsa opulentiſſimæ urbis fecit iniuria: quia incendio perui-
ſus plurimis statuis atq; simulacris: æris: iargentiq; uenæ in commune fluxere.

Corinthi fi
rus & nobi
litas

Mumius

Aes corin-
thiacum

ambac

RES IN HISPANIA GESTAE.

T carthaginē corinthos: ita corynthū Numātia secuta est: nec deinde toto orbe quāq;
offensa: uictū in aris fuit. Post illa duo clarissima urbiū scēdia latæ atq; passim: nec p̄ uices: sed si-
mul pariter: quasi unū undiq; bellū fuit: p̄rlus utile: quasi agitatibus uentis: diffuisse
deus: bellū. quāda belli incēdia toto orbe uidere. Hispania nūq̄ aius fuit aduersus nos uniuersa
cōsurgere: nunq̄ cōferre uires suas: huius: neq; aut īperare: aut libertate rueri suā publi-
cæ: alioq̄n ita undiq; mari pyreneoq; uallata ē: uic inuenit syrtus nec adiri qdē poterit.
Sed antea a hispanis obfessa ē: q̄ se ipsa cognoscere: & sola oīum puincia: uires suas: postquā uicta ē
irellexit. In hac p̄p̄e dūcetos p̄ annos dimicātū est a primis scipionibus in primū Cæsare Augustū. Nō
cōtinue nec coheret sed p̄t laceſierat. Nec cū hispanis initio: sed cū penitis in hispania. Inde cōtagio
& series causaq; belloq;: prima p̄ pyreneū iugū signa romana Publius & Cne. Scipiones ītulērūt: plū-
q; ingētibz Hannōnē & Hasdrubalē fratrē Haniabalis ceciderūt. raptaq; erat īpetu hispania: nisi for-
tissimi uiri in ipsa sua uictoria oppressi punica fraude cecidissent: terra mariq; uictores. Igit. quasi nouā
nam iteq; puincia ultor patris & patris Scipio ille mox africanus inuasit. Iſq; statim capta cartha-
gine & aliis urbis non cōtētus p̄rnos expulſisse stipendiariā nobis puincia fecit. Oīm citra ultraq;
hibez: subiecit īperio. primus romanorū: dūcū uictor ad gades & oceanū orā puenit. plus etiā provin-
ciā retinere: q̄ facere. Itaq; per partes iam huc iam illuc missi duces: qui ferocissimas: & ad id temporis
iberas gentes ideo impariētes ingi: multo labore nec incurētis certaminibus se iure docuerunt.

Gn. &
P. scipioes

Scipiois ge
sta in hispa
nia

Brati res in hispania gestae

Salondicus Viriatus

Pompius

Numanti-
norum suc-
cessus

Mancinus
deditur

Caelia

Numanti-
norum ex-
tus

Ato ille Césorinus Celtiberos idest robur hispaniae aliquot praeliis fregit. Grachus pater ille Gracchus eisdem. & l. urbium euerfioe multauit. Metellus ille q. ex macedonia cognome meruerat: & celtibericus fiericū & cōtrebia memorabilis cepisset exemplo: & uerbis maior gloria peperit. Lucullus turdulos: atq; uaceos: de qbus Scipio ille postea singulari certamine cum a rege fuisset prouocatus opima retulerat. Decius Brutus aliquando latus calecos lusitanosque: omnis galatiae populus: formidatūque miliebus flūmen obliuionis: peragratq; uictor oceani littore: non prius signa conuertit: q̄ cadentem in maria solē obrutūque aquis ignem non sine quodā sacilegiū metu: & horrore dephēdit. Sed tota certaminū moles q̄ lusitanis fuit: & nūmātinis: nec in merito: q̄ppe solis gentiū duces cōtigerūt: fuisset: & cū oībus celtiberis nisi dux illius motus initio belli oppressus esset. Sed summus uir astutus & audacia: sicceffisset Salondicus: q̄ hāstā argentēā quotiens uelut cāro missam uaticinanti similis omniū in se mentes conuertērat. Sed cū pari temeritate sub nocte castra consulis adfuerūt: iuxta territorij ipm pilo uigilis exceptus est. Catege lusitanos Viriatus erexit: uir caliditatis accerrimā q̄ ex uenatore latro: ex latrone subito dux: atq; iperator & si fortuna cessisset hispaniae: Romulus non cōtentus libertate suorum defendere per. xlii. annos omnia: citra ultraq; hybeg: & ragū igni ferroc populatus castra etiā prioriq; & praesidiū aggressus. Claudium urbanum poene ad internitiōē exercitus cecidisset. Insignia trabeis & fascibus nostris: quae caeperant: in montibus suis trōphoea fixisset. Tādē etiā Fabius maximus consul opprefferat: sed a lucesore Pomplio uiolata uictoria est: quippe qui consicendae rei cupidus: fractum ducem: & extrema deditiōis agitantem: per fraudem & insidias: & domesticos percussores: aggressus hanc hosti gloriam dedit: ut uideretur aliter uinci non potuisse.

BELLVM NVMANTINVM.

Vmantia quantum Carthaginis: Capuae: & printhi: opibus inferior: ita uirtutis nomine & honore par omnibus: summūq; si uiros astitimes hispaniae decus: quippe q̄ sine muro: sine turribus: in modicē aēdito in tumulo apud situata quattuor milibus celtiberorum. xxxx. i. exercitū per annos. xlii. sola sustinuit. Nec sustinuit modō: sed fauuis aliquanto pertulit: pendens foederibus affecit. Nouissime cum iniunctam esse constaret: opus quoq; eo fuit: q̄ carthaginem euerterat. Non temere: si fateri licet ullius causa belli iniustior: segi denles socios & conlanguiue nostrorum manibus elaplos exceperant: habita pro eis deprecatio nihil ualuit: cum se ab omni bellorum contagione remouerent: in legitimi foederis praecium iussi arma deponere. hoc sic a barbaris: acceptum quali manus ab cinderetur. Itaq; statim Megara uicto fortissimo duce: arma cōuerfi. Pompeium praelio aggressi: foedus tamen maluerunt cum debellare potuissent: hostilium dein de Mancinum: hunc quoq; assiduū casū dibus ita subegerunt: ut ne oculos quidem aut uocem humani uiri quisquam suūtinere: tamen cum hoc quoq; foedus maluerē contenti armorum manubias: cū ad internitionem feruire potuissent. Sed non minus numantini q̄ caudini illius foederis flagrans igno minitiae pudore populus romanus. Dedecus quidem praesentis flagitij: deditiōe Mancini expiauit. Ceterum duce scipione carthaginis incendiis ad excidia urbium imbuto: tandem etiam in ultimam exciduit: sed tunc acris in castris in campo nostro cū milite: q̄ cū numantino p̄liandū fuit: q̄ppe assiduis & iniustis & ferulibus maxime operibus attriti: ferre plenus uallum: q̄ arma necirent: luto inq; nari: q̄ sanguine nollenti: uibeant ad hoc scorta: & calones facinae nisi ad usum necessariae amputantur: tati esse exercitum. quātū iperatorē: uere proditū est. Sic sedactio in disciplinā milite cōmissa acies: quodq; nemo uisurū se unquā sperauerat: factum est: ut fugietes numantinos q̄qua uideret. Dedit etia sese uolebant: si toleranda uiris imperarentur. Sed cum de cipio uerā uellet & sine exceptione uictoriae: eo necessario cōpulsus: primum ut destinata morte in plium ruerent cum sese prius apulis quasi iseris impleuissent: carnis semicruda & caelia: sic uocant indigenae ex frumento portione. Intellectū ab imperatore consiliū itaq; nō est permilla pugna morituris. Cū fossa atq; lorica: quattuor castris circū datos famae praemeret ab duce orantes praeliū. ut tanquā uiros occideret: sed ubi nō ipetrabant: placuit eruptio: sic cōserta manu plurimi occisi: & cū urgeret fames aliquatū per inde uixere. Nouissime consiliū fugae: sed it: sed hoc quoq; ruptis equoq; cingulis uxores ademere summo scelere p amore. Itaq; etiam exitu deplorato in ultimam rabiem furem: conuersi postremo mori hoc genere destinarent. Duces suos: seque patriaq; ferro: & ueneno: subiectoq; undiq; igne peremerūt. Mactae esse fortissimā & meo iudicio beatissimā in ipsi malis ciuitatem asseruit cum fide socios: populum ortis terrarū uiribus sultum: sua manu: aetate tam longa sustinuit. Nouissime maximo duce oppressa ciuitas: nullum de se gaudiū hosti reliquit. Vnus enim uir numantinus non fuit: qui in cathenis duceretur: praedat ut de pauperibus nulla: arma cremauerunt: triumphus fuit tantum de nomine. Aetenus populus romanus pulcher: egregius: pius: sanctus: atq; magnificus. reliqua faculi ut grandia aequie ita uel magis turbida: & foeda crescentibus cum ipsa magnitudo ine imperij uitis: adeo ut siq; hanc tertiam eius aetatem transpirarinam quam ducentos annos

fecimus diuidat: centum hos priores: quibus africanam: macedoniam: sicilianam: hispaniam domuit: aureos sicut poetæ canunt: iure meritoq; fateatur. Ceterum sequentes ferreos plane & cruentos & si quid inmanius. Quippe qui iugurtinis: cybiris: mithridaticis: parthicus bellis gallicis: atq; germanicis: quibus cælum ipsum gloria ascendit. Gracanas: drullanasq; cades: ad hæc seruilia bella miscuerunt: & ne quid turpitudini desit: gladiatoria denique in se conuersis marianis atque syllanis: nouissimæ Pompei & Cæsaris manibus quasi per rabiem & furorem & nephas semetipse lacerauit: quæ si inuoluta inter se sunt omnia atq; confusa: tamen quo melius appareat simul & ne scælera uirtutibus obstreperant: separatim proferentur: priusq; capimus iusta illa memorabimus: ut & pia cum exteris gentibus bella magnitudo crescentis indies imperii appareat: tum ad illa ciuium scælera: turpelsq; & impias pugnas reuertemur.

BELLVM ASIATICVM.

Ista ad occasum hispania: populus romanus ad orientem pacem agebat: nec pacē modis sed inusitata & in cognita quadam felicitàte relicta: regis hereditatibus opes & tota in simul regna ueniebant.

Talus rex pergamenorū regis Eumēnis filius socii quodam commilitonisq; nostri testamentum reliquit: populus romanus bonorum meorum hæres esto in bonis regis: hæc fuerunt. adita igitur hereditate prouinciam populus Romanus non quidem bello: nec armis: sed q̄ est æquius testamenti iure retinebat: sed hanc difficile dictū est utrum facilius amiserit populus Romanus: an recuperauerit. Aristonicus rex sanguinis ferocis iuuenis urbes regibus parere consuetas: partim facile sollicitat: paucas resistentes Mindum Samon Colophonem ui recepit. Crassi quoque prætoris cædit exercitum: ipsum quoque cepit. Sed ille memor & famulatus: & Romanis nominis custodem sui barbarum uirgula excecavit: exitum sui quod uolebat: ita concitat. Mox a perpenna domitus: & captus: & per dedicationem in uinculis habitus. Aquilus asiatici belli reliquias confecit mixtis (nephas) æueno: fontibus ad dedicationem quarundam urbium: que res ut maturam: ita infamem fecit uictoriam. quippe cum contra fas deum moresq; maiorum medicaminibus impuris in id tempus sacrosancta romana armia uiolasset.

L. FLORI EPI THOMATIS LIBER TERTIVS INCIPIT.

Ecce ad orientem: sed nō ad meridionale plagam eadē quies. Quis speraret post Carthaginem: alioquin in africa bellum? Atqui non leuiter se numidia concussit: & fuit in lugurtia quod post Hannibalem timeretur. quippe rex calidissimus populū romanum armis inclytum & inuictum opibus aggressus est: & citra spem omnī fortuna cessit: ut rex fraudæ præcipuus: fraudæ caperetur. Hic auo Masinissa & Micipsa patre per adoptionem: cum interficere fratres statuisset agitat: regni cupiditate: nec illos magisq; senatum populū romanū: quoq; in fide & clientela regnum erat: metueret: primum scelus mandat infidiis potiusq; Hiép̄salis capite: cum se in Adherbalem conuertisset: romam profugisset: missa per legatos pecunia traxit in sententiam suam senatū & hæc fuit de nobis eius prima uictoria. Missos deinde qui regnum inter illum Adherbalemq; diuiderent: similiter aggressus: cum in scauro ipsos romani imperii mores expugnasset: inchoatū nephas perferat: audacius: sed diu non latens scellera: corruptæ nephas legationis erupit: placuitq; bello perferri: qui parricidam. primum in numidia Calpurnius bestia consul immittitur. Sed rex præmonitus fortis aduersus romanos aurum esseq; ferg: pacem emitt. Cuius flagitii reus cum interueniente publica fide a senatu accessisset: pari audacia & uenit: & competitorum imperiū Masinissæ: Masinissam immisso percussore confecit. Hæc altera contra regem fuit causa bellandi. Igitur sequens ultro mandatur Albino. Sed huius quoq; (proh dedecus) ita corrupti exercitū: ut uoluntaria nostrorum fuga uinceret: numida calstrisq; potiret: adito etiam turpi foedere. in precium salutis: quem quod prius emerat dimisit exercitum. Eodem tempore in ultionem non tam imperii romanisq; pudoris Metellus affurgit: qui calidissime hostem: nunc præcibus: nunc minis: iam quasi simulata uera fuga eludentem artibus suis aggressus est. Agrorū atq; uiciorū populatione contentus in ipsa numidia capita impetum fecit: & zamam quidem frustra diu uoluit. Cæterum thalam grauem armis thesaurosq; regis diripuit. Tunc uribus exutum regem etiam sinum suorum regnisq; fugitium per mauros: atq; getuliam sequebatur. Postremo marius auctis admodum copiis cum pro obsecrante generis sui capite censos la cramento adeggerat: solum & sautum regem adortus: non facilius tamen uicit q̄ si integre & recentem. Hic & urbē Herculi conditam capiam in media africa sitam: angustibus athenisq; uallatam mira quadam felicitàte superauit: & saxeo inditā monti mulatā urbē per ligur aditu arduo innaccessosq; penetravit. Mox nō ipsi mo: sed Bocchū mauritanie regē iure sanguinis numidia iudicāt: apud opidū Cirthā grauitur cecidit. Qui ubi diffusis rebus suis alienæ cladis accessio fieri timet: p̄ciū foederis atq;

Recentior
rerum Ro-
manarum
status

Aristonicus

Carthago

lugurtia

bellum

lugurtia

succellus

Mari fortis

thesaurus

regis iugur

thi diripit

Nun cifce-
leritas & au-
dacia
Vbi uictus
Mithrida-
tes

aduentare Lucullam: qui horribile dictus per medias hostium naues utre fuspenfus: & pedibus iter ad gubernans uidentibus procul quasi marina pistris euaserat: mox clade conuersa: cum ex more obfide-
tem regem: & ex fame pestilentia urget recedente Lucullus asequitur: adeoq; cecidit: ut granicus
& e fopus amnes cruenti redderentur. Rex callidus: romanæq; auaritie peritus: spargi a fugientibus
farcinas: & pecuniam iussit: qua sequentes moraretur: nec felici in mari q̄ in terra fuga: quippe cen-
tum amplius nauium classem apparatusq; belli grauem in pontico mari aggressa tempestas tam for-
da strage lacerauit: ut naualis belli instar efficeret: plane quasi Lucullus quodam cum fluctibus pro-
cellisq; commercio debellandum tradidisse regem uentis uideretur. Attrita iam omnes ualidissimi re-
gni uires erant: sed animus malis angebatur. Itaq; conuersus ad proximas gentes: totum pene oriente
ac septentrionem ruina sua inuoluit. Hiberi Calpita: albanis: & utreq; sollicitabantur armenia. Perq; oia
& decus & nomen & titulus Pompeio sua fortuna quærebat. Qui ubi nouis motibus ardere Asiam
uiderat: aliosq; ex aliis prodire reges: nihil cunctandum ratus: priusq; inter se gentium robora coirent:
statim ponte nauius facti: omnium ante se primus transit euphratem regemq; fugientem media na-
eius armoenia quanta felicitas uiri uno prælio cõsecit: nocturna ea dimicatio fuit: & luna i partibus
quippe quasi commilitans cum a tergo hostibus: a facie romanis se præbisset: pōtici per errorem lon-
gius cadentes umbras luas: quasi hostium corpora petebant. Et Mithrydates quidē nocte illa debel-
latus est. Nihil enim postea ualuit: q̄q; omnia expertus more anguium: q̄i obtritro capite postremū
cauda minantur. Quippe cum effugisset hostem colchos: Siciliæ quoq; littora: & campaniam nostrā
subito aduentu terrere uoluit. Mox subruto pyrei portu colchis tenus iungere bosporon. Inde per
thrachiam macedoniam: & græciam transilire. Sic Italiam nec oppinatus inuadere tantum cogitauit.
Nam per defectionem ciuium pharnas filii scelere præuentus male tentatum ueneno spiritui ferro
expulit Cneus interim Magnus rebellis Asiæ reliquias sequens per diuersa gentium terrarūq; uolita-
bat: nunc sub orientem secutus armenios captis in ipso capite gentis Artaxis supplicem iussit regna-
re Tigranem. At in septentrionem schyticum iter tanquam in mari stellas secutus cholchos cecidit
ignouit hiberia: pepercit albanis: regem cholchorum Orodem positis etiam sub ipso caualo castris
iussit in plana descendere. Arthocenique hiberis imperabat: & obfides liberos daret: Orodem etiam re-
muneratus est. Vitro ab albania sua lectulum aureum & alia dona mittentem. necnon & in meridie
uerso agmine. Libanum syriæ: damascumq; transgressus per memora illa odorata: per thuris & balsa-
mi syluas romana signa circumtulit Arabes siquid imperaret præsto fuere. Hierosolymam defendere
tentauere iudei. Verum hæc quoq; & intrauit: & uidit illud regis impie gentis archanum patens
aureo uti cælo Dissidentibus de regno fratribus: arbiter factus: regnare iussit Hircanum Aristobolo
quoque renuebat eam rem: macthenas dedit. Sic Pompeio duce populus romanus totam qua latissima est:
Asiam peruagatus: quam extremam imperii habebant prouinciam: mediam fecit. Exceptis quippe
parthis: qui foedus maluerant & Indis: qui adhuc hos non nouerant: omnis Asia inter rubrum & cal-
pium & oceanum Pompeianis domita: uel oppssa signis tenebatur.

Vbi nouis-
simæ mitri-
date uictus

Vide ne fi-
licia se ile-
gendum

Pompei suc-
cessus

Hircanus

BELLVM PYRATICVM.

Pyratarum
successus

Phaselis

Pompeia-
næ classis le-
gati

Nerum dum populus Romanus per diuersa terrarum distractus est. Cilices inuaserat
maria: sublatiq; commertis: rupto foedere generis humani: sic maria bello quasi tem-
pestate præculerant: Audaciam perditis: turiosisq; latronibus dabat inquieta Mi-
thyrdatis prælisi Asia: dum sub alieni belli tumultu: exterique regis inuidia impune
graffantur. Ac primum duce Isodoro contenti proximo mari: Cretam inter atq; cyre-
nas: pyreum: & achaiam sinumq; maleum: quem a spoliis: aureum ipsi uocauere: latro-
cinabant: Missusq; in eos Publius Seruilius: quis leues & fugaces & myoparonas: graui & martia clas-
se turbaret: ino inuenta uictoria superat. Sed nec mari submouisse contentus ualidissimas urbes eoz:
& diutina præda abundantes: Phaselis & Olypon euertit: laurong ipsam arcem ciliciz unde cõcius
sibi magni laboris laurici cognomen adamauit. Non ideo tamē tor cladibus domiti: terra se contine-
re potuerunt: sed ut quædam animalia: quibus aquam terramq; incolendi gemina natura est: sub ipso
hostis recessu ipatiētes soli in aquas suas resiliuerūt: & aliq̄to latius quā prius: sic foelix ille & dignus ui-
ctoria Põpeius uictus: & Mithridatica: puincia facta accessio. ille displam toto mari pestē semel & i-
perpetuū uolens extirpare diuino quodā apparatu aggressus ē. Quippe cū classibus suis & socialibus
rhodiog abūdaret pluribus legatis: atq; pfectis utraq; pōti & oceani ora cõplexus ē. Gellius tufco ma-
ri i positis plotius ficulo. Grati illius ligulicū sinū Põpeius gallicū obsedit. Torq̄tus balearicum: Tibe-
rius Nero gaditanū fretū: q̄ primū maris nri limē apif. Lérulus lybicū. Marcellinus ægyptiū. Põpei in
uenes adriaticū. Varro Teretius ægeū & pōticū & Paphlyiū. Metellus asiaticū. Cœpio ipas ppōtidis
fauces. portius Cato sic obditis nauibus: q̄ si portū obseruauit: se p ois æquoris portus: sinus: latebras
recessus: p mōtoria: freta peninulas quicquid pyratag: fuit quodā idagine iclulum & oppsum ē. Ipse
Pompeius in originem fontemq; belli ciliciam uersus est. Nec hostes detractauere certamen non

ex fiducia: sed quia oppressi erant ausi uidebantur: sed nihil tamen amplius: quod ut primum idem co-
current. Mox ubi circumsula undique rostra uiderunt abiectis statim telis: remissis: plausu undique pari
sed nec fideliter in posterum reperta quies ulla est. Idque prospectum singulari consilio ducis: qui matris
monium genus a conspectu longe remouit: maris & mediteranis agris quasi obligauit. Eodemque te-
pore & usum maris nauibus recuperauit: & terra homines suos reddidit. Quid prius in hac mirere
uictoria uelocitatem: quod quadragesimo die parata est. An felicitatem: quod ne una quidem nauis amissa
est. An perpetuitatem: quod amplius pyratæ non fuerunt.

CRETICVM BELLVM.

Reticum bellum: si uera uolumus nosceremus fecimus: sola uincendi nobilem insula
cupiditate: fausse Mithrydati uidebatur: hoc placuit armis uindicare. Primus inuasit
insulam Marcus Antonius cum ingenti quidem uictoria: speatque fiducia adeo ut plu-
ris catenas in nauibusque arma portaret. dedit itaque poenas uacordiae: nam plerisque na-
ues itercepere hostes: captiuasque corpora religata ueliscac funibus pendere: ac sic ueli-
ficantes triumphantium in modum cretes portubus suis adremigauerunt. Metellus
deinde totam insulam igni ferroque populatus intra castella: & urbes redegit: & gnoloni: & ceytream: &
ut graeci dicere solent: urbium matrem cydoniam. Adeoque saue in captiuos consulebatur: ut ueneno-
se plerique conficerent. Alii dedicationem suam ad Pompeium ab eientem mitterent: cum ille res in asia
gerens: eo quoque praefectum misisset Antonium in illa provincia irritus fuit: eoque infestior Metellus
in hostes suo uictoris exercitui: uictusque isthenæ: & panaræ cydonæ ducibus uictor rediit: nec quod am-
plius: tamen de tam famosa uictoria quod cognomen exercitum reportauit.

BELLVM BALEARICVM.

Vatinus Metelli macedonici domus bellicis nominibus assueuerat: altero ex liberis
eius cretico factum: mora non fuit: quin alter quoque balearicus: uocaretur baleares pidem
tempus insulae pyratice rabie corruperant: maria homines feras atque uelut miteris
aulos a scopulis suis saltem maria prospicere. Ascendere etiam in conditas rates: & pra-
nauigantes subinde sopinato impetu terrere. Sed cum uenientem ab alto romanam
classem prospexissent: praedam putantes ausi etiam occurrere: & primo impetu ingen-
ti lapidum faxorque: numbo classem operuerunt. Tribus quisque fundis praeflatur: ceteros esse qui mire-
tur ictus: cum hac sola genti arma sint: id unum ab insana studio. cibum puer a matre non accipit:
nisi quem ipsa monstrante percussit. Sed non diu lapidatione romanos terrere. postquam comminus ue-
rum est: expertique rostra: & pila uenientia pecudum in morem: clamore sublato petierunt fuga littora:
dilapsique in proximos tumulos quaerendi fuerunt ut uincerentur.

EXPEDITIO IN CYPRON.

Derat fatu insulae: igitur & Cypros recepta sine bello: insula ueteribus diuitiis abun-
dant: & ob hoc Veneri sacram Ptolemaus regebat: & diuitiarum tanta erat famae: fal-
so ut uictor gentium populus & donare regna consuleret. Publio Clodio Tribuno duce
socii uiuique regi confiscationem mandauerit: & ille quidem ad rei famam ueneno fata pra-
cepit. Ceterum portus Cato cyprias opes liburnis per Tyberinum hostium inuexit: quae
res latius ararium populi Romani nullus triumphus impleuit.

BELLVM GALLICVM.

Sia Pompeii manibus subacta: reliqua quae restabant in Europa: fortua in Caesare transu-
lit. Restabant autem inanisissimi gentium galli atque germani: & quis toto orbe diuisit: tamē q
uinceret habuit britania. Primus galliae motus: ab heluetiis cepit: qui Rhodanum inter
& rhenū fuit: non sufficientibus terris uenere sedes petiti incensis moenibus suis: hoc sa-
cramentū fuit: ne rediret: sed petito tempore ad liberandum: Cū inter moras Caesar Rhoda-
ni portu relictis: abstulisset fuga statim bellicosissima gentē: & sic in sedes suas: quasi gre-
ges in stabula passos: deduxit. Sequens longaeque cruentior pugna belgarum: quippe pro libertate pu-
gnantium. hic cum multa romanoque militū insignia: rū illud egregiū ipsius ducis: quod nutate i fuga ex-
ercitu: rapto fugientis a manu seuotū primam uolūtas acie: manu plium restituit. Inde cum Veneris
etiam nauale bellū: sed maior cum oceano: quod cum ipsis nauibus rixa quippe ille rudes & inermes: &

insulae
Pompeia
na uictoria
uelocitas
amada

Metelli a
cerbitas in
cretas

Baleares fū
de studio

Ptolemaus

Helueti

Belgae

Veneri

Aquitani
Treueri
Eburones

Cotta & Ti-
turius
Sabinus

Germani a
Cæsare uin-
cuntur

Britaniā
Cæsar inua-
dit

Calydonia
siluæ

Alesia
Gergouia

Vndecim
legiones cū
Crasso dele-
te

Mezeras

statim naufragæ rostra sensissent: sed hærebat in uadi pugna. cum æstibus solitis cum ipso certamine subductus Oceanus intercedere bello uideretur. Ille quoque accessere diuersitates pro gentium locorumque natura. Aquitani callidum genus i speluncas se recipiebant: iussit includi: mora dislabebantur in siluas: iussit incendi: nemo tantum feroces dixerit gallos: fraudibus agunt. Indutiomarum: treueros: Ambiorix conuocauit eburones: utriusque absente Cæsare coniuratione facta iuuenere legatos: sed ille fortiter a Dolobella summotus: et relatumque regis caput. Hic infidius in ualle dispositis dolo pertulit: itaque & castra dirrepta sunt: & aurum ablatum. Cottam cum Titurio Sabino legato amissum: nec ulla de re ge mox ultio: quippe perpetua transhenū fuga latuit: nec rhenus ergo immunitis: nec etiā fas erat: ut liber esset receptor hostium aut defensor. sed prima contra germanos illius pugna iustissimis quidē ex causis: hæc autē in cursu omnibus eoque quærebantur: quæ Ariouisti regis superbia: cum legati dice-
rent: ueni ad Cæsarem: quis est aut Cæsar: & si uult ueniat inquit. & quid ad illum? quid agat nostra ger-
mania: num ego me interpono romanis: itaque tantis gentis nouæ terror in castris. testamenta pas-
sim: & in principis scriberetur: sed illa immania corpora: quo erat maior: a quo magis gladii ferroque
patuerunt. Qui calor in præliando militum fuerit: nullo magis exprimi potest: quæ elatis super caput
secutis: cū se restituit barbarus tegeret: super ipsa romani scuta salierunt: & inde in iugulos gladiis de-
scendebant: iterum uno de germano centenari quærebantur. Hic uero iam Cæsar ultro Massiliā na-
ual ponte transgreditur: ipseque rhenū: & hyrciniis hostem quaerit in siluis: sed in saltus & paludes ge-
nus omne diffugerat: tantum pauoris incussit intra ripā subito romana uis: nec simul rhenus: & iteque
quoque: & quidem ponte facto penetratus est: sed maior aliquanto trepidatio: quippe cū rhenum suū
sic ponte quasi iugo captū uiderent. Fuga rursus in siluas & paludes: sed quod acerbissimū Cæsari fuit
non fuisse qui uincerentur: omnibus terra marique captis respexit oceanum & quasi hic romanus or-
bis non sufficeret alterum cogitauit. Classe igitur comparata Britaniā petit in Britaniā transit mi-
ra celeritate: quippe qui tertia uigilia morino soluisset a portu: minus quæ medio die insulam ingressus
est: plena erant tumultu hostico littora: & trepidant: ad cōspectū rei nouæ carpenta uolitant. Itaque
trepidatio pro uictoria fuit: arma & obides accepta: & ulterius isse: nisi improbam classem
naufragio castigasset oceanus. Reuersus igitur ad galliā classem maiorem: & quicquid in eundē rursus
oceanū eos denique: rursus brytannos: calydonias secutus in siluas unū quoque & regibus cauelianis i uin-
cula dedit: contentus his non enim prouincia: sed nomini studebatur: cū maiore quæ prius præda reue-
ctus est. Ipso quoque oceanus tranquillo magis & propitio: quasi impar se faceret. Sed maxia omnium
eademque nouissima coniuratione fuit galliæ. Cū omnes pariter aueris atque byturigas: carnucis simul se
quanosque: contra ille corpore armis: spiritusque terribilis: nomine & quasi terrore composito uergeret
torix: ille festis diebus: & comicialibus: cū frequentissimos in lucis haberet: ferocibus dictis ad ipsi
stinū libertatis exiit. Aberrat tunc Cæsar Rauennæ delectū agens: & hyemē creuerat alpes: sic iterclu-
sum putabant iter. Sed ille qualis erat: ad nunciū rei felicissimæ temeritatis per inuius ad id repus mo-
tium multos: per intactas uias: & nives expedita manu emensus: occupat galliā: ex distantibus hiber-
nis castra contraxit: & ante in media galliā fuit: quæ ad ultima timeretur. Tum ipsa capita belli aggres-
sus urbes: saluari cū quadraginta milia propugnantium sustulit. Alesiam ducentorum: quinquaginta milium
iuuentute subnixā flammis adæquauit: circa Gergouiam tota belli moles fuit: quippe cū. lxxx. muro
& arce: & abruptis defenderent maximam ciuitatē uallosque fudibus: fossāque ductos: fossæ flumine ad
hoc. xviii. castellis ingentibus lorica circumdatam: primū fame domui: mox audientem eruptiones i ual-
lo gladiis: fudibusque: concidit: nouissime in deditionem redegit. Ipse ille rex: maximū uictoris decus:
supplex cū in castra uenisset: tum & faleras & sua arma ante Cæsaris genua plicat: habes inquit fortem
uir fortissime uicti.

BELLVM PARTHICVM.

Vm gallos per Cæsarem in septentrione debellat: interim ad orientem graue uolnus a
parthis populus Romanus accepit. Nec de fortuna queri possumus: caret solatio cla-
des: aduerfa & diis & hominibus cupiditas consulis Crassidum parthico inhiat auro
xi. stragæ legionum & ipsius capite muldata est. quod tribunos plebis Metellus exeu-
it tunc duces hostilibus diris deuouerat: & cum Zeugma transfisset exercitus: rapta subdi-
tis signa turbinibus hausit euphrates: & cum apud niceforum castra posuisset: missi ab
Orode rege legati denunciauere percurforum cum Pompeio fœderum consilia quæ meminisset regis
inhians ille thesauris nihilne imaginario quidem iure: sed Seleucia se responsurum esse respondit.
Itaque dii fœderum ultores: nec infidius nec uirtuti hostium defuerunt. Iam primū qui solus & uere cō-
meatus: & munire poterat: tergo relictus euphrates: dum simulato transiit: cūdam Mezeras sy-
ro creditur: cum in medium camporum uastitatem eodem ductus exercitus undique hosti expo-
neretur. Itaque uix dum uenerat carras: cum undique præfecti regis Sylaces & Surenas ostendere signa
auro fericeque uexillis uibrantia. Tum sine mora circūfusi undique equitatus: in modum grandinis atque
nimborum: densa tela pariter fuderunt. Si miserabili strage deletus exercitus: ipse in colloquium sol-

citans signo dato uiuus in hostium manus incidisset nisi tribunis reluctantibus fugam ducis barba
ri ferro occupassent. Sic quoque relatum caput ludibrio hosti fuit. filium ducis pœne in conspectu pa-
tris ei dem telis operuere reliquit in foelicis exercitus: quo quonque rapuit fugam in armeniam cili-
ciam: syriamque distractæ uix nuntium cladis rettulerunt. Caput eius rectum cum dextra manu ad re-
gem reportatum ludibrio fuit neque indigno: aurum enim liquidum in rictum oris infusum est: ut cu-
ius animus arderet auri cupiditate eius etiam mortuum & exangue corpus aurò uteretur.

Aurum li-
quid gra-
tè rictui in-
fusum

ANACEPHALEOSIS.

Accedit illa tertia ætas populi romani transmarina: quæ italia progredi ausus orbe to-
to arma circumtulit. Cuius ætatis superiores. c. anni sancti piii: & ut diximus aurei: sine
flagitio: sine scelere: idum sincera adhuc & innoxia pastora illius sectæ integritas: dūc
poenorum hostium imminens metus disciplinā ueterem cōtinebat. Postremi. c. quos
a carthagini: eorumque numantia quæ excidit: & attali regis in asiarica hæreditate de-
duximus in Cæsarem & Pompeium: secutumque os de quo dicemus. Augustum & clari-
tate rerum bellicarum magnifici. ita domesticis claudibus miseri: & erubescendi: quippe sicut galliam
thraciam: ciliiciam: uberrimas uallidissimasque provincias: armenios etiam & britannos: non in usum
ita ad imperii speciem magna nomina acquisierunt pulchrum atque decorum. Ita eodem tempore dimi-
casse domi cum ciuib: sociis: mancipiis: gladiatoribus: atque inter se senatus: turpe atque miserandum
ac nescio an satis fuerit populo romano Sicilia & Africa contentum quisse: aut his etiam ipis carere do-
minanti italia sua: quæ eo magnitudinis crederetur ut uiribus suis conficeretur. Quæ enim res alia furores ci-
uiles peperit: quæ nimia foelicitas: Syria primanos uicta corrupit. Mox asiatica Pergameni regis hæredi-
tas: ille opes atque diuitiæ affixere sæculi mores: merulamque uitiis suis: quasi sentina reipublicam. pessum
dedere. Vnde in populum romanum agros & cibaria flagitaret nisi per famem: quam luxur fecerat. hinc
ergo græchani: & prima & secunda: & illa tertia apuleiana seditio. Vnde regnaret de iudiciariis legibus
diuulsus a senatu eque: nisi ex auaricia: ut uetigalia reipublicæ: atque ipsa iudicia in quæ sit habere
hinc rursus & promissa ciuitas: latro: & per hoc arma sociorum. Quid autem bella seruilia unde nobis
nisi ex abundantia familiarum: unde gladiatorum aduersus dominos suos exercitus: nisi ad concilia-
dum plebis fauorem: emissa largitio? Cum spectaculis indulget supplicia quondam hostium artem fa-
citiam ut speciosa uicta tangamus. Nonne ambitus honorum ab huius diuitiis incitatus? Atqui
inde marianæ inde sylianæ potestas. Aut magnificus apparatus conuiuiorum & sumptuosa largitio nō-
ne ab opulentia paritura mox ægestatem: hæc Catulinam patriæ suæ impegi. Denique illa ipsa principa-
tus & dominandi cupido: unde nisi ex nimis opibus uenit? Atque hic Cæsarem: atque Pompeium furiali
bus in exitum reipublicæ facibus armat. Hæc igitur populi romani omnis domesticos motus sepe
ratos ab externis iustisq; bellis ex ordine prosequemur.

Ciuium bel-
lorum cau-
sa

M
m

in
m

DE LEGIBUS GRACCHANIS.

Editionum omnium causa tribunitia potestas excitauit: quæ specie quidem plebis tue
dæ: cuius in auxilium comparata est. Re autem dominationem sibi acquiritens studiū
populi ac fauore agrariis: frumentariis: iudiciariis legis aucupatur. Inerat omnibus spes
æquitatis: quid tam iustum ei: quod recipere plebem ius suum a patribus? ne populus
gentium uictor orbisq; possessor: extorris: aris ac focus ageret? Quid tam æquum quod in-
opem populum uiuere ex arario suo? quid ad ius libertatis æquandæ magis efficax
quod ut senatu regente provincias: ordinis æque iuris auctoritas saltem iudiciorum regno niteretur? In
hæc ipsa in perniciem redibant: & misera respublica in exitum suum recesserat: & a senatu in equitè
translata iuditorum potestas: uetigalium idest imperii patrimonium supprimebatur: & emptio fru-
menti ipsos reipublicæ neruos exhauriebat: ararium reduci plebs in agros unde poterat sine posside-
tium euersione: qui sibi pars populi erant & tamen relictas sibi a maioribus sedes atque quasi iure hæ-
reditario possidebat.

Iudicia in
equites tra-
sata

SEDITIO TYBERII GRACCHI.

Rimam certaminum famem. Tyberius Gracchus accendit genere: formæ eloquentia
facile princeps: sed hic siue Manciniana deditio: & a senatu in equitè
tagium timens: & inde popularis siue æquo & bono ductus: quia depulsum agris suis
plebem miseratus est: ne populus romanus gentium uictor: orbisq; possessor: laribus
ac focus suis exularet: & quacunque mente rem ausus ingentem postquam rogationis dies ade-
rat ingenti stipatus agmine rostra conscendit: nec de erat obuia manu tota inde nobi-
litas & tribuni in partibus sed ut intercedentem legibus suis Cneum Octauium uidet Gracchus: con-
i

Att. Grac-
chi ferocia
in collegâ

tra fas collegii ius potestatis iniecta manu depulit rostris: adeoque praesenti metu mortis exterruit: ut
abdicare se magistratu cogeretur: sic triumuir creatus diuidendis agris cum ad ppetrandam cepta die
comitiorum prorogari sibi uellet imperiū: obuia nobilium manu corūq: quos agris mouerat: cades
a foro cepit: inde cum in capitolium profugisset: plebemq: ad defensionem salutis suae manu caput
tangens horteretur: praebuit speciem: regnum sibi & diadema poscentis: atq: ita duce Scipione Nasica
concitato in arma populo: quasi iure oppressus est.

SEDITIO CAII GRACCHI

**C. Gracchi
interit**

Tatim & mortis & legum fratris sui uindex: non minore impetu incaluit Caius Gracchus: qui cum pari tumultu atq: terrore plebem in auitos agros accesseret: & recetem
Attali hereditatem in alimenta populo polliceretur. Iamq: nimius & potens altero tri
bunatu secunda plebe uoluitare: abrogare aulo legibus suis Minutio tribuno: fretus
comitum manu. fatale familiae suae capitolium inuasit: Inde proximorum cade depul
sus: cum se in auentinum recepisset: inde quoq: obuia senatus manu ab Optimo consu
le oppressus est. Insultatum quoq: mortis reliquis: & illud sacrosanctum caput tribuni plebis: percul
sionibus auro pensatum est.

SEDITIO APVLEIANA

**Metelli ex
itium**

Isidorus Apuleius saturninus gracchanas asserere leges non desistit. Tantum ani
mose uiro Marius dabat: q: nobilitati inimicus: cōsulatu suo priore cōsensus: occiso pa
lam comitiis Anno competitore tribunatus subrogare conatus est: in eius locum Ca
ium Gracchum: hominem sine tribu: sine nomine sed subito titulo in familiam ipse se
adoptabat cum tot tantisq: ludibriis exultaret impune: rogandis gracchorum legibus
ita uehementer incubuit: ut senatum quoq: cogeret in uerba iurare: cum abnuctibus
aqua & igni interduturum se minaretur: unus tamen exiit qui mallet exilium: agitur post Metelli
fugam omni nobilitate percussam: cum tertium annū dominare: uero uelania progressus ē: ut cō
sularia quoq: comitia noua cade turbaret: quippe ut satellitem furoris sui Glauciam consulem face
ret Gaium Memmium competitorem interficere iussit: & in eo tumultu regem ex satellitibus suis ap
pellauit: laetus accepit. Tum uero iam cōspiratione senatus ipso quoq: iam Mario consule: quia tue
ri non poterat aduerso. directe in foro acies: repulsi inde: capitolium inuasit: sed cum abruptis sistu
lis obsideretur: senatusq: per legatos poenitentiae fidem faceret ab arce digressus: cum ducibus factio
nis receptus in curiam est. Ibi in eum facta irruptione: populus sustibus: saxiq: cooperuit in ipsa quoq:
morte lacerauit.

**Saturnini
interitus**

DRVSIANA SEDITIO

**Equitum
peculatus**

Ostremo Linius Drusus non tribunatus modo uiribus: sed ipse etiam senatus aucto
ritate: totiusq: italicae consensu eadem leges asserere conatus dum aliud captat ex alio
tantum conflauit incendium: ut ne prima illius flamma posset sustineri: & subita mor
te correptus hereditariū in posteros suos bellū prorogaret iudiciaria lege Caii Grac
chi. Diuiserant populum romanum: & bicipitem ex una fecerant ciuitatem: equi
tes romani tanta potestate subnixi: ut qui fata patrum: uitaeq: principum haberent in
manu: interceptis uetigalibus peculabantur suo iure rempublicam: senatus exilio Metelli damna
tione Rutilii debilitatus omne decus maiestatis amiserat. In hoc statu rerum: pares opibus: animis di
gnitate: unde & nato Lino Druso amulatio accesserat: equitem Seruilius Cepio senatū Linius: Dru
sus asserere: signa & aquae: & uexilla aderat. Caeterq: sic urbe in una quasi in binis castris diffidebantur:
prior Cepio in senatum impetu facto: reos ambitus Scaurum & Philippum principes nobilitatis eleg
it. His ut motibus resisteret Drusus plebem: sed se gracchanis legibus eisdem socios ad plebem spe et
uitatis erexit. Extat uox ipsius nihil se ad largitionem ulli reliquisse: nisi si quis aut cauum diuidere uel
let: aut caelum. aderat promulgandi dies: cum subito tanta uis hominum undiq: apparuit: hostiū
aduentu obfessa ciuitas uideretur. Ausus tamen abfugare de legibus consul Philippus: sed apprehen
sum faucibus uiator non ante dimisit: q: sanguis & in ora: & oculos redundaret: sic per uim data iussu
q: leges sed praecium rogationis statim loci flagitare: cum interim imparem Drusum: grumq: rege
temere motarum: matura: ut in tali discrimine mors abstulit: nec ideo minus socii promissa Drusi a
populo romano reposcere armis desierunt.

**Tribunita
uis**

BELLVM QVOD ADVERSVS SOCIOS. GESTVM EST.

Otiā bellum uocetur licet ut extenuemus inuidiam si uerum tamen uolumus illud
 ciuile bellum quippe cum populus romanus ethruscos latinos fabinosq; miscuerit &
 unum ex omnibus sanguinem ducat corpus fecit ex membris & ex omnibus unus est
 nec minore flagitio focii citra italiam q; intra urbē ciues rebellabant itaq; cum tulcia
 ciuitates quas uiribus auxerant focii iustissime postularent ad quam ipem eos cupidi
 ne dominationis Drusus exererat. Postq; ille domesticū scelere oppressus eadem fax
 quae illum cremauit focios in arma & in expugnationem urbis accendit. Quid hac clade tristius qd
 calamitosius cum omne latium atq; picenum ethuria omnis atq; campania. Postremo italia cōtra
 matrem ac parentem suam urbem confugerent cum omne robur fortissimorum fidelissimorumq;
 sociorum sub suis quisq; signis haberent in unicipalia ista prodigia. Popedius marlos & etiam latinos
 Afranius umbros totus senatus & consules Samnium Lucaniamq; Thelensium regum & gentiū
 abriter populus ipsum se regere nec posset ut uictrix asia europa q; a Corfinio Roma peteretur. Pri
 mum fuit belli in albano mōte cōsiliū ut festo die latinorum Iulius Caesar & Martius Philippus cō
 sules inter sacra & aras immolarentur. Postq; id nephas proditiōe discussum est. Asculo furor omnis
 erupit in ipsa quidem ludorum frequentia trucidatis qui tum aderant ab urbe legatis. Hoc fuit im
 pū belli sacramentum inde iam passim ab omni parte Italia duce & auctore belli discursante Popedio
 diuersa per populos & urbes signa cecinerunt. Nec Hannibalis nec Pyrrhi fuit tanta uastatio. Ecce ori
 colum ecce grumentum ecce felulae ecce carcoli reuerata nuceriae & picentiae cadibus ferro & igne
 uastantur fusile Rutillii copiae fusae Cepionis nam ipse Iulius Caesar exercitū amisso cum in urbē crue
 tus referretur miserabili funere mediam etiam urbem per uiam fecit. Sed magna populi romani for
 tuna & semper in malis maior totis de suo uiribus infurrexit aggressi singulos populos. Cato disci
 tit ethruscos Gabinius marlos Carbo lucanos Sylla finites Strabo uero Pompeius omnia flammis
 ferroq; populatus non prius finem caedium q; Asculi euersione manibus tot exercituum consulariū
 direptarumq; urbium diu litaretur.

Quo popu
 lo a ro. im
 perio defe
 cerint

Popedii fo
 ciales belli
 dux

Cato
 Gabinius
 Ro. duces
 Carbo
 Sylla
 Pompeius
 Strabo

BELLVM SERVILLE.

Teuq; & si cum socis nephas cū liberis tamē & ingenuis dimicatu est. Quis a quo ani
 mo ferat in principe gentium populo bella seruorum. Primum seruile bellū inter ini
 tia urbis Herdonio duce Sabino in ipsa tentatum est cum occupata tribunitis sediti
 nibus ciuitate capitolium obsessum est & a consule captum. Sed hic tumultus magis
 fuit q; bellum. Mox imperio per diuersa terrarum occupato quis crederet Siciliā mul
 to cruentius seruili q; punico bello esse uastatam terra frugum ferax & quodammodo
 sub urbana provincia late fundis ciuium latinorum tenebatur. Hic ad cultum agri frequentia ergastu
 fabi cathenarq; cultores materiam bello praeuere. Syrus quidam nomine Eunus magnitudo cladū
 facit ut meminerimus fanatico furore simulato dum Syriae deae cemonias iactat ad libertatem & ar
 ma seruos quasi numinum imperio concitauit idq; ut diuinitus fieri probaretur ore abdita nuce quā
 sulphure & igne stipauerat leuiter inspirans flammam inter uerba fundebat. Hoc miraculum primū
 duo milia ex obuīs mox iure belli retracts ergastulis .lx. amplius milium fecit exercitum. Regiūq;
 nequid malis deesset decoratus insignibus castella oppida uicos miserabili dirreptione uastauit. Illud
 quoq; in ultimum belli dedecus capta sunt castra prae torum nec nominare ipsos pudet castra Mā
 nilii Lentuli Pisonis Hipsei itaq; qui per fugitiuos distrahi debuissent prae torios duces pfugos pra
 lio ipsi sequebantur. Tandem Perpenna imperatore supplicium de eis sumptum est. Hic enim uictos
 & apud Ennam nouissime obsessos cum fame quasi pestilentia consumpsisset reliquias latronum
 cum pedibus cathenis religauit cruribusq; puniuit. Fuitq; de seruis ouatione contentus ne dignitate
 triumphī seruili inscriptione uiolaret. Vix dum respirauerat insula cum statim a seruis & a Syro redi
 tur ad cilicem Athenio pastor intersecto domino familiar ergastulo libertatem sub signis ordinat.
 Ipse ueste purpurea argenteoq; baculos & regium in morem fronte redimita non minorem quam il
 le fanaticus prior constabat exercitum acrisq; multum quasi & illum uindicare uicos castella oppida
 diripiens in dominos in seruos inestitūq; in transfugas sauebat. Ab hoc quoq; prae toris exercitus
 caecis capta Seruili castra capta Lucullis sed Aquilius Perpennae usus exemplo interclusum hostē cō
 meatus ab extrema compulsiōe munitalisq; copias armis fame facile deleuit. Dedit sentq; se nisi sup
 pliciorum metu uoluntariam mortem pertulissent. Ac ne de quide suppliciiū exigi potuit quā
 uis in manus uenerit quippe dum circa ad deprehendēdū cum multitudo contendit inter rixantium
 manus praeda lacerata est.

Herdonius

Eunus
 Syrus

Dys. adhibitis

Art. Eum
 Syri com
 mentum

Syri insignia

Seruiles co
 piae deleat

BELLVM SPARTICVM.

Nimvero seruiliū armorum dedecus feras nam & ipsi per fortunam in omnia obno
 xii tamen quasi secundum hominum genus sunt & bona libertatis nostrae adoptant

Spartacus
Chrysus
Oenomaus

Vesuvius

Munerator

Spartaci
teritius

Causa pri
mi civilis
belli

Cinna urbe
pellitur

Cinna
Marius
Carbo
Sertorius

Senatorū
caedes

bellum Spartaco duce concitatum: quo nomine appellem nescio quippe cum serui militauerint: gladiatores imperauerint illi infimae sortis homines: hi pessimam auxere ludibrio calamitatem. Spartacus: Chrysus: & Oenomaus: fracto lentuli ludo: cum septuaginta aut amplius eiusdem fortunae uiris eruperunt Capua: seruisque ad uexillum & ad auxilium uocatis: cum statim decem amplius milia consistent homines: non modo effugisse contenti iam uindicari etiam uolebant. Prima uelut ara ruris mos. Vesuvius placuit: tibi cum etiam obfiderentur a Clodio glabro per fauces caui montis uitigineis delapsi: uinculis ad imas eius descendere radices: & exitu in uno nihil tale opinantis ducis subito iperu castra rapere. Inde alia castra. Deinceps thoram: totamque peruagantur campaniam: nec uillarum atque uicorum uastatione contenti: molam atque nuceriam: turios atque metapontum: terribili strage populatur: affluentes in diem copii. Cum iam esset iustus exercitus: & nimibus pecudumque tegumentis inconditis tibi clypeos: & ferro ergastulorum recocto: gladios ac tela fecerunt. Ac ne quod decus iusto deesset exercitui domitis obuiis gregibus paratur equitatus: captaque de praetoribus insignia & falces ad duem detulere: nec abnuquit ille de stipendiario thrace miles: de milite delectore inde latro: deinde in honore uirum gladiatorum qui defensorum quoque praetio ducum: funera imperatoris celebrauit exequiis captiuosque circa rogum iussit armis depugnare. Quasi plane expiaturus omne praeteritū de decus si de gladiatore munerator fuisset. Inde iam consulares quoque aggressus in Apennino Lentuli exercitum cecidit: apud Mutinam Caii Crassii castra deleuit. Quibus elatus uictoris de inuadenda urbe romana quod satis est turpitudini nostrae delibauerat: tandem etiam totis uiribus contra Mirmillonem confulgitur: pudoremque romanum: Licinius Crassus asseruit: quo pulsus fugatque: pudet dicere hostes in extrema Italiae confurrexerunt: tibi circa brutium angulum clusit: fugam in scilicet parant: neque nauigia suppetere: ratemque ex cratibus: & dolia connexa uirgulis in rapidissimo freto frustra experientur: tandem eruptione facta: dignam uiris obire mortem: & quod sub gladiatore duce oportuit: sine missione pugnatū est. Spartacus ipse in primo agmine fortissime dimicis quasi imperator occisus est.

BELLVM CIVILE MARIANVM..

Oce deat unum populi Romani malis: iam ut ipse intra fe parricidae bellum domi stringeret: & in urbe media ac foro: quasi haerens ciues cōtū eiusbus gladiatorio more concurrerent: & quōtore animo utcūq; ferrem: si plebei decus: aut si nobiles: mali saltem ducatum secleri praebuisse. Cum uero: pro hac facinus: qui uiri: qui imperatores: decora & ornamenta saculi sui Marius & Sylla pessimo facinorosi suam etiam dignitatem praebuerunt: tribus ut sic dixerim syderibus agitata ē. Primo & leui & modico tumultu: maiore quoque bello: intra ipsos armorum duces subsistente fauente. Mox atrocius & cruentius per totius uiscera senatus grassante uictoria. Vltimum non ciuicam modis: hostilem quoque: rabie furem: cum armorum furor totius Italiae uiribus niteretur: eoulsque odis saeuientibus: donec desissent: qui occiderentur. Initium & causa belli inexplibilis honorum maris famis: dum de cretam Sylla provinciam Alipitia lege sollicitat. Sed impatiens iniuriarum statim Sylla legiones circuegit: dilatoque Mithridate ex quibus Collinae porta genum agmen urbi infudit. Vnde cum subito Sulpitius & Albinus nanus obieissent catenas: fudelesque saxa undique a membris ac tela iacerentur: ipse quoque factus incendio uiam fecit: arceque capitolii: quae pones quoque gallos etiam Senonas euaserat: quasi captiuam uictor in se dit: cum ex consulto senatus aduersariis hostibus iudicatis: illo praesentem tribu nummaliolosque diuersae factionis iure saeuitum est. Marius seruilis fuga exemit: inno fortuna alteri bello reseruauit. Cornelio Cinna Cneo Octauio consulibus male obrutum resurrexit incendium: & quidem ab ipsorum discordia: cum de reuocandis: quos senatus hostes iudicauerat ad populum referretur: cincta quidem gladiis contione: de uincientibus: quibus pax: & quibus spior: profugus patria sua Cinna confugit ad partes: redit ab Africa Marius: clade maioris: quidem: carcer: caedem: fuga: exiliū: horrificauerant: dignitatem itaque ad nomen tanti uiri late concurrebat: iur: seruitia pro nefas: & ergastula armarunt: & facile inuenit exercitum: miser imperator: itaque ut patriam reposcens: unde uifuerat expulsi: poterat uidere iure agere nisi causam suam scititia contumperet: sed cum diis hominibusque infestus rediret: statim primo impetu cliens & alumnus urbis hostia nefanda strage diripitur. Hic postquam manus omnis Octauii depulsa ianiculo est: statim ad principum caedem signo dato aliquanto sauius: quam aut in punica: aut in cymbrica urbe saeuit: Octauii consulis caput pro rostris exponitur. Antonii consularis in Marii ipsius mensis: Caesar & Fimbria in penatibus domorum suorum trucidantur. Crassii pater & filius in mutuo alter alterius aspectu. Bibuli atque Numitorum per medium forum uinci traxere carnificum. Carulus fe ignis haustu ludibrio hostium exemit. Merula flammendialis in capitolio Iouis ipsius oculos uenarum cruore resisit. Arcarius ipso uidente Mario cosollus est: ga fatalē illa scilicet non manu porrexerat salutanti. Hac tot senatus funera itra calēdas & idus Ianuarii mensis: septia illa marii purpura dedit: quid futuz fuit

si annum consularis impleisset. Scipione Norbano quinto consule tertius ille turbo civilis infaniae toto furore detronuit: quippe cum hinc. viii. legiones: inde quingentae cohortes starent in armis. Inde ab Asia cum ussore exercitu Sylla properat: & sane cum tam ferus in syllano Marius fuisset quanta saevitia opus erat: ut Sylla de Mario vindicaretur. Primum apud capuam sub amne Vulturno signa concurrunt: & ibi statim Norbani fusus exercitus: statim omnes Scipionis copiae ostentatae spae pacis oppressae sunt. Tum Marius iuuenis & Carbo consules: quasi desperata victoriae: multi perierunt: sanguine senatus sibi parentabant: obfessaq; curia: sic de senatu: quasi de carcere qui iugularentur educti. Quid facerem in foro in circis: in patentibus templis: Nam cum mutius Scaevola pontifex vastatae amplexus aras: tantum non eodem igne sepelitur Lamponius atq; Thelesinus famitru duces atrocius Pyrrho & Hannibale campaniam ethruriamq; populatur: & sub spei partium se vindicant. Apud sacripotum: collamq; portu debellatae omnes hostium copiae. Ibi Marius hic Thelesinus oppressus: nec idem tamen caedum: qui bello: finis fuit. Stricti enim & in pace gladii animaduersionis: in eos qui se sponte dederant minus est. Quod sacripotum, apud Collinam. lxx. amplius milia Sylla concidit: bellum erat: quatuor milia deditori inermium civium in villa pub. interfici iussit: isti tunc in pace non plures sunt: quis autem illos potest computare: quos in urbe passim quisquis voluit occidit: donec admonente Furdiolo vivere aliquos debere: ut essent: quibus imperarent: proposita est ingens illa tabular: & ex ipso equestri ordinis flore ac senatu duo milia electi qui mori iuberentur: novi generis editu piget post haec referri ludibrio abdita fata carbonis: fata foratitoris atq; denulei. Bebius sine ferro ritu ferarum inter manus laceratum marium ducis ipsius fratrem apud caruli sepulchri: oculis manibus: curribusq; defossis servatum aliquandiu: ut per singula membra moreretur: positus singulorum hominum fore potentissimam Italiae splendidissima sub hasta venerit. spoleum: interamnus praeneste. Florentia. nam Sulmonem ueris oppidum socium atq; amicum: facinus indignum: nondum expugnatum: ut obsides iure belli: & mo morti damnati duci iubentur sic danatu civitate iussit Sylla deleri.

BELLVM SERTORIANVM:

bellum sertorianum quid aliud: q; Syllanae proscriptiois haereditas fuit? hostile potius an civile dixerim: nescio: quippe q; Iuliani celeriberi: romano cesserint duces: exul & profugus feralis illius tabulae uir summus quidem: sed calamitose uirtutis malis suis maria terrasq; permittit: etiam affri caetiam balcaribus insulis fortunae expertus: missusq; in oceanum: fortunataq; insulas penetravit: tandem Hispaniam armavit: cum uiris facile conuenit: nec aliter magis apparuit hispani militis uigor: q; romano duce: q; ille non contentus hispania: Ad Mithridatem quoq; ponticolog; respexit: regemq; classe iuuit & qd futurum fuit: satis tantum hosti: uno imperatore resistere: res romana non potuit. Additus Metello Cneus Pompeius: hi copias utri diu & ancipiti semper acie attriuerunt: nec tamen prius belloq; suorum scelestis & infidis extinctis. Copias eius prope tota hispania persecuti: diu & ancipiti semper acie domauerunt. Prima per legatos certamina habita: cum hic Domitius & Horius: inde herculei proluderent: mox his apud Segoniam nullis apud Anam flumen oppressi: ipsi duces cominus inuicem experti: apud Lauronem atq; Sacronem aequauere clades. Tum illis ad populationem agrorum: his ad urbium excidia conuersis: misera inter romanos duces hispania discordiae poenas dabat donec oppresso domestica fraude Sertorio: uictorq; deditoq; Perpenna: ipse quoq; in romanam fide uenire urbes: ostaterem: studia: ualentia: auxilia: & in fame nihil: uxor experta calagurris. Sic recepta in pacem Hispania: uictores duces externum id magis: q; civile bellum uidere uoluerunt ut triumpharent.

BELLVM CIVILE SVB LEPIDO.

Arco Lepido Quinto Catulo consulis: cuiuslibet bellum poene citius oppressum est: q; inciperet: sed quantum lateq; fax illius motus ab ipso Sylla: rogo exaruit. Cupidus namq; iterum notuam per insolentiam Lepidus: acta tanti uiri rescindere parabat: nec immerito: si tamen posset sine magna clade reipublica. Nam cum iure belli Sylla dictatorem proscriptisset inimicos: qui supererant reuocante Lepido: quid aliud: q; ad bellum uocabantur. Cum damnatorum ciuium bona addicente Sylla: quauis male captatiueram repetitio eorum procul dubio labefactabat compositam ciuitate. Expediebat ergo quasi agrae saucia: q; reipublicae quiete: quocumq; ne uulnera curatione ipsa rescinderent. Ergo cum turbidis cociomibus: uelut classico ciuitate terruisset: pfectus in ethruria arma inde & exercitum urbi admoerant. Sed iam militum pontem: colleg; laniculum Luctatius Catulus Cneus Pompeius Syllanae dominationis duces atq; signiferi alio exercitu infiderant: A quibus primo statim impetu retropulsi: hostiliq; a senatu indicatus in cruenta fuga ethruriam inde fardiniam recessit. Ibi quoq; morbo & poenitentia interit. Victoresq; non tenere aliis in civilibus bellis pace contenti fuerunt.

Lapponius
Thelesinus

ingordoll
maibibit

so militis
Sertorius
Sertorius
Sertorius

Sertorius
suorum
de oppressus
est

lepido
mo
tus post
Sylla
interit

Lepidi
mo
tus post
Sylla
interit

BELLVM CATILINAE.

Art. foedus
humano fan
guine sanc
tum

Fuluia

Allobrogū
indiciū

Catilina oc
ciditur

Auxiliares
Caesaris &
Pompei co
pia

Qu. Metel
lus

L. Afran
ius

Conspira
tio Pompei
Crassi &
Cae.

Attilana luxuria primum: tum hinc conflata aegestas rei familiaris. simul occasio:
q̄ in extremis finibus mundi arma romana peregrinabantur: in nefaria cōsilia op
primenda patris suae compulere: senatum confodere: consules trucidare: distrin
gere in cēdis urbē diripere araria: totā deniq; fiditū tollere: & q̄cūq; nō Hā
nibal uidere optasse. Quibus o nefas locis aggressus ē ipse patritius: sed hoc mu
nus ē. Curi Porci Sylla: Cethegi: Antonii Vargutei atq; Logini: quae familiae q̄
senatus insignia? Lentulus quoq; tunc maxime praetor: hos omnis immanissī fac
noris satellites habuit. Additum est pignus coniurationis sanguis humanus: quem circumlatum pate
ris bibere summum nefas: nisi amplius esset propter quod biberunt. Actum erat de pulcherrimo im
perio: nisi illa coniuratio in Ciceronem & Antonium consules incidisset: quorum alter industria rem
patefecit: alter manus oppressit. Tanti sceleris indicium per Fuluiam emerit: uilissimum scortū: sed
patritiis innocens: consul habito senatu in praesentem patricidam reum Cicero perorauit: sed nō am
plius profectum: q̄ ut hostis euaderet: scq; palam professo incendum suum restitutum ruina mina
retur: ut ille quidem a praeparatum a Manlio in Ethuria exercitum proficiscitur: signa illaturus orbi
Lentulus destinatum familiae suae sybillinis uersibus regnum sibi uaticinans ad praestitutum a Cat
lina diem urbe tota uiros facies: tela disponit. Nec ciuili conspersione cōtētus: legatis allobrogum
tum forte aderant in arma sollicitatis: & isset ultra alpes furor: nisi altera proditiōne. Vulturi praetor
littere tenerentur statim Ciceronis imperio iniecta est barbaris manus: palam praetor in senatu
cōiūncitur. De supplicio agentibus Caesar parcendum dignitatis: Cato animaduertendum pro se cle
re censebat: quam sententiam secutus omnibus in carcere patricida: frangulatur: quīs parte con
iurationis oppressa: tamen ab incepto Catilina nō desistit. Sed in seitis ab ethuria signis patriam petēs
obuiō Antonii exercitu opprimitur: q̄ atrociter dimicatum sit exitus docuit. Nemo hostiū bello su
fuit: quem quis in pugnando ceperat locum cum amissa animo corpore regebat Catilina longe a suis
inter hostium cadauera repertus est: pulcherrima morte si pro patria sic concidisset.

BELLVM CAESARIS ET POMPEI.

Am poene toto orbe pacato: maius erat imperium romanum: q̄ ullis externis uiribus
extingui posset. Itaq; inuidens fortuna principi gentium populo: ipsum illum in exitū
suū armauit: Mariā quidem Cinnāq; rabies intra urbem praefulerat: quasi
experiretur syllana tempestas. Latius intra italiam tum detonauerat Caesaris furor atq;
Pompei urbem: italiam: gentes nationes: totum deniq; quam patebat imperium quo
dam quasi diluuiū & cum inflammatione corripuit. Adeo ut non recte tantum ciuile
dicatur: ac ne sociale quidem: sed nec externum sed potius commune quoddam ex omnibus & plusq;
bellum. Quippe si duces eius inspicias: totus senatus in partibus: si exercitus hici: legiones inde. xviij.
omnis & robur italici sanguinis: si auxilia sociorum: hinc gallici germaniq; delectus: inde Deio
rari: Ariobarzanes: Tarchom: Dimotus Corinthius: omnis thracia: cappadocia: q̄ cilicia: macedoniae
gracia: italia: totiusq; robur orientis si moram belli: quattuor annis: & pro clade rerum breue tem
pus: si locum & spacium ubi commissum est: intra italiam: inde se in galliam: hispaniam deflexit. Re
uersumq; ab occasu totis uiribus in pyro: thessaliaq; confedit: hinc aegyptum subito transiit. Inde
respexit asiam: africa: incubuit. Postremo i hispania temigravit: & ibi aliquādo defecit: sed nō & odia
partium finita cum bello: non enim prius quieuerat: q̄ in urbe ipsa medio senatu eorum qui uicti erāt:
odia uictoris sese caede fociarent. Causa tantae calamitatis: adeamq; omnium nimia felicitas. Siquidē
Quinto Metello & Luto Afranio consulibus: cum romana maiestas toto orbe polleret: recen
telae uictorias: ponticos & armenios triumphos in Pompeianis theatris Roma cantaret: nimia
Pompei potētia apud ociosos (ut solet) ciues mouit inuidiam. Metellus ubi imminutum cretae trium
phum Cato aduersus potēs semper obliquis: detraxerat Pompeiū: actūsq; obsistere. Hic do
lor transuersum egit: & ad praedia dignitati paranda impulsit: forte tunc Caesaris genere diuitis di
gnitate florebat: uellet tamen auctores opes. Caius Caesar eloquentia & spiritu ecce iam consulari
alleuabat. Pompeius tamen super utrumq; eminebat. Sic igitur Caesare dignitatem cōparare. Cras
so augere. Pōpeio retinere cupientibus: oīanib; pariter potentia: cupidis: de inuadenda repu. facile
conuenit: ergo cum mutis uiribus in suum quisq; decus niteret: gallia Caesar iuadit: Crassus Asiam.
Pompeius Hispania. Tres maximos exercitus: etiam sic orbis imperium societate trium principum
occupatur: decem annos traxit ista dominatio: exinde quoniam mutuo metu tenebatur: Crassi mor
te apud parthos: & morte iuliae Caesaris filiae: quae nupta Pōpeio generi fecerit: concordia matrimo:

nii foedere tenebat: statim æ mulatio erupit. Iam Pompeio suspectæ Cæsaris opes: & Cæsari pompeiana dignitas grauis: nec hic ferebat parem: nec ille superiore mænas sic de principatu laborabant: itaque tanto imperti fortuna non caperet: ergo Lentulo Marcelloque consuli: brusca prima cōiuratio dñis fide: de successione Cæsaris senatus: idemque Pompeius agitabat: nec ille abnebat: si ratio sui proximis comitis haberetur consularis: absenti quem decem tribus fauente Pōpeio nuper decreuerant Tum dissimulante eodem negabant: ueniret & peteret maiorum more ille cōtra flagitare decreta ac nisi in fide permaneret: non se remittere exercitum: ergo utin hostem decernitur. His Cæsar agitur statuit præmia annorum armis defendere. Prima ciuili belli harena Italia fuit: cuius arces leuibus prædiis Pompeius infederat: sed omnia subito Cæsaris impetu oppressa sunt: prima Ariminum signa ceciderunt. Tum pulsus ethruia Libo: umbria Thermus: Domitius consilio: & periculum erat bellū sine sanguine: si Pompeium brundisii opprimeret: coeperat potuisset. Sed ille per obfessi claustra portus: nocturna fuga euasit: turpe diu: modo princeps patrum pacis bellicque moderator: per triumphatum a se mare: lacerata & poene inermi naui fugiebat. Nec Pompeius ab Italia quæ senatus ab urbe fugatur prior: quam poene uacuum metu Cæsar ingressus consulem seipse facit. Aerarium quoque sanctum quod quia tardius aperiebant: tribuni iussit effringi: censumque & patrimonium populi Romani ante rapuit: quæ imperium. Pulso fugatoque Pompeio maluit prius ordinare prouincia quæ ipsum sequi. Siciliam & Sardiniam Annona pignora: per legatos habuit: nihil hostile erat in Gallia pacem ipse fecerat: Sed ad hispanienles Pompei exercitus transiit: per eam duci portas claudere aut Massilia est: misera dum cupit pacem: ibi metu in bellum incidit: sed quia tutis muris erat: uici ea sibi iussit absenti. Gracula ciuitas non pro mollicia nominis: & uallum cepere: & incidere machinas aula: & congregare nauibus. Sed Brutus cui mandatum erat bellum: uidetis terra marique pdomuit: mox deditibus sese ablata omnia præter quæ potiore omnibus habebat libertatem. Anceps uariarumque & cruentum in hispania bellū: cum legatis Cnei Pompei Petreio & Afranio: quos illæ castra habentes apud Syconiam animum obfideret: & ab oppido intercludere aggreditur. Interim ab undatione ueni fluminis com meatibus prohibet: sic fame castra tentata sunt: obfessorque ipse quasi obfidebat. Sed ubi pax fluminis redit: populationibus & pugna campos aperuit. Iterum ferrox instat: & cedentes ad celiberrimam confectus: aggere & uallo: & per hæc firat: ad deditionem compulsi. Sic citior hispania recepta est: nec ulterius moram fecit: quid enim una post quinque legiones. Itaque ultro cedente. Varro negades: fretum: oceanus: tota felicitate Cæsaris sequebantur. Aliquid tamen aduersus absentem dum eam ausa fortuna est. Circa Illyricum & africanam quasi de industria prospera eius aduersis raderentur. Quippe cum fauces adriatici maris iussit occupare Dolabella & Antonius. Ille Illyrico: hic cretico litore castra posuissent: iam maria late tenente Pompeio repente castra legatus eius Octauius Libo ingentibus copiis classis utrumque circumdedit: deditionem fames extorsit Antonius. Missæ quoque Basilio in auxilium eius rates: quales inopia nauium fecerat: noua Pompeianorum arte cilicum actis sub mare fimbis captæ quasi per indaginem: duas tamen æstus explicuit: una quæ opterginos ferebat in uadis hæsit: memorandique posteris exitum dedit. Quippe uix mille iuuenum maneris circūfusi undique exercitus: per totum diem tela sustinuit: & cum exitum uirtus non haberet: tamen ne in deditione ueniret hortare tribuno Viteio mutuis ictibus in se concurrat. In africa quoque par & uirtus: & calamitas Curionis fuit: qui ad recipiendum prouinciam missus pulso fugatoque Varo iam superbus: subitū iubæ regis aduentum equitatumque maurorum sustinere non potuit. Patebat uictio fuga: sed pudor suafit: ut amissum sua temeritate exercitum morte sequeretur. Sed iam debitum par fortuna flagitante sedem bello Pompeius epyron elegerat. Nec Cæsar mora Quippe ordinatis a tergo omnibus quamuis hyems media prohiberet tempestate ad bellum nauigauit: positisque ad oricum castris: cum pars exercitus ob inopiam nauium cum Antonio dimissa brundisii moram faceret: adeo impatiens erat ut ad arcessendos eos ardente uentis mari nocte cōcubia: speculatorio nauigio solus ire temptauerit: extat ad trepidum tanto discrimine gubernatorem: uox ipsius. Quid times? Cæsarem uehis. Contra quæ in unum undique omnibus copiis: positisque cominus castris: diuersi erant ducum consilia. Cæsar pro natura ferrox: & conficiendæ rei cupidus: ostentare aciem: prouocare: lacerare: nunc obfisione castrorum quæ sexdecim milium uallo obduxerat. Sed quid his obfessi obfidio: qui patet mari omnibus copiis abundanter. Nunc expugnationem dyrrachii irrita: quippe quam uel sitis inexpugnabilem faceret. Ad hoc assiduus in arruptionem hostium præliis: quo tempore egregia uirtus Scæuæ cæturonis emicuit: cuius in scuto centum atque uiginti tela federe. Iam uero dirreptione urbium lociarum cum oricum & Gomphos: & alia castella thessalica uastarent. Pompeius aduersus hæc necesse moras terguerari sinul: ut hostem interclusum undique inopia com meatum terreret: utque ardentissimi ducis consensesceret impetus. Nec diutius profuit duci salutare consilium milites otium: loci moram: Principes ambitum ducis increpabant. Sic præcipitantibus satis prælio functa est thessalia: & philippicis campis urbis imperii generis humani fata commissa sunt: nunquam ullo loco tantum uirium populi Romani: tantum dignitatis fortuna uidit: trecenta amplius milia: hic & illinc præter auxilia regum & senatus. Nunquam imminens minæ: manifestiora prodigia: fuga uictimarum examina: in fines interdu te.

Lentulus
MarcellusPompeii fu
gati
Pompeius
CæsarAerarii di
reptioMassilia
obsidioHispania: a
Cæsare reci
piunturTiberio
PompeiusOpitergi
norum fa
cinus
CæsarCæsar i epi
rū traiecitScæuæ uir
tusCopiæ quæ
in thessalia
confluxere

Pompeii fu
galiorum

Pompeii in
teritus

Ab iustis A
ongit

Ab iustis M
cibit

Ab iustis M
cibit

Theodorus
Photinus

Celerina
de Pharna
ce uictoria

Scipionis
exitus
Iuba
Petteii inte
ritus

nebrae dux ipse & nocturna imagine theatri sui audiens plausum in modum planctus circumsonare:
& mane cum pullo amiculo, nefas apud principia conspectus est. Nunquam acrior neque alacrior exer
citus Caesar fuit. Inde classica prius inde tela: annotatum quoque committentis aciem Crastini pilum.
Qui mox adacto in os gladio: sic inter cadauera repertus: libidinem ac rabiem qua pugnauerat ipsa no
uitate uulneris praeferebat. Sed nec minus admirabilior illius exitus belli. Quippe cum Pompeius adeo
equitum copia abundaretur facile circumuenturus sibi Caesarem uideretur circumuentus ipse est. Na
cum diu a quo Marte contenderetur: iussuque Pompeii fulus a cornu erupisset equitatus repente hic fi
gno dato: germanorum cohortes tantum in effusos equites fecere impetum: ut illi esse pedites: ii ue
nire in equis uiderentur. Hanc stragem fugientis equitatus leuis armaturae ruina comitata est: tunc
terrore latius dato: turbantibus inuicem copiis: reliqua strages quasi una manu facta est. Nec ulla res
magis exitio fuit quam ipsa exercitus magnitudo. Multis in eo praelio Caesar fuit: mediusque inter impera
tores & militem: uoces quoque ob equitantis exceptae altera cruenta: sed docta & ad uictoriam efficax
miles faciem ferit: altera ad iactatione composita: parce ciuibus cum ipse sequeretur. Felicem utciq;
in malis Pompeium: si eadem ipsum quae exercitum eius fortuna traxisset: superstes dignitatis suae
uiuixit: cum maiore dedecore per thessalica tepe equo fugeret pulsus in deserto cilicia scopulo fugam in
parthos africanam uel aegyptum agitare. Vt denique in pelusio littore imperio uilissimum regis consilium in
spadonum & ne quid malis desit. Septimii defensoris sui gladio trucidatus: sub oculis uxoris suae
liberorumque moreretur. Quis non peractum esse cum Pompeio crederet bellum: at qui acrius mul
to atque uementius thessalici incendii cineres recaluerit: & in aegypto quidem aduersus Caesarem
sine partibus bellum: quippe cum Ptolemaeus rex Alexandria summum ciuiliu belli scelus peregit
set: foedusque amicitiae cum Caesare medio Pompei capite sanxisset: uisionem clarissimi uiri ma
nibus quaerente fortuna: causa non defuit. Cleopatra regis soror afflusa Caesaris genibus partem
regni reposcebat: Aderat puellae forma: & quae duplicaretur ex illo: quae talis passio uxor suae
riam: odium ipsius regis: qui Pompeii caedem partium fato non Caesari dederat haud dubie idem in
ipso ausurus si expeditisset. Quam ubi Caesar restitit iussit in regnum: statim ab eisdem percuss
sionibus Pompeii obfessus in regia: quis exigua manu ingentis exercitus moiem mira uirtute susti
nuit. Ac primum edificiorum proximorum atque naualium incendio isectorum hostium tela submo
uit. Mox peninsulam Pharon subitus euasit. Inde depulsus in maria maris felicitate ad proximam clas
sem enatuir. Relicto quidem in fluctibus paludamento: seu fato: seu consilio ut illud ingruentibus ho
stium telis saxisque petere. Tamen receptus a classicis suis undique simul hostes adortus de ibelli ac perisda
gente iusta generi manibus dedit. Quippe & Theodorus magister auctor totius belli: & ne ui
rilia quidem portenta Photinus atque Ganymedes diuersi per mare & transiugio & nomen consum
pti. Regis ipsius corpus obrutum in limo repertum est in aureae lorice honore. In Asia quoque no
uis rerum motus a ponto plane: quasi de industria captante fortuna huc mithydatice regno exitu:
ut a pompeio paterica Caesaris filius uinceretur. Rex Pharnaces magis discordiae nostrae fiducia quam
uirtutis suae: infesto in Cappadociam agmine ruebat. Sed hunc Caesar aggressus uno: & ut sic
dixerim non toto praelio obtruiit morte fluminis: quod uno eodemque momento uenit: percussit: ab
scessit. Nec uana de se praedicatio est Caesaris: ante uictum hostem esse: quam uisum. Sic cum exteris.
An in africa cum ciuibus multo atrocius quam in Pharsalia huc reliquias partium naufraga quidam furo
ris aestus expulerat. Nec reliquias dices: sed integrum bellum: sparsae magis quam oppresse uires erant.
Auxerat sacramentum ipsa clades imperatoris. Nec degenerabat ducum successio. Quippe satis am
ple sonabant in Pompeiani nominis locum Cato & Scipio. Accessit copias mauritaniae rex Iuba: uide
licet ut latius uinceret Caesar. Nihil ergo inter Pharianiam: & Thapson: nisi quae amplior eo: acrior ca
sarianorum impetus fuit: indignantium post Pompeium creuisse bellum. Denique quae alter nunquam ante
imperium ducis sua sponte signa cecinerunt strages a Iuba coepit. Et elephantii bellorum rudes: & nu
per a silua consueti subito glanglore: statim & exercitus in fugam: & duces fortius quam ut effugerent.
Non in conspicua tamen morte omnium iam Scipio naue fugiebat: & assecutus hostibus gladium p
uiscera exegit: & ubi esset quondam requirent: respondit hoc ipsum: bene se habet imperator. Iuba cum
se receperit in regiam magnifice epulatus: postero die cum Petreio fuge comite superque mentas & po
cula interficiendum se ei praeiuit: ille & regi suffecit & sibi. Cum interim semel in medio scipio & pa
rentalia ferula simul Romanoque sanguine maeabant. Cato non interit bello positus: ad bra
gadum castris: uticam uelut altera africa claustra seruabat. Sed accepta partium clade nihil cunctatus:
ut sapiente dignum erat: mortem etiam laetus acciuit. Nam postquam filium comitesque ab amplexu dimi
sit in nocte lecto ad lucernam Platonis libros: qui immortalitatem animae doceret: paulum quieuit: tum
circa primam uigiliam stricto gladio reuelatum manu pectus semel: iterumque percussit. Ausi post hoc
uirum medici uiolare fomentis. Ille passus dum abscederent: rescidit plagas: secutusque uis sanguinis mo
ribundae manus in ipso uulnere reliquit. Quasi non esset uisquam dimicatus: sic arma rursus & par
tes: quantoque africa supra Thessaliam fuit: tato africae superabat Hispania plurimum: quanto fauoris
tribus dabat fraternitas ducum & pro uno duos stare pompeios: itaque nusquam atrocius nec tam ancl

piti Marte concursum est. Primum in ipso hostio oceani Varus Diditque legati conflixere. Sed acutus fuit cum ipso mari: quod inter se navibus bellum. Siquidem velut furorem civitum castigaret oceanus: utransque classis naufragio cecidit. Quinam ille horror: cum eodem tempore fluctus, procellae: armamenta confingerent: adde sitis ipsius formidinem urgentia in unum hinc hispaniae inde mauritaniae littora: mare & intestinum & externum: imminentesque Hercules speculas: cum omnia undique simul praeter & tempestate fauissent. Mox circa obsidiones urbium utrinque dicturum est. Quae misere inter hos atque illos duces societatis romanae poenas dabat. Omnium postrema certaminum Munda hic non pro cetera felicitate: sed anceps & diu triste praedium: ut plane videres necesse quid deliberare fortuna. Sane & ipse ante aciem moestior non ex more Caesaris uel respectu fragilitatis humanae: siue nimiam prosperorum suspecta habens continuationem: uel eadem timens: postquam idem esse coeperat: Pompeius. Sed in ipso praelio: quod nemo unquam meminerat: cum diu pari Marte acie nihil aliud quod occiderent in medio ardore pugnantium subito ingens inter utroque silentium quasi conuenissent: hic omnium sensus erat: nouissime illud inulatum: Caesaris oculis. Nephas: post. xiiii. annos probata ueteranorum manus gradum retro dedit: quod & si nondum fugerat: apparebat tamen pudore magis: quod uirtute resistere. Itaque ablegato equo similis furenti primam in aciem procurrit. Ibi persare fugientes confirmare per totum: denique agmen aculi: manibus: clamore: uolitare. Ibi perturbantur: & de extremis agastisse secum: & ita manifesto uultu fuisset: quasi occupare manu mortem uellet: nisi quod cohortes hostium quinq; per transuersam aciem addit: quas Labienus periclitantibus castris presidio miserat: semper fugae praebuissent: hoc aut & ipse credidit: aut dux callidus attribuit in occasionem & quasi fugientem inuectus: simul & suorum erexit animos: & hostes perculit. Nam cum se putant uincere hostium sequi: inde Pompeiani dum fugere credunt suos: fugere coeperunt. Quanta fuerit hostium caedes: ira rabiesque uictoribus sic aestimari potest. Hoc a praelio profugum cum se munda receperunt: & Caesar obsideri statim uictos imperasset: congestis cadaueribus ager effectus est: quod pilis iaculisque confixa inter se tenebantur: foedum etiam inter barbaras: sed uidelicet desperantibus Pompei libellis. Cneum praelio profugum crure faucio deserta & auiā petentem Cenonius apud lauronem oppidum confectum pugnantem nondum desperantem interficit. Sextum fortuna in celuberia interim abscondit: aliusque post Caesarem bellis referuauit. Caesar in patriam uictor inuehitur: primum de gallia triumphum transmisit: rhenus: rhodanus: & ex auro captiuus oceanus. Altera laurus aegyptia tunc in ferculis Nilus: arsinoe & ad simulachrum ignem ardens pharus. Tertius de pharmace curus & ponto. Quartus luban & Mauros: & bis subactam ostendebat hispaniam pharsalia & charlos & munda nulumque: & quanto maiora erant de quibus non triumphabat hic aliquando finis armis fuit. Reliqua pax inuicenta pensaturumque clementia bellum nemo caesus imperio praeter Afranium: satis ignouerat semel: & Fastum Syllam: didicerat generosum timere: filiumque Pompei cum patre libellis ex Sylla hic posteris cauebatur. Itaque non in gratis ciuibz omnes unum in principem congesti honores circa templa imagines in theatro distincta radiis coronae: suggestus in curia: fastigium in domo mensis in caelo ad hoc pater ipse patriae perpetuusque dictator. Nouissime dubium an ipso uolente: oblata pro rostris ab Antonio consule regni insignia. Quae omnia uelut insulae in destituta morti uictimam congregabantur. Quippe clementiam principis uicit inuidia: grauiorque erat: liberis ipsa beneficiorum potentia. Nec diutius dilatio donata est. Sed Brutus & Cassius altius: patricii consenserunt in caedem principis: quanta uis fari Manauerat lare coniuratio: libellus etiam Caesari datus eodem die: nec periclitare centum uictimis potuerat: uenit in curiam tamen expeditionem paratam meditantibus: ibi in curuli sedentem etiam synarus inualuit: tribusque & uiginti uulneribus ad terram datus est: sic ille qui terrarum orbem ciuili sanguine impleuerat: tandem ipse sanguine suo curiam impleuit.

CAESAR AVGVSTVS.

Opulus romanus Caesare & Pompeio trucidatis: rediisse in statum pristinae libertatis uidebat: & redierat: nisi aut Pompeius libeross: aut Caesar haere reliquisset uel quod utroque perniciossus fuit: si non collega quondam mox amulus caesarianae est potentiae fax & turbo sequens secundi superfuisset Antonius: quippe dum sextus paterna reperit trepidum toto mari: dum Octauius mortis patris ulciscitur: itege fuit mouenda thessalia: dum Antonius uariis ingenio aut successore caesaris indignat Octauium aut amore cleopatrae deliscit: in regem: aliter saluus esse non potuit: nisi obfugisset ad seruitutem: gratulandum tamen in tanta perturbatio est quod: potissimum ad Octauium Caesare Augustum summa regis rediit: qui sapientia sua atque solertia: peccatum undique & perturbatum ordinauit imperii corpus: quod ita ut dubia nunquam coire & conuenire potuissent: nisi unius praesidis nutu quasi anima & mente regeretur: Marco Antonio & publico Dolobella consulibus imperium romanum iam ad caesares transference fortuna: uariis & multiplex motus ciuitatis

Caesaris interitus

Vide ne seculi & non secundi sit legendum

fuit quodq; in annua cæli conuerſione fieri ſoleat ut mota ſydera tonēt ac ſuo flexu tempeſtates ſignificent: ſic cū romanæ dominationis ideſt humani generis conuerſione pœnituit intremuit omnisq; genere diſcrimino ciuiliuſ: terreſtribus ac naualibus bellis omne imperiū corpus agitatū eſt.

BELLVM MV TINENSE.

Prima ciuiliū motuū cauſa teſtamētū Cæſaris fuit: cuius ſecūds hæres Antonius prælatū ſibi Octauiū ſurens, inexprabile cōtra adoptionē acerrimi iuuenis ſuſcepit bellū q̄ppe cū intra decē & octo annos tenet: & obnoxiiū & opportuū iniuriæ iuuenem uideret: ipſe plane & cōmilito cæſaris dignitatē laceraret furis hæreditatē: ipſum inſeclari pbris & cūctis artibus cooptationē lulæ gētis cū inhibere nō deſineret. Deniq; cū ad deprimēdū iuuenē palā arma moliri: & parato exercitū in ciſalpina gallia reſiſtēte motibus ſuis Deciū Brutū obſidebat Octauius Cæſar ætate & iniuria fauorabilis & nois maieltateq; ſibi induerat: Reuocatis ad arma ueteranis: priuatus: quis crederet: conſulem aggreditur: obſidiū mutinā liberat Brutum: Antonium exiit caſtris: tum quidem etiam manu pulcher apparuit. Nam crucētus & ſaucius aquilam a moriente ſignifero trad tam: ſuis humeris in caſtra reſerebat.

BELLVM PERVSINVM.

Letum bellum concitauit agrorum diuiſio: quos Cæſar ueteranis in caſtris prætium militiæ pſoluebat: ſemp aliter Antonii peſſimū ingenium gladio cinctū uirilis militiæ uxor agitabat: ergo depulſos agris colonos incitando iterum in arma ierat. Hic uero iā non priuatus, ſed totius ſenatus ſuffragiis iudicatum hoſtem Cæſar aggreſſus intra peruſia muros redegit: cōpuliſq; ad extrema deditiois turpi & nihil non experta famē.

TRIVMVRATVS.

VM ſolus etiā grauis paci: grauis rei publice eſſet Antonius: quaſi ignis ſcendio lepidus acceſſit: quid contra duos exercitus neceſſe fuit uenire in crudetiſſimi fœderis ſocietate diſerua oīum nota incendio: lepidū diuiriæ cupidū: quæ ſpes ex turbatione rei publice Antonii ultiones de eiſq; ſe hoſtem uindictam. Cæſarē inultus pater & manibus eius graues Caſſius & Brutus agitabant in hoc uelut ſœdus pax inter tres duces componit: apud cōfluētes inter mutinā & bononiā iungūt manus: & exercitus cōſultat: nullo bono more triuiriatus inuadiſ: oppreſſa armis rei publica redit ſyllana pſcriptio. cuius atrocitas nihil ſe minus habet q̄ numere. cxi. ſenator: exitus fœdi: truces: miſerabiles toto terræ orbe fugientiū p indignitate rei ſignificat Cæſarē auēculū ſuū lepidus Iuliu Paulū ſuū fratrem pſcripſerit. Romæ capita caſeſe pponere in roſtris iā uſitatū erat. Verū ſic quōq; ciuitas lachrimas tenere nō potuit: cum reſciſſum Ciceronis caput in illis ſuis roſtris uideretur: nec aliter ad uidentum eumq; ſolebat ad audiendum cōcurreretur. Hæc ſcelera in Anroniū lepidiq; tabulis: Cæſar percufforibus patris contentus fuit. Hæc quōq; niſi multa fuiſſet etiam iuſta cædes haberetur.

BELLVM CASSII ET BRVTI.

Rutus & Caſſius ſic Cæſarem: quaſi Tarquiniū regem depulſiſſe regno uidebant: Sed libertatem q̄ maxime reſtitutam uoluerūt: nullo ipſo partiſidio perdidere. Igit cæde pfecta. cū ueteranos Cæſaris nec immerito timerent: ſtatim curia in capitolium conſugerant. Nec illis ad ultionē deerat animus: ſed ducem non habebant. Igitur cum appareret: quæ ſtrages rei pub. imineiet: diſplicuit ultio cū cōſulis abolitione decreta. Ne tamē publici doloris oculos ferrent: p uincias ab illo ipſo quē occiderant Cæſare datas ſyriam & mace doniam conceſſerāt. Sic uindicta Cæſaris dilata potius q̄ oppreſſa ē: Igitur ordinata magis ut poterat: quam ut decebat in triumuiros rei publica relicto ad urbis præſidium Lepido: Cæſar cum Antonio in Caſſium Brutumq; ſuccingitur. Illi comparatis ingentibus copiis eandē illā quæ fatalis. Cn. Pompeio fuiſſet: harenā iſſederāt. Sed nec tum iminentia cladis diſtinnatæ ſigna latuere. Nā & aſſuetæ cadauerū paulo uolūcres caſtra quaſi ſua circūolabār in acie prodeuntibus obuius ethiops nimis aperte ſe rale ſignū fuit. Ipſiq; Brutus per noctē cū illato lumine ex more aliqua ſecū agitaret: atra quædā imago ſe obtulit: & quæ eſſet iterrogatus: tuus inquit malus genius hoc dixit & ſub oculis mirantis euauit. Pari in meliora præſagio in Cæſaris caſtris omina: aues: uictimæq; promiſerant: Sed nihil præſentius q; Cæſaris medicus ſomnio admonitus: ut Cæſar caſtris excederet: quibus capi iminebat ut factū eſt. Acie namq; commiſſa cum pari ardore aliquādiu dimicatū foret: & quāuis duces nō eſſent tunc præ-

Vide ne he redem ſit legendum

Pulchrum auguſti facinus

Peruſina ſa mēs

Vide ne diuerſa omnium nota in cendia: ſit legendum

Vide quid ſibi uelit hic immiſſatur

fentes cum alterum corporis aegritudo illum metus & ignavia subdixissent stare tamen pro partibus iniuncta fortuna: & ultoris: & quid uindicta. Primum adeo anceps fuit: & par utriusque discrimine: ut exi-
tus plii docuit. Capta sunt hinc caesaris castra: inde Cassii. Sed quod efficacior est fortuna quod uirtus: quod uege-
stibus oriens afflauit non refidet in uerbo: tantum esse uirtute uictoria illi praelio error dedit. Cassius
inclinato cornu suoque cum captis Caesaris castris rapido impetu recipientes: le equites uideret: fugere ar-
bitratus euadit in tumultu: inde poluere & strepitu etiam nocte uicina eximentibus gestis: rei sensum
cum speculator quos in id missus tardius renunciare: transactum de partibus ratus: uni ex proximis
aufertur praebuit caput. Brutus cum in Cassio etiam suum animum perdidisset: nequid ex consiliis
ruti fide resignaret: ita enim par superesse bello conuenerat: ipse quoque uni comitum suorum. conso-
liandum praebuit latius. Quis sapientissimos uiros non miretur: ad ultimum non suis manibus ufos:
nisi hoc quoque ex persuasione non desuit ne uiolarent manus: sed in abolitione sanctissimarum pie-
tissimarumque animarum iudicio suo: scelere alieno uterentur.

Philippen-
sis pugnae
anceps for-
tuna

Cassii inte-
ritus

Bruti inte-
ritus

BELLVM CVM SEXTO POMPEIO.

Vblatis percussoribus Caesaris: supererat Pompei domus: alter iuueni in hispania oc-
ciderat: alter fuga euaserat: contra illius infelices belli reliquias: cum in usum ergastula arma-
set: siciliam fardiniamque habebat: etiam & classe medium mare infederat. Quod diuersus a pa-
treille cilias extinxerat: hic secum pyratas nauales agitaret. Tanta mole belli penitus
in siculo freto iuuenis oppressus est: Magnique famam ducis ad inferos secum tulisset: si
nihil tentasset ulterius nihil nisi quod magna indolis signum est sperare semper. Perditis
enim rebus profugit aliamque uelis peti ueterum ibi in manus hostium: & cathenas & quod miserum est
fortibus uiris: ad hostium arbitrium sub percussore moriturus. Non alia post Xerxem miserabilior fu-
ga: quippe modo trecentae quinque nauis domini: cum sex septem ue fugiebat extinctio praer-
toriae nauis lumine: annulis in mare abiectis paucens atque respiciens: & tamen non timens ne periret.

autus A
romani

Sexti pom-
pei exitus
aut ut non
omne exstint
lin

BELLVM PARTHICVM DVCE VENTIDIO.

Vamuis in Cassio & Bruto partes sustulisset in Pompeio totum partium nomen aboleisset
nodum tamen ad pacis stabilitatem pferat Caesar: cum scopulis & nodus & in ora publica
securitatis superesset Antonius: nec ille defuit uirtus quin piter. In omnia oia expertus ambi-
bitus & luxuria: primum hostis: deinde ciues: deinde etiam terrarum saeculum liberauit. Parthi cla-
de crassiana alius aues exeret: ad ciuilemque populi. R. discordias lacti acciperant: itaque ut
prima affulset occasio non dubitauerunt erumpere: ultro quoque iuuitate labieno: quod missus a
Cassio Bruto: quod furor seque sollicitauerat hostes in auxilium: & illi pacato duce regio iuuenem dissipat
antonia praedia Casca legatus ne ueniret in potestate a gladio suo ipse trahit. Denique ablata syria: ema-
nabat laus malum: hostibus sub auxilium spe sibi uincetibus: missi uetudius & hic legatus Antonii incredi-
bili felicitate: & labieni copias: ipsum quoque pacem: & oem partem egerat toto iter oronte & euphrate si-
nu late cecidisset. Viginthi amplius milium fuit. Nec sine consilio ducis: qui simulato metu adeo pas-
sus est castris succedere: donec assumpto iactus spatio: adimeret usum sagittarum. rex fortissime dimi-
cans cecidit: mox circumlato eius per urbes: quae descuerant captae syria sine bello recepta. Sic crassiana
nam cladem pacori caede penauimus.

Parthoru
eruptio

BELLVM PARTHICVM CVM ANTONIO.

Xpertis iuicem parthis atque romanis: cum crassus atque pacorus utriusque uirum muru-
rum documenta fecissent: pari rursus reuerentia integrata amicitia: & quod ab ipso for-
des antonio cum rege percussum. Sed imela uanitas hominis: dum titulorum cupidine ara-
xem & euphratem sub imaginibus suis labi concupisisset: neque causa: nec consilio: ac ne
imaginaria quod belli condicione: quasi hoc quoque ex arte ducis eest obrepere: relicta re-
pente syria in parthos ipse facit gens propter armos: fiducia simulat trepidationem: & in-
capos fugam. Hic statim quasi uictor sequebatur: cum subito nec magna hostium ex ipso uirtute & in-
sub uespere uelut nubis erupit & missis undique sagittis duas legiones operuerunt. Nihil acciderat in co-
paratione cladis: quae in postea diem iminebat. Nisi iterum esset deum miseratio: unus ex clade crassa-
na: parthico habito: castris ad egerat: & salute latine data cum fidem ipso fecisset: quod imineret: edocuit. ita
affurgens cum oibus copiis regem: iterum petere: & montes: sic quoque hostes fortasse non desore: atque ita le-
cura est minor uis hostium: quod iminebat. Adfuit tamen delectaque reliqua: copiae foret in uis uirgibus te-
lis in modum grandinis quadam foret: quasi doctae percubissent in genua milites: & elatis super capita scutis
calceis specie praebuisse: tum parthos archus inhibuit: deinde romani cum se rursus extulissent: adeo

Parthica
fraus

Thrace

Daci

Cotifo rex

Sarmatae

Germani
cum belluin scythia
sineqin scythia
sineqGermani
rebellantin scythia
sineqQuintili
uari & triu
legionum
caedesGetulici
cognomenCaius in ly
cia perijtCantabri
cum bellu

minimum terroris incussit barbaris Chonidus centurio satis barbarae efficaciae tamen apud pares homines stoliditatisque poculum gerens super casside suscitata motu corporis flammam velut ardens capite fundebat. Ante hos thracum maximus populus descuebat. Ille barbarus & signis militariis & disciplina armis etiam romanis assueverat. Sed a pilone perdomiti in ipsa captivitate rabie ostendere: quippe cum caethenas moribus tentarent: feritatem suam ipsi puniebant. Daci montibus inhaerent Cotisonis regis imperio: quoniam concretus imperio danubius unixerat ripas decurrere solebant & vicina populari: ut sum est Caesari Augusto gentem aditu difficilissimam submovere. Miso igitur Lentulo ultra ulteriorē repulsi ripam: citra praedicta constituit. Sic tunc Dacia non victa sed summo atque dilata est. Sarmatae patetibus capis inqueat & hos pueri & Létulu phibere danubio satis fuit. nihil propter nives ratasque silvas habere: tanta barbaria est: ut pacem non intelligat. Germaniam quoque utinam vincere tanti non putasset: magis tunc propter amissa & gloriosius acq̃sita: sed quatenus sciebat patrem suum Caesarem bis transiit pontem rheno quāvis se bellū. In illius honore concupit facere: puincia: & factū erat: si barbari tā vitia nostrasque ipsa ferre potuissent. Misus in eā puincia Drusus primos domuit: usque inde caeteros percurrit: & tactos. Nam marcominorū spoliis insignibus quenda editū tumultū si trophaei modū excoluit. Inde validissimas nationes cheruscos: suevos: & sicarios propter aggressus est. Qui. xx. ceteris nationibus crematis hoc velut sacramento sumperat bellū. Adeo certa victoriae spes: ut p̃la in antecessum pactione disuaserint. Charus equos: Suevi auge & argenti. Sicarios captivos elegerunt: sed oīa retrorsum. Victor namque Drusus equos: pecoratores eoque ipsosque praedam diuisit & uēdidit. Praeterea in tutelā provinciae praesidia atque puincias ubique disposuit. Per mosam flumen per albam: per insurgiam: per rhenum quidē ripa quinquaginta amplius castra direxit bonā & genosā cū potibus iunxit: classibus firmavit. inuisum atque inaccessum in id tempus bycinitū saltū patefacit. ea denique in germania pax erat: ut mutati homines alia terra cōzum ipsum mitius molliusque solito uideretur. Denique non per adulationem sed ex meritis defuncto ibi fortissimum iuuenem ipsi quoniamquā aliter senatus cognomē ex provincia dedit. Sed difficilior est puincias obtinere: quā facere uictoriae parantur: ut retinentur: igitur breue id gaudium fuit. Quippe germani uicti magis quā domiti erant: moreque nostros: magis quā arma sub imperatore Druso susceperant postquam ille defunctus est: tuari quālibet libidine ac superbia: haud secus: quā facit: oīdisse coeperunt. Ausus ille agere cōuenit & in castris se direxerat: quasi uolentia & barbarorum licentia uigis: & p̃onis uoce posset inhibere. At illi quā pridē rubigine oblitos senes inerteque cernerent equos: ut primū togas & laeuora armis iura uiderunt: ducem Arminio arma corripunt. Cū interim tanta erat Varo pacis fiducia: ut ne praedicta quā & prodita per Segestē unū ducē cōiuratione cōmoueretur. Itaque improvidus & nihil tale metuente improbus adorti: cum ille (o securitas) ad tribunal citaret undique inuadunt: castra rapiunt: tres legiones opprimunt. Varus perdidit res eodē quo canemem quē Paulus & fato est & animo fecurus: nihil illa cedere per paludes: perque silvas cruentius: nihil insulatione barbaros: intollerantius: praecipue tamen in caulae patronos: aliis oculos: aliis manus amputabant: unius hos solum recisa prius lingua quā in manu tenens barbarus tandem inquit: uiperula sibilare desistit. Ipsius quoque cōsulis corpus quod militum pietas humi abdidit: effossum. Signa & aglas duas adhuc & barbari possident. tertia signifer prius quā in manus hostiū ueniret euulsum: reliqua intra balnei sui latebras gerens in cruenta palude sic latuit. hac clade factum: ut imperium quod in litore oceani non steterat in ripa rheni fluminis staret. Hae ad septentrionem. Sub meridiano tumultuatum magis quā bellatum est. Musulanios atque getulos accolae syrtium Cosso clade compescuit: unde illi getulici cognomē: latius uictoria patet. Marmaridas atque garamantas. Turmo subigendos dedit. Potuit & ille redire marmaricus: sed modestior in aestimanda uictoria fuit. Ad orientem plus negotii cum armenis huc alterum Caesarem ex nepotibus suis militi ambo fato breues sed aliter inglorius: massiliae quippe Lutatius morbo soluitur. In licia Caius ex uulnere cum armeniam ad parthos se subrahentem recipit. Armenios uictore rege Tigrane in hoc unum seruitutis genus Pompeius assueuerat: ut rectores a nobis acciperent. Intermissum ergo istis: per hunc recuperatum: non inueniunt nec insulto tamen certamine. Quippe dominationis quem rex artaxatis praefecerat: simulata proditione adortus uisum intentum libello: quem ut thesauro-rum rationem continenter ipse porrexerat: strictus ac recreatus ex uulnere in tempus: caeterum barbarus undique infecto exercitu oppressus gladio & pyrā in qui se percussus immisit: tamen Caesari satisfecit. Sub occasu pacata fere erat omnis hispania nisi quae pyrenaei defensis scopulis inherenter citior aluebat oceanus. Hic duae ualidissimae gentes Cantabri & Astures immunes imperii agitabant. Cantabrorum & peior & altior: & magis pertinax in rebellando animus fuit. Qui non contenti libertatem suam defendere: proximis etiam imperitare tentabant: uacuosque & curgonios & auri-gonas crebris incursionibus fatigabant in hos igitur quia uehementer agere nuntiaba: ut non mandata expeditio: sed sumpta est: ipse uenit segissimam castra posuit: inde partito exercitu totam in diem amplexus cantabriam efferam gentem ritu ferarum quasi indagare debellabat. Nec ab oceano quies: cum in infesta classe ipsa quoque terga hostium cederentur. Primum aduersus cantabros sub moenibus belgicae praefilius est. Hinc fuga in eminētissimū uinum montē: quae maria prius oceani: quae arma romana alacritura esse crediderat. Tercio atracillum oppidum magna uel repugnat: captum tamen postre-

mo fuit: medulli montis obfidio: quem perpetua. xv. milium fossa cōprehensum cinxit undiq: simul
adeunte romano: postquam extrema barbari uident: certatim igne ferro inter epulas uenenoq: quod
ibi uulgo ex arboribus taxis exprimitur percipere mortem: seq: pars maior a captiuitate: quæ uideba
tur: indicauere. Hæc per Antium Firmum Agrippa legatos hibernans in taraconis maritimis Cæ
sar accepit. ipse præfens hos deduxit montibus: hos obfidibus adstrinxit: hos sub corona iure belli uē
didit: digna res lauro: digna currus: enatui uisa est: & Cæsar tantus erat ut posset triumphos contem
nere. Affures per idem tempus ingenti agmine a montibus suis descendere: nec temere sumptus: ut
ut barbaris impare & positis castris apud securam flumen trifariam in diuiso agminetia simul roma
norum castra aggredi parant: fuisset anceps & cruentum: & utinam muræ clade certamen. tunc tam
fortibus: etiam subito. tam cum consilio penitentibus nisi dringini prodissentia quibus præmonitus
Cæsius cum exercitu adueniens oppressisset consilia. Sic tamen quoq: non inuenit: certamen: re
liquias fusi exercitus ualidissimi ciuitas lancia excepit. Vbi loci adeo certatum est: ut in captam urbē
falcēs poscerentur egre dux impetrauit ueniam: ut uictoriæ romanæ stans potius esset q̄ incerta mo
numētum. Hic finis augusto bellicorum certaminum fuit. idem rebellandi finis hispaniæ: certa mox
fides & æterna pax: cum ipsorum ingenio in pacis partes promptior: & cum consilio Cæsaris: qui fidu
ciam montū timens: in quos se recipiebant castra sua sed quæ in plano erant habitare & incolere ius
sit: ingentis esse consiliū illud obferuati caput. Natura regionis circa se omnis auriferâ miniq: & chry
socolle: & aliorum colorum ferax: igitur exerceri solum iussit. sic astures ut latētes in profundo: opes
suas atq: diuitias: dum aliis quærunt nosse ceperunt. Omnibus ad occasum & meridiem pacatis gen
tibus: ad septentrionem quoq: dumtaxat intra rhenumatq: damnibium. Item ad orientem intra eu
rum & euphraten: nili quoq: reliqui: qui immunes imperii erant: sentiebant tamen magnitudinem
& uictoriam gentium populi romani reuerbantur. nam & Scythæ misere legatos: & sarmatæ amicit
tiam petentes. Seres etiam habitantesq: sub ipso sole Indi cum gemmis & margaritis elephantos quo
q: inter munera trahentes nihil magis q̄ longinquitatem uiz imputabat quadriennium impleuerat
& tamen ipse hominum color ab alio uenire sole ferebatur. Partī quoq: quasi uictoriæ pertinere. ra
pta clade crassiana ultro signa rettulere. sic ubiq: cuncta atq: continua totius generis humani aut pax
fuit: aut pactio. Auspicijs tandem Caius Augustus septingentisimo ab urbe condita anno ianum gemi
num claudere: bis ante se clausum sub Numa regē: & uicta primū carthagine: hinc conuersus ad pa
cem pronum in omnia mala: & in luxuriam fluens sæculum grauius seuerisq: legibus multis coer
cuit: ob hæc tot facta ingentia dictator perpetuus: & pater patriæ. Tractatum etiam in senatu: in qua
condidisset imperium Romulus uocaretur: sed sanctius & reuerentius usum est nomen Augusti: ut
scilicet iam tum dum coli terras ipso nomine & titulo consecraretur.

Aurea Iustini Lucij epithoma flor

Aere tibi modico candide lector eme.

Contrahit iste Titi numerosa uolumina Iul.

Pompeii historias colligit ille Trogi.

Quam bene coniunctinamq: hic ubi definit ille

Incipit atq: unum pene uidetur opus.

Rite recognouit quos Iustinianus ad unguem

Romanus. Felix lector amice Vale.

Registrum.



prima alba
Iustini hystorici
res multorum
ratam. Et
b
aut fugientes
postulat sibi
uictores: q̄ ex
c
rem partem
regio sed hostil
fi sientes regē
d
infestiores

pant rempu
ris bellum
e
gratā uoluntate
posteaq: tyranni
licto filio
eius memoriam
minores copia
quibus rebus
g
quadrata. nisi
Ad magnificum
ipse mente

h
Tum quidem
opibus & nomi
paci iniecta
citans signo
Sotiale bellum
siannum
nii foedere
Finis.

Recognoui his paucis diebus Iustini: & Lucii Flori Epitomen: Fuitq; ea mihi lectio parum lucunda non Quia non uterq; sit amabilis. & ut hic ex Liiui maiestate multum referens: ita ille ex Trogi grauitate. Verum Romanæ. Peregrinæq; historiæ imaginē uelut duplici Tabella intuitus non sine dolore animi admonebar. Quantum hi uobis uiris Quorum in lineamēta uerius q̄ Typum expresse re amiserit posteritas. Cæterum si fatorum inuidia ea fuit ut tanta hominum indole necessario carceremus. haud uulgaris gratia debetur his: per quos demum consecuti sumus ut si non corpus: imaginem saltem tantarum lugrurbationum teneremus. q̄q̄ (Pro dolor) ne hanc quidem umbram nisi mendosam: claudam: & corrupta: librariorum siue incitria siue incuria ad posteros transmissit: scio ego uirum nostri temporis ingenio. & erruditione Florentem in hoc multum operæ adhibuisse ut Florus ipse q̄ emēdatissime legeretur. Sed uel suo ipsius iudicio uel quod magis Credo liberariæ officinæ uitio parum quod uoluit effecit: Quod tu uir eruditissime ita esse facile deprehendes si recentia exemplaria (nisi ego quoq; pari fraude sum deceptus) cū ueteribus illis contuleris. Nihil enim q̄ ad eam recognitionē attineret. Quæ diligentissima esse potuit: a me prætermisum puto: nec Bernardinus Rasiinus Nouo comenſis hōmo in hoc librario opificio supra q̄ dici possit accuratus: & diligens: gerendæ rei defuit: sed sic ego euenire arbitror ut nihil Quod a nolentibus. & inuitis fiat recte fiat Tu uero quid in hac parte profecerimus uide ac boni consule. Vale.

